

MUHİTTİN SEVİLEN

KARAGÖZ

Konya V. İ. İ. Enst.	
Denetim No.	3952
Tasnif No.	

DEVLET KİTAPLARI

MİLLÎ EĞİTİM BASIMEVİ — İSTANBUL 1969

707497

812,52

548

1969

K1

1000
TEMEL
ESER

9

Millî Eğitim Bakanlığının 16.1.1969 tarih ve 757 sayılı mucipleri,
Yayımlar ve Basılı Eğitim Matzemeleri Genel Müdürlüğünün
16.1.1969 tarih ve 01052 sayılı emirleriyle birinci defa olarak
20.000 adet basılmıştır.

Kitaplar, insanlar arasında düşünce ve bilgileri, inanç ve duyguları yayan, zekâ ve kültürün, ilim ve sanatın, değer hükümlerinin dünya ölçüsünde paylaşılmasına ve zaman içinde devamına yardım eden vasıtalarlardır. Kitaplar, bir milletin kültür değerlerini dünden bugüne taşıyan varlıklar olarak millî kültürün temel taşları ve aynı zamanda insanlığın paylaştığı ilim ve fikir dünyasına açılan kapılardır.

Bu vasıflarıyla kitaplar, milletlerin ve insanlığın zekâsına ve kültürüne büyük tesirleri bakımından medeniyetleri yayan ve tarihi yapan kuvvetlerin başında gelir.

Eski çağlardanberi yazılan kitapların değerleri çok değişik olmuştur. Yazıldıkları yakın çevre ve zaman içinde bile, pek az okuyucunun ilgisini çekebilen kitaplar yanında, uzun yıllar ve hatta asırlar boyunca zevk ve istifade ile okunan ve dünya ölçüsünde rağbet gören kitaplar vardır. Bir milletin veya insanlığın fikir ve kültür hazinesini teşkil edecek kitaplar temel kitap değerini kazanır.

Kitabın eğitim ve kültür bakımından değerini gözönünde tutan kalkınma plânımız, üstün

vasıfta eserlerin hazırlanıp yayılmasına da özel bir yer ayırmıştır.

Eski Türk Yazarlarının eserleri, yeni nesillerin anlayacağı gibi sadeleştirilerek basılacak, Batı Kültürünün temel eserleri dilimize çevrilerek yayımlanacaktır. Bu suretle İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Dönemi içinde bin ciltlik bir temel eserler kitaplığı vücuda getirilmesine çalışılacaktır.

Böyle bir temel eserler serisinin kültür hayatımıza yapacağı hizmetin değeri büyüktür. Bir taraftan alfabe değişikliğinin ve dilde özleşme akımının zaruri olarak nesiller arasında meydana getirebileceği boşlukları doldurmak mümkün olacak ve böylece millî kültür mirasımızın yeni kuşaklara intikali sağlanacaktır. Diğer taraftan bütün insanlığın ve medeniyet dünyasının müşterek malı haline gelmiş olan ilim, kültür ve sanat hazinelerinden yabancı dilleri bilmeyenler de faydalanabileceklerdir.

Bilhassa bugünün dünyasında, çağımızın istediği insan şahsiyetinin teşekkülü bakımından, kitabın değeri daha çok önem kazanmıştır. İnsanın tabiat karşısındaki gücünün temelini teşkil eden ilim ve teknoloji gibi, insanın kendi kendisini tanıması ve geliştirmesi bakımından büyük bir kaynak olan felsefe, edebiyat ve sanat eğitimi de bir seçkinler zümresinin imtiyazı olmaktan çıkmıştır. Millî Eğitim davasını sadece bir okullar meselesi sayan dar görüşün ötesinde, vatan-
daş eğitimini her bakımdan sağlayacak bir dev-

let anlayışını, bütün batılı ülkelerde olduğu gibi, biz de benimsemiş bulunuyoruz. Bu eğitim, özel yayın evlerinin kendi imkân ve ölçülerine bırakılamayacak bir şümül ve mâna taşır.

Millî Eğitim Bakanlığının ele aldığı temel kitaplar yayını, millî kültür ve sanatımızın değerlerini, ilim ve sanat dünyasının müşterek hazinelerini Türk okuruna ulaştırmakla, bugünkü ve yarınki nesillerin düşünce ve zevk olgunluğuna katkıda bulunmuş olacaktır. Her bakımdan güzel neticeler vadeden bu teşebbüse fikir, sanat ve ilim adamlarımızın yardımcı olacaklarını ümit ediyorum.

Memleket fikir hayatına kazandırmak istediğimiz değerler bakımından iyi seçilmesi gereken temel kitaplar, okul öğrenimini desteklemek ve tamamlamak, Türk Gençliğinin kabiliyetlerinin geliştirilmesini ve bütün vatandaşlarımızın faydalanacağı bir temel kitaplığın teşkilini hedef almaktadır.

Süleyman Demirel
BAŞBAKAN

Bir milleti, millet olarak yaşıyan ve şahsiyet sahibi kılan en esaslı unsur, millî kùltürdür. Kaynağını o milletin tarihinden, dil, din, ahlâk, san'at ve geleneklerinden alan millî kùltür, millî dayanışmanın, birlik ve beraberliğin temelidir.

Millî kùltür, millî şuurı yaratır. Millî şuurunu kaybeden milletler, teknikte ilerleseler dahi, benliklerini ve istiklâllerini koruyamazlar.

Bu sebeple, millî varlık ve istiklâlimizin temeli olan kùltürümüzü yaratan, şekil ve muhtevası ile Türk milletine şahsiyetini kazandırmış olan fikir ve san'at eserleriyle, insanlığın müsterek malı sayılan fikir ve san'at eserlerini çağdaş ilim ve tekniğin değerli mahsullerini aziz milletimize sunmak, millî şuurumuzu daima canlı ve uyanık tutmamızın ilk şartıdır.

Bin Temel Eser fikri, böyle bir anlayıştan doğmuştur.

Bin Temel Eser, konuşulan, yaşayan, canlı Türkçemizle hem millî kùltürümüzü yoğuran düşünce ve duygu dünyamızı aksettirecek, hem de Batı'nın ilim, fikir ve teknik alanlarındaki görüşlerini yurdumuza getirecektir.

Netice olarak, Bin Temel Eser, millî şuurı besleyerek, geçmişten kuvvet alıp geleceğe yön verecek iyi vatanıdaş, iyi insan yetiştirmede büyük yardımcı olacaktır.

İhramî ERTEM
Millî Eğitim Bakanı

KARAGÖZ'E DAİR

Karagöz, tarihin derinliklerinde düşünülmüş bir *hayâl oyunu*'dur. Bir beyaz perdenin arkasına konulan bir ışıkla ve bu ışığın önünden geçirilerek perdeye aksettirilen şekillerle oynanır. Ekseriya deve derisinden yapılmış bu insan ve eşya resimleri renklidir. Perdeye, kendi güzel şekilleri ve sihirli renkleriyle akseder.

Karagözcü, bu şekilleri hareket ettirir, konuşur, boğuşturur; insan ve hayvan şekilleri mafsallı olduğundan perdede çok çevik ve kıvrak hareketler yapabilirler. Bu, seyircilerde, insanı birtakım cazip hayâller hâlinde görebilmenin derin zevkini uyandırır.

Hayâl veya gölge oyunu'nun kaynağı, bugünkü bilgimize göre eski Şark medeniyetindedir. İnsan hayâlinin bir *beyaz perde*'ye aksettirilişi hikâyesi, biri *Çin*, diğeri *Türk*, iki efsaneyle süslüdür.

Çin rivayetine göre, İmparator *Wu* (M. Ö. II. asır), çok sevdiği karısının ölümü üzerine büyük ye'se kapılmış, hiç bir şeyle avunamaz olmuştur. O zaman

bir Çin sanatkârı, ölen kraliçeye benzer bir kadını, beyaz bir perde arkasından geçirip hayâlini bu perdede düşürmek ve bu hayâlin, ölen kraliçenin rûhu olduğunu söylemek suretiyle hükümdarı avutmaya çalışmıştır ki onun bu buluşu, eski Çin medeniyetinde *gölge oyunu* denilen bir oyunun doğup gelişmesine başlangıç olmuştur.

Ölümleri bir hicran yaratan insanların hayallerini bir perdeye aksettirmek suretiyle yaşatma hâdisesinin ikinci rivayeti, doğrudan doğruya *Karagöz* adlı oyunun doğuşunu anlatan *Türk* rivayetidir. Buna göre, *Sultan Orhan*, Bursa'daki câmiini yaptırırken *Karagöz*'le *Hacivad*, bu inşaatta amele olarak çalışıyorlarmış. Fakat bu iki amele, o kadar komik hikâyeler anlatıp öyle güldürücü bir meddahlık yapıyorlarmış ki öteki işçiler, onları dinlemek ve seyretmekten işlerini yürütemez olmuşlar. Cami inşaatının bir türlü ilerlemediğine dikkat eden hükümdar, hâdisenin sebebini öğrenince hiddetlenmiş, *Karagöz*'le *Hacivad*'ın idamlarını emretmiş.

Fakat, az sonra bu yaptığına pişman olmuş, büyük üzüntü duymuş, o zaman *Şeyh Küşteri* isimli, panteist bir sanatkar, padişahın üzüntüsünü gidermek için, *Karagöz*'le *Hacivad*'ın hayallerini beyaz perdeye aksettirerek hem onu avutmaya muvaffak olmuş hem de *Karagöz Oyunu*'nun Türkiye'de mücidi olmuş.

Karagöz oyunu'nun bir beyaz perdeden ibaret sahnesine, Türkiye'de *Şeyh Küşteri Meydanı* denilmesi de bu hâtırının ifadesidir.

Birinci rivayet, *Gölge Oyunu*'nun kaynağını Çin'de göstermektedir. Diğer bir rivayete göre, bu oy-

nun kaynağı, Çin'de değil, Hint'dedir. Eski Hint'den Cava'ya akseden ve orada çok yaygın bir hayat kazanan *Gölge Oyunu*'nda eski Hint efsanelerinden çizgiler bulunması, araştırmacılara böyle bir ihtimal düşündürmüştür.

Hayâl Oyunu'nun *İslâm* âleminde daha on birinci asırdan beri bilindiği; bu oyunun, XII. asırdan bu yana, Mısır'da oldukça yaygın ve devamlı bir hayatı olduğu, Mısır'da hayâl oyuncularının beyaz perdeye zaman zaman günlük hâdiseleri de aksettirdikleri, hattâ bu oyunun Türkiye'ye Mısır'dan gelmiş olması ihtimâli, *Karagöz* hakkında bilinen ve düşünülen noktalarındandır.

İslâm dünyası'nda Gölge Oyunu için kullanılan *Zill-i Hayâl* ve benzeri tâbirler, bu oyunun, tasavvuf inanışı için de bir ifade vasıtası olmasındandır. Buna göre, kâinatta bizim bütün gördüklerimiz, yegâne gerçek varlık olan *Allah*'ın, bir *zuhûr âlemi* olan bu âlemdeki hayalleridir. Bu geçici varlıklar, tıpkı *Karagöz* perdesinde görünen hayaller gibi, *Büyük Hakikat*'in gölgeleridir. *Büyük Hakikat* ise bütün bu geçici hayallerin arkasında, onların vâsil olmaya çalıştıkları *ebedî âlem*'dedir. *Karagöz* oyunlarının, (birkaç tanesi bu kitapta da görülecek) meşhur *perde gazelleri*'nde, bu görüş, halk rûhunda ibretler uyanıran, hikmetli söyleyişler hâlinde, asırlarca aynı perdede yaşatılmıştır:

Gösterir yüz bin hayâl âlemde şüret perdesi
Sem'-i siyretle ziyâlandılca hikmet perdesi

gibi, yahut:

*Perde-i ibret-nümâda zâhîren bir sûretis,
Arian mânen bitûrler nükte-i ulviyyetis.*

gibi beyitler bunu gösterir.

★

Hayâl Oyunu'nun Asya'da, Mogollar arasında *Kaburcak*, *Kavurcak* v.b. gibi adlarla yaşadığı bildirilir. Yine bir tahmin olarak ileri sürüldüğüne göre, Mogollar bu oyunu Çinlilerden almışlar, aynı oyun, Türklere Mogollar'dan geçmiştir.

İran şâiri *Şeyh Attâr*'ın (1119 ? - 1193 ?) *Üstür-nâme* isimli eserinde "Bilgili ve nakkaşlıkta usta, hayâl oyuncusu bir *Türk*'ün, türlü renklerle süslü *sûretler* yaparak, *hayâl* oynattığı" hakkında verilen bilgiler, bu bakımdan mânâlıdır. Ancak bütün bu oyunların *gölge oyunu* değil de *kukla oyunu* olması, daha kuvvetli bir ihtimâldir.

Anadolu'da, bir Türk tiyatrosunun, daha XI. asırda, *Sultan I. Kılıç Arslan* zamanında, epik ve satirik bir tiyatro halinde başladığı bilinmektedir. Ancak eldeki kaynaklar bu tiyatronun bir *orta oyunu* ve daha sonra, bir *kukla oyunu* olduğunu gösteriyorlar.

Bunlardan biri, Bizans tarihçisi *Anna Comnena*'nın verdiği haberdır. Buna göre, ayağındaki *goutte sancıları* dolayısıyla Türklere karşı harbe çıkamayan Bizans İmparatoru *Alexius Comnenos*'un bu hâlini korkaklığına hamleden Türklere, onun bu hare-

² G. Jacob, *Geschichte des Schattentheaters*, Hannover,

³ Sabri Esat *Siyavuşpî*, Karagöz, İst. 1941, s. 27-28.

ketini bir *orta oyunu* hâline koyup defalarca oynamış, seyretmiş ve gülmüşlerdir.

Kukla Oyunu hakkındaki haber ise, XIII. asır Anadolu şairi *Sultan Veled*'in fârisi Divân'ındadır. *Sultan Veled*'in bu mevzudaki mısraı;

Çerh ü zemin çü hayme vü halkan çü lâ'betan

söyleyişidir. Eski Türklerin ve bu arada Özbek Türklerinin yakın zamanlara kadar, kukla oyununa *Çatır Hayal* dedikleri bilinir. *Sultan Veled*'in mısraındaki "yerle gök çadır gibi ve halk da oyuncular (kuklalar) gibi" deyişi bu asırda Anadolu'da kukla oyununun hattâ yaygın bir oyun olduğuna delildir. Orta Oyunu ile kukla oyunu'nun yaygın olduğu bir Türk çevresinde, eski Şark dünyasında öteden beri mevcudiyeti bilinen *Gölge Oyunu*'nun da bulunması, bu sebeple mümkündür.

Karagöz oyunu'nun Sultan Orhan zamanındaki inşaat işçilerinden *Karagöz*'le *Hacıvad*'ın (Hacı Evhad veya Hacı İyad'ın) hâtiyelerini yaşatmak maksadıyla *Şeyh Küsteri* tarafından icad edildiği rivâyeti ise, denilebilir ki, eski Çin rivâyetinin bir benzeri, bir yer ve zaman değiştirmiş şeklidir. Bu, belki de insan düşüncesinin *benzer vak'alar* karşısında akıl ettiği, birbirini andırır buluşlardan biridir.

★

Karagöz, Türk halk zekâsının bir ifade vasıtasıdır. Türk halkında hâdiselerden komedi yaratma kudreti, dram yaratma kabiliyetinden üstündür. Ka-

⁴ Alexiad. (İngilizce tercümesi, London, 1928).

ragöz, diğer halk komedileri gibi, Türk'ün bu *kome-di zekâsı'nı* sahneye koyar. Bu zekâ, insanların topluluk hayatından kaptıkları gülünç huyları ustalıklı perdeye aksettirir. Safdillik, ukulâhik, dalkavukluk, hasislik, kurnazlık, sahte kahramanlık, apaşlık, menfaat düşkünlüğü v.b. gibi, büyük *insanlık komedisin*'de devamlı gülünç sahneler yaratan her *insan hâli*, Karagöz perdesinin de renkleri, şekiller, ışıklar ve gölgeleri içinde resmettiği hayat çizgileridir.

Karagöz, bütün bu hallerin, cemiyet içinde yarattığı *örnek tipler*'e dikkat eder. Aynı tipleri, kendilerine mahsus sözleri, duygus, düşüncüs ve davranışlarıyla kendi beyaz perdesinde ölümsüz karakterler halinde canlandırmakta büyük hüner gösterir.

Bizzat Karagöz tipi ve *Hacıvad*, böyle tiplerin başında gelir. Karagöz, saf ve temiz ruhlu, hâdiselerin gülünç taraflarını büyük ustalıklı yakalayan, zeki fakat okumamış, yani âlim değil fakat *irfan sahibi* Türk halkını temsil eder. Dilde, ahlâkta, davranışlarda daima *iyi*'den ve *güzel*'den hoşlanır. Bu güzelliklere katılan her yabancı ve yapmacık unsuru alaya alır.

Az çok tahsil görmüş, medrese ıstılahlarını öğrenmiş, dilde yabancı kalmış kelimelere yer vermekten hoşlanan, her bakımdan maddeci ve çıkarıcı bir karakter hüviyetindeki *Hacıvad*'la anlaşılamayışı bundandır.

Karagöz'ün, kendi beyaz perdesinde, *Hacıvad*'la birbirlerine zıt karakterler halinde yer alışlardır ki, bu halk oyunundaki *intrigue*'in temelini teşkil eder.

Türk-Osmanlı topluluğu içerisinde karışmış *Rum*, *Ermeni*, *Yahudi*, *Arnavut*, *Arap*, *Acem*, *Lâz*, *Kürt* gi-

bi azınlıklara âit tipleri, her kavmin kendi en karakteristik duygus, düşüncüs ve davranışlarıyla; ustalıklı canlandıran *Karagöz* oyununda, böyle tiplerin *Türkçeyi telâffuz edişlerindeki*, Türkçenin sesine ve estetiğine aykırı söyleyişlerle alay edilmesi, başlı başına mühim bir sahne hâdisesidir.

Bu karakterler, halk zekâsının keskin karikatüründen kurtulamazlar. Beyaz perdeye, mensup oldukları kavimlerin, harikulâde kuvvetli çizgilerle belirtilmiş hususiyetleriyle gelirler. Kılıkları ve kıyafetleri de aynı kavmi çizgileri gösterir.

Arnavud'un taassubu ve böbürlenmesi, Yahudi'nin para ve mal düşkünlüğü, Lâz'ın fevranlı şahsiyeti ve süratli konuşması, bütün bunlar ve benzerleri anonim halk zekâsının dikkatinden ve çizgisinden kaçmamış hususiyetlerdir.

Karagöz'de *zenne* tipleri, *çelebi* tipi, *Tiryâki*, *Altıkırsı Beberûhi*, *Tuzsuz Deli Bekir* v.b. gibi tipler de eski Türk, bilhassa İstanbul mahallelerinde benzerlerine çok rastlanan, yine halk zekâsıyla işlenmiş, yerli tiplerdir.

Zenneler, umumiyetle güzellikleri ve kadınlıklarıyla sahnede rol alırlar. Karagöz'deki ev, âile kız ve kadınları bile gözleri erkeklerde ve izdivaçta olan, hayli realist karakterlerdir. Kısaca, *Karagöz*, aptal, sarhoşu, esrarkeşi, kekemesi, Yahudi'si, Ermenisi, Kürd'ü, Rum'u, Acem'i, Arab'ı, Arnavud'u, Lâz'ı ve Türk'ü ile, hayli zengin kadrolu bir halk tiyatrosudur. Bu kadro, sahneye getirilen çeşitli *göstermelik*'lerle birlikte, bugün tarih ve içtimaiyat vesikası olacak kadar kuvvetli ve kıymetli hayat sahneleri ve mahalle dekorlarıyla süsli'dür.

Karagöz'de Leylâ ile Mecnun gibi, *Ferhad ile Şirin* gibi, klâsik İran edebiyatından, klâsik Türk edebiyatına ve oradan da halk hikâye ve tiyatrosuna geçen mevzular da işlenmiştir. Ancak bu türlü Karagöz oyunlarında vak'alar, bu eserlerin asıl şekillerinden ve ruhlarından geniş ölçüde ayrılmış ve çok değişmiş bir mâhiyet gösterir.

Karagöz'de, Türkçe, birçok cümleleriyle hâfızalarda yer etmiş sözlerle zengin, güzel ve âhenklidir. Bu, esas itibarıyla bir İstanbul Türkçesidir. Bu Türkçede zaman zaman sevimli halk tekerlemeleri tekrarlanır. Aynı güzel ve tertibinde gizli bir lirizm bulunan cümleleri tekrar tekrar söylemekte bariz bir haz duyulur. Bu kitaptaki *Mandıra Safası* oyununda olduğu gibi, *Karagöz'le Hacıvad'dan* sonra perdeye gelenlerin; *Rabîş Hâtun'un*, *Çelebi'nin*, hattâ *Kekeme'nin*, *Humhum'la Tiryâki'nin* sahneye girerken ilk söz olarak:

— *Gele gele geldim, buracığa, dahı gönüm nereciğe?*

demeleri, böyle, dillerde yer etmiş, sevimli bir sözdür. Bu cümledeki *dahı* kelimesinin eski Türkçedeki ve Türk aydınlar dilindeki hususiyetiyle kullanılması ayrıca dikkate değer.

Karagöz personeli içinde, dil bozukluklarını, dil sürçmelerini ve ıstılahlı konuşmaları affetmeyen asıl tip, *Karagöz'dür*. Karagöz, böyle kelime ve ıstılahları, Türkçede onların âhengine uygun bir başka sözle anlar. Bu yüzden muhavereler, zaman zaman, komik ve kuvvetli bir lisan tenkidi mahiyetini alır.

Hacıvad'ın söylediği *amûd-ı fıkârî* sözünü, *Karagöz'ün* *armud-ı fukarâ* anlaması böyledir. *Hacıvad'ın* musiki makamlarından bahsederken:

Sabâ'dan başlayıp *tiz Segâh'a* vararak *Nevâ-yı Kürdî'yi* bulup *makaam-ı arabân'a* inivermek" cümlesini, Karagöz'ün "*Sabahleyin kalkıp tezgâhçılara* varıp bekçi kürd'ü tutup arabaya atmak" şeklinde anlaması da böyledir.

Hacıvad'ın başlık yerine serpuş aldım, demesini, Karagöz'ün, "*Sarhoş oldunsa bana ne?*" diye karşılama da böyledir. Ve böyle muhavereler, Karagöz oyunlarının bilhassa baş taraflarında Türkçe söyleyişe saygı uyandıran bir düşünce yaratarak uzayıp gider.

Karagöz'ün bir de musiki tarafı vardır. Bu küçük, beyaz perdenin arkasından, klâsik Türk musiksini ve Türk halk musikisinin, ekseriyâ neşe veren, şevk veren, hareketli besteleri, şarkıları, türkülleri duyulur. Seyirciler, eşşen bilip sevdikleri besteleri, bir de *Karagöz* oyununda duymanın, dinlemenin zevkini tadarlar.

Karagöz oynatan *hayâlî*lerin ekseriyâ güzel sesli olmaları, yanlarında, def çalanlar ve yine güzel sesli yardımcıları bulundurmaları, sahneye musiki şevkini getirmek bakımından mühim bir harekettir. Bu musiki, vak'aların arasında ustalıkla yerleştirilir. Hiç yadırganmaz ve her şahsın sahneye gelişinde onun yeni bir şarkısı duyulur.

Bu hâdise, Türklerin daha Orta Asya asırlarında hemen her hareketlerini musiki ile birlikte yapmaları gibi çok eski bir geleneğe uzanır. Yine Türk halkı arasındaki coşkun musiki hayatının daha XII

ve XIII. asırlarda İslâm ibâdeti ile de birleştirildiğini burada ehemmiyetle hatırlamak yerinde olur. İbâdetde musiki getirmenin, bilhassa hür düşünceli Tekke'lerde bir *şair*, *rales* ve *musiki* âyini yaratmanın, eski ve milli bir inanma üslûbunun devamı olması çok mühimdir. Bu sebeple *Şeyh Küsteri* meydanındaki türlü hayat sahnelerinin niçin hattâ ne zamandan beri musiki ile bir arada yürütüldüğünü düşünmek kolaylaşır.

Karagöz'de musiki, asırlar ilerledikçe, şehirlerde yaşayan halk şarkılarından ve son zamanlarda bilhassa İstanbul türkülerinden seçmelerle gelişmiş ve zenginleşmiştir.

★

Buraya şu düşünceyi ilâve edelim ki *Karagöz* oyununun İstanbul'da çok gelişen hayâtı, onun, daha önce *Bursa*'da başladığı şeklindeki güzel rivâyeti gölgeliyemez. Bu rivâyet, Türk Karagöz'ü için fedâ edilemez bir *halk hâtırası*dır. En eski *Anadolu* kaynaklarında *oyun hayatına* dâir verilen bilgilerin yok denecek kadar azlığı, *Karagöz* oyununun yeni vatandaşları başlangıcını tâyin etmemizi güçleştirmiştir.

Anadolu'daki varlığını ancak XVI. asırdan beri daha iyi bildiğimiz *Karagöz*'de çok kuvvetli *tasavvuf çizgileri* bulunması, *Şeyh Küsteri menkabe*'sinin bütün hayâl mahsûlü sayılamayacağı hakkında bir ip ucu vardır. Anadolu'da tasavvufun bilhassa XIII-XV. asırlarda atmosferik bir hayâta sâhip olduğu dikkate alınırsa bir *gölge oyunu*'na bu ölçüde köklü tasavvuf çizgilerinin girebilmesi, ancak veyâ en çok bu asırlarda mümkün ve böyle bir kuruluş, Anadolu'

nun o asırlardaki mânevî ve içtimâî atmosferine daha uygundur.

Diğer taraftan, XVI. asır metinlerinde *Kukla Oyunu*'na *Karagöz*'den daha açık temaslara, dikkati çeker. Böyle temaslarda, bu gibi oyunlardan, hayat hâdiseleri ve insan karakterleri karşısındaki bâzı duyus ve düşünceleri izah yolunda istifade edildiği görülür. Bir misâl olarak, XVI. asır Divân şâiri *Edirneli Nazmî*'nin divânındaki müfredât bölümünde rastlanan şu beyit:

*Donânuşlar, dayânuşlar, gurûr ile gezerler hep,
Sanâsın kuklalar dur kalkışurlar herbiri dik dik.*

İfâdesiyle, hem kuklaların hem de kuklalara benzeten kimselerin bir tasviridir.

★

Bu Kitap Hakkında:

Bu kitapta, son asır Karagöz üstatlarından, *Hayâlî Küçük Ali* tarafından yazıya geçirilmiş, 15 Karagöz oyunu vardır.

Bu oyunların, şimdiye kadar neşrolunan Karagöz metinlerine nisbetle, âdetâ bir *folklor* metni kadar saf ve tabii oldukları görülür. Diğer bir kısım Karagöz oyunlarına işlenmiş bazı yapımacıklarla, bazı özentili sözler ve sahneler bunlarda yoktur.

Hayâlî Küçük Ali, bu oyunları, bizzat yetiştirdiği Karagöz âlemleri'nde duyduğu, gördüğü, öğrendiği ve uzun yıllar bizzat oynattığı şekilleriyle; bu şekillerin bütün saflığı ve samimiliği ile yazıya aksettirmiş bulunmaktadır.

Değerli hayalimizin bu 15 Karagöz - Hacıvad oyunu'nun *Bin Temel Eser* arasında neşredilmesindeki asıl güzel sebep de budur; Bu oyunların, bize an'anevi Karagöz sahnelerini, bütün oynatış safhığı ve yapmacıksız güzelliği ile aksettirmeye muvafak olmasıdır¹.

(O kadar ki metinde görülecek bazı söz ve söyleyiş pürüzleriyle vezin aksayışları bile bu saflığa halel getirmemek için, eserde aynen bırakılmıştır.)

Küçük Ali, bu oyunları en nezih toplantılarda oynatmaya alışmış hayâllerin mahareti, zihniyeti ve alışkanlığı ile *perde dışı*, ayıp sözlerden de mümkün olduğu kadar arınmış sözler ve vak'alar halinde tesbit etmiştir. Bunu, oyunlarının başına koyduğu ön-söz'lerde, ayrıca, belirtmek lüzumunu duymuştur.

¹ *Hayâlî Küçük Ali*, 1302 de İstanbul'da doğmuştur. Asıl adı *Mehmed Muhiddin Sevilen*'dir. İstanbul'da Davud Paşa Rüşdiyesi'ni bitirdikten sonra P.T.T. ye intisâb etmiş, I. Dünya Harbi'nde askere alınmış, terhis olunduktan sonra tekrar P.T.T. de çalışmıştır. Ankara'da Paket posta memuru iken 1944 de emekliye ayrılmıştır.

Karagözcülük sanatına daha 8 yaşlarında iken heves eden *Küçük Ali*, bu sanatı, devrinin usta karagözcülerini seyrederek öğrenmiştir. Onun seyrettiği, tanınmış karagözcüler, *Hayâlî Ömer Fahri Efendi*, *Hayâlî Memduh Bey*, *Hayâlî Arap Cemal Efendi*, *Hayâlî Sobacı Ömer Efendi*'dir. Ayrıca, Mâbeyin hayâliflerinden *Nazif Bey*, *Serge Mehmed Efendi*, *Hayâlî Kâtip Salih Efendi* ve *Hayâlî Arap Ömer Ağa* da seyrettiği karagözcüler arasındadır.

Böylelikle 60 yıla yakın Karagöz oynatarak bu oyunun üstadları arasında yer alan *Hayâlî Küçük Ali*'nin bugün üçü kız, biri erkek olmak üzere dört evladı ve 15 torunu vardır. Torunlarından *Tuncay Tanboğa* ile *Erhan Ergüler* de Karagöz oynatmayı öğrenmişlerdir.

Okuyucu, bu kitapta sayın *Küçük Ali*'nin, Karagöz oyunlarının başına koyduğu, aynı saflık ve samimilikteki *önsöz*'de onun Karagöz bilgisi ve Karagöz anlayışı hakkındaki kıymetli görüşlerini bulacaktır.

Nihad Sami BANARLI

BİBLİYOGRAFYA

Karagöz Oyunu hakkında gerek Türkiye'de gerek batı dillerinde yapılan neşriyat hayli ciddi ve mühim bir yekûn tutar. Bunlar arasında makale ve kitap olarak, Karagöz'ü tanıttıcı mahiyette kıymetli tetkikler ve çok sayıda Karagöz metinleri de vardır.

Bu tetkiklerde Karagöz'ün tarihi hakkındaki bilgiler için, umumiyetle *Georg Jacob*'un kitabından hareket edilmekle beraber, onu tamamlayıcı başka kaynaklar da gözden geçirilmiştir. Bunlar arasında Karagöz metinlerini dahili bir incelemeğe tâbi tutan araştırmalar bilhassa başarılıdır. Biz burada Karagöz hakkında bize bir haber bırakmış veya araştırma yapmış bellibaş isimlerle en mühim tetkiklerin umumi bir listesini vermeğe çalıştık. Bu mevzûda derinleşmek isteyenlere aynı kaynakların detaylı bibliyografyalarını tavsiye edeceğiz. Çünkü, zaman ilerledikçe, Karagöz oyunları Türk içtimaiyatı tarihi, ahlâk, âdet ve an'aneler tarihi, Türk satir tarihi, kısaca, Türk edebiyatı ve Türk medeniyeti tarihi bakımından daha derin ve daha detaylı araştırmalara mevzu olacaktır.

- Alangu, Tahir* : Karagöz Tetkikleri, Yeni Türk M. Sayı: 6, s. 452, 1933.
- Ali Rıza* : XIII. Asr-ı Hicrîde İstanbul Haya-
atı, İstanbul Eğlenceleri, Peyâm-ı
Sabah, 1922.
- Ahmet Rasim* : Muharrir Bu ya, İstanbul 1927.
- Adâ, Metin* : Karagöz, Mimuz ve Reich. Türk
Dili D. 144, 1963; Karagöz ve Or-

taoyunu Fasil Dağarcığı, ayn. der.,
173, 1966; Karagöz ve Ortaoyunun-
da Kişiler, ayn. der., 184-186, 1967;
Karagöz'de Tekerleme ve Perde
Gazeli, Forum D., 325, 1967; Kirk
Gün Kirk Gece, İst. 1959.

- Cevdet Kudret* : Karagöz, İst. 1968.
- Evlâkî Çelebi* : Seyahatnâme, c. I, s. 652-658.
- Georg Jacob* : Geschichte des Schattentheaters,
Hannover, 1925; Türkische Littera-
turgeschichte in Einzeldarstellungen,
Heft I, Berlin, 1900.
- Gerçek, Selim Nüzhet* : Türk Temâşası, Meddah - Kara-
göz - Ortaoyunu, İstanbul 1930.
- Helmut Ritter* : Karagöz, Türkische Schattenspiele:
I, Hannover, 1924. Karagöz madd.
T. I. An., 6, s. 246-251 ve bu mad-
denin bibliyografyası.
- Hünçer, İhsan* : Türk Folklor Araştırmaları, Kara-
göz özel sayısı, Haziran, 1959.
- İlhan Kunoş* : Türk Halk Edebiyatı, İst. 1925.
- N. Martinovitch* : The Turkish Theatre, New York,
1933.
- Siyavuşgil, Sabri Esat* : İstanbul'da Karagöz ve Karagöz'de
İstanbul, 1937; Karagöz, İstanbul
1941, Karagöz'e Dair, Yeni Sabah
Gazetesi, 3689, İstanbul 1949.
- Tecer, Ahmet Kutsi* : Karagöz ve Kukla'ya ait kısa not-
lar, Türki Folklor Araştırmaları,
119, 1959.
- Özön, Mustafa Nihat* : Kanlı Nigâr, İstanbul 1941; Kanlı
Kavak, İstanbul 1941.

Basılmış Karagöz Oyunları Bibliyografyası için, ayrıca,
bakınız: *Cevdet Kudret*, Karagöz, İstanbul 1968, s. 49-50.

KARAGÖZ

Karagöz oyunları bizde yani Türkiye'de Sultan Orhan devrinde başladı.

Bir perde gazelinde şöyle yazar.

*Hazret-i Sultân Orhan Rahmetullahdan berâ
Yâdigâr-ı Şeyh Küster'den Becâdır perdemiz.*

Gerçi her sanatın bir öncesi vardır. Çin'de, Cava'da, Mısır'da. (Tarihde). Yavuz Sultan Selim'in Mısır'dan bir Hayâlî'yi (Karagöz oynatanı) beraber sarayına getirdiği yazılıdır. Son padişahlardan Abdülhamid'in sarayında da dört hayali vardı. Ve şunlardı: Hayali *Nazif Bey*, bu adam deve derisinden figürler yapardı. Hayali *Serçe Mehmed Efendi*, hayali *Üsküdar'lı Arap Ömer Ağa* ve *Kâtip Salih Efendi*.

Evet nerede kaldık? Bizde Karagöz oyununun başlangıç tarihi Sultan Orhan devrindedir. Birinci Dünya Savaşı'na kadar gelmiştir. Birçok Hayali'ler Çanakkale'de şehit oldular ve birçokları da hayata gözlerini yumdular. Ellerinde bulunan Karagözleri de zaruret dolayısıyla sattılar. Sinemaların bolluğu, tiyatroların gelişmesi bu güzel eserimizi öldürmü-

tür. Bundan bir birbuçuk asır öncesine kadar Karagöz oyunları ramazan'ın 15 inden sonra başlamış. 15 inde Hırka-i Şerif ziyaret edilir, ertesi akşam da eğlenceler başlardı. Hattâ minarelerde kurulan mahyalar 15 ine kadar dini yazılar (Merhaba, Safa gel-din) yazarlar, 15 inden sonra da resimler (gül, gemi, kayık) gibi yaparlardı.. Eşe dosta, fakir fukaraya iftarlar da 15 inden sonra verilir. Fitre ve zekât vermek de öyledir.

Bizim Karagöz 12 kadardı, sonraları bu oyunlar 30'a kadar çıkmıştır. Belli başlı oyunlar şunlardır: 1) Ferhat ile Şirîn, 2) Tahir ile Zühre, 3) Çifte Hamamlar, 4) Kanlı Kaval, 5) Ters Evlenme (Karagözün gelin olması), 6) Câzûlar, 7) Büyük Evlenme, 8) Kanlı Nigâr, 9) Hımmımlı Mandıra, 10) Tahmîs, 11) Kütahya Çeşmesi (Gülme komşuna gelir başına), 12) Karagözün kayıkcılığı sonradan ilâve edilenler. (Yalova Safası), (Sünnet), (Bakkalık), (Kır kahvesi), (Aptal bekçi), (Sahte esirci), (Ağalık), (Âşıklar), (Enver ağa), (Cinli yazıcı), (Kırgınlar), (Timarhane) gibi oyunlardır.

Daha sonraları, yani Meşrutiyet'in ilânından on onbeş yıl öncesinde *Kâtip Salih Efendi* tarafından incesaz eklenmiş şanolu perdeler yapılmış, dekorlarla süslü perdelerle kantolar, düetolar, baletler, vesaîr ayak oyunları eklenmiştir.

Bazı yazarlar bu oyunun müstehcen bir oyun olduğunu yazmışlar. Bazı insanlarda öyle hareketler vardır ki görenler görmemeye öyle lâflar ederler ki işitmeyelim diye kulaklarını tıkırlar. Nasıl ki söylediğini kendi işitmez hareketini kendi görmeyenler nasıl ki varsa sözünü sohbetini bilmeyen hayali'

ler, (Karagöz oynatanlar) da vardır. Böyle yarım yamalak oyuncular perdeleriyle birlikte kapı dışarı atarlar. Ama ne faide ki bir iki gece dinleyenleri zehirlemiştir.

Bu oyun edep ve öğüt olmakla beraber cehaletin aleyhindedir. Hacıvad oldukça bilgilidir. Bununla beraber Karagözü daima elinde bir oyuncak gibi oynatır. Karagöz ise tahsilsizdir. Bununla beraber özü sözü doğru bir Türk'ü temsil eder. Hacıvad'ın o tımtırlı karmakarışık külfetli diline atar tokatı. Hacıvad'ın — Anlamıyorsun ilm-i hikmetten! demesine karşılık: Karagöz — Kim kaldırmış o kilimi mektepten? ve yine Hacıvad'ın — Şimdi sana kilimi mektepten kaldırdılar diyen oldu mu a eçhel-i cühelâ. Buna karşılık Karagöz — Kim doldurmuş o reçeli çuvala? der, tokatı yapıştırır.

Karagöz hiç dalavere bilmez kimseyi kötü yola yöneltmez, doğruluktan ayrılmaz bir Türk tipidir.

Bakın bir perde gazeline ne ârifâne sözler vardır:

*Perde-i ibret-nümâda sâhiren bir sûretis,
Ârifan mânen bilirlen nükte-i ulviyyetis.*

Nuş u pendir kârmız huddâm-ı mülk ü milletis.

Yine diğer bir perde gazeline:

*Perde kurdum bezm-i irfâne safâ göstermeğe,
Sem'a yaktım sûret-i ibret-nümâ göstermeğe.*

Böyle güzel sözlerle süslenmiş bir Türk eseri müstehcen olur mu? Karagöz adıyla bugüne kadar

seyrettiğimiz bu güzel eser hangi ülkede doğduysa doğsun bizim eserimizdir.

Dış ülkelerde birçok hanlar, camiler, hamamlar vardır. O eserler onlara aittir. Bizde de aynı eserler vardır, bunlar da bize aittir. Birçokları mimar Sinan'a aittir ve bazıları da onun çıraklarına aittir. Bugünkü eserler de genç mimarlarımıza aittir.

Evliya Çelebi Karagöz'ün bir çingene olduğunu söyler. İstanbul tekfurunun bilmem nesi olup arada sırada Selçuklu hükümdarını eğlendirmeye gönderdiğini yazar.

Tarihlere bir göz atılırsa bu kayıtların ne kadar zıt olduğu meydana çıkar.

Sultan Orhan'ın Bursa'da yaptırmakta olduğu caminin, Selçukiler devrinin, tarihleri göz önünde tutulursa Karagöz'le Hacıvad'ın Bursa'lı oldukları meydana çıkar.

Karagözün sanatı demirciliklidir. O devrin betonarmesi şöyleydi.

Gerek camiler, gerek hamamlar, gerek kervansarayların harçları, kum, kireç. Horasan: (tuğlaları hayır denen bir tokmakla döverler, kum haline getirilirdi) karıştırılarak harç yapılır binanın duvarları bu harçla örülür taşları da birbirine demir kenetlerle bağlanırdı. Bu demir kenetleri Karagöz yapardı.

Hacıvad ise bir rivayete göre ustabaşı, bir rivayete göre de ırgatbaşı olarak bu camide çalışırdı.

Bir temsil arasında Hacıvad — Karagözüm sana çingene derler bühtan ederler. Senin ahlâkın çingenedir.

Gelelim katillerine, Sultan Orhan devrinde başlanıp Yıldırım Bayezid devrinde tamamlanan Ulu cami yapılırken, (sebebinin ilerde anlatacağım) Karagöz'le -Hacivad birbirleriyle şakalaşmış, işler aksarmış. Bir gün Sultan Orhan gelir yapıya bakar. Aradan aylar geçtiği halde yapının ilerlemediğini görünce mimar başıyı çağırır, sebebini sorar, o da derki, Karagöz'le Hacivad Çelebi birbirleriyle şakalaşıyorlar, amele de onlara dalyor, işler aksıyor der. Sultan Orhan, çağırın onları gelsinler der ve huzuruna getirler. Orhan — Siz birtakım şakalar yapıyormuşsunuz amele de size dalyor binanın yapısı ilerlemiyormuş, şu yaptığınız şakaları huzurunda yapın göreyim der. Karagöz'le Hacivad bir hamam muhaveresi yaparlar, Orhan'ın da hoşuna giderse de, bu eğlenceyi bırakın cami yapılınsı bitsin sonra hep beraber eğleniriz der, gider.

Bunlar yine şakalarına devam ederler iş yine ilerlemez birkaç zaman sonra Sultan Orhan gelir bakar ki hiç bir ilerleme yok. Mimar başıyı çağırır, ilerlememenin sebebini sorar. Mimar başı da Karagöz ile Hacivad'dan şikâyetçi olur. Orhan kızır her ikisinin de idam edilmesi emrini verir. Bu irade kendilerine söylenince Hacivad — İki elini yumruklayarak taş taş üstünde kalmasını diyerek yumruklarını bir bir üstüne vurur (onun için yumrukları görüldüğü gibi kahr). Karagöze iradeyi bildirdikleri vakit, Karagöz — Adam sende diyerek sol eliyle sakalını tutar ve sağ elini de sallır (onun için Karagözün bir eli sakalını tutar bir eli de sallanır).

Bâzi yazarlar bir İslâm mâbedi yapılırken çalışanlardan kimse idam edilemez. Belki bunlar işden çıkarılmış olsalar gerektir, diyorlar. Gelelim camii yapımına, bu adamlar gittikten sonra bina ilerliyor, az zamanda kubbe zeminine kadar yükseliyor.

Bir gün yine Sultan Orhan geliyor. İnşaatin ilerlediğini görüyor, hoşuna gidiyor. Bir şey dikkatini çekiyor, amelenin biri omuzunda kırk elli okkahlık bir taşla binanın üstüne çıkıyor, taş oraya bırakmıyor, aşağıya iniyor, bu hal birkaç kere devam ediyor, padişah ameleyi çağırıp sebebini soruyor.

Zavallı amele ezilerek büzülerek Orhan'ın ısrarı üzerine dardını anlatıyor. Efendim diyor, ben bu gece rüyamda hamamcı olmuşum, uyandığım zaman gün ağarmış tam iş vakti gelmiş, yakında da bir hamam yok ki hemen yıkanıp temizleneyim. Evimde de yıkanacak bir yer yok bu halimle geldim çalışmaya. İşe gelmesem gündeliğimden olacağım, evde çocuğum çocuğum aç kalacaklar. Bu halimle bu taş yukarı bıraksam Allahtan korkuyorum çünkü yapılan bina bir camidir, der demez, Sultan Orhan huzurunda Karagöz ile Hacivad'ın oynadıkları oyun aklına geliyor, binayı paydos ettiriyor, derhal yakınında bir hamam yapılmasını emrediyor. Ama iş işden geçiyor, Karagöz Hacivad'a ferman ettiği cezadan dolayı nadim ve pişman oluyor. Çünkü böyle bir selâtin camii yapılmadan önce hamam yapılması icap etmiş.

Zavallı Karagöz bu uğurda Hacivad'la birlikte canlarını fedâ etmişlerdir. Karagöz Bursa'da Çekirge yolunda yatar. Hacivad'ın yeri belli değildir.

Karagöz'ün mezar taşı üstünde Kemteri mâhlaslı bir şâirin şu yazısı vardır:

*Nakş-ı sun'un remzeder hüsnünde rü'yet perdesi,
Hâce-i hükm-i ezeldendir hakikat perdesi,
Sireti sûrette mümkündür temâşâ eylemek,
Hâil olmaz ayın-ı ırfâna basiret perdesi,
Her neye iman ile baksan olur iş âşîkâr,
Etmîş istilâ cihânı hâb-ı gaflet perdesi,
Bu hayâl-i âlemi gözden geçirmektedir hüner,
Nice kaare gözleri mahvettî sûret perdesi,
Şem-i aşka yandırıp tasvîr-i cismindir oğçer
Âdemi âmedşüd etmekde azîmet perdesi,
Kangî zille ilticâ etsen fenâ bulmaz aceb,
Oynatan Sultânı gör kırmış muhabbet perdesi,
Dergeh-i Âl-i Abâ'da müstakim ol Kemteri,
Gösterir vahdet elin kalktıktâ kesret perdesi.*

Gelelim Şeyh Küşteri Hazretlerine.

Bu zat Buhara'nın Küşter kasabasından gelmiş, Bursa'da yerleşmiş. Kendisi Tarikati Nakşîyye Meşâyihinden ve mutasavvufinden olup Ulu cami civarında bir yere yerleşmiş ve etrafına topladığı talebeleri okutmaya başlamıştır. Arada sırada tasavvuf derisi de öğretirmiş. Talebelerinden bazıları bize şu âlemde vücûd-ı beşerden de bir şeyler öğretmez misiniz demişler. Hazret eyvallah demiş ve başındaki sarığı çıkarıp bir köşeye dört ucundan mihlayarak germiş ve şöyle söylemiş: "Bu dünyaya örnektir." Arkasına bir ışık yakıp elini perdeye yapıştırmak: "Bu da cism-i âdemdir. Bu yanan ışık da ruhtur, bu ruh insanların içinde oldukça bu dünyada gezerler (ışığı söndürerek) ışık sönünce ceset de kaybolur yalnız perde yani dünya kalır." der.

Karagöz oynatıp oynatmadığı bizce meçhuldür. Hiç bir perde gazelinde de Karagöz oynattı denmez, yalnız perdeden bahsedilir. Şöyle ki:

Hazret-i Sultan Orhan'dan beru: Yâdigâr-ı Şeyh Küşter'den becâdır perdemiz. Her ne olursa olsun Hazret-i Şeyh Küşteri pirimiz üstâdımızdır.

*Evveld resmeylemiş resmeyleyen resm-i zîlâl,
Perde kurdum şem'a yakıtım göstersem zîl-ı Hayâl,
Fânî dünyâ kesretine aldanıp da etme meyl,
Pirimiz Şeyh Küşteri icâddır (ey) ehl-i hâl,
Ehl-i hâl anlar bu zîllî, gayriye bilmek muhâl.*

Hayâlî Küçük Ali

KÜTAHYA ÇEŞMESİ

Önce Karagöz'le Hacıvad'ın konuşmaları. (Muhavere)

— Evet Efendim Muhaveresi —

Bu oyuna ait figürler ve işaretleri.

İŞARETLER :

- K. — Karagöz.
- H. — Hacıvad.
- T. — Tiryaki.
- Ç. — Çelebi.
- L. — Lâz.
- H. — Hümnet Dayı.
- M. — Matiz (Tuzsuz Deli Bekir).
- Z. — Zenne (Karagözün karısı).
- Zenne — Hacıvad'ın kızı.
- Çeşme, küp, harar.
- A — Arap.

Hacıvad semâî okuyarak gelir.

(Semâî makamı Segâh)

*Gördün de beni bend ettin.
Ne suçum gördün terkettin vay,
Ağyar ile ülfet ettin.*

(Nakarat)

Ne suçum gördün terkettin vay.

(2. hane)

*Şaka deydü takılırın,
Beni bilmez mi sanırsın,
Bir gün olur utanırsın.*

(Nakarat)

Ne suçum gördün terkettin vay.

H. — Of, hay Hak.

*Şem-i bahtım hâsıl ettikçe ziyâyı perdede,
Bak ne sıvretler zühür eyler verâ-yı perdede.*

*Ehl-i hâle fehmiçün Şeyh Küsteri vaz'eylemiş.
Rû'yet-i tasviri şem'-i şeb (-safâ-yı) perdede.*

*Olmasaydı piş-i çeşm-i halka bir perde cihan,
Kimse görmezdi bu nakış mäsivâ-yı perdede.*

*Nakşeden kimdir tefekkür eyle gel nakkaşını,
Seyredüp zill-i haydli rû-nümây-ı perdede.*

*Fenn-i lâ'biyyat misâli, Hüsnü bu çerh-i felek,
Yaktı söndürdü nice şem'i verâ-yı perdede.*

H. — (Devamlı) Huzûr-ı erbâb-ı safâda nazar-gâh-ı ehl-i dehâda yani şu bezm-i şevk-efzâda bir yâr-ı vefâ-şîârım olsa, gelirse karşıma, o söylese ben dinlesem, haddim olmayarak bendeniz söylesem o dinlese.

K. — (Penceresinden) Şu Hacıvad da benim oğ-lamın burnunu yese. (Çekilir).

H. — Ve bizi temâşa eden ahibbâ safâyâb ol-salar, diyelim iş ne imiş işimizi Mevlâm rast getire.

Yar bana bir eğlence medet.. Aman bana bir eğ-lence medet..

K. — (*Penceresinden*) Hacıvad defol şurdan aşağıya gelirsem görürsün.

H. — Ah bana bir eğlence medet..

K. — (*Atlar boğuşmaya başlarlar*).

H. — Karagöz etme çenem kırıldı.

K. — Kırılısın kerata.

H. — Yapma birader boğacaksın beni.

K. — Geber kerata. (*Hacıvad kaçır, Karagöz sırt üstü yatar kalır.*) Aman.. Öldüm bayıldım of aman.. keratayı kaçırdım ama ben de poturlara ka-çırdım. (*Ayağa kalkar.*) Seni gidi sivri sakallı keçi suratlı herif seni. Gelmiş kapımın önünde Medine di-lencisi gibi bağırır durur. Hele bir daha gel de bak seni kuyruğundan tutup da.. Kaf dağının ardına ka-da atmazsam bana da Karagöz demesinler. Amma da attık ha..

H. — Vay Karagözüm benim iki gözüm merha-ba.

K. — Hoş geldin suda pişmiş balkabâ. (*Tokat*).

H. — Aman Karagözüm beni gelir gelmez dar-betmenizin esbâb-ı mucibesi?

K. — Bizim bekçinin ne poturu var ne de cüb-besi (*Tokat*).

H. — Yazıklar olsun sana Karagöz. Adam olma-mışsın, hâşâ huzurdan şu dünyaya eşek gelmişsin eşek gidiyorsun.

K. — Ona Yarabbi şükür.

H. — Ne gibi?

K. — Ya sen katır gelmişsin de hergele gidiyor-sun ya. (*Tokat*)

H. — Ama Karagözüm ben senin gibi değilim, ben her nereye gitsem bana itibar ederler, ayağa kal-karlar.

K. — Bana da kalkarlar.

H. — Senin nene ayağa kalkarlar? Câhil eghelin birisisin.

K. — Halt etmişsin, ben reçeli de yerim güllâcı da.

H. — Öyle değil, yani ağzından çıkanı kulağın duymaz. Çünkü câhilsin, okuyup yazmamışsın, mü-rekkep yalamamışsın.

K. — Onu yaladım.

H. — Nerde yaladın?

K. — Geçen gün çeşme başına gittim orada bi-zim sakanın merkebi duruyordu imrendim suratını yaladım.

H. — Tu.. Allah iyiliğini versin.

K. — Tükürme suratıma be.

H. — Bak Karagözüm sen benim kırk yıllık ar-kadaşımın. Sana birkaç kelime öğreteyim her nere-ye gidersen sana itibar etsinler.

K. — Öğret bakalım.

H. — Dinle bir kibar yere gittiğinde sana bir şey sorarlarsa sen ne diyeceksin biliyor musun?

K. — Yo..

H. — Evet efendim, öyledir efendim, münasip-tir efendim. (*Arada sırada*) Ne buyurursunuz a be-nim efendim.

K. — Sonra ne olacak?

H. — İşte sen adam olacaksın herkesin yanında itibarlı olacaksın.

K. — Olur ne diyecektim?

H. — Evet efendim.

K. — Evdedir efendim.

H. — Değil canım.

K. — Öyleyse dükkândadır efendim.

H. — Canım Karagözüm ben nasıl söylersem sen de öyle söyle.

K. — Olur yaparım. Nasıldı o?

H. — Evet efendim.

K. — Evet efendim.

H. — Aferin Karagözüm. Öyledir efendim.

K. — Hayır ikindidir efendim.

H. — İkindiye bırak, öyledir efendim.

K. — İkindiye bırak akşamı yakala. Öyledir efendim.

H. — Münasiptir efendim.

K. — Minas'ın değil, Agop'undur efendim.

H. — A Karagözüm Agop'u filân karıştırma, münasiptir efendim.

K. — Agop'u karıştırmam Mıgırıcı'ı karıştırmam.

H. — Canım münasiptir efendim.

K. — Münasiptir efendim.

H. — (Arada sırada) Ne buyurursunuz a benim efendim.

K. — Arada sırada burnumu yersiniz a benim efendim.

H. — Ne dedin?

K. — Arada sırada dedim.

H. — Şimdi seninle bir kibar konağına gitmişiz konağın sâhibi çok kibar bir adam, lâkırdı sırasında sana der ki efendim ne buyurulur? O zaman sen ne diyeceksin?

K. — Haberim yok derim.

H. — Olmaz.

K. — Ya?

H. — Evet efendim, öyledir efendim, münasiptir efendim. (Arada sırada) Ne buyurursunuz a benim efendim, diyeceksin.

K. — Boyuna böyle mi diyeceğim?

H. — Zâhir.

K. — Yaparım öyleyse.

H. — Efendim zâtâlinizi çok iyi görüyorum.

K. — Evet efendim, öyledir efendim. Sonra neydi?

H. — Mûna...

K. — (Keser) Münasipti efendim. Sonraa?

H. — Arada.

K. — (Keser) Arada sırada ne halt edersin a benim efendim.

H. — Öyle halt karıştırma. Ne buyurursunuz a benim efendim.

K. — Ne buyurursunuz, a benim efendim ha?

H. — Aferin Karagözüm.

K. — Evet efendim, öyledir efendim, münasiptir efendim. Arada sırada ne buyurursunuz a benim efendim?

H. — Çok güzel.

K. — Evet efendim, öyledir efendim, münasiptir efendim. Arada sırada ne buyurursunuz a benim efendim?

H. — Her zaman değil, arada sırada söyleyeceksin.

K. — Evet efendim..

H. — Yani sana.

K. — (*Keser*) Evet efendim, öyledir efendim. münasiptir efendim.

H. — Ama bundan istihzâ çıkar.

K. — Evet efendim.

H. — Biraz dinlerler.

K. — Evet eefndim.

H. — Ama biraz da beni dinle.

K. — Evet efendim, öyledir efendim, münasiptir efendim.

H. — Ama beni dinlemiyorsun.

K. — Evet efendim, öyledir efendim, münasiptir efendim.

H. — Beni kızdırıyorsun.

K. — Evet efendim, öyledir efendim, münasiptir efendim.

H. — Beni adam yerine koymuyorsun.

K. — Evet efendim, öyledir efendim, münasiptir efendim.

H. — (*Kızgın*) Ben hayvan mıyım?

K. — Evet efendim, öyledir efendim, münasiptir efendim.

H. — Vay ben hayvanım ha?

K. — Evet efendim, öyledir efendim, münasiptir efendim.

H. — Sen de eşek misin?

K. — Evet... (*Tokat atar, Hacıvad kaçır.*) Yürü! Seni gidi idâre fitili, mum bacaklı kerata az kaldı beni de eşek yapacaktı. Sen gidersen beni de bu

raya mıhlamazlar ya ben de çekilir giderim. İydgâhda dolaba, dilber seyrin. Bakalım âyine-i devran ne sûret gösterir sallan bullan kocaoglan sallan (*Gider*)

— Muhavere Bitti —

(*Sazlar bir şarkı çalar, şarkı bitince*)

H. — (*İçerden*) Peki kızım ben şimdi o Karagöz olacak terbiyesizle (*hem gelir, hem söylenir*) bir daha konuşmayacağımı söylerim.

Hacıvad'ın Kızı — (*İçerden*) Hem söyle babacığım bir daha da evimize gelmesin, konşulardan utanıyoruz.

H. — Sen merak etme kızım. (*Karagözü çağırarak.*) Bana bak Karagöz!

K. — (*Gelere*) Ne var Hacı cav cav?

H. — Bak Karagöz, bundan sonra ben seninle konuşmayacağım.

K. — Niçin?

H. — Çünkü senin ev tarafın bozukmuş.

K. — Ne yapalım fakirlik. Çatının bir tarafı çökmekte, kiremitler de akıyor, bende de metelik yok.

H. — Öyle değil. Senin eve mahremâne girip çıkıyorlarmış.

K. — Muharrem ağa benim eski dostumdur, güzel de turşu yapar.

H. — Turşucu Muharrem değil, inadına lâfi ters anlama. Sizin eve nisfilleyde, siz hâbda iken aralık bulunan bâbınızdan (gece yarısı sen uykuda iken aralık bulunan kapınızdan) usulca dahil olan varmış.

K. — Bizim eve nisfiyeyle neyle gelip usul ü ahenkle çalgı mı çalarlarmış?

H. — Türkçesi senin karın, seni uyutup eve sevdiği erkeği ahyormuş, görmüşler, bana da söylediler. İşte bu kadar. (*Gider*)

K. — Vay edepsiz utanmaz kerata, vay benim karımı bütün mahalleli bilir, sen halt etmişsin ben şimdi gider karıma sorarım. (*Eve gelir içerden*) Yahul.

K. - K. — Hâ!.

K. — Bizim eve benden başka bir erkek gelirmiş öyle mi?

K. - K. — O ne demek anlamadım.

K. — Hacivad dedi ki bizim eve gece yarısındansa sonra biri giriyormuş.

K. - K. — O Hacivad olacak fitne herif kendi kızını görürsün sokaklarda. Kaç oğlanlarla konuşuyor.

K. — Gideyim herife müjde vereyim. (*Meydana gelir. Kendi kendine*) Acaba bu Hacivad'ın dediği doğru mu yalan mı? Bir kere de komşulardan sorayım. Beni eskiden beri tanıyan, mahallenin ihtiyarı var, onu çağırayım sorayım. (*Gider, içeriden — Bana bak Keuserus efendi buraya gel, der, gelir.*)

(*Türkü söyleyerek Tiryaki gelir.*)

(Makamı: İsfahan)

*Fesleğen ektim gül bitti. Dalında bülbül öttü.
Ötme bülbül yarım gitti.*

(Nakarat)

Ben dertliyəm kan ağlarım. Kara bağlarım yanar ağlarım

(2. hâne)

*Fesleğenim ocak ocak, ne kaçarsın köşe bucağ,
Yatar isen işte kucak.*

(Nakarat)

(3. hâne)

*Yorganın ucuna bastım, koynuna girmekti kastım,
A benim sevgili dostum.*

(Nakarat)

(4. hâne)

*Bir sille vurdu başıma, hotozum indi kaşıma,
Yasak oldu genç yaşıma.*

(Nakarat)

K. — Hah mahallenin ihtiyarı geldi, hoş geldin.

T. — (*Sağırcadır*) Selâmünaleyküm. (*Uyur, hırrr...*)

K. — Aaa! adam uyudu, hey ihtiyar uyuma be!

T. — Ne istiyorsun?

K. — Sen beni tanırsın değil mi?

T. — Tanırım tanırım (*Uyur. Hırrr...*)

K. — Herif beni uykuda tanıyor galiba (*Dü-terek*) hey hemşeri...

T. — Ne var, ne istiyorsun?

K. — Ölüünün körü uyuma da anlatayım.

T. — Anlat bakalım kulağım sende.

K. — Sen beni tanırsın, benim kadını da tanırsın, benim kadında bir kötülük, bir fenalık gördün mü? Onu söyle.

T. — Gördüm.

K. — (*Hayretle*) Ne?.. Nasıl gördün?

T. — Geçen sabah hâne-i âciziden bil-hurûğ giderken güzergâhım bir virânelik oldu.

K. — Anlamadım ya ne ise sonra?

T. — Birçok çocuklar ceviz oynuyorlardı.

K. — Ey... sonra?

T. — Derken aralarında bir münâkaşa zuhûr etti. Münâkaşa münâzaaya, münâzaa müdârebeye intikal ederek birbirleriyle dövüşmeye başladılar. Kiminin başı yarıldı kiminin gözü çıktı, kanlar içinde kaldılar. Ben bunu gördüm.

K. — *(Ferahlayarak)* Oooh.. Yarabbi şükür. *(Kendi kendine)* Ben de senin karındaki kötülükleri gördüm diyeceksin sandım. Daha neler gördün?

T. — *(Türkü söyleyerek gider.)* Ben yarımı gördüm divan yolunda...

K. — Gideyim başka bir adam çağırayım. *(Hacivad tarafından gider. Bana bakın orada akılı başın da kim varsa gelsin, der perdeye gelir.)*

— *Türkü söyleyerek Kekeme Çelebi gelir* —

*Üsküdar'a gider iken aldı da bir yağmur,
Kâtip uykudan uyanmış gözleri mahmur,
Kâtibimin setresi uzun eteği çamur.*

(Nakarat)

*Kâtip benim ben kâtipin el ne karışır,
Kâtibime kolalı da gömlek ne güzel yaraşır.*

(2 ncı hane)

*Üsküdar'a gider iken bir mendil buldum,
Mendilimin içine lokum doldurdum,
Kâtibimi arar iken koynuma buldum.*

(Nakarat)

K. — Hah her halde akıllı olacak. Bana bak oğlum, hoş geldin, merhaba!

Ç. — *(Kekeleyerek)* Me... me... mer... hahaha... bababa... ba...

K. — Hoppala bu da başka çeşit. Oğlum sen beni tanır mısın?

Ç. — Ta... ta... tanırım..

K. — Benim karıyı da tanırısın değil mi?

Ç. — Ta... tatata... tanı... nı... nı... rım..

K. — Bir fenahığım, bir kötülüğünü gördün mü, işittin mi?

Ç. — Gö.. gö.. gö.. görme.. mememedim.

K. — İşitmedin de?

Ç. — İşi.. işi.. işişi...

K. — *(Keserek)* İşicek galiba..

Ç. — İşit işit mememedim..

K. — Haydi uğurlar olsun öyleyse.

Ç. — *(Türkü söyleyerek gider.)* Kâtip benim, ben kâtipin el ne karışır...

K. — Şurda bizim Hallaç Trabzon'lu Hayreddin ağa var, onu çağırayım.

(Gider içeriden, Hayreddin ağa buraya gel, der. Perdeye gelir.)

— *Lâz, türkü söyleyerek gelir.* —

— *Türkü* —

*Endüm dere kenarına su verdüm badûlcana,
Doğru söyleyün kızlar benzermiyüm kocana.*

(2 ncı hane)

*Ha buradan aşağı pen inemem inemem,
Küçüceksun sevdiğüm sözüne güvenemem.*

(3 üncü hane)

*Hoş piçağım piçağım ha bunu satacağım,
Ha bunun parasıyla pen seni alacağım.*

K. — Hah geldi bizim hamsi düşmanı. Hoş geldin, merhaba!

L. — (*Çabuk çabuk söyler.*) Merhaba kardeşim, nasılsın eyimisun, hoşmisun. Pen Tirabezundan kalktım geldim Samsun'a, Samsun'da koptu bir furtuna, kaptan dedü al pertuni sırtına. Benum pertular funduk ile pakur idi, pakuri attuk denuze, gitti dibine, funduğu attuk kaldı üstüne. Mal mal funduk idi ama deniz suyu yedu da para etmedü.

K. — (*Berber kafasını sallar.*) Dur, dur kardeşim, dur. Amma çene var ha...

L. — Keldük İstanbul'a, girdük bakurculuğa, edemedük girdük kalayculuğa...

K. — (*Ağzını kapayarak*) Dur kardeşim dur, bir kere beni dinle.

L. — Dinleyörüm lâf dedüğün karşuluklu olur. Sen dersun pen tinlerum, pen derum sen dinlersun.

K. — Daha ben bir şey demedim, şimdi dinle. Sen beni tanırsın.

L. — Tanırım.

K. — Dur, dinle. Dediler ki benim kadın fena imiş. Sen bizi tanırsın, bizden, bizim kadından bir fenalık gördün mü? Onu söyle.

L. — Teduler ki senun kadunun fenadur. Ya ben ne deyüm, bizim funduklar deniz suyu yedu da para etmedü...

K. — Defol şurdan.. (*Lâz kaçır.*) Dikiş maki-nesi gibi tir... söyler. Varayım bizim aktar Hacı Ba-

ba var, onu çağırayım. (*Gider, çağırır.*) Hacı Baba buraya gel...

— Ak Arap Maval okuyarak gelir. —

Yalel yalel yalelli yalel...

Yalel yalel yalelli yalel... Yalellu...

K. — Tu...

A. — Selâmünaleyküm sanâ banâ.

K. — Aleykümselâm ötekine berikine.

A. — Sen beni çağırdı?

K. — Evet ben çağırdım. Senin adın ne?

A. — Benim ismi Hacı Şamandura.

K. — Benim ismi de Hacı Kandil.

A. — Maşallah ya Hacı kandil efendinâ.

K. — Sen beni tanırsın değil mi?

A. — Ayva, tamr.

K. — Benim kadını da tanırsın değil mi?

A. — Ayva. (*Evet demektir.*)

K. — Dediler ki, senin kadın berbat imiş.

A. — Ayva.

K. — Sen ne dersin? Nasıl bilirsin?

A. — Amma yeganim bunu sana kim suledi?

K. — Hacivad söyledi.

A. — Suledi amma kime suledi?

K. — Bana söyledi.

A. — Nişin suledi?

K. — İşte söyledi.

A. — Amma kime suledi?

K. — (*Kızgın*) Bana söyledi...

A. — Suledi amma kime suledi?

K. — (*Dislerini sıkarak*) Bana söyledi.

A. — Amma ne suledi?

K. — (Tokat atarak) Şu herifin suratına vur suledi. (Arap kaçır.) (Kendi kendine) Kim suledi, kime suledi. Kime gideyim dostlar.

K. — Ay biri geliyor.

— Himmet Doğan türkü söyleyerek gelir. —

*Dağda davar güderün. Eminem'e selâm iderün,
Eminem selâmı da almazsa, başını da alır güderün.*

(Nakarat)

*Eminem Eminem tombul Eminem, göbeğinin altı çıkar
Eminem.*

(2 nci hâne)

*Dağda keklük bağurur, Eminem gestene gavurur,
Gavur gavur Eminem ziyelüm, ak gerdandan emelüm.*

H. — Selâminaleyküm dayu!

K. — Aleykümselâm dayu. (Kendi kendine)
Herifte boya bak, çıkar ağacı gibi.

H. — Sen bûda nidiyon?

K. — Başında bir dert var, onu anlatacak adam
arıyorum.

H. — (Boyu uzun olduğu için lâfları işitmez).
Anlamayon?

K. — Derdimi dinleyecek adam arıyorum.

H. — Anlamayon ne didün?

K. — Zaten burdan oraya lâf yetişmez ki. Gi-
deyim evden merdiveni getireyim. (Eve gelir) Yâhu.

K. - K. — Ne var gene ne istiyorsun?

K. — Şu merdiveni ver.

K. - K. — Ben onu kurdım, çamaşır yıkadım.

K. — Bak şimdi lâzım oldu. Gördün mü yediğin
haltı?

K. - K. — Şaka söyledim, kömürlükte duruyor.

K. — (Merdiveni alır gelir, Himmet'in göğsü-
ne dayar.) Ha şöyle.

H. — Ulan nidiyon?

K. — Sana lâf yetiştirmek için iskele kuruyor-
rum. Bana bak sıkı dur.. (Merdivene çıkar, burun
buruna gelirler.) Hah şimdi oldu, herifin burnu da
pis pis akıyor.

H. — Ne istiyon?

K. — Sakın sallanma dinle. Benim karım için...

H. — Karu değil, avrat.

K. — Evet avrat. Onun için (Himmet sallandır)
dur sallanma bizim avrat, (Himmet geri çekilir, mer-
diven beraber düşer. Himmet gider.) Hay avradın
batsın.. (Merdiveni eve götürür, bırakır gelir.) A
dostlar, derdimi kime anlatayım, şurdaki meyhâneye
gideyim belki orada akıllı biri vardır. (Gider, gelir.)
Birini buldum gelecek.

— Matiz, yani Tuvsuz Deli Bekir türkü söyleyerek
gelir. —

— Türkü —

*Nice sevmeyeyim dostlar (aman) bir acayip hâli var,
Yanağında gül açılmış, etrafında hâli var,
Bu gün bana çevredersen (aman) yarın Hak dîvânı var.*

(Nakarat)

*İçtim aşkın dolusunu (aman aman) yâr bugün mey
istemem.*

(2 nci hane)

*İki kaşın arasında (aman) bir beni var nur gibi,
Karşısında divân durdum eli bağlı kul gibi,
Ko çeksinler dâre beni (aman aman) Hallâc-ı Mansur
gibi.*

(Nakarat)

*Doldur doldur ver içeyim (aman aman) yâr bugün mey
istemem.*

M. — (Bir nâra atarak) E.....y..... gidi felek
hey..

K. — Dehl. gidi burnu dümbelek.

M. — E.....y.... dağ başında duman, yiğit başın-
dan hâl eksik değildir dayı..

K. — Öyledir ayı oğlu ayı.

M. — Söyle bakalım, beni buraya niçin çağır-
dın? (Hem konuşur, hem sallanır.) Hem öyle karşım-
da sallanma.

K. — Kim sallanıyor bel.

M. — Çabuk söyle, meyhâne kapanacak.

K. — Herifin akli fikri meyhannede.

M. — (Hiddetli) Söylesene bre.

K. — Söylüyorum. Benim kadın için fenâmiş
dediler, sen ne dersin?

M. — Bir insan karısının iyi veya fena olduğu-
nu bilmez mi?

K. — Bilir ama Hacıvad keratası söyledi de.

M. — Gözünle görmediğine, kulağınla işitmedi-
ğine inanma. İşte bu kadar.. (Gider.)

K. — Herif sarhoş ama akli yerinde. (Kendi
kendine) Şimdi eve giderim. Kariya derim ki ben
İnegöl'e gidip alış veriş edeceğim, derim, savuşur bir

yere saklanırım, bakalım bizim eve gelen giden var
mı. (Eve gelir.) Yâhû!

K. - K. — Hû!

K. — Ben İnegöl'e gideceğim, tanesi on paraya
kurbâ alacağım, Bursa'da tanesini beş paraya satıp
para kazanacağım, senin üstüne başına Bayramlık
alacağım. Haydi Allaha ısmarladık. (Perdeye gelir.)

K. - K. — (İçeriden) Allah akıllar versin. On
paraya alacak beş paraya satacak. Para kazanacak
da bana Bayramlık yapacak. Hay akınlı yaşa.

K. — Şu arka sokakta saklanırım. Bakalım ge-
len giden var mı. (Gider.)

— Şarkı söyleyerek Çelebi gelir. —

Şarkı. Makamı: Hicaz. Ağırdüyek (Rıfat Bey).

*Çiğerde nâri hasret açtı dağlar,
Fırâkına gözüm gönlüm kan ağlar,
Dayanmaz nâle-i cangâha dağlar.*

(Nakarat)

Fırâkına.....

(2 nci hane)

*Bu sâz-ı hicr ile ey verd-i nâzım,
Yakar dünyâyı âh-ı cangüddâzım,
Yetiş imdâdına gel çâresâzım.*

(Karagöz'ün karısı karşılar.)

K. - K. — Vay benim sevgili beyim, böyle yanık
yanık şarkılar söyleyerek ne tarafa teşrif?

Ç. — Güzelim, bunu bilmeyecek ne var? Sizden tarafa. Acaba gül yüzünüzü görebilir miyim dedim, şüktür karşıma çıktınız.

K. - K. — Tam vaktinde geldiniz, bizim bunak İnegöl'e gitti.

Ç. — Ne yapacak orada?

K. - K. — Tanesi on paraya kurbâ toplayacak, Bursa'da tanesini beş paraya satacak, para kazancak, bana Bayramlık alacak.

Ç. — Böyle kazanca can kurban.

K. - K. — Gittiği çok iyi oldu. Buyurun bize evde kimsecikler yok.

Ç. — Ya gelirse...

K. - K. — Kim bilir kaç günde gelir. Buyurun biz zevkimize bakalım. (Gider.)

Ç. — Aşk-ı yâran muhabbet-i cânan ben de gidiyorum yâr aşkına. (O da girer.)

K. — (Meydana gelir.) Vay canına tevekkeli dememişler; kadının fendi, erkeği yendi.

K. - K. — (İçeriden) Efendim içkilerden hançisini seversiniz?

Ç. — Güzelim, mütadım değil, ama şerefinez zehir olsa içerim.

K. — Ziftin pekini iç kerata!.

K. - K. — (İçeriden) Çok doğru demişler. Yâr elinden zehir olsa içilir.

K. — Şu karıya bak, oğlana ne diller döktüyor.

K. - K. — Mastika.. şarap.. konyak.. likör. Düz?

K. — Bizim ev meyhaneymiş de benim haberim yok.

Ç. — Efendim, affedersiniz hiç birini kullanmam.

K. - K. — Yok canım mutlaka benim şerefime bir şeyler içeceksiniz.

K. — Olmaz olmaz gideyim bu oğlanı kapı dışarı edeyim. (Eve gelir. Bu sırada perdenin ortasına çesme kurulur.)

(Kapıyı çalar.) Yâhû!..

K. - K. — Aman bizimki geldi.

Ç. — Eyvah ben şimdi ne yapacağım?

K. — Yâhû kapıyı açsana..

K. - K. — Acele etme geliyorum.

Ç. — Ben nereye gideyim?

K. - K. — Sen şu kapının ardında büyük küp var onun içine gir, bizimki içeri girer, yukarı çıkar, sen de küpten çıkar gidersin.

Ç. — Peki (der küpe girer.)

K. — Yâhû açsana kapıyı.

K. - K. — Açtım canım gir, hem ne çabuk geldin?

K. — Giderken müneccimlere rastladım, üç ay yağmur yağmayacakmış. Herkes şimdiden küplerini doldursun dediler, ben de küpü doldurmaya geldim.

K. - K. — Çok iyi ettin kocacığım, tenekeleri al çeşmeden doldur doldur getir.

K. — Ben küpü götürüp doldurup getireceğim.

K. - K. — A.. koca küp gider mi, kırarsın da küpsüz de kalırız.

K. — Hiç bir şey olmaz.

K. - K. — Canım, koca küpü götüremezsin.

K. — Sen karışma, ben götürürüm.

K. - K. — Olmaz olmaz küp gitmez.

K. — Öyle gider ki (küpü getirir, kor) hah şöyle (içine bakarak) hay köpoğlu, gideyim evden kovayı

alayım çeşmeden doldurup doldurup tepesine döke-
rim. (*Gider.*)

(*Şarkı söyleyerek Hacıvad'ın evine doğru
Çelebi gelir.*)

Şarkı. Makamı: Hicaz. Düyek. Nâzım Bey.

*Gönlümü yaktın benim ey Şive-kâr,
Sevmeseydim ben seni ey Dil-fikâr.
Ateşe saldın beni ah nazlı yâr.*

(Nakarat)

Sevmeseydim ben seni ey Dil-fikâr.

(*Hacıvad'ın kızı karşılar.*)

Z. — Maşallah beyim böyle güzel güzel şarkılar
söyleyerek ne tarafa?

Ç. — (*Hep nazlanır*) Biraz işim var da..

K. — (*Yavaşça gelir, küpi'n arkasına oturarak
vay köpoğulları, Hacıvad'ın kızı.*)

Z. — Tabii her zaman işiniz olur bizi aklınıza bi-
le getirmezsiz.

Ç. — Sizi hiç unutmuyum her zaman aklıma-
dasınız.

Z. — Bize bu akşam gelirsiniz artık değil mi?

Ç. — Gelemem efendim zirâ işlerim çok.

Z. — Olmaz olmaz mutlaka geleceksiniz.

Ç. — Israr etmeyiniz gelemem. Hem evde baba-
nız var.

Z. — Olsun, o afyonunu yuttu mu altı saat öl-
dürseniz uyanmaz.

K. — (*Yavaşça*) kulakların çınlasın Hacı cav
cav.

Ç. — Müsaade ediniz gideyim, inşallah başka bir
akşam gelirim.

Z. — (*Yalvarır gibi*) Ne olur geliniz, babamın
bir samur kürkü var onu sana vereyim.

K. — (*Yavaşça*) Hacıvad, kulakların çınlasın.

Ç. — Teşekkür ederim. İstemem.

Z. — Ne olur, beni kırmayınız. Babamın gayet
kıymetli bir kehribâr tesbihi var, onu sana vereyim.

K. — (*Yavaşça*) Haydi tesbih de gidiyor.

Ç. — Lüzumu yok istemem.

K. — (*Oğlan da çok nazlı ha!.*).

Z. — Bu kadar katı yürekli olmayınız. Babamın
sandıkta bir kese içinde yüz tane sarı sarı altınları
var, onları sana vereyim, ne olur geliniz.

K. — (*Yavaşça*) Hadi ulan enâyilik etme..

Ç. — Peki ama nasıl geleyim?

K. — (*Yavaşça*) Altınları duyunca oğlanın gön-
lü olmaya başladı.

Z. — Ben şimdi babama derim ki, yünlerimiz
kirlendi şunları harara doldur, çeşme başına götür, yı-
kayayım derim. Babam da hararı buraya getirir. Siz
şuralarda bir yerde saklanın ben birkaç kere öksürü-
rüm siz hemen gelir harara girersiniz. Babam da alır
eve getirir.

K. — (*Yavaşça*) Vay kurnaz karı vay..

Ç. — Peki ben şurada saklanırım. (*Gider.*)

Z. — (*Gider içeriden*) Babacığım yünlerimiz çok
kirlendi sen onları harara doldur çeşme başına götür,
ben gider yıkarım.

H. — (İçeriden) Çok güzel olur kızım. (Hararı meydana getirir. Karagöz'ü görür.)

K. — Ha...

H. — Ne işin var orada?

K. — Ne vazifen a kerata.

H. — Haydi oradan git benim kızım gelip burada soyunacak, yünlerini yıkayacak.

K. — Yıkasın bana ne.

H. — Olmaz olmaz kızım kollarını bacaklarını sıvayacak yün yıkayacak.

K. — Sivasın, bacaklarını da açsın.

H. — Sen ordan benim kızımın her tarafını seyre ha?

K. — Canım ben burda, o orda, arada koca çeşme duvarı var.

H. — Hayır hayır olamaz belki gözün ilişir bir tarafını görürsün. Benim kızımın yüzüne erkek si-nek bile konmamıştır.

K. — Allah Allah, peki öyle olsun? Ben de giderim. (Gider.)

H. — (Evine gider.) Haydi kızım çeşme başında kimseler yok.

Z. — Olur babacığım.

K. — (Önce gelir küpin üstüne oturur.)

Z. — (Geler, a... der kaçar. İçeriden) Babacığım, babacığım..

H. — Hayrola kızım bu telâşın ne?

Z. — Çeşmenin başında bir küp var, üstünde de Karagöz olacak o terbiyesiz oturuyor.

H. — Ben şimdi onun terbiyesini veririm. (Geler.) Karagöz!

K. — Ha!..

H. — Ben sana git buradan demedim mi? Kızım geldi seni görünce kaçtı eve geldi.

K. — Bana ne! Kaçmasaydı.

H. — Benim kızım senin bildiğin kızlardan değil, sokakta şimdiye kadar peçesini kaldırmamıştır. Bu güne kadar kızımın yüzünü hiç bir erkek görmemiştir.

K. — Demek kızınız bu kadar nâmuslu ha?

H. — Zâhir.

K. — Ya benim karı?

H. — Herkes söylüyor âşiftenin birisi.

K. — Ya sizin altı aylık gebe kızınız ne âlemde?

H. — Anlamadım ne dedin? Hem sen orada küp üstünde ne yapıyorsun?

K. — Fal bakıp para kazanıyorum.

H. — Ne falı?

K. — Küp falı, kimin günlünde ne varsa bu küp derhal söyler.

H. — Bana bir fal bak bakayım.

K. — Paran var mı?

H. — Ne olacak?

K. — Bir kuruş ver bakayım.

H. — Al bakalım. (Verir)

K. — (Küpe bakarak) Bu küp diyor ki, senin bir samur kürkün varmış.

H. — (Hayretle) Eeey..

K. — Bu kürk gidiyor.

H. — (Hayretle) Aman nereye gidiyor?

K. — Beş kuruş ver söylerim.

H. — Al Karagözüm çabuk söyle...

K. — Ver bakalım. (*Küpe bakarak.*) Senin gayet kıymetli bir kehribar tesbihin var mı?

H. — Var.

K. — O da gidiyor.

H. — Aman nereye gidiyor?

K. — Kütâhya safasına.

H. — Bu kütahya safası nerede?

K. — Ver beş kuruş daha söyleyeyim.

H. — (*Ağlar gibi*) Al Karagözüm.

K. — (*Alır, küpe bakarak*) Aman Hacıvad işte bu fena.

H. — Ne gibi?

K. — Senin sandığında yüz tane çil çil altınların var mı?

H. — (*Ağlar gibi*) Var, onlara ne olmuş?

K. — Kirlenmiş de yıldızlanmaya gideceklermiş.

H. — (*Hem ağlar, hem gider*) Eyvah benim kürküm kehribar tesbihim, ille altınlarım!..

Z. — Ağlama babacığım her şeyin çaresi bulunur. O Karagöz oradan gittiyse gideyim şu yünleri temizce bir yıkayayım.

K. — Kızmış geliyor, ben şuraya saklanayım. (*Gider*).

H. — (*Gelir*) Defolmuş.. (*Gider*) Gitmiş kızım..

Z. — (*Gelir*) Oh kimsecikler yok. (*Öksürür*.)

Ç. — (*Gelir*) Ne var, ne yok?

Z. — (*Hararın kapağını açar*.) Girin içine, (*gider, kapar*) gideyim babama haber vereyim, alsın gelsin. (*Gider, içerden*) Babacığım yünleri yıkadım al da gell.

H. — Olur kızım. (*Hacıvad gelmeden Karagöz gelir, hararın üstüne oturur*.) Ne o Karagöz benim hararımın üstünde işin ne?

K. — İçindekileri kimse çalmasın diye oturdum.

H. — Bana yardım et, şunu eve götürelim.

K. — Hakikaten senin kız hiç erkek görmemi mi?

H. — Karagöz gene beni kızdırıyorsun. Benim kızım senin karın gibi değil, yeryüzünde bir tânedir.

K. — (*Gülerek hararın üstüne çıkar, tekmele*).

H. — İn ordan hararımı kıracaksın. (*Harardan ses, aman boğuldum*.)

K. — Geber, kerata!

H. — Harardan bir ses geliyor.

K. — Güveller bağıriyor.

H. — Güvenin sesi çıkar mı?

K. — Bu güvelerin babasıdır, bağırır. (*Kapağı açar*.) Çık ulan dışarı! (*Çelebi çıkar*.)

H. — Aman Karagözüm bu kim?

K. — Sizin damat bey. (*Oğlana tokat atarak*) Defol kerata. (*Çelebi gider*.)

H. — Aman birâder nâmusum pây-ı mâl oldu.

K. — Buraya gel. (*Küpin başına getirir*.) Şuradan bana bir koca taş getir.

H. — Taşı ne yapacaksın?

K. — Küpin içine atacağım. (*Küpten ses. Aman atmayın*).

H. — İçinden ses geliyor bunlar da kim?

K. — Böcek böcek.

H. — Nasıl böcek bu?

K. — Şimdi görürsün nasıl böcek olduğunu.
(*Küpün içine seslenir.*) Çık dışarı ulan. (*Çelebi çıkar.*)

H. — Aman birâder bu da kim?

K. — Bu da bizim ortak efendi. (*Tokat atarak*)
Defol kerata!. (*Çelebi çıkar.*)

H. — Aman Karagözüm bu ne iş?

K. — Buna gülme komşuna gelir başına der-
ler. Ne senin kızında bir fenâlık, ne de benim karı
da bir kötülük var. Bir zamanlar Kütahya çeşmesi
başında geçmiş bir vak'ayı temsil ettik.

H. — Öyleyse Karagözüm geçmiş olsun.

K. — Allah müstâkımı versin. (*Tokat*)

H. — Hoş olsun külhâni, yıktın perdeyi eyledin
virna, varayım sâhibine haber vereyim heman. (*Gider*)

K. — Her ne kadar sürc-i lisân ettikse affola,
inşallah bir daha elime geçersen vay hâline vay..
(*Temennâ ederek gider.*)

Klâsik Karagöz oyunlarından:

KARAGÖZÜN GELİN OLMASI

(Birinci Bölüm muhavere)

— Babam öldü muhaveresi) —

RUMUZZLAR :

H. — Hacıvad.

K. — Karagöz.

Ç. — Çelebi

Z. — Zenne

T. — Tuzsuz Deli Bekir (Matiz).

İ. — İmam.

M. — Mahalleli.

Hacıvad, semâi okuyarak gelir.

Ah benim âfet-i cihanım aman, aman,
Ah yoluna fedd bu canım aman, aman,
Ah dili dost kalbi düşmanım aman, aman.

(Nakarat)

Ah aman etme bu edyânı aman,
Gel cânım etme bu cefâyı.

(2 nci hane)

Ah gel benim serv-i büledim aman,
Ah boynu bozuma menendim aman,
Ah kerem eyle gel efendim.

(3 üncü hane)

Ah alsam elini elim ayan,
Ah sarılsam ince beline aman,
Ah mâilem tatlı diline aman.

Perde gazeli

H. — Of hây hak.

Perde kurdum bezm-i irfâne safâ göstermeye,
Şem'a yaktım sûret-i ibret-nümâ göstermeye.

Tâ ezel fevzâ-ı kudret sem'i icâd eylemiş,
Levha-i rengin (ü) şevk-i bi-bahâ göstermeye.

Yâdigâr-ı hazret-i Şeyh Küşteri'dir perdemiz.
Âlem-i fânide bir reng-i beka göstermeye.

İtibar etsün şühûdât-ı zemânı seyreden,
Yoktur istidâd-ı fitret bir daha göstermeye.

Benlîbi terk et eğer insan olam dersin çahs,
Kûşe-i mahviyyet içre itilâ göstermeye.

Huzûr-ı hâziran, cem'iyet-i irfan, vakt-i safâ-yı merdan, lâindir dinsizdir münâfiktur bi edeptir şeytan, şeytânın dinsizliğine Rahmân'ın birliğine, pirimiz Şeyh Küşteri'nin demine, devrânına (*Hacivad burada yeri öper ve ayağa kalkarak*) ve bizi temâşâya tenezzül eden ahıbbânın sağhına.

Demem o demek değil, ben bendenize, ben duâcınıza, ben hâke, ben hakisâre eli yitzi yunmuş, el-fâz düzgün hoş sohbet fasihullisan musâhabeti tatlı.

K. — (*Penceresinden*) Hoş geldin keçi surath.

H. — Gelirse karşıma o söylese ben dinlesem, ben söylesem o dinlese.

K. — (*Penceresinden*) Şu Hacivad da benden bir temiz dayak yese.

H. — Her ikimiz de söyleşirken bizi temâşâya tenezzül eden ahıbbâ safâyâb olsalar diyelim, işimizi Mevlâm rast getire, yâr bana bir eğlence meded!.. Aman bana bir eğlence meded!.

K. — (*Pencereden*) Geliyorum patlama.

H. — Yâr bana bir eğlence meded!.

K. — (*Atlar, boğuşmaya başlarlar, Hacivad çıkar, Karagöz sırtüstü yatar.*) Aman of... öldüm bayıldım, eski hasırlar gibi yerlere yayıldım. (*Ayağa kalkarak.*) Amanın ense köküm, şakaklarım, sigara tablası gibi kulaklarım, seni gidi utanmaz arlanmaz idâre fitili, mum bacaklı adam seni, hele bir daha gel de bak sana neler yaparım.

H. — Vây... Karagözüm mâşallah akşam-ı şerifler hayırlar olsun.

K. — Lebbeyk..

H. — Akşam-ı şerifler hayırlar olsun derim.

K. — Senin de sinsileni sansarlar boğsun. (*Tokat atar.*)

H. — Aman Karagözüm beni böyle gelir gelmez darba hakkın yok.

K. — Sen de şu tokadı al da burnuna sok. (*Tokat atar.*)

H. — Yazıklar olsun sana Karagözüm yazık.
 K. — Hoş geldin kazık oğlu kazık. *(Tokat atar.)*
 H. — Yazıklar olsun o senin peder ü mâderine
 hâşâ huzurdan. Şu dünyâya eşek gelmişsin eşek gi-
 diyorsun.

K. — Ona yârabbi şükür!.

H. — Ne gibi?

K. — Sen de katır geldin hergele gidiyorsun ya.

H. — Yazıklar olsun o senin peder ü mâderine
 ki seni okutup yazdırmamışlar.

K. — O pederli tâder ne demek oluyor?

H. — Yani senin pederin yok mu?

K. — *(Ağlayarak)* Ah Hacıvad benim peder
 vefât etti.

H. — Ya... Mâdemki Vefâ'ya gitti, Zeyreğin
 alt başında otur, avdetde görüşürsünüz.

K. — Sen benden Unkapanı'nda bir tokat yer
 misin? *(Tokat)*

H. — Karagözüm affedersin sizin pedere ne ol-
 du?

K. — Öldü.. öldü..

H. — Aman Karagözüm kim gördü?

K. — Kim görececek mahalleli gördü.

H. — Nasıl gördüler bakayım?

K. — Beyazlara bürünmüştü.

H. — Beyazıt'ta aktara mı görünmüştü?

K. — Hayır Sultanahmed'de bakkala görünmüştü-
 tü. *(Tokat)*

H. — Aman Karagözüm, birdenbire anlayama-
 dım sizin peder ne oldu?

K. — Senin anlayacağın bizim peder sizlere
 ömür.

H. — Çirmen mi idi, yoksa çimendiğer mi idi?

K. — Ne o?

H. — Aldığınız kömür.

K. — Şimdi senin suratına bir elleme konarsam
 anlırsun. *(Tokat)*

H. — Doğru söyle Karagözüm sizin pedere ne
 oldu?

K. — Ne kalın kafalı adamsın be. Bizim peder
 uzandı, uzandı.

H. — Demek sizin peder lâstikli idi.

K. — Hayır elektrikli idi. *(Tokat)*

H. — Doğru söyle Karagözüm pedere ne oldu?

K. — Kozalak mahallesine gitti.

H. — Kavaklar kariyyesine mi gitti?

K. — Hayır Anadolu Hisarı'na gitti. *(Tokat)*

H. — Kusûra bakma Karagözüm bu akşam af-
 yonu biraz fazlaca kaçırılmışım, lâkırdılarını anlaya-
 mıyorum.

K. — Desene bizim lâkırdılar afyona meze olu-
 yor. Senin anlayacağın, bizim peder dünyayı değış-
 tirdi.

H. — Yeni dünyâya mı gitti?

K. — Evet, Aynalı lokantasında seni bekliyor.
(Tokat).

H. — Doğru söyle Karagözüm pederine ne ol-
 du?

K. — Bizim peder bir gün şöyle bir uzandı
(arka üstü yatar ve kalkarak) mahalleden beş on ki-
 şî geldi, bizim pederi omuzladılar Topkapı'dan dışarı
 çıkardılar.

H. — Şöyle bir hava alsın diye?

K. — Vallâhi tepelerim. Derken birkaç kişi top-rağı kazdılar bizim pederi içine yatırdılar, üstünü ka-padılar, suladılar, döndük geldik.

H. — Dësene Karagözüm bu merak sizde de vardı ha..

K. — Ne merakı?

H. — Efendim bahçe merakı. Bu sene ektiniz, inşallah gelecek sene meyvesini yersiniz.

K. — Sen benden suratına bir kalem aşısı yer misin? (*Tokat*) Kerata benim peder turfanda bostan pathcanı mı?

H. — Şimdi anladım, sizin peder ölmüş.

K. — (*Hızlıca yere oturarak*) Oh yârabbi şü-kür anlatabildik.

H. — Mâdemki pederiniz öldü, Allah sizlere ömürler versin. Babanız sağ ya?.

K. — O sağ ya, şey babam öldü.

H. — Siz sağ olun Karagözüm pederiniz sağ ya?

K. — Yahu bir adamın kaç babası olur?

H. — Bir adamın babası olur, babasının babası olur, annesinin babası olur, annesinin babasının ba-bası olur.

K. — (*Hiddetli*) Senin anlayacağın babamla pe-derim ikisi bir günde öldüler. (*Tokat*) Hacıvad gider.

K. — Kerata beni az kalsın doksan dokuz ba-balı yapacaktı. Sen gidersen beni buraya lofca çivi-siyle mıhlamazlar; pamuk ipliğiyle hiç bağlamazlar. Ben neyler çekilir giderim, idgâhda dolaba dilber seyrine bakalım. Ayine-i devran ne sûret gösterir. Sallan bullan kocaoğlan sallan. (*Gider. Muhavere bi-ter. Aşağıdaki şarkıyı söyleyerek Çelebi getir.*)

(Şarkı. Makamı: Sûzinâ.)

*Atfetme sakın hançer-i müğânını nâgâh,
İncitme yazık hasta-i hicrânını ey mâh,
Koymas yanına ettiğini Hazret-i Allah,
Bir nâr-ı ciğer-suz ile yaktın beni ey mâh.*

(Nakarat)

Yalcsn seni de ben gibi âteşlere Allah.

H. — (*Karşular.*) Vây efendim mâşallah, böyle güzel güzel şarkılar söyleyerek ne tarafa teşrifiniz?

Ç. — Efendim bilhassa ziyâretinize geliyordum.

H. — Hayrola efendim.

Ç. — Bizim birâder mâlûm kırk yaşına geldi, hâlâ rakıdan vaz geçemiyor. Her gece fitil gibi sar-hoş sokaklarda nâralar atıyor, konuyu komşuyu tâ-ciz ediyor. Üstelik de bizi tahkir ediyor, hattâ vâlde-yi ve hemşireyi dövmeye kalkıyor.

H. — Vah vah çok yazık, bir insan ki ağzını rakıya ve kumara alıştırmasın, kolay kolay vazge-çemez, insanları perişan eder, sefâlete sürükler.

Ç. — Vâlîde ve hemşireyle düşündük taşındık şunu evlendirelim dedik, belki bu hâlden vazgeçer.

H. — Çok iyi düşünümüştünüz. İnşallah evlen-dikten sonra bu hâlden geçer.

Ç. — Bunun için sizi rahatsız ettim.

H. — Rahatsızlık ne demek bir emriniz varsa etek belde hazırım efendim.

Ç. — Estağfurullah efendim, emir değil ricâ-mız olacak.

H. — Buyurunuz efendim.

Ç. — Mahalleniz içinde duvak düşküni nâmus-

lu bir kadın varsa şu bizim birâdere yapiverelim, siz de biz de bir sevâba nâil olmuş oluruz.

H. — Çok güzel amma evlâdım, böyle ayyaş adama kim kız verir? Hangi ana evlâdının başını ateşe yakar?..

Ç. — Aman Hacıvad çelevi peder, öyle kadınlar var ki ahlâkiyle diliyle böyle kimseleri iyi eder.

H. — Doğrudur evlâdım ama, zamanımızda böyle kadın ne gezer.

Ç. — Aranırsa neler bulunur Hacıvad çelevi, size çok rica ederim beni red etmeyiniz. Buyurun size beş on lira para vereyim. Nişan için, nikâh için, düğün için ne kadar para lâzım olursa veririm.

H. — Ne zahmet efendim, ne zahmet.

Ç. — Şimdilik sizleri yâhû. (*Gider.*)

H. — Ya men hû evlâdım. Hoş safâ geldiniz. (*Kendi kendine*) Ey şimdi ne yapmalı? Evet evet aklıma bir şey geldi. Şu Karagöz'ü bir kadın kıyâfetine koyup Tuzsuz Deli Bekir'e verelim. Dernek gecesini gelinin yüzünü açınca sakallı bir adam karşısına çıkar. Belki bu hâlden vazgeçer. Hele bir gideyim şu Karagöz'ün karısıyla konuşayım. (*Karagöz'ün kapısını çalar.*)

K. - K. — Kim o..

H. — Efendim benim kızım.

K. - K. — A buyurun Hacıvad çelevi.

H. — Karagöz nerede?

K. - K. — Biraz sokağa çıktı.

H. — Sen azıcık kapıya kadar gelir misin?

K. - K. — Geleyim efendim. Buyurun. (*Dikkat: Hacıvad kapının önündedir. Karagöz'ün karısı içerdedir görünmez.*)

H. — Bana bak kızım. Al şu iki lirayı.

K. - K. — Ne olacak bu para?

H. — Dinle beni, Karagöz'ü gelin edip Tuzsuz Deli Bekir'e bir oyun yapacağız. Sen şimdi Karagöz gelince bana gönder, ben ona: A kızım böyle açık saçık niye sokağa çıktın? Git başını ört de gel, derim, sana yollarım, sen de niye böyle başını örtmeden sokağa çıkıyorsun dersin ve azarlarsın. Nihâyet başına bir yaşmak, sırtına bir ferâce giydirdirsin, üst tarafına karışma.

K. - K. — Ya o sarhoş herif kocamı öldürürse.

H. — Sen merak etme kızım, hiç bir şey olmaz. Yalnız sen benim dediklerimi yap, üst tarafına karışma.

K. - K. — Peki Hacıvad çelevi. (*Hacıvad perdenin ortasına gelir.*)

K. — (*Kapıyı çalarak içeriden*) Yâhû kapıyı aç çok yoruldum.

K. - K. — (*İçeriden*) A nerelerde kaldın, bak Hacıvad seni sordu.

K. — Dur bakayım öyleyse.. (*Meydana gelir.*) Ne o Hacı cavcav beni aramışsın?

H. — (*Başı aşağı eğik olarak*) O! sen misin kızım niye böyle başı açık geldin, git başını ört de gel.

K. — Kime söylüyorsun (*arkasına önüne bakarak*) burada benden başka kimse yok ki.

H. — (*Başı hep aşağıda*) İşte sana söylüyorum, kızım git başını ört de gel.

K. — (*Kendi kendine*) Hacıvad bu akşam gene afonyu fazla kaçırmış. Bana bak Hacıvad, vallaa tepelerim, ben kız mıyım?

H. — Zâhir hem de mâşallah geldin, yetiştin. Konu komşu ne demezler, koca kız açık saçık geziyor, derler.

K. — Peki senin kafan neden öyle aşağıda? Kaldır kafanı da bir kere yüzüne bak.

H. — Ben nâmahreme bakamam kızım.

K. — Allah Allah, acaba ben kızım da kendimden haberim mi yok? Dur, bir kere de bizim kariya sorayım. (*Eve gelir.*) Yâhû!

K. - K. — Hû!

K. — Ben kızmışım öyle mi?

K. - K. — Kızdınsa dama çık.

K. — O da var ya.. (*Meydana gelerek*) Hâlâ kafası yerde keratanın. Kaldır kafanı bir kere yüzüne bak.

H. — Hâlâ açık saçık mı geldin? Hadi git, başını ört de öyle gel.

K. — (*Eve gelerek*) Yahu şu benim başıma bir şeylerle ört.

K. - K. — Aaa.. sen hâlâ başı açık mı sokaklarda geziyorsun. Konu komşulardan da mı utanmıyorsun. Giy şu ferâceyi bakayım, şu yaşmağı da başına tak, hadi şimdi nereye gidersen git.

K. — Hoppala! (*Meydana gelerek.*) Buyurun Hacı cavcav başımızı örttük.

H. — (*Başını kaldırarak*) Oh mâşallah kızıma, yaşmak ferâce ne güzel yaraşmış.

K. — Hadi diyelim ki ben kızım, bu sakal ne olacak?

H. — Aman kızım o sakal değil, senin zülüfler.

K. — Tersine bitmiş desene.

H. — Ey kızım artık geldin yetiştin, seni kocaya vereceğim.

K. — Kimi kocaya veriyorsun? Tepelerim vallaa.

H. — Kimi olacak seni kızım seni, şimdi buraya görücüler gelecek, seni görecekler. Sakın olmaya ki onlara karşı kötü sözler söyleme.

K. — Olur söylemem.

H. — Sana bir şey söylerse, sen ne diyeceksin bakayım?

K. — Ne bileyim ben.

H. — Tatlı tatlı, âbu cânım âbu, diyeceksin.

K. — Olur derim, söylerim.

H. — Söyle bakayım.

K. — (*Kalın sesiyle*) Âbu cânım âbu...

H. — Olmadı öyle kaba kaba değil, nazik nazik.

K. — (*Sesini biraz hafifletir.*) Âbu cânım âbu.

H. — Şöyle biraz daha hafifçe.

K. — Olur. (*Hafifçe*) Âbu cânım âbu...

H. — Biraz daha hafif.

K. — Olur, âbu cânım âbu.

H. — Çok güzel, azıcık daha hafif.

K. — (*İkınır gibi*) Âbu cânım âbu.

H. — Az daha incelerek.

K. — (*İkınır gibi*) Âbu cânım âbu.

H. — Azıcık daha hafif.

K. — (*İkınarak tokat atar.*) Kerata az daha, az daha derken az kaldı beni patlatacaktı.

H. — Bak kızım, şimdi buraya görücüler gelecek seni görecekler, gayet nazlı davran.

K. — Olur, sen hiç merak etme.

(*Şarkı söyleyerek önde kaynana, arkada görümce, daha arkada yenge hanım gelirler.*)

(Şarkı: Hicazkâr)

*Lâynı mı sana bu dil-i sevdâzâde yansın,
Bû âteş-i hicrâne nasıl sine dayansın?
Göster a gönül yandıñma yâre inansın.*

(Nakarat)

Bû âteş-i hicrâne nasıl sine dayansın?

K. — Ooo... geldiler. *(İki büyüküm olarak durur.)*

Z. — Ah anneciğim, sen önde kösemen, biz de arkanda kurbanlık koyun.

K. — Bu hesapta ben de burada çoban köpeği.

Kay. — Durun bakayım kızlar. Karşımızda bir heyûlâ var, destur tü tü tü.

K. — Tükürme be.. *(Hep başı aşağıdadır.)*

Kay. — Bana bak hûl. Sen in misin, cin misin?

K. — Cin cin.

Kay. — Eyvah kızlar, cine rastgelmişiz.

Z. — Yalvaralım anne. Bana bak, cin baba, canım cin baba, kuzum cin baba, bizi çarpma olmaz mı?

K. — Olmaz olmaz.

Z. — Neden?

K. — Sonra cinlerin ağa babası beni çarpar.

Z. — Ayol bu cine de benzemiyor. Bana bak hûl.. doğru söyle sen nesin?

K. — Atlamataşı.

Kay. — Hiç taş lâf söyler mi?

K. — Ben geveze soyundanım.

Z. — Doğru söyle sen nesin?

K. — Horoz horoz..

Z. — Ne horozu? Hind mi? Nemse mi? Fizan mı? Gereze mi?

K. — Evet, işte o geveze horozlardan.

Z. — Aaa.. ben Gereze horozunun ötmesini çok severim, ne olur bir kere ötse de dinlesek.

K. — *(Hızlı sesle)* Ööröööö...

Kay. — Aaa... ödümüz koptu.

K. — Korktunuz mu? Damağınızı kaldırayım. *(Ve başını kaldırır.)*

Kay. — A ayol bu adammış. Körolası demindenberi neden bizi korkuttun?

K. — Sen karşımdan defolasın diye.

Z. — Efendim siz kimsiniz?

K. — Abucânım âbu..

Z. — Ah anneciğim bu bizim gelin olacak.

K. — Benim kocam hanginiz?

Kay. — Aaa... Acelen ne? Dur bakalım hele sen kimsin? Adın ne? Kaç yaşındasın? Anan kim, baban kim.

K. — Sen nüfus memuru musun?

Kay. — Ben senin kaynananım, elbette cinsini cibilliyetini soracağım.

K. — Onu sen soramazsın.

Kay. — Ya kim sormuş?

K. — Arkadaki benim kocam sorar.

Kay. — Onlar kız, erkek değil ki..

K. — Ya ben neyim?

Kay. — Zaten senin ne olduğun belli değil, su-ratsız karı.

K. — Ya senin ne olduğun suratından belli te-neşir horozu.

Kay. — Bak bana neler söylüyor, terbiyesize bak, a vallahi kızlar ben böyle gelin istemem, yüzünü şeytanlar görsün. (*Gider*)

K. — Senin de yüzünü mezarcı Mahmut görsün.

Z. — Sakın darılma gelin hanım annemiz biliraz lâfını bilmez.

K. — Peki sen kimsin?

Z. — Ben senin yengen olacağım.

K. — O arkadaki kim?

Z. — O da senin görümcen olacak?

K. — Kocam nerde?

Z. — Aaaa... ne ayıp, ne ayıp.

K. — Neden ayıp oluyormuş? Sizin kocanız yok mu?

Z. — Hayır biz ikimiz de bekâriz.

K. — İşte tamam bende bekârim da...

Z. — Vallahi çok neşeli bir kız. Tam istediğimiz gibi.

Gö. — Vallahi benim de hoşuma gitti.

K. — Ah ben de öyle.

Z. — Nasıl?

K. — Sizin ikinizde benim hoşuma gidiyorsunuz amma...

Z. — Müsâadenizle gidelim, düğün tedârikine bakalım. Allahâısmarladık. (*Gider.*)

K. — Ah güle güle.

Gö. — Allaha ısmarladık. (*Gider*)

K. — Ay sen de mi gidiyorsun? Ben burada yalnız mı kalacağım?

H. — (*Gelir.*) Maşallah kızım, hepsi seni beğenmişler.

K. — Ben de onların o kocakarıdan başka hepsini beğendim.

H. — Şimdi gel kızım, annene söyleyeyim senin gelinliklerini giydirsin. (*Giderler. İçeriden*) Bana bak kızım.

K. - K. — (*İçerden*) *Buzurumuz* Hacıvat Çelebi.

H. — Kızımızın gelinliklerini güzelce giydiriniz. Bana gönderiniz. (*Meydana gelir.*)

K. - K. — Başüstüne efendim. Gel buraya, çıkar o sırtındakileri.

K. — Sen benim annemmişsin öyle mi?

K. - K. — Şimdi gevezeliği bırak, al şunu arkana bağla.

K. — Bu baş yastığı be.

K. - K. — Şahniş derler, hep gelinler onu arkalarına bağlarlar.

K. — Olur, bağladım.

K. - K. — Al şu dekolteyi de giy.

K. — Olur, giydik.

K. - K. — Al şu ipekli fistanı da üstüne giy çabuk ol.

K. — Dur! Yavaş be! Giyeceğim..

K. - K. — Olmadı terş giydin, fistanın arkası önüne geldi salak. Koca lakırdısını duyunca eteklerini yerde sürümeğe başladım. Biz gençliğimizde koca lâfını duysak utancımızdan yüzümüz kıpkırmızı kesilirdi. Ah zemâne kızları koca lâfını duyar duymaz fink atıyorlar.

K. — Ne yaparsın serde gençlik var.

K. - K. — Hadi gevezeliği bırak. Başını bana dön.

K. — Bu ne karıcığım?

K. - K. — Şaşırđı gene ben senin karın mıyım?
Arsıza bak. Buna duvak derler gıy başına.

K. — Hoppala.

K. - K. — Al şu belinin kuşağını, git Hacıvad baban beline bağlasın.

K. — Vay Hacıvad benim babam ha.. Olur.
(*Meydana gelir.*) Baba, al şunu bağla.

H. — Gel kızım, ver bana bağlayayım, oh ne de yaraştı.

K. — Şimdi sen benim babam mısın?

H. — Bak kızım, şimdi buraya mahalleli gelecekler. Size nikâh kıyacaklar.

K. — Gelsinler bakalım.

(*Önde bekçi, arkada imam, arkada bebrü-
hâler, en arkada da başında tablah adam.
Aşağıdaki türküyü söyleyerek gelirler.*)

— Türkü —

*Tıngır tıngır tezgâhının sesi var,
Eniştemin benden gayri nesi var,
Sarılıp yatmaya çok hevesi var.*

(Nakarat)

*Söyle sandal söyle, yâr benim olsun.
Söyle enişteme beşik yollasın,
Eee.. Eee.. Eee.. yavrum ninni,
Eee.. Eee.. Eee.. yavrum ninni,
Çocuk uyanırsa babası belli,
Çocuk uyanırsa babası belli.*

(2 nci hane)

*Bir beşik yaptırđım hurma dalından,
İçini döşettim Acem şalından,
Aşlımı sorarsan beyler elinden.*

(Nakarat)

İmam — Bed'etü bit-terzil sâhibür-rezâlâtı fil-es-
vakı!..

Mahalleli — Hay, hay, hay, hay!..

İmam — Ve taayyentehu küllü yevmin tokat
ensetüha şak şak.

Mahalleli — Hay, hay, hay, hay!..

K. — Güüüüm.. Bunlar rıhtıma kazık kakıyor-
lar galiba.

İmam — Ve şenakafelu daşşak saçayak.

Mahalleli — Hay, hay, hay, hay!..

K. — Güüüüm!..

İmam — Şundan al da bunu bırak!

Mahalleli — Hay, hay, hay, hay!..

K. — Güüüüm!..

İmam — Hamlini vazeyledi izgara üzerinde al-
tıparmak!.

Mahalleli — Hay, hay, hay, hay!..

K. — Güüüüm!..

İmam — Ve elbekciyüne ve mahalletün aksak,
hem çolak!.

Mahalleli — Hay, hay, hay, hay!..

K. — Güüüüm!..

İmam — Ve minel Eyyüb avdetühüm oyuncak,
el-yengetu mücizetül fırıldak!

Mahalleli — Hay, hay, hay, hay!..

K. — Güüüüm!..

İmam — Güvey çelebi kapı dışarı sallamallak,
gelin hanıma muhkemce temiz bir dayak!

Mahalleli — Hay, hay, hay, hay!..

K. — Güüüüm!..

İmam — Paça günü bir lenger kaymak yeyüp de
doymamak.

Mahalleli — Lüüüüp!..

K. — Yavaş olun be, az daha beni yutacaklar.

İmam — Ve ertehu sabâhümâ el-hamû dakdak, vennâlini fil ayak çılgıplak.

Mahalleli — Hay, hay, hay, hay!..

K. — Güüüüm!.. Ne bitmez dua be!

İmam — Karşıda düğün var, geliyor kaşık sadâsı.

Mahalleli — Hay, hay, hay, hay!..

İmam — Züğürtlükten gelir bıyık burması!.

Mahalleli — Hay, hay, hay, hay!..

İmam — Böyle olur bizim gibi divânelerin duâsı.

Mahalleli — Hay, hay, hay, hay!..

(Mahalleli, hem söyler, hem giderler: Batmanto... batmanto...)

H. — Haydi hayırlısı. Şimdi de damat Çelebi geliyor. (Gider)

(Tuşsuz Deli Bekir, nâra atarak gelir.)

T. — Eyyyt!.. gidi felek, ey gidi felek...

K. — Eyvah bu da kim?.

T. — Dağ başında duman, yiğit başında hâl eksik değil dayı.

K. — Öyledir ayıoğlu ayı.

T. — Ben bu gece evlenmişim de hiç haberim yok.

K. — Eyvah herifin evlendiğinden haberi yok.

Bana bak dayı, nerede evlendin?

T. — Sonradan aklıma geldi, işte burada ya.

Sen gelin hanım benim canım değil misin, güzelim.

K. — (Korkarak) Eyvah, herif beni tanıdı.

T. — Haydi aç yüzünü görelim.

K. — İyi ama yüzgörümlüğü vermedin.

T. — Tuuuu... Onu meyhânede unuttum. Kusura bakma, al şu cebimde beş on kuruş kalmış, sana fedâ olsun. Haydi beni üzme aç şu gül yüzünü güller açılsın.

K. — Şey burun görümlüğü vermedin.

T. — Ulan burun görümlüğü de olur mu bre?

K. — Olmaz ama bu burun başka burun.

T. — Al bakalım, şurda bir kuruş daha kalmış.

K. — Ver bakalım, haydi cebellebe.

T. — Aç bakalım şu güzel yüzünü, zira bende tâkat kalmadı.

K. — O eski bir şarkıdır.

T. — Vay güzelim sen şarkı da biliyormuşsun ha.. Oku bakalım.

K. — Okuyacağım ama dur bakalım hele.

T. — Haydi oku bakalım. Şimdi bıçağı çekeceğim.

K. — (Korkar) Vay anneciğim babacığım. Dıdıda...

T. — Titreme güzel, aç yüzünü yoksa ben açacağım (der ve zorla Karagöz'ü nüzünü açar. Hayretle) Bu ne?

K. — Şey...

T. — Bu sakal ne?

K. — Sıkıntıyla çıktı. (Titrer, dıdıda...)

T. — Sen Karagöz değil misin?

K. — Bak, Bekir ağa. Sen her akşam içre içre sokaklarda nâralar atar, herkesi tâciz edersen, üstelik evde ananı, kardeşlerini dövmeye kalkarmışsın, beni mahsus bu hâle koydular, gelin diye sana bir

öğüt, bizi seyredenlere de bir fibret olsun, zira bu rakı insanları türlü felâketlere sürükler.

T. — Öyleyse son kadehten başka içersen hamam olsun. (*Gider*)

K. — Herif büyük yemin etti. Gideyim şu pırlaları çıkarayım, sevgili seyredenlerimize güzel bir köçek oynatayım. (*Gider*)

Köçek havası

*Yaz bahar olunca leydim şen olur dağlar,
Açılır lâlesi aman Güzel - Hisar'ın,
Etrafında bağlar pek rûşen olur,
Salmur dîlberi aman Güzel - Hisar'ın.*

(2 nci hane)

*Kiminin elinde kalem yazı azarlar,
Kiminin elinde sünger yazı bozarlar,
Kol kola vermişler aman yosma güzeller.*

(Nakarat)

Şen olur dîlberi aman Güzel - Hisar'ın.

Karagöz'le Hacivad karşılaşırlar.

H. — Hoş olsun Karagözüm sağlığa.

K. — Hak berekât versin derelerde biten sazlığa. (*Tokat*)

H. — Bana ne vurursun elin kırılınsın.

K. — Ekler, kenetler, gene vururum. (*Tokat*)

H. — Hoş olsun külhâni, yıktın perdeyi eyledin viran, varayım sâhibine haber vereyim heman. (*Gider*)

K. — Her ne kadar sürc-i lisan ettikse affola. İnşallah yarın akşamki oyunda yakan elime geçerse vay hâline vay. (*Gider, oyun da biter.*)

Klâsik Karagöz oyunlarından:

KANLI KAVAK

İŞARETLER :

K. — Karagöz.

H. — Hacivad.

Âş. — Âşık Hasan.

Mu. — Muslu.

C. — Cin.

Ba. — Bayram ağa (Kavak bekçisi, Arnavut).

Ra. — Ramazan ağa (Kavak bekçisi, Arnavut)

— Birinci bölüm: Mânici muhâveresi —

(*Hacivad semâi okuyarak gelir.*)

(Makam: Ferahnâk.)

*Sözü canları bağışlar,
Bizim cânanımız vardır var.
Yüzü hursîde benzer,
Meh-i tâbânımız vardır var.*

(Nakarat)

*Ömrüm yâlelel canım yâlelel,
Bizim cânânımız vardır var.*

(2 nci hane)

*Elin ko sine billâre,
Rahim kul âşık-ı zâre,
Beyaz üze yazılmıştır,
Nice fermânımız vardır var.*

H. — Of hay Hak..

*Bylemez mi seyreden yârânı hayran perdesi,
Mâcid-i zıl-i haydın cih-i irfan perdesi.*

*Perdeye akseyleyen resm-i haydın zillini,
Gösterir tenûir olundukça bu meydan perdesi.*

*Perdemizden hisse-mend olmakda eshâb-ı kemâl,
Nâmna dense sezâdır hisse-mendan perdesi.*

*Meş'aleyile şütelendikçe beyaz âyinesi,
Bak ne sûret gösterir mir'ât-ı devran perdesi,*

*Sen de ey Hüsnî bu şep, gel eyile dikkatle nazar,
Bezm-i yârâne kuruldu işte burhan perdesi.*

Huzûr-ı hâziran cem'iyet-i irfan vakt-i safâ-yn
merdan. Lâindir, dinsizdir, münâfıktır şeytan. Şey-
tânın dinsizliğine, Rahmânın birliğine ve bizi sey-
reden ahibbânın sağlığına. (Yer öper ve ayaja kalka-
rak devamla:)

*Nâdanlar eder sohbet-i nâdanla telezüz,
Divânelerin hemdemi divâne gerektir.*

Beyt-i güzininin müeddâsınca; her hâli lâtif, et-
varı zarif, fasihüllisân, musâhabeti tath.

K. — (Penceresinden) Hoş geldin ıspanak su-
ratlı. (Çekilir.)

H. — Bir yâr-i vefâşîârım olsa gelviersen şu dört
küşe hayme üzere kadem bassa. O söylese ben dinle-

sem. Haddim olmayarak bendeniz söylesem Huzzar-ı
Kırâm safâyâb olsalar.

Diyelim işimizi Mevlâm rast getire.
Yâr bana bir eğlence meded!..
Aman bana bir eğlence meded!

K. — (İçeriden) Geliyorum, geliyorum...

H. — Aman bana bir eğlence meded!

K. — (Atlar, boşuurlarken) Dur Hacıvad şa-
ka yaptım.

H. — Bırak birâder sakalımı yoldun. (Kaçar)

K. — (Sırt üstü yatar.) Of aman amanın, öl-
düm bayıldım, eski hasırlar gibi yerlere yayıldım.
(Ayaja kalkar.) Seni gidi utanıp arlanmaz, bacası
çökmüş, çatısı yıkılmış kiremidi kalmamış çingene
mutfağı kıyâfetli kerata seni, hele bir daha gel de
bak.

H. — Vay Karagözüm, mâşallah mâşallah ak-
şâm-ı şerifler hayırlar olsun.

K. — Lebbeyk?

H. — Akşâm-ı şerifler hayırlar olsun derim.

K. — Senin de sinsileni sansarlar boşsun. (To-
kat)

H. — (Hiddetli) Bak Karagöz beni böyle ge-
lir gelmez darbe (vurmaya) hakkın yok.

K. — Sen de şu yumruğu al da burmuna sok.
(Tokat)

H. — A birâder, ben şuraya gelir gelmez bir
vâveylâdır koptu.

K. — Nerden koptu?

H. — Ne?

K. — O mor leylâk?

H. — A külhâni ben sana şimdi mor leylâk sor-
dum mu. *(Tokat)*

K. — Ya ben de sana tâze açmış zambak sor-
dum mu. *(Tokat)*

H. — A birâder hep lâfların setrepeki.

K. — On paralıkta bana al.

H. — Neden?

K. — O sert tönbekiden.

H. — A birader ben senden sert tönbeği sor-
dum mu. *(Tokat)*

K. — Ya ben de senden tâze bafra tütünü iste-
dim mi. *(Tokat)*

H. — Bak Karagözüm, bu akşam Ramazân-ı
Şerif'in on sekizinci gecesı, Cenâbıhak cemî cümle-
yi çok senelerine yetiştirsın.

K. — Amin..

H. — Şen davul çalmasını bilir misin?

K. — Haydi doğru hapise.

H. — Ne hapsine Karagözüm?

K. — Bekçinin davulunu çalayım, polisler ya-
kalasınlar.

H. — Yâni Karagözüm, mânicilerin çaldığı gibi.

K. — Haal. Onu yaparım.

H. — Davulun var mı?

K. — Var ya..

H. — Haydi al da gel.

K. — Ne olacak?

H. — Mahalle mahalle dolaşırız, sen davul ça-
larsın, ben de mâniler söylerim. Beş on kuruş para
kazanırız. Haydi git davulunu al da gel.

K. — Olur. *(Eve gelir.)* Yâhü..

K. - K. — Hü..

K. — Şu davulu ver.

K. - K. — Aaa, ben onu kırdım, kasnağınla su
ısıttım, çocuğun bezlerini yıkadım.

K. — İyi halt ettin.

K. - K. — Ne yapacaksın?

K. — Hacıvad'la sokaklarda mâni söyleyip pa-
ra kazanacaktık. Sana da fistanlık alacaktım.

K. - K. — Öyleyse şaka söyledim, kömürlükte
duruyor, git de al..

K. — Ha şöyle.. *(Davulla meydana gelir.)* Gel-
dik Hacıvad.

H. — Hadi Karagözüm şurdan aşağı mahalle-
ye gidelim, gel benimle. *(Birkaç kere giderler, ge-
tirirler.)*

K. — Daha gidecek miyiz yorulduğum be. *(Yere
oturur.)*

H. — Kalk canım, iste geldik başla çalmaya..

K. — *(Hem söyler, hem çalar.)* Dumbededum-
dum!. Dumbede, dumbede dumdum, dumbede!.

H. — Size geldim, size geldim,
İnci, mercan dize geldim..

K. — *(Çalar.)*

H. — Benim güzel komşularım,
Arzulayıp size geldim.

K. — *(Hem çalar, hem söyler.)* Gümbede güm-
gümbede, gümbede gümgümbede..

H. — Başta sarık бүкім бүкім,
Sırtımda davuldur yүлкім,
Benim güzel komşularım,
Hele selâmün'aleyküm.

K. — Aleyküm selâm gümbedegүмгүм....

- H. — *Merdâne beğim merdâne,
Altın saatler gerdâne,
Benim beğimi sorarsanız,
Semt ü civarda bir tâne.*
- K. — *Gümbedegüngüm, güngümbede güngüm..*
- H. — *Yeni câmi direk ister,
Söylemeye yürek ister,
Benim karnım tokdur ama,
Arkadaşım börek ister.*
- K. — *Amin Hacivad âmin gümbedegüngüm...*
- H. — *Havaya attım fişegi,
Döndü dolaştı köseyi,
Arkadaşımı sorarsanız,
Paçacının kör eşegi.*
- K. — *Bunda halt ettin tokmak kafana gelecek
ha!..*
- H. — *Aman Karagöz çal bak hanımlar güllüyor-
lar.*
- K. — *Ben eşek olduktan sonra herkes güler.*
- H. — *Canım sen aldırma çalmana bak.*
- K. — *Bir daha böyle halt karıştırma tepelerim
ha!..*
- Gümbede güngüm, gümbede güngüm, dede
güngüm dede...*
- H. — *Kâğıttan fener yaparım,
Daracık sokaklara saparım,
Arkadaşım ayı olmuş,
Burnuna halka takarım.*

- K. — *(Hiddetli) Kerata halkayı babanın bur-
nuna tak. Şimdi kafana tokmak gelecek..*
- H. — *Sen çal canım. Bak herkes güllüyor, çal
sen çal.*
- K. — *Olur. (Çalar.) Gümbede güngümbede...*
- H. — *Şekerim var ezilecek,
Tülbentlerden süzülecek,
Bekletmeyin iki gözüm,
Çok yerim var gezülecek.*
- K. — *(Hem söyler, hem çalar.) Gümbede güm-
gümbede...*
- H. — *Ayna camlar açılır,
Çil paralar saçılır,
Beyimin gönlü olunca,
Kesenin ağızı açılır.*
- K. — *Açılır... gümbedegüm, gümbedegüm, güm
gümbede...*
- Z. — *(İçerden) Bekçi baba biraz gelir misiniz.*
- H. — *Geleyim efendim. (Gider.)*
- Z. — *(İçerden) Alınız şu parayı, size lâyük de-
ğil ama kusura bakmayınız.*
- H. — *Aman efendim, ne zahmet ne zahmet...*
- K. — *Parayı alıyor. Bir de kedi gibi ne zahmet
ne zahmet diyor.*
- H. — *Bahşışım aldım bergüzar,
Sizleri eylemem inkâr,
Veren eller dert görmesin,
Hak berekât versin Settâr.*
- H. — *Ben söyledim bahşışımı aldım, sen de söy-
le, sen de al. (Gider.)*

K. — Şey.. Hacıvad... gitti kerata. (Çalar.)
Gümbede gümgümbede..

*Dizimde derman bitti,
Kargalar başına etti,
O sahtekâr Hacıvad,
Bana para vermeden gitti.*

Gümbedegümgüm, gümgümbede..

Z. — (İçerden) Bana bak davulcu. Başımız ağ-
rıyor, git başka yerde çal..

K. — Hacıvad paraları aldı savuştu gitti, bana
metelik vermedi.

Z. — (İçerden) Sen ne istiyorsun?

K. — Bana da para verin.

Z. — (İçerden) Aşçıbaşı o bulaşık tenceresini
getir, şunun kafasına dök de gitsin.

K. — Hay inâyetinizle yerin dibine geçin. (Gi-
der.)

*(Aşağıdaki türkû söylenirken perdenin or-
tasına kavak ağacı kurur.)*

*Eşirir oldum ey zülfü kemendim,
Senin İftâdenim serv-i bilendim,
Hemen şâhım çevreyleme efendim.*

(Nakarât)

*Yeter çevreyledin şâh-i cihânsın,
Şivekârın dâd elinden el-aman.*

*(Dikkat: Türkünün sonunda Karagöz pen-
ceresinden görmeyerek ağacın üstüne atlar,
yuvarlanarak yere düşer, arka üstü kalır.)*

K. — Aman kolum kanadım başım gözüm vava
vay...

H. — (Gelir.) Ne oldun Karagözüm?

K. — (Ayağa kalkarak.) Bu ağacı buraya kim
dikmiş?

H. — Ne oldu?

K. — Ne olacak, atlayım dedim, üstüne düş-
tüm, az daha kafam patlayacaktı.

H. — Bunun adına Kanlıkavak drier. Bu ağaç
Serez'le Selânik arasında netâmeli bir ağaçtır. Bu-
nun altına çift gelen tek gider, tek gelen hiç gider,
sen bunun altında çok dolaşma sonra karışmam.
(Gider.)

K. — Hay uydurucu herif hay, bir alay yalan-
ları uydurdu gitti. (Ağaca bakarak.) Ooo.. burada bir
de çeşme var. Şurdan bir su içeyim. (Ağzını çeşme-
ye yanaştırırken başına vururlar.) Aman kafama kim
vurdu? (Arkasına ve yukarı bakarak) Burda kim-
seler de yok. Lâkin kafama kim vurdu? Belki çocuk-
lar taş atmışlardır. Çeşmenin suyu da soğukmuş, he-
le biraz daha içeyim.

K. — (Tam su içerken vururlar.) Ay aman ge-
ne vurdular. Neme lâzım buradan savuşmalı Hacıvad
buralarda durma demişti. (Gider.)

*(Aşık Hasan, oğlu Mushu ile aşağıdaki tür-
küylü söyleyerek gelirler.)*

(Makâmı: Bayâtî)

*Mor menekşe boynun eğmiş,
Yapracığı suya değmiş.
Yazın yeşil kermiç gıymış,
Kışın beyaz giyen dağlar.*

(Nakarât)

*A dağlar, âh ulu dağlar,
Eşinden ayrılan dağlar.*

(2 nci hane)

*Aşık Hasan gel varalım,
Şerleri hayra yoralım.
İşimiz Hakka salalım,
Eşinden ayrılan dağlar.*

Âş. — Bana bak oğlum Muslu. Öyle bir yere geldik ki buradan çift gelen tek gider, tek gelen hiç gider. Sen şöyle önüme geç oğlum.

Mu. — Babacığım arkanızdan geliyorum. Hiç küçükler büyüğünün önüne geçer mi?

Âş. — Sen şimdi beni dinle geç önüme, burası bir netameli yerdir, sonra seni çalarlar.

(Cin gelir, Muslu'yu götürür.)

Âş. — Haydi oğlum Muslu geç önüme. Oğlum Muslu..

K. — (Pencereden) Hay hemşeri burada musluk yok, şurada çeşme var, orada takılı musluk. (Çekilir.)

Âş. — Ah zâlim kavak dalın, budağın kırılınsın, yaprakların solsun. Oğlum Muslu..

K. — (Pencereden) Baba burada musluk filân yok.

Âş. — Musluk değil, benim oğlumun adı Muslu. Bu zâlim kavak aldı gitti benim ciğerimi dağıladı.

K. — Yaa... demek bu kantorlu kavağın hırslı da var ha...

Âş. — Sazımla şu zâlim kavağa yalvarayım belki insafa gelir de oğlum bana bağışlar.

(Saz divan havası çalar.)

Hak dost..

*Vurma zâlimi nişterin tolmâna dünyâ kalmadı,
Şah-ı âlem hem velli Süleymâna dünyâ kalmadı.*

Hak dost..

*Kırılınsın dalların yaprakların hazân olsun.
Zâlim kavak nittin benim Muslu'mu.*

Kavak — Niçin feryâd edersin Aşık Hasan,
Nidelim senin Muslu'nu behey axmak.

Âş. — *Hak dost..*

*Tutar seni inkisarım, kırılır dalın budağın,
Zâlim kavak nittin benim Muslu'mu.*

Kavak — Inkisar etme âşık, bende oğlun yoktur,
Var yürü git altımdan bende Mushen yoktur.

(Cin Muslu'yu getirir.)

Âş. — Ah oğlum Muslu'm nerelerdesin acep.

Mu. — Buradayım baba.

Âş. — Oğlum neredesin, geç önüme.

Mu. — Peki babacığım. (Önüne geçer.)

Âş. — Nerele gittin oğlum?

Mu. — Beni götirdüler şeker verdiler, şerbet verdiler, tekrar buraya getirdiler.

Âş. — Haydi oğlum buralardan gidelim.

(Türkü söyleyerek giderler.)

*Senin yazın kıza benzer,
Bir sevdâlı başa benzer.*

*Çol içmiş sarhoşa benzer,
Duman elcilmeyen dağlar.*

(Nakarat)

*A dağlar dağlar ah ulu dağlar,
Ezinden ayrılan dağlar.*

K. — Ey kantorlu kabak, sen adamın musluğunu çalarsın, benim de ensem konarsın. *(Yılan dağlar arasından: — Dız!..)* *(Korkar.)* Kış kış. aa. gitmiyor. Ben sana şimdi gösteririm. Şurada bacanın üstündeki leyleği getiririm sen görürsün. *(Gider, leylikle gelir.)* Göreyim seni akbaba şunu becer. *(Leylek uçar, ınlamı yakalar, biraz boğuşurlar, gagasına alır, uçar gider.)* Seni gidi muzur hayvan seni, haydi uğurlar olsun. Gelelim şimdi kantorlu kavak sana. Seni kökünden keser, kışın yakarım. *(Yukarıdan cin gelir, Karagöz'ü kapar, götürür. Çarpık olarak getirir bırakır, gider.)* Oh tez kurtuldum elinden ne acayip seymiş o. Ama benim kollarım oynamıyor. *(Başını eyip kendine bakarak ağlar.)* Eyvah ben çarpılmışım. Ay Hacıvad geliyor.

H. — Karagöz bu hâlin ne?

K. — Sorma Hacıvad sorma. Bir zırlıtı geldi, aldı götürdü. İşte bu hâle koydu. *(Ağlar.)*

H. — Ben sana demedim mi, buralarda dolaşma diye, bu ağaca ilişme diye. Var hâlini gör.

K. — Kuzum bana bir çâre bul.

H. — Öğütle uslanmayanı tekder ederler. Tekdirle de uslanmazsa döverler. Benim öğüdümü tutmadın dayak yedin.

K. — Kuzum Hacıvad, bana bir çâre bul.

H. — Gene senin bu hâline acıdım. Ben dua ederim, sen yalnız amin de. Başka lâkırdı karıştırma.

K. — Olur karıştırmam, yalnız âmin derim. Haydi âmin âmin..

H. — *(Makam ile)* El-cinni melâcinni. Âmin desene.

K. — Âmin, âmin..

H. — El-cinni melâcinni kör cinni.. Âmin de.

K. — Âmin topal cinni.

H. — Aman birâder, başka lâkırdı karıştırma. Sen yalnız âmin de.

K. — Karıştırmam yalnız âmin..

H. — Estâne mestâne kuru kuzu kestâne..

K. — Âmin fındık kebabı şamfistik..

H. — Aman Karagözüm başka lâkırdı karıştırma, sonra cinler kızarlar, beni de senin gibi yaparlar.

K. — *(Hafif sesle)* İnşallah âmin âmin..

H. — Ne dedin?

K. — Âmin dedim.

H. — El-cinni melâcinni, körcinni. Estâne mestâne kuru kuzu kestâne..

K. — Âmin âmin... Kabak çekirdeği, sarı leblebi. Âmin...

H. — Aman Karagözüm başka lâkırdı karıştırma. Cinler kızarlar, beni de senin gibi yaparlar, sonra ben ne yaparım.

K. — Karıştırmam daha beter olursun inşallâh, âmin âmin...

H. — Gene ağzında bir şeyler dolaşıyor.

K. — Bir şey yok âmin diyorum âmin..

- H. — Elcinni melcinni kör cinni topal cinni...
K. — Şu herifi de götür cinni. Amin amin..

(*Cin gelir, Hacıvad'ı götürür, çarpık olarak getirir bırakır.*)

K. — (*Gülerek*) Ha ha haaay, aman Hacı cav-cavu kuyu çengeline dönmüştün.

H. — Sahi mi? (*Kendine bakarak*) Eyvah.. ben ne olmuşum?

K. — Gülme komşuna gelir başına.

H. — Ben sana demedim mi âminden başka lâ-kırdı karıştırma diye. Senin yüzünden bakar mısın ne hâl oldum.

K. — (*Hafif sesle*) Daha beter ol...

H. — Ne dedin?

K. — Allah beterinden saklasın dedim.

H. — Cinlere yalvaralım bizi bağışlasın, eski hâlimize koysun.

K. — Yalvaralım Hacıvad.

H. — Hadi sen âmin de.

K. — Olur, âmin...

H. — Elcinni melâcinni...

K. — Âmin âmin...

H. — Gel cin bizi eski halimize koy cinni...

K. — Âmin âmin...

(*Cin gelir, Hacıvad'ı alır gider eski haline kor getirir.*)

H. — Ooooh.. Çok şükür düzeldim. Buralardan savuşayım. (*Giderken...*)

K. — Aman Hacıvad beni unuttun, gel savuşma. Ben senin arkadaşın değil miyim, beni de kurtar...

H. — Senin cezandır çek, öğüt dinlemeyenin hâli budur.

K. — Bir daha dinlerim, kuzum beni de kurtar.

H. — Bir daha bana el kaldırmayacağına söz ver bakayım.

K. — Tekme dururken el kaldırmam.

H. — Ne dedin?

K. — Kaldırmam dedim.

H. — Hadi âmin de öyleyse.

K. — Olur, âmin...

H. — Elcinni melâcinni...

K. — Âmin âmin.. Çabuk gel cinni.

H. — Estâne mestâne...

K. — Âmin âmin...

(*Cin gelir, Karagöz'ü yukarı kaldırır, perdenin biraz yukarısında durur.*)

K. — Aman Hacıvad, burada kaldık. Haydi dua et.

H. — Ne yapalım duâ bitti.

K. — Şuradan aktardan on paralık daha al.

H. — Aktar duâ satar mı?

K. — Kuzum Hacıvad, duâya başla..

H. — Elcinni melâcinni...

K. — Âmin âmin.. (*Cin, Karagöz'ü götürür, eski hâlinde getirir, bırakır gider.*)

H. — Haydi Karagözüm geçmiş olsun.

K. — Allah müstahakım versin. (*Tokat*)

H. — Yâ Karagözüm iyiliğe karşı kemlik ha?

K. — Bu gün de yarın da.. (*Tokat atar, Hacıvad gider.*) Ey kantorlu kavak, ben senin kökünü kurut-

mazsam bana da Karagöz demesinler. (*Evine gelir.*)
Yâhû..

K. - K. — Hû..

K. — Benim bir eski baltam vardı, şunu ver bakalım.

K. - K. — Ne yapacaksın?

K. — Sana kışlık odun keseceğim. (*Baltayla gelir.*) Şimdi sen görürsün kantorlu kabak. (*Ağaca çıkar, türlü söyleyerek kavacı kesmeye başlar.*)

— Türkü —

*Kavakta turna sesi var,
Yârimin fino fesi var,
Sarılp yatmağa çok hevesi var.*

(Nakarat)

*Sen kaldır çıtır pıtır kolların,
Meze vermiyor ellerin.*

(2 ncı hane)

*Kavak kavaktan uzundur (cânım),
Asmada biten üzumdür,
Yâr benim ilci gözumdür (cânım).*

(3 üncü hane)

*Kavak kavaktan geçilmez (cânım),
Soğuktur suyu içilmez,
Cilvelî yârdan geçilmez (cânım).*

(*Karagöz, son bir dalın üstüne oturur keserken Hacıvad gelir.*)

H. — Aman Karagöz oturduğun dalı kesiyor-sun, düşersen kafan gözün patlar.

K. — Sen karışma defol oradan, şimdi kafana baltayı atarım.

H. — Yazıklar olsun, güzelim ağacı kesmişsin, elin ayağın kesilsin. (*Gider.*)

K. — Nasıl bizi çarpar mı? Ben de onu parçalayım da görsün. (*Ağaca baltayı vurunca dalla beraber aşağı düşer.*) Vay kafam! Vay.. vay..

(*Korucu Arnavut Bayram gelir.*)

Ba. — Morey çim çesmiştir bu kavayı?

K. — (*Baltayı arkasına saklar.*) Ne bileyim ben.

Ba. — Tû Allah belâsım versin. Morey doğru söyle çim çesmiştir bu kavayı?

K. — Görmedim.

Ba. — Ne yaparsın sen burda brey?..

K. — Ben yolcuuyum işime gidiyorum.

Ba. — Ne var o elinde?

K. — Çubuk çubuk.

Ba. — Ver onu bana bir çekeyim.

K. — Delikleri tıkalı.

Ba. — Doğru söyle morey, nedir o elindeki?

K. — Kaval kaval.

Ba. — Ver onu bir çalayım.

K. — Çatlak çatlak.

Ba. — (*Arkadaşı Ramazan'a seslenir.*) Ho more Ramezan...

Ra. — (*Karagöz'ün arkasına gelir.*) Ne var more Bayram?

K. — (*Arkasına bakarak.*) Eyvah Arnavutlar ikileşti, şimdi ne halt etmeli.

Ba. — Ne var bu adamın elinde?

Ra. — Balta more kardaş, balta.

K. — (*Kendi kendine*) Eyvah şimdi hapa yutuk.

Ba. — Demek sen çestin bu kavayı?

K. — Hayır ben kesmedim, bu balta kesmiş.

Ba. — Tü.. Allah müstahakını versin.

K. — Tükürme be suratımı berbat ettin.

Ba. — Ho more Ramezan, ne yapalım bu adamı?

Ra. — Yakalım more yakalım.

Ba. — Yazıktır more yazıktır.

K. — Yazıktır ya..

Ba. — Yazıktır, bunu keselim, elindeki balta ile keselim.

Ra. — Yazıktır more kardaş.

K. — Yaa yazıktır..

Ba. — Asalım bunu asalım.

K. — Hoppala!.. Beni öldürmek için münâkasa yapıyorlar.

Ra. — Yazıktır more kardaş yazıktır.

K. — Yazıktır ya...

Ra. — Bunu kuyuya atalım.

Ba. — Olmaz olmaz, kuyu lâzım. Bağlayalım bir ağaca, sürelim yüzüne biraz bal, bırakalım.

K. — Eyvah suratımı arılara, sineklere yedirecekler.

Ra. — Yazıktır, more, yazıktır!.

K. — (*Kendi kendine*) Vay köpoğlu herifler, insanı çeşit çeşit öldürüyorlar!.

Ra. — Bunun ayaklarına yüz sopa vuralım.

Ba. — Vuralım. (*Karagöz'e*) Bırak elinden balı, yat aşığıya.

(*Karagöz'ü yatırıyorlar, ayaklarını kaldırıyorlar, biri tutar biri de vurmaya başlar.*)

Ba. — Bir imiş, iki imiş:

K. — Yavaş vurun be! Hay elleriniz kırılın.

Ra. — Nasıl keser misin kavayı.. (*Vurur.*) Bir imiş, iki imiş, üç ümüs, dört, pet (beş).

K. — (*Ağlar.*) Vay ayacıklarım vay.. Yavaş vurun be!

Ba. — More Ramezan! Kaç oldu bire?

Ra. — Bilmem, unuttum..

Ba. — Baştan (*vurur*) birimiş, ikimiş, üç katır pet (4-5. demek) altı, yedi, on yirmi, otuz.

K. — Herif hesabı şaşırđı.

Ba. — More şaşırđım kaç idi?

K. — Otuzdu otuz.

Ra. — Bende unuttum.

Ba. — Baştan (*vurur*) birimiş, ikimiş, üç, dört pet altmış.

K. — Ha bitiyor.

Ba. — Yetmiş, seksen, doksan..

K. — Ha bitiyor ha...

Ba. — More Ramezan! Ben şaşırđım, kaç idi?

K. — Doksan doksan..

Ra. — More bende unuttum.

Ba. — (*Vurur.*) Birimiş, ikimiş..

K. — Eyvah bu herifler beni sabaha kadar dövecekler!.

Ba. — (*Vurur.*) Üç, dört, pet altmış, doksan, doksan sekiz, doksan dokuz.

K. — Ha bir tane kaldı.

Ba. — More Ramezan! Kaç idi?

K. — Eyvah gene baştan başlayacaklar. (*Ağ-layarak*) Vay ayacıklarım vaaay...

Ra. — More kardaş yeter bu kadar dayak.

K. — Hay Allah râzi olsun.

Ra. — Takalım boynuna bir ip, sokak sokak dolaştırılın. Herkes suratına tükürsün.

K. — Hay inâyetinle yerin dibine gir.

(*Boynuna ip takarlar. Yaş kesenin, baş kesenin hâli budur, diyerek dolaştırırlar.*)

— Yardaklar söylerler —

Yaş kesenin, baş kesenin hâli budur hey..

Yaş kesenin, baş kesenin hâli budur hey..

(*Birkaç kere böyle dolaştırırlar. Karagöz ellerinden kurtulur, meydana gelir.*)

K. — Oh ellerinden zorla kurtuldum. Şimdi bu dalları eve taşıyayım, kışın yakarız. (*Bir dal omuz-lar eve gelir.*) Yâhû al bakalım, sana kışlık odun ge-tirdim.

K. - K. — Aaaa.. bu yaş ağacı nereden kestin, Allah'dan korkmadın mı?

K. — Nene lâzım kışın ısınırız.

K. - K. — Ben korkarım, yaş ağaç yakamam, götür başkasına ver.

K. — (*Dalları birer birer taşır.*)

H. — (*Gelir.*) Ne yaptın bunun dallarını?

K. — Sen şunu tut, bana yardım et, bizim eve götürelim.

(*İkisi ağacı kucaklarlar. Sallarlar, sallaya sallaya söylerler. Ağaçla beraber Hacıvad*

Karagöz'ün üstüne düşerler: Karagöz ağa-cın altında kalır.)

K. — Aman Hacıvad kaldır altında kaldım.

H. — Dur bakayım. (*Kaldırırılar, bu sefer Hacı-vad'ın üstüne düşerler.*) Aman birâder altında kal-dım eziliyorum.

K. — Geber kerata.

H. — Aman birâder kaldır. (*Kaldırırılar, birkaç kere böyle devam eder. Nihayet ağacı Karagöz omuz-lar evine götürür gelir.*

K. — Başka bir şey kaldı mı? (*Yere bakarken*)

H. — Aman Karagözüm nedir bu işler?

K. — Kafanı kırsın geyiklerle keşişler. (*Tokat*)

H. — Bana ne vurursun elin kırılın.

K. — Ekler kenetler gene vururum. (*Tokat*)

H. — Hoş olsun külhani, yıktın perdeyi eyledin viran, varayım sahibine haber vereyim heman. (*Gider.*)

K. — Her ne kadar sürc-i lisan ettikse affola. İnşallah yarın akşam Kanlı Nigâr oyununda yakan ellime geçerse vay haline vay.. (*Temennâ ederek çe-killir, gider.*)

ÇİFTE HAMAMLAR OYUNU

Yahut

KARAGÖZ'ÜN DAYAK YEMESİ

— Turşu Muhaveresi —

İŞARETLER :

- K. — Karagöz.
 H. — Hacıvad.
 C. — Celebi.
 Z. — Zenne.
 A. — Anakadin.
 Kü. — Külhane.
 Ki. — Kilei.
 K. - K. — Karagöz'ün karısı.
 Y. — Karagöz'ün oğlu.
 M. — Matiz (Tuzsuz Deli Bekir).

H. — Semâî okuyarak gelir.

*Aceb ol düber-i rânâ,
 Öpülmez mi, sevilmez mi vâý,
 Gelip bir şeb bize tenhâ,
 Öpülmez mi, sevilmez mi vâý.*

*İder ayyâr ile seyrân,
 Kılar âşıkları hayran,
 Bize ol âfet-i devran,
 Öpülmez mi sevilmez mi vâý.*

*Deli dâvâne mi oldun,
 Beni âteşlere saldın,
 Yanığına nazar kaldın,
 Öpülmez mi sevilmez mi vâý.*

(Perde gazeli)

H. — Of hay Hak.

*Bu perde çeşm-i ehl-i zâhire bir nakş-ı sürettir,
 Rûmâz erbâbına ammâ ki temsîl-i hakîkattir.*

*Cihâna benzedüp Şeyh Küşteri bâ perdeyi laırmuş,
 Müşâbih eylemiş ecdsı tasviri ne dikkattir.*

*Ne var bilmez verây-ı perdede ancak budur tahkik,
 Lisân-ı hâl ile hâl-i cihânı bir hikâyettir.*

*Nice mâna olur melhuz bunun tahtında seyreyle,
 Nikâtin anlasın ehli âye arz-ı nezâkettir.*

*Sönünce şem'a eşhâsı olur nâbûd ü sır birden,
 Cihânın bi-bekaa oldağına rânâ işârettir.*

Huzûru hâzıran, cem'iyet-i irfan, vakt-i safâ-yı merdan. Lâindir, dinsizdir, münâfıktır şeytan. Şeytânın dinsizliğine, Rahmân'ın birliğine (yeri öper, ayağa kalkar, devamlı) ve bizi temâşâ eden ahibbânın sağlığına, demem o demek değil. Ben bendenize, ben duâcınıza, ben hâk, ben hakisâre, eli yüzü yumuş, sohbeti tatlı.

K. — (Penceresinden) Hoş geldin şalgam suratlı. (Çekilir.)

H. — Edebiyat bilse, Arabiyât bilse, Fârisî bilse, ilm-i hendese, ilm-i taktâki, ilm-i vakvâki.

K. — (Pencereden) Daha ne halt etse? (Gider.)

H. — Biraz da fenn-i şî'r ü müsikiye âşinâ olsa geliverse karşıma. O söylese ben dinlesem, ben söylesem o dinlese.

K. — (*Pencereden*) Hacıvad da bekçi Mehmed ağadan bir sopa yese. (*Çekilir.*)

H. — Her ikimiz de söyleşirken seyreden ahibbâ safâyâb olsalar. Diyelim işimizi Mevlâm rast getire. Yâr bana bir eğlence meded!..

Ah bana bir eğlence meded!..

K. — (*Pencereden*) Hacıvad, bağırma gelmeyeceğim.

H. — Gel benim serv-i bülendim.

K. — (*Pencereden*) Gelemem sümüklü efendim.

H. — Gel benim ömrümün hâsılı.

K. — (*Pencereden*) Gelemem ayağımın mayasılı.

H. — Gel benim serseri gezenim.

K. — (*Pencereden*) Atlarsam kafanı ezerim.

H. — Karagözüm aşağıya gel.

K. — Memgel.

H. — Pergel mi?

K. — Hayır beş on tane usta dülger.

H. — Anlaşıldı Karagözüm, bu akşam gene canının letâif istiyor.

K. — Nasıl bilirsin kadayıf istediğimi.

H. — Öyleyse lisan bilir misin?

K. — Nisanı da bilirim Mayıs da.

H. — Rumca bilir misin?

K. — Bilirim.

H. — Elado.

K. — Elin dolu ise orya ko.

H. — Peki Ermenice bilir misin?

K. — Bilirim.

H. — Eğünayım.

K. — Ko odaya sonra alayım.

H. — Peki Yahudice bilir misin?

K. — Bilirim.

H. — Veneki.

K. — Al parayı ver rakı.

H. — İngilizce yes yes?

K. — Geveleme, sesini kes.

H. — İtalyanca bilir misin?

K. — Zâhir.

H. — Venikova.

K. — Yeni kova, eski kova, sana ne.

H. — Fransızca bilir misin?

K. — Bilirim.

H. — Vönezisi.

K. — Yandı yorganın eskisi.

H. — Şu halde çingenece bilir misin?

K. — Süt bestit.

H. — Öyleyse uclan.

K. — (*Atlar*) Soskiros.

H. — Ben ne diyeceğim?

K. — Somborloskeros.

H. — Bu ne din kelâmı ve ne dil lisânı?

K. — Çingene işi.

H. — Anlamadım?

K. — (*Hafifçe*) Çingene.

H. — Çengelde mi?

K. — Hayır sırtta asılı.

H. — Doğru söyle, siz kimlerdensiniz?

K. — Biz Unkapanı'nda elek yapar elek satarız.

H. — Siz Unkapanı'nda börek yapıp, börek mi satarsınız?

K. — Sen benden Zeyrek'de bir tokat yer misin. (Tokat)

H. — Karagözüm doğru söyle siz kimlerden-siniz?

K. — Çingâne.. (Tokat) Bizim çingeneliği meydana vuruncaya kadar uğraştı.

H. — Ama Karagözüm sen çingene değilsin, sana çingene diyenler bühtan ederler. Senin ahlâkın çingenedir. "

K. — Halkın dilini tutamazsın ya. Yalan yanlış derler.

H. — Şimdi dinle beni Karagözüm.

K. — Söyle kulaktozum.

H. — Geçen gün benim Nazlımla Nâzeninim hamama gitmek üzere hazırlanırken kapı çalınır. Nazlım kapıyı açar bir de bakar ki, o senin şillik şırfıntı mendebur bi-mürüvvet bi-hayâ pis murdar karın değil mi? Nazlım, terbiye ve nezâketi itibâriyle buyurun, der.

K. — Hacıvad, o nazlı olacak kim oluyor?

H. — Benim.haremin.

K. — Senin harâmının güzel adı var da benim helâlimin neden o kadar berbat adı oluyor?

H. — O senin şillik şırfıntı mendebur pis murdar bi-edeb karın içeri girer, pis ayaklarıyla, o pis yırtık ferâcesiyle paldır küldür yukarı çıkar. Oda-dan içeri girer, sakızlar gibi tertemiz yeni yayılmış minderin üstüne çıkar kurulur.

K. — Aferim benim kariya.

H. — Böyle hazırlanmışsınız nereye gidiyorsunuz? der. Nazlımla Nâzeninim hamama gidecektik, derler. O senin şillik şırfıntı pis murdar karın ben de gelirim diyerek hemen kalkar gider, evden yırtık pırtık parça parça pis bir iki sürecek peştimalı bohçalayıp Nazlımla Nâzeninimin peşine takılarak hamama girer.

K. — Yaşasın benim karı!..

H. — Hamamcı kadınlar Nazlımla Nâzeninime buyur ederler, temiz sedirler üzerine bohçalarını açarlar, soyunurlar, ipekli peştemallarına sarılarak usta hanımla natır hanımın kolları arasında kurnaları başına oturlur. Arkalarından, o senin şillik şırfıntı pis murdar karın da yırtık pırtık pis peştemallarına sarılarak içeri girer. Nazlımla Nâzeninimin yıkandığı kurnanın başına oturup yıkanmaya başlar. Nazlımla Nâzeninim utançlarından yerlere geçerler.

K. — Amin, sen de berâber inşallah.

H. — Nazlımla Nâzeninim hamama giderlerken turşu istemişlerdi. Kösedeki turşucudan enfes bir çanak turşu yaptırdım götürdüm. Hamamcılara haber verdim, anakadın elimden aldı içeri götürdü. O senin şillik şırfıntı pis murdar karın, anakadının elinden turşu çanağını alır göbek taşının üstüne koyup şapurdada şapurdada yemeye başlamış.

K. — Şapurdada şapurdada yemiş ha? Aferim benim kariya!

H. — Orada da bir gebe hâton varmış turşuya imrenmiş, ne olur demiş, gebeyim imrendim bir lokma verir misiniz, demiş. O senin şillik şırfıntı pis murdar, edepsiz karın zavallı hâmile kadına bir lokma bile vermemiş, inadına şapurdada şapurdada yemiş.

K. — Mâdemki benim karımın o kadar adı vardır; yarım lokma bile vermez.

H. — İnsanlık yerin dibine mi geçti? Şurada sen turşu yesen gebe bir kadın karşına gelse bir lokma istese vermez misin?

K. — Veririm ama haniya turşu?

H. — Diyelim ki önünde bir çanak turşu sen de yiyorsun. Ben de bir gebe kadınımsım. Bir lokmacık verirsin değil mi?

K. — Belki veririm.

H. — Hadi sen şimdi şakacıktan turşu yemeye başla.

K. — Olur.. (Yer gibi) Ooh turşu..

H. — Efendim ne yiyorsunuz?

K. — (Ağzını sapırdatarak) Turşu limon suyuyla yapılmış cânım turşu..

H. — Efendim ben gebe bir kadının imrendim ne olur bir parça vermez misiniz?

K. — Kimin umurunda (yer gibi) turşu turşuların turşusu, lâhana turşusu.

H. — Ne olur yalvarırım, sonra çocuğumu düştürürüm yazık edersin?

K. — (Tokat atarak.) Turşu ye diyerek yerden çakıltaşlarını yutturmaya çalışıyor. Sen gidersin beni buraya mıhlamazlar ya, ben de çekilir giderim. İdğâhda dolaba dilber seyrine bakalım, âyine-i devran ne suret gösterir. (Gider.)

(Muhavere bittikten sonra yadadıklar, (varsa) sazlar) bir şarkı söylerken Hacivad tarafına hamam kururur.)

(Şarkı söyleyerek hamaman sâhibi Çelebi gelir.)

(Şarkı. Makamı: Uşşak. Cürcuna. Âsım Bey.)

*Cânâ râk'bi handân edersin,
Ben bi-nevânı giryân edersin,
Bigânelerle ünsiyet etme.*

(Nakarat)

Bânâ cihânı zindân edersin.

(2 nci hane)

*Âkıta eşkim gel mest-i nâzım,
Âfâk-ı çeşmim unmnân edersin,
Süame İcerem kıl çeşm-i siyâhım.*

(Nakarat)

Zîrâ ki havfım bir kan edersin.

H. — (Karşılar.) Vây efendim mâşallah sefâ geldiniz, hoş geldiniz, uğurlar kademler getirdiniz.

K. — (İçeriden) Şeftaliyi yediniz, boş küfeyi mi getirdiniz, diyor?

Ç. — Sefâda dâyim olunuz Hacivad Çelebi.

K. — (Pencereden) Vefa'da da amcam olun beyefendi. (Çekilir.)

H. — Teşekkür ederim efendim, böyle nerden gelip nereye gidiyorsunuz?

Ç. — Bilhassa zâtîâlinizi ziyâret ve bir de şu Çifte Hamamlar meselesini görüşmek için geliyordum.

H. — Bu hamamların kapanışı mahallemizi çok üzdü.

Ç. — İnşallah yakında sizin de himmetinizle açılır. Yalnız sizden bir ricam var.

H. — Ne gibi?

Ç. — Şu hamamların açılması için, içinde çalışacakları bulmanızı; daha ne yapmak lâzımsa yapmanızı ricâ edeceğim; velhâsıl hamamları sizin üstünüze devredeceğim. Haddim olmayarak para benden, çalışma sizden.

H. — Başım üstüne efendim, gücüm yettiği kadar yapmaya çalışırım.

Ç. — Buyurun, size bir miktar para daha, ne kadar lâzım olursa takdim ederim. Şimdilik sizleri yâhu.. (Gider.)

H. — Yâ men kâ efendim, hoşsafâ geldiniz. (Kendi kendine) Şimdi önce külhancıyı sonra usta, hanım natır ve diğer içerde çalışacak kadın ve erkekleri bulup getireyim.

K. — (Gelir.) Hacıvad, gene buralarda bir şeyler oluyor.

H. — Bu çifte hamamlar gene açılacak.

K. — Çok iyi olur, biz de bedâva yıkanırız.

H. — Olur Karagözüüm. Ben şimdi gidip hamamda çalışacak adamları bulacağım. (Gider.)

K. — Ben de gidip karıya haber vereyim, hamama hazırlansın. (Gider.)

Türkü söyleyerek külhancı gelir.

*Lo vava vava vava, ateş düştü şavvara,
Ağem dilim kuru du kız yavvara yavvara.*

*Galata külesine, fesi koydum tersine,
On iki yaştan beri düştüm kızlar peşine.*

*Lo berde berde berde lahudesti minderde,
Haydi haydi kumserde başımı saldı bin derde.*

H. — (Karşılar.) Vay hülhancı dayı hoş geldin.

Kü. — Hoş bulduk, safâ bulduk. Hacıvad Çelebi.

K. — Hamamlarımızı açmaya karar verdik. Onun için size de haber salmışım. Buyurun işinize eskisi gibi bakınız.

Kü. — Sen merâk etme. Ben külhanı eskisinden daha iyi yakarım. Hamamı bir kızdıram, bir kızdıram ki..

K. — (Penceresinden) Göbek taşına kimse oturâmasın. (Gider.)

Kü. — Gelen müşteriler memnun olsunlar. (Giderler.)

H. — (Gelir.) Gideyim kilci babaya haber sayayım. (Gider.)

Kilci türkü söyleyerek gelir.

*Ey hamamcı bu hamama güzellerden kim gelir,
Kınalamış parmakların yâr gelir,
Sensiz anam cihan bana dar gelir,
(Bağırır.) Kıl alın kızlar kıl alın.*

H. — (Karşılar.) Vây Kilci Baba!. Hoş geldin.

Ki. — Hoş bulduk Hacıvad, işittim hamamlar açılmış. Kına gibi kil getirdim.

H. — Arkada, külhan yanında yeri var oraya boşalt.

Ki. — Olur, Hacıvad Çelebi. (Giderler.)

H. — (Gelir.) Gideyim anakadını bulayım. (Gider.)

(Türkü söyleyerek ana kadını gelir.)

*Gergenci başının gelini gelini,
Ambara dayamış belini belini,*

*Arap çıkarmış dilini dilini,
Korkarım ısracak elimi elimi.*

(Nakarat)

*Oh oh mâzallah, oh oh mâzallah,
Ana işi baba işi savurması kavurması mâzallah.*

(2 nci hane)

*Çergenin dibine gel demedim mi,
Al çelici de vur demedim mi,
Haraççı geliyor kaç demedim mi.*

(Nakarat)

H. — (Karşılar.) Vây, hoş geldiniz anakadın!
Ayol nerelerdesin? Hiç görünmüyordun.

K. — Hacıvad'ın kaynanası gelmiş, şunu görelim.. (Pencereden) Ooo.. Gözün aydın Hacıvad, kaynanan gelmiş.

H. — Haydi oradan münâsebetsiz.

A. — Abe Hacıvad kim o damdan öten?

H. — Bizim Karagöz, sen iyi tanırsın. Yabancı değil.

K. — (Pencereden) Hacıvad sülâlesini bana bildiriyor. (Gider.)

H. — İşinize başlayın. Ben Şallı natırla Salkım İnci'yi çağurmaya gidiyorum.

A. — Abe Hacıvad Çelebi onlar birbirlerine dargın.

H. — Ben onları barıştırırım. Sen işine başla. (Gider.)

A. — (Girer.)

Türkü söyleyerek Şallı ve Salkım İnci (karşı karşıya) gelirler.

*Hamamın kapısı vuruldu (2 kere),
İçeriye meclis kuruldu ayol.. (2 kere),
Anakadın külhancıya vuruldu, ayol..*

(Nakarat)

*Ayol ayol al beni. Ayol ayol al beni,
Al da sinene sar beni ayol..*

H. — (Gelir.) Vây hanım kızlarım, hoş geldiniz, safâ geldiniz.

Şa. — Hoş bulduk Hacıvad Çelebi peder.

Sa. — Hoş bulduk.

K. — (Penceresinden) Oooo.. aşağıya kadın pa-nayırı kurulmuş.

(Dikkat: Şallı ile Salkım İnci birbirlerine dargın oldukları için başları aşağıya eğri dururlar.)

Ha. — Bana bakın kızlarım. Böyle dargınlık olmaz, hele böyle ekmek kapısında. Barışın bakayım.

Şa. — Ben barışmam.

Sa. — Ben hiç barışmam.

K. — (Pencereden) Ben de barışmam. Böyle işlere ben de karışmam. (Gider.)

H. — Yani ne oldu? Birbirinizin anasını babasını mı öldürdünüz.

Şa. — Öyle ama o benim saçımı başımı yoldu.

Sa. — Sen de benim gözümü çıkaracaktın.

H. — Cânım kızlarım şimdi bunları unutalım. Benim hatırım için bu seferlik barışınız, bakayım.

Şa. — Barışmazdım ama Hacıvad amcamızın hatırı var.

Sa. — Ben de barışmazdım ama Hacıvad babamızın hatırı var.

(Birbirlerine yanaşırlar, öpüşürler ve ayrılarak.)

Sa. — Seni de çok göreceğim gelmişti.

Şa. — Ya benim gözümde tuttiyordun. Allah râzı olsun Hacıvad Çelebi'den.

K. — (Pencereden.) O çok iyi arabuluculuk yapar. (Çekilir.)

Ha. — Haydin işinize. (Gider.)

(Şa. ve Sa. hamama girerler. İçeriden)

A. — Abe buyurun çifte kumrular. Hangi rüzgâr attı?

Şa. — Geldik işte.

Sa. — Ne çare ekmek kapısı.

A. — Haydi soyunun bakalım, işinize.

K. — (Gelir.) Şu hamama bir gireyim. (Girer, içeriden) Ooo, burası sıcakmış da. Şurada soyunurum.

A. — Abe orada soyunan kim?

K. — Eyvah gördüler.

A. — Abe bu Karagöz. Ne işin var senin kadınlar hamamında? Abe utanmaz, topla pırtılarını çık dışarı.

K. — Ne olur be, ben de yıkanayım, parasıyla değil mi?

A. — Daha söylenir utanmaz! Kızlar!.. Birer ıslak peştemal бүкүн, vurun şu utanmaza. (Döverler, sokağa atarlar.)

K. — (Titirer.) Vay anam babam vay, karıların dayak yemesi ne fena. Pırtıların yarısı da içeri-de kaldı. Üşüyorum be di di di...

H. — (Gelir.) Bu da kim? Aaaa.. Karagöz. Ne oldu sana böyle çırılçıplak?

K. — Hamamda dayak yedik.

H. — Hangi hamamda?

K. — Burada kaç tane hamam var? İşte şurada.

H. — Kadınlar hamamında ha?

K. — Ne bileyim orasının karılar hamamı olduğunu. Yanlış girmişim bir daha girmem, donuyorum pırtıların yarısı içeride kaldı.

H. — Dur bakayım, bana bakın hamamcı hanımlar, Karagöz yanlış girmiş. Bir daha girmez, pırtıları içeride kalmış veriverin.

A. — (İçeriden) Gelsin alsın utanmaz.

K. — (Girer, giyinir çıkar.)

H. — Bir daha girme bak, erkekler tarafı burası. (Gider.)

K. — Bir daha girer miyim.. (Gider.)

(Türkü söyleyerek Arap Mercan ve karısı Şetâret gelirler:)

Hobeleva hobekadın hobeleva,
Dinkala kadın dinkala,
Hobeleva hobeleva hobela kadın hobeleva.

Mer. — Hamamlara geldik. Sen buradan kadınlarla, ben de arkada erkeklere gidiyorum. (Gider.)

A. — (Gelir.) Abe hoş geldiniz Şetâret kalfa, buyurun hamamınız bu sefer çok temiz, çok sıcak.

Şe. — Öyle olmalı. (Girerler.)

K. — Hadi ben de içeri. (Girer.)

A. — (İçeriden) Söyle soyunun Şetâret kalfa. (Karagözü görür.) Abe oradaki de kim? Vay utan-

maz herif gene içeri girmiş. Getirin oradan ıslak peştemalları, vurun şu herife, atın dışarı.

K. — (Döverler, yarı çıplağ dışarı atarlar.) Vay canına gene dayak yedik. Pırtıları nasıl almalı?

H. — Ne o? Gene ne oldun?

K. — İşte böyle olduk. Kuzum Hacivad, şu pırtıları al.

H. — Bundan sonra ben karışmam var titre.

K. — Bir daha girmem.

H. — Canın hamam isterse arkada erkekler tarafı var, oraya gir.

K. — Bilemedim bir daha girmem, donuyorum. Didi didi didi...

H. — Bilmeyerek girmiş bir daha girmez, bana bakın hanımlar.

H. — Hadi git al pırtılarını bir daha girme karışmam.

K. — (Girer, içeriden anakadın) — Abe kör müştün erkekler kapısını

K. — O kapı arkada kalmış göremedim.

A. — Al pırtını, defol?

K. — (Giyinir gelir.) Soyunmak bir şey değil ama dayak fena. (Gider.)

(Şarkı söyleyerek lohusa hanımla çalgıcı kızlar gelirler.)

(Şarkı. Makamı: Hüzam. Curcuuna. Hafız Yusuf Efendi.)

Nice bir hasret ile rûz-u şeb efgan ideyim,
Nice bir derdin ile cismimi pürân ideyim,
Dembedem aşkın ile çeşmimi giryân ideyim.

(Nakarat)

Sana ol tatlı olan cânıma kerban ideyim

(2 nci hane)

*Kerem eyle şu benim gözlerimin hânına bak,
Çeleğim cövr-ü cefâyı yine sen zevkine bak,
Öleyim hâsıl ben uğruna, sen seyrine bak.*

A. — (Karşılar.) Buyurun hanımın buyurun. (Hepsi girerler.)

K. — (Gelir.) Onlar girer ben giremez miyim, ben de girerim. (Girer.)

A. — (İçeriden) Bugün hamamımıza neşe getirdiniz. Abe çalgıcı kızlarım, siz de şöyle soyunun.

K. — (İçeriden) Bugün burada âhenk var hâ, Allah vere de beni görmeseler.

A. — Abe hanımın kaç kişi geldiniz?

Z. — Bir ben iki de sâzendeler.

A. — Ya o arkadaş kim?

H. — Her halde bir hayvan girmişti.

K. — Eyvah gene gördüler.

A. — Abe gene o edepsiz girmiş. Bütün peştemalları.

K. — Bu peştemal dayağı berbat.

A. — Vurun edepsiz atın dışarı.

K. — Vay anam babam bu peştemal dayağı berbat.

H. — (Gelir.) Ne o Karagöz gene uryan olmuşsun.

K. — Sonra da pürân olacağız galiba.

H. — Gene yanlış kapı mı çaldın?

K. — Yaa, yolu şaşurdım, arka kapıyı bulama-

dım. İşte bu kapıdan girdim, dayağı yedim, çırılçırılak atıldım.

H. — Var halini gör.

K. — Kuzum Hacıvad, şu benim pırtıları kurtar, yoksa donacağım.. Dı dı di...

H. — Ben sana demedim mi, kadınlar tarafına girme diye.

K. — Bir daha girmem Hacı cavcav.

H. — Bana bakın, hamamcı hanımlar. Bir daha girmeyecek, verin bunun pis pırtılarını.

A. — Gel al, hele bir daha gir de görürsün.

K. — (*Girer, giyinir çıkar.*) İçeride lohusa var çalgılar çengiller oynayacak. Dur aklıma bir şey geldi. Benim kariyla girerim. (*Eve gelir.*) Yâhu..

K. - K. — Hû..

K. — Kalk çoluğu çocuğu topla hamam gideceğiz.

K. - K. — Ah eksik olma kocacığım, kirden her tarafım kaşınıyordu.

K. — Şimdi lâkırdıyı bırak yürü.

(*Karagöz'ün karısı önde, oğlu arkada. Kendi en arkada gelirler.*)

K. — Hamamın kapısını çal.

K. - K. — Hamamcı hanımlar hû..

A. — (*Gelir.*) Aaa.. buyurun kızım safâ geldiniz, buyurun buyurun. (*Girer.*)

K. — Beni unutma.

K. - K. — Bana ne sen de gel. (*Girer.*)

K. — Haydi Yaşar girsene.

Y. — Ben girmem, annem beni sıcak suyla yıkar. (*Kaçar.*)

K. — Oğlan kaçtı, karı girdi, ben burada kal-

dım. Ben de hamamın kapısı önünde oturur içeriyi dinlerim. (*Oturur. Hamamın içinden*)

A. — Haydin bakalım kızlar, kemanlar çıksın, defler çalınsın, göbekler atılsın. Bir hocalım var (*hep birden*) her kime? Lohusamızın şerefine. (*Hep birden*) Yaheeee..

(*Sazlar çalar, köpekler oynamaya başlar.*)

Köçek Havası

Yaz bahar olunca leylim şen olur dağlar heeccc..

Açılır lâlesi aman Güzel Hisar'ın,

Etrafında başlar pek rûşen olur,

Salmır dilberi aman Güzel Hisar'ın.

(2 nci hane)

Kiminin elinde kalem, yazı yazarlar,

Kiminin elinde sünger, yazı bozarlar,

Kol kola vermişler aman yosma gezerler.

(Nakarat)

Salmır dilberi aman Güzel Hisar'ın.

K. — (*Çalgılar çalarken oynar.*) Ben bu hamama girmeliyim ama nasıl? Gider evden merdiveni alırım, hamamın damına çıkar, oradan içeri seyrederim. (*Gider merdiven getirir, hamama dayar, yukarı çıkar. Ve içeri bakarak.*) Ooo.. içeride çalgılar göbekler gırla gidiyor. (*Oğlu gelir merdiveni alır, gider.*) Olmaz ben de girerim der, (*merdivenden inmek için merdivene bakar, merdiven yok*) evvah merdiven de gitmiş her halde benim oğlan almıştır. Ben de tepeden atlarım der, (*yukarıdan içeri atlar, içeriden bağırlar...*)

A. — (*Bağırarak*) Amanın can kurtaran yok mu?... Kubbeden içeri bir ayı girdi.

K. — Ayı babandır.

(*Tuzsuz Deli Bekir türküsunü söyleyerek gelir.*)

*Hey nice sevmeyeyim dostlar aman aman bir acayip hâli var,
Yanağında gül açılmış, aman aman etrafında hâli var,
Bugün bana çevredersen aman yârin Hak dâvânı var.*

(Nakarat)

İçtim aşlan dolusunu aman aman yâr bugün mey istemem.

(2 nci hane)

*İki kaşın arasında aman bir beni var nur gibi,
Karşında divan durdum aman aman eli başlı kul gibi,
Ko çeksinler dâra beni aman Hallâc-ı Mansur gibi.*

Tuz. — (Bir nâra atarak) Eeeey.. gidi felek, hey gidi felek..

(NOT: Hamam kalabalıktır. Erkekler tarafından kadınlar tarafına yol vardır. Oradan içeri erkekler alınmıştır, lohusa eflencesi uydurmadır. Karagöz'ün kadınlar tarafına musallat olması, buradaki fenalığı meydana çıkarmak içindir. Bundan iki üç yüzyıl önceleri bu gibi rezaletler olmuştur.)

Tuz. — (Nârayı atınca, içerisi karmakarışık olur.) Nedir bu gürültü hamamın içinde. (İçeri girer.) Ne halt ediyorsunuz hamamın içinde? Çıkın dışarı brey..

K. — Eyvah şimdi hâpı yuttuk. (İçeride ne kadar erkek varsa peştemallarla dışarı fırlarlar.)

Tuz. — (Çelebi'ye) Ne işin var, kadınlar hamamında?

Ç. — Ben oradan çıkmadım.

Tus. — Ya nereden çıktın?

K. — (Yavaşa) Öbür taraftan çıkmış.

Ç. — Ben yıkanırken çıkın dışarı diye bağırdılar, ben de canımı kurtarmak için bu kapıdan çıktım.

K. — (Yavaşa) Vay uydurucu kerata vay.

Tuz. — Defol.. (Çelebi gider.) (Diğer Çelebi'ye)

Ya sen de mi böyle fırladın?

Ç. — (Titreyerek) Eeeevet efendim.

Tuz. — Defol! (Çelebi gider.) (Beberuhi'ye)

Sen nereden fırladın?

Be. — Haha ben atladım kaçtım sarhoş amca.

Tuz. — Defol! (Beberuhi gider.)

K. — Eyvah sıra bize geldi.

Tuz. — Gideyim şu hamamı yakayım.

K. — Aman etme.. İçeride benim pirtular var.

Tuz. — Vay Karagöz senin burada işin ne?

K. — (Titreyerek) Şeeey şey şey oldu da.

Tuz. — Söyle herif ne oldu?

K. — Benim kariyle hamama girdik.

Tuz. — Kadınlar tarafına ha?

K. — Hayır benim kadın girdikten sonra ben çıktım.

Tuz. — Ulan utanmaz herif şimdi sen de buradan çıktın. Bana maval mı okuyorsun? Bana adıyla sanıyla Tuzsuz Deli Bekir derler. Ben kül yutmam.

K. — Sen zaten kıvılcım yutmuşsun ateş püs-kürüyorsun.

Tuz. — Çabuk söyle. Senin kadınlar hamamında ne işin vardı?

K. — Hamamın içinde bir âhenk işittim. Çalgılar, köçekler, göbekler, yâheyler, vur patlasın, çal oynasın. İçeride ne oluyor diye merdivenle hamamın üstüne çıktım, bir de içeri baktım ne göreyim.

Tuz. — Ne gördün çabuk söyle.

K. — Göbek taşının üstünde çalgılar çalıyor, erkekli dişili bir oyun, bir oyun...

Tuz. — Eeeee?

K. — Bu kepazeliğe dayanamadım hiddetim galeyana geldi. Tepe camını kırdım, küt diye içeri düştüm. Sen nârayı basınca cascavлак fır'adım.

Tuz. — Şimdi göbek taşının üstünde rakılar duruyor mu?

K. — Ne gezer, sen nârayı atınca içeride ne kadar karı varsa hepsi arka kapıdan zamkinos.

Tuz. — Demek bu hamamın arka kapısı da var ha? İçerie gireyim kalmış rakı meze ne varsa temizleyim. (*Girer.*)

K. — Ben de girip pırtılarımı alayım, (*girer*) giyinir çıkar. Tuzsuz arkadan savuşmuş, ben de şu kepazelik kaynağı hamama bir ateş vereyim, bakalım nasıl tutuşacak? (*Hamamı ateşler yakar.*)

H. — Aman Karagözüm kim yaktı bu hamamı?

K. — O hamam değil, rezalet yuvası, ben verdim ateşi temizledim.

H. — Öyleyse geçmiş olsun.

K. — Allah lâyıkmı versin. (*Tokat*)

H. — Hoş olsun külhâni, yıktın perdeyi eyledin viran, varayım sahibine haber vereyim heman. (*Gider.*)

K. — Hoş olsun kel Hacıvad, tez kurtuldun elimden. Bir daha elime geçersen, bak sana neler ederim. Her ne kadar sürc-i lisan ettikse affola. İnşallah, yarın akşam Kanlı kavak oyununda sizleri beklerim. (*Temennâ ederek geri geri gider.*)

KARAGÖZÜN AĞALIK OYUNU

(Birinci bölüm. Muhavere)

— *Nasihat Muhaveresi* —

İŞARETLER :

K. — Karagöz.

H. — Hacıvad.

A. — Acem.

Te. — Rum Terzi.

Ç. — Çelebi.

Z. — Zenne.

Çer. — (Çerkes).

Ay. — Ayvaz (Van'lı).

S. — Sarraf.

D. — Dilenci.

Be. — Beberûhi.

Hacıvat semâi okuyarak gelir.

— *Semâi* —

*Her güzel böyle vay nazlı mı olur,
Ölveli elâ gözeli mü olur,
Güzeli sevmesi vay gizli mi olur.*

(Nakarat)

*Ömrümün vâri gel sarıl bari,
Bir gece yarı sarıydım bari.*

(2'nci hane)

*Kandesin a güzel vay kande arayım,
Hâlin hâtırın kime sorayım,
Ayda bir, yılda bir, vay yüzün göreyim.*

H. — Of hay Hak.

*Temâşâ-yı hayâl, erbâbına öze temâşâdır,
Mârif ehline mâlûm olur sırr-ı muammâdır.*

*Ne anlar câhil ü nâdan olan sırr-ı muammâdan,
Bakar zâhir gözüyle sanki mir'ât-ı mücellâdır.*

*Verâsın fehm ü idrâk eyleyen yârâna aşkolsun,
Değildir ehl-i irfana hafî zâhir hüveydâdır.*

*Misâl etmiş bunu Şeyh Küsterî gülsâr-ı dünyâya,
Anıñın Sâdikaa zill-i hayâl ile müsemmâdır.*

*Ülû'l-ebâr olan çeşm-i basiretle nigâh eyler,
Cihânâ ibret ile bakmayan zâhirde âmadır.*

Huzûr-u hâziran, cemiiyyet-i irfan vakt-i, safâ-yı merdan. Dinsizdir, münâfıktır şeytan, şeytânın dinsizliğine, Râhmân'ın birliğine, kudretli, azametli padişâhımız efendimiz hazretlerinin eyyâm-ı saâdetlerine (*secde eder, ayağa kalkar*) ve bizi temâşâyâ te-nezzül buyuran huzzâr-ı kirâm'ın safâyâb olmalarına.

Demem o demek değil, ben bendenize, ben duâ-cınıza, ben hâk, ben hâkisâre, eli yüzü Yunus, elfâzı düzgün, hoş sohbet fâsihülîsân, musâhabeti tatlı.

K. — (*Pencereden*) Hoş geldin keçi suratlı.

H. — Bir yâr-i kafâdâr olsa, gelirse şu dört güneş hayme üzre kadem bassa, o söylese ben dinlesem, ben söylesem o dinlese.

K. — (*Pencereden*) Defol şuradan sersem oğlu sersem.

H. — Her ikimiz de şöyleşirken bizi temâşâ eden ahibbâ neşe-yâb olsalar. Diyelim işimizi Mev-lâm rast getire.

Yâr bana bir eğlence meded!..

Aman bana bir eğlence meded!..

K. — (*Atlar, boğuşmaya başlarlar.*) Dur, Hacı-vad sakalım yoldun!.

H. — Aman birâder bırak. Burnumu kırdın.

K. — Kırılın kerata.

H. — Aman Karagöz bırak beni kuşaklarını düştü.

K. — Boğazımı sıkıttın.. (*Hacivâd kaçır. Kara-göz sırt üstü yatar, kalkır.*) Of.. aman.. Aman belim, bıkınım, kaburga kemiklerim. Kerata beni evirdi çe-virdi tesbih böceği gibi fırlattı attı, lâkin herifi ka-çırdım ama ben de galiba poturlara kaçtım. (*Aya-ğa kalkar.*) Amanın karnım, ciğerlerim..

K. - K. — (*İçeriden*) Yâhu!..

K. — Ne var.

K. - K. — Bak ciğerci geçiyor, dertsizinden bir tâne al, akşama yahnisini yaparız. Canım çok istiyor.

K. — Karı beni ciğerci sandı..

H. — Vay benim sevgili Karagözüm, mâşallah mâşallah!..

K. — Selvinin tepesine bin de kuş avla. (*Tokat*)

H. — Aman Karagözüm nedir bu sendeki hid-det-ü şiddet-i hâl..

K. — Kafamı kırsın, bakkal Mihâl.. (*Tokat*)

H. — Yazıklar olsun sana Karagöz yazık.

K. — Hoş geldin kazık oğlu kazık. (*Tokat*)

H. — Yazıklar olsun sana ki adam olmamışsın, kavak ağacı gibi boy atmışsın.

K. — Sen de çam yarması gibi boylanmışsın. (*Tokat*)

H. — İşte Karagöz, adam olmadığın bundan belli.

K. — Sen de şu tokatı ye, (*tokat*) git oyna iki telli.

H. — Bak Karagözüm, sen benim kırk yıllık arkadaşımın, eğer dinlersen sana babamdan kalma birkaç nasihatim var. Bunları sana vereyim adam olursun ve bana duâ edersin.

K. — Ver bakalım. Ne biçim şeymiş onlar?

H. — Eğ öyleyse başını aşağı.

K. — Ne olacak?

H. — Ben senin ensene bir tokat atacağım, nasihatleri birer birer söyleyeceğim.

K. — Tokatsız olmaz mı?

H. — Bu kıymetli nasihatler sonra aklına yerleşmez. Eğ başını.

K. — Olur, haydi vur bakalım. (*Başını eğer*.) Ama yavaş vur.

H. — (*Ağlar gibi*) Ah gidiyor! Ah gidiyor!..

K. — (*Başını kaldırır*.) Yakalayalım kim gidiyor?

H. — Kimse gitmiyor, babamın nasihatleri gidiyor. Sen eğ başını.

K. — Olur, eğdik. (*Eğer*)

H. — Birinci nasihat. (*Vurur*.)

K. — Yavaş kon, elinin cuntasından başlarım, neymiş o? Söyle bakalım?

H. — Câhillik âlimlikten iyidir, derlerse işit inanma.

K. — (*Başını kaldırarak*) Ulan bunu kim bilmez bel!

H. — Sen eğ başını.

K. — Olur. (*Eğer*.)

H. — (*Ağlar gibi*) Hey gidi babamın güzel nasihatleri uçuyor uçuyor..

K. — Ökse kuralım, tutarız.

H. — Sen eğ başını.

K. — (*Eğer*.) Olur.

H. — İkinci nasihat. (*Vurur*.)

K. — Elin kırılısın kerata.

H. — Züğürtlük zenginlikten iyidir derlerse işit de inanma.

K. — Bu ne biçim nasihat be? Bunları kim bilmez?

H. — Eğer sen bunları bilmiş olsaydın adam olurdun, bana karşı öyle terbiyesizce hareket etmezdin. Sen eğ başını.

K. — Bu nasihatler kaç tâne?

H. — Efendim, üç tâne, bir tâne kaldı.

K. — Onu da ver bakalım. (*Başını eğer*.)

H. — (*Ağlar gibi*) Ah benim sevgili babamın kıymetli nasihatleri gidiyor. Hâşâ huzurdan köpek ağzına kemik atar gibi gidiyor.

K. — (*Kalkar, bir tokat atarak*) Köpek senin babandır terbiyesiz herif!..

H. — Zaten sen adam değilsin. Ben sana babamın kıymetli nasihatlerini vereyim, sen bana teşekkür yerine tokat at.

- K. — Sen şimdi ukalâlığı bırak, başka kaldı mı?
 H. — Son olarak bir tane kaldı, eğer başını.
 K. — Onu da söyle bakalım. (*Başını eğer.*)
 H. — Üçüncü nasihat. (*Tokat*)
 K. — Elin kırılın kerata.
 H. — Bekârlık evlilikten iyidir derlerse işit de inanma.
 K. — (*Başını kaldırarak*) Bitti mi? Şimdi sen de benim babamın nasihatlerini dinle, eğer kafanı aşağı.
 H. — Benin: nasihate ihtiyacım yok. (*Giderken*)
 K. — (*Yakalayarak*) Buraya gel.. Şimdi sen benim babamın nasihatlerini dinle.
 H. — Benim nasihate ihtiyacım yok. (*Giderken*)
 K. — (*Yakalayarak*) Buraya gel.. Eğer bakalım kafayı.
 H. — Ne olacak?
 K. — Nasihat vereceğim. Eğer şu kafanı aşağıya.
 H. — Eğdim.. (*Eğilir.*)
 K. — (*Elini bir aşağı, bir yukarı sallayarak*) Öhü.. öhü.. sıkı dur, nasihat geliyor.
 H. — Ama Karagözüm yavaş gelsin.
 K. — Artık o bahtına, (*tokat atarak*) birinci nasihat..
 H. — Birâder pek hızlı vurdun.
 K. — Nasihatler kafana iyice işlesin, benim nasihatler dehşettidir.
 H. — Eeee.. ne imiş o nasihatın söyle.
 K. — Acele yok. (*Tokat atarak*) Birinci nasihat..
 H. — Nedir o?

- K. — (*Tokat atarak*) Birinci nasihat.
 H. — Ne imiş o?
 K. — Açlık tokluktan iyidir derlerse işit de inanma.
 H. — A Karagözüm bunu kim bilmez?
 K. — Bu nasihatler bana babamdan kalmadır, sen kelleyi eğer..
 H. — Ama Karagözüm yavaş vur.
 K. — Olur, sen eğer kafayı, (*tokat atarak*) ikinci nasihat..
 H. — Ne imiş o?
 K. — Senin sırtına binmek, eşeğin sırtına binmekten iyidir derlerse işit de inanma..
 H. — A birâder böyle nasihat olur mu?
 K. — Nasihatın kötüsü olur mu, sen kafanı sıkı tut, (*tokat atar*) üçüncü nasihat..
 H. — (*Başını kaldırır.*) Ne imiş o?
 K. — (*Tokat atarak*) Tokat yemek, yemek yemekten iyidir derlerse işit de inanma. (*Hacivad gider.*) Seni gidi öğüt budalası kerata. Sen gidersen beni de buraya mıhlamazlar, pamuk ipliğiyle hiç bağlamazlar. Ben neyler çekilir, giderim idgâhta dola-ba dilber, seyrine bakalım âyine-i devran ne sûret gösterir? Sallan bullan koca oğlan sallan. (*Yavaş yavaş çekilir, gider.*)

— Muhavere biter —

Aşağıdaki türküyü söyleyerek Acem gelir.

(Makam: Segâh)

İsfahanda bir kuyu var,
 İçinde nâne suyu var.
 Her güzelin bir kuyu var.

(Nakarat)

Ne yaman acem püseri.

(2 nci hane)

*İsfahandan men geçerem,
Dolu bádeler içörem,
Hem ekerem, hem biçerem.*

(3 üncü hane)

*Men gülü deste bağladım,
Desteye beste bağladım,
Yâr söyledi men ağladım.*

(*Gazel okur gibi*) Heeey.. Nê hevâ-yî bâğ-ı şâ-det nê kenâr-ı kişt mârâ.. kişt mârâ.. kişt mârâ..

K. — (*Penceresinden aynı makamla*) Ne oradan geçti ne buradan geçti, geçmedi Ömer ağa, geçmedi Ömer ağa..

H. — (*Gelir.*) Vay efendim, mâşallah mâşallah, hoş âmedi safâ âmedi (hoş geldiniz, safâ geldiniz, demektir.)

A. — Hoş âmedem safâ âmedem.

K. — (*Pencereden*) Benden de selâm söyleyin sarhoş Ahmed'e. (*Çekilir.*)

H. — Efendim hangi bağı gülüsünüz, hangi gülüstânın bülbülsünüz? Nerden gelip nereye gidersiniz, adınız nedir?

A. — Men İsfahan'dan gelirem, diyâr-ı İslâm-bul'a gedirem. Adım, Meşhedî Ali Akber'dir gardeş. De görem sen kimsen?

H. — Teşrifinizden memnun oldum. Bu diyâr-da ne yapacaksın, maksadınız geşt ü güzâr mı yoksa ticaret mi?

A. — Men Tevârihe meraklıyam. Tevârih'in bir güşesinde görmüşem ki diyâr-ı İslâmbul'da Şeyh Küşteri Meydâm diyerler bir yüce meydan varımdı. Bu meydân'ın iki kişisi vardı, birinin adına Karagöz diyerler, birinin adına da Hacı Evhad Çelebi diyerler. Men anları görmekten ötürü gelmişem. Bunlardan biri Hacı Evhad Çelebi, kim hoş sohbet kişidür. Birinin adına da Karagöz diyerler. Bu da kelâmlarıyla insanı çok güldürür, gasyeder. Onları görmekten ötürü gelmişem, de görüm seni, sen kimsen adın nedir?

H. — Efendim bendenize Bursa dağlarının bir gülü, Şeyh Küşteri Meydân'ının bülbüli Fır-döndü Hacı Evhad Çelebi, derler.

A. — Peh Hacı Evhad Çelebi sensen, Hacı Evhad Çelebi sensen?

K. — (*Penceresinden*) Evet Hacıvad'da sersem, sen de sersem.. (*Çekilir.*)

H. — Evet efendim bendeniz.

A. — O Karagöz hardedir, mene anı göster görüm seni. Anın için Tehran'dan geçende min deve incu, Hemedan'dan geçende min deve yâkut, Tebriz'den geçende min deve zümürü, Hoy'den geçende min deve altun getirmişem, bunların hemmisini ana vereceğim, mene o Karagöz'ü göster görem.

H. — Başüstüne efendim, buyurun bende-hâne-ye bir yorgunluk kahvesi içiniz, ben şimdi onu bulur sizinle görüştürürüm. Buyurun efendim. (*Gider ve arkasından Meşhedî gider, içeriden*) Servinâzım.

H. - K. — Buyurunuz efendim.

H. — (*İçeriden*) Misafirimize bir yorgunluk

kahvesi pişir, ben şimdi gelirim. (*Karagöz'ün evine gelir.*) Karagöz! Karagöz!

K. — (*İçeriden*) Ne var Hacı cavcav.

H. — Aşağıya gel, sana müjelerim var.

K. — (*Gelere*) Getir yiyelim.

H. — Ne yiyeceksin?

K. — Müeverlerim var, demedin mi?

H. — Yanlış anlamışsın, müjelerim var dedim.

K. — Hayrola söyle bakalım.

H. — Diyar-ı İran'dan bir zat gelmiş.

K. — Diyar-ı ayrandan kızartma mı gelmiş?

H. — Hayır Karagözüm. Diyar-ı İran'dan gayetle zengin bir seyyah gelmiş, kendisi târihe me-raklı. Târihde senin benim kim olduklarımızı okumuş, bilhassa seni görmek için gelmiş, hem sana birçok hediyeler getirmiş.

K. — Aman gelsin çabuk gelsin.

H. — Hediyeler çok kıymetli şeyler.

K. — Acaba neymiş?

H. — Hem de deve yükü ile getirmiş.

K. — Aman Hacıvad sen develere kılavuz ol, yollarım şaşırmasınlar.

H. — Tahrân'dan geçerken bin deve inci getirmiş.

K. — Bin deve incir ne olacak?

H. — Incir değil Karagözüm, incü incü, yani taş makulesi.

K. — Taş kakulesi olsun, gelsin.

H. — Hemedan'dan geçerken bin deve yâkut getirmiş.

K. — Desene menleket Yâkup'larla dolmuş?

H. — Yâkup değil, yâkut. O da taş makuulesi.

K. — O da mı taş kakulesi?

H. — Tebriz'den gelirken de bin deve zümrüd getirmiş.

K. — Sanki burada zügürdün kıtlığı mı vardı?

H. — Zügürt değil Karagözüm, zümrüd zümrüd, onlar da taş makuulesi.

K. — Onlar da mı taş kakulesi?

H. — Şimdi ben sana o adamı göndereyim konuşunuz. (*Gider, içeriden*) Efendim, istemiş olduğunuz adam Şeyh Küsteri Meydânı'nda sizi bekler, bu-yurunuz.

A. — Teşekkürler eylerem, imdi sizleri Hudâ Hâfız.

H. — Güle güle efendim.

R. — (*Gelir.*) Esselâmün aleyküm ağa..

K. — Aleyküm selâm deveci başı, develer nerede?

A. — Nemene devvesi? De mene görüm sen kimsen?

K. — Benim adım Karagöz Karagöz..

A. — Pes Karagöz sensen?

K. — Sersem sensin, Karagöz Karagöz.

A. — Memnun olmuşam Karagöz Baba. Men seni tevârihte ohumuşam. Seni görmekten ötürü di-yar-ı İran'dan gelmişem.

K. — Hoş geldin safâ geldin. Incirler, yâkuplar, zügürtler nerede ya?

A. — Nemene zügürtlerdi? Özüm yalnız gelmi-şem. Derler ki Karagöz her dilden bilir.

K. — Bilirim zahir.

A. — Farisî midânen?

K. — Evet kayısı bir tâne veya iki tâne.

A. — *Ahû zi-tû âmuht be-hengâm-ı devîden,
Rem kerden ü istâden ü vâ-pes nigerîden,
Pervâne zi-men şem' zi-men gül zi-men
âmuht,*

Efrâhten ü sühten ü câme derîden.

K. — *Ahû-ı zer-i muşmula şalgaam kemîden,
Râvî ki rivâyât belî altun kemerîden,
Pervâne kined der keleş suluca armud,
Paltô-yı merâ ez ceket-i köhne derîden,
Acem Baba..*

A. — *(Gülerek)* Bes bu ne mene Farscadı?

K. — Bu Farscanın Farscasıdır.

A. — *(Gülerek)* He he heeey.. Meni memnun
eylemişsen al gördüm sana min dinar..

K. — *(Parayn alarak)* Haydi cebellebe.

A. — Mene bah Karğagöz Baba.

K. — Buyur saksağan ağa.

A. — Mene bah Karğagöz Baba, Fransızcam bi-
lirsen? Parlevu Fransa?

K. — Evet, parladı Fransa, tutuştu Nemse.

A. — Konuş gördüm seni.

K. — Fransızca mı?

A. — Beli.

K. — Olur.. *(Çabuk çabuk söyler.)* Sepette dal-
yan, küfede torik, kovada hamsi, Kasımpaşa'da ko-
kulu dere.

A. — Mene bah gardeş, bu ne mene Fransızca-
dır?

K. — Uydurmayson tarafından.

A. — *(Gülerek)* Heh heh heh... Meni memnun
eylemişsen al gördüm sana min dinar.

K. — Ver bakalım haydi cebellebe..

A. — Menebah Karğagöz Baba, hıyanatın di-
linden bilirsen?

K. — Sen de böyle bol dinarlar oldukça ben her
dilden çıkarım.

A. — Bülbül gibi öt gördüm seni.

K. — Olur. Çıtat anıya şaka şak pin pin...

A. — *(Gülerek)* Heh heh heh... memnun olmu-
şam al sana min dinar.

K. — Haydi bereket cebellebe.

A. — Kediler gibi öt gördüm seni.

K. — Olur. Miyav miyav miyav, mırır.. nanav
yav yav yav *(kedi miyavlar gibi)* dinarlara selâam,
vay enâyi oğlu vaaay.. *(Hızlı bağırır.)* Miyaaav!..

A. — *(Katırcasına gülerek.)* Hah hah hah
hah hay.. memnun olmuşam, al sana iki min dinar.

K. — Ooo, piyasa yükseldi haydi cebellebe.

A. — Mene bah Karğagöz Baba, keçi inle gö-
rüm seni.

K. — Olur. *(Keçiler gibi meler, arada sırada da
yellenir.)* Eeee.. meee.. ee.. meee.. *(cart)* eeee.. meee..
meee.. *(cart)*

A. — Mene bah Karğagöz baba, bu keçi nâhoş-
dur (hasta mıdır?).

K. — Dün akşam kuru fasulye yedi de karm
ağrıyor.

A. — *(Gülerek.)* Heh heh heeey... memnun ol-
muşam al sana bir dinar.

K. — Karın ağrısı piyasayı düşürdü ne ise ona
da bereket haydi cebellebe.

A. — Koyunlar gibi inle gördüm seni.

K. — Olur. Meee.. meee.. meee.. meee...

- A. — Memnun olmuşam alsana min dinar..
- K. — Piyasa gene yükseldi haydi cebellebe.
- A. — Hey Karagöz ağa, hele eşek gibi inle görüm seni.
- K. — *(İki büküm olarak kendi kendine.)* Da yağın meyanesi geldi galiba. *(Aşıkdr.)* Olur ağa.. *(Anırrr.)* Aaaa.. iiii... aaaa.. *(Acem'in suratına bir tokat atarak)* aaaa... iiii.. aaaaa...
- A. — Suratıma neden vurdun, pazarın gedası..
- K. — Kusura bakma bizim eşek çiftelidir, sa-
vuş bir daha gelecek ha..
- A. — *(Ağlar gibi, hem gider, hem söylenir.)* Pa-
zarın gedası neçe min, pullarımı aldı bir de yuzüme
vurdu.. *(Gider.)*
- K. — *(Kendi kendine.)* Ey şimdi ne yapmalı.
Önce şu bizim eskimiş avradı kapı dışarı etmeli. Yook
olmaz olmaz varsın o evde otursun, eski emektardır.
Dur bakayım.. *(Eve gelir.)* Yâhu..
- K. - K. — *(İçeriden)* Hû..
- K. — *(İçeriden)* Şurada bizim bir eski sandal-
ye vardı onu bana ver.
- K. - K. — Ne yapacaksın?
- K. — Şu perdenin ortasına kurulacağım, ben
bu akşam ağa oldum.
- K. - K. — Ne ağasıymış o?
- K. — Kapı ağası, tulumbacı ağası, yeniçeri ağa-
sı, ağaların ağası.
- K. - K. — Aaaa!.. üstüne iyilik sağlık, delirmiş
herif.
- K. — Nene lâzım senin, ver şu sandalyayı. *(Ahr,
meydana gelir.)* Ha şöyle, şunun üstüne bir kurula-
yım.. *(Oturur.)*

- H. — *(Gelir.)* Ne o Karagözüm, tahta bitlerin-
den uyuyamadın galibâ, iskemleyi kapının önüne at-
mışsın.
- K. — *(Bir kere öksürerek)* Öhü öhü.. Ben bu
akşam, bu perdenin ağası oldum, haberin yok mu?
- H. — Yaaa.. eh hayır olsun. Lâkin Karagözüm
bu kıyafetle ağalık olmaz.
- K. — Ya nasıl olur?
- H. — Ağanın temiz bir kat elbisesi, bir vekil-
harcı, bir uşağı, bir odalığı, bir ayvazı, bir aşçısı
olur.
- K. — Bunları nereden bulmalı?
- H. — Eğer münâsıp görürseniz beni yanınıza
vekilharc alırsınız. Ben size bunların hepsini bulu-
rum.
- K. — Peki, seni kendime kâhya yaptım.
- H. — Teşekkür ederim, ha vekilharc, ha kâh-
ya, ikisi de bir. Önce bir terzi bulayım, ikimize birer
kat elbise yapsın. *(Gider.)*
- (Çalgılar polka havası çalarken oynamaya oy-
naya Rum terzi gelir.)*
- Te. — Kalispera Barba.
- K. — Hiç sevmem kalın pırasayı.
- H. — *(Gelir.)* Terzibaşı ikimize şöyle birer kat
elbise yapacaksın, gayet sık olacak. Değil mi Kara-
gözüm?
- K. — Zâhir.
- Te. — Malista yapacayım ikinize de birer kos-
tum poli kala.
- K. — Koş yakasından yakala. Hacivad, bu he-
rif sarhoş galiba.

- H. — Neden?
 K. — Baksana kusacağım, diyor.
 H. — Hayır Karagözüm, kostüm demek, ceke, yelek, pantolonla yani bunların üçüne kostüm denir.
 K. — Yapsın bakalım.
 H. — Yapınız terzibaşı, lâkin çabuk olsun.
 Te. — Malista çabuk çabuk yapazayım. Adıyo tora. (Gider.)
 H. — Sen git biraz istirahat et, ben de gideyim terziye biraz para vereyim. (Giderler.)

(Sazlar bir şarkı çalar.)

(Makamı: Hicaz. Kanunî Nâzım Beyin. Düyek.)
 Gönlümü yaktın benim ey şivekâr,
 Sevmeseydim ben seni ey dîlfikâr,
 Ateşe saldım beni ah nazlı yâr.

(Nakarat)

Sevmeseydim ben seni ey dîlfikâr.

(Şarkı bitince Karagöz ağılık kıyafetiyle perdeye gelir.)

- K. — (Sandalyesine oturarak.) Bu pırtılar beni sıkınaya başladı
 H. — (Kâhya kıyafetiyle gelerek.) Ey Karagözüm uğurlu kademli olsun. Bu kıyâfet sana çok yarışmış, miras yedi bir efendiye benzemişsin.
 K. — (Öksürerek) Öhü öhü.. Benzerim zâhir. Sen de kimlere benzemişsin biliyor musun?
 H. — Aman Karagözüm kimlere benzemişim?
 K. — Fâizle para veren eski odacılar dönmüşsün.

- H. — Gideyim uşaklar kahvesine, sana münâsib bir uşak bulayım. (Gider.)
 K. — (Kendi kendine) Ağalık ne iyi şeymiş, lâkin bu kiremit midir nedir boğazımı sıkıyor. Alışmadık kafada talke durur mu derler.

— Şarkı söyleyerek uşak Çelebi gelir. —

— Şarkı —

(Makamı: Hüseyinî. Ağıraksak. Abdülkâdir Beyin.)
 Sevdığım lâtfeyle de artık yetiş imdâdına,
 Sen sebepsin hayli demdir nâle vü feryâdına,
 Kul mürüvvet şivekârım hâtır-ı nâ-şâdına.

(Nakarat)

Sen sebepsin hayli demdir nâle vü feryâdına.

- K. — (Ayağa kalkarak yerden bir temennâ çalar.) Vay efendim hoş geldiniz, (geri çekilip sandalyeyi göstererek) beyefendi söyle buyurunuz. (Bu uşaktır. Karagöz onu bir efendi sanır.)
 Ç. — Aman efendim, iltifâtınıza teşekkür ederim. Lâyık olmadığım büyüklüğü gösteriyorsunuz.
 K. — Estafingırı fırıldak (estağfurullah demek ister.).
 Ç. — Efendim affedersiniz sizden birini sormak isterim.
 K. — Sorunuz efendim. Hem öyle ayakta durmayınız, sandalyaya buyurunuz.
 Ç. — Efendim, buralarda Karagöz beyefendi adında muhterem bir zât-ı şerif varmış, acaba devlet-hâneleri ne taraftadır?

- K. — Sen kimsin o adamı arıyorsun?
 Ç. — Efendim, bendenizi Hacıvad Çelebi gönderdi. O beye bir uşak lazımımış da.
 K. — Haa.. (Oturarak) Sen ne iş yaparsın?
 Ç. — Bir evin uşağı ne iş yaparsa ben de onu yaparım.
 K. — Meselâ, çamaşır yıkar mısın? Yemek pishirebilir misin?
 Ç. — O işleri kadınlar yapar. Siz bana o Karagöz beyi gösteriniz.
 K. — O Karagöz benim.
 Ç. — Aman efendim, size karşı bir kusur ettiğimse affediniz.
 K. — Hadi diyelim ki o işleri yapamazsın, ya ne halt edersin?
 Ç. — Aman efendim, karşınızdakini pek hakir görüyorsunuz.
 K. — Pekî kaç para aylık, yıllık, haftalık, gündelik istersin?
 Ç. — Sizin mürtüvvetinize kalmış bir şey. Ayda on altın yeter.
 K. — İste iste on altın az gelir.
 Ç. — Yirmi veriniz.
 K. — Çık çık.
 Ç. — Kırk veriniz, elli veriniz.
 K. — (Tokat atarak) Al sen şu tokatı, bozduz bozduz harca.
 H. — Nasıl uşağı beğendin mi?
 K. — O benimle âdeta alay etti.
 H. — Ne gibi?
 K. — Aylık kaç para istersin, dedim. On lira demez mi.

- K. — Sen de bir şey vereydin
 K. — Verdim.
 H. — Ne verdin?
 K. — Bir tokat verdim, bozdur da üstünü getir dedim, gitti gider hâlâ.
 H. — Anladım uşağı beğenmedin. Gideyim bir kadın halayık bulayım. (Gider.)

(Şarkı söyleyerek Çerkes esirci ve arkasında kız gelirler.)

— Şarkı —

(Makam: Hüseyinî. Ağıraksak, Nikoğos Ağa)

Gördüğüm gün rüyini ey Mehlika,
 Dii esir-i zulfün oldu bi-riyâ,
 Ah ü zâr oldu işim subh ü mesâ.

(Nakarat)

Rahmedip kulhûfa dilber kıl sezâ,
 Olsun her emrine cân ü baş fedâ.

- K. — Ooo!.. bunlar da kim?
 Çer. — (Çerkes şivesiyle) Aceb bu adem neredede?
 Z. — Şurada biri var, ondan soralım.
 Çer. — Selâmünaleyküm.
 K. — Aleykümselâm.
 Çer. — Burada bir adem var, (düşünerek) adı... adı... hay adı batsın.
 K. — Sen kimi arıyorsun. Adı ne bu adamın?
 Çer. — Hay adı batsın. (Kıza) Neydi bu adamın adı?

Z. — Galiba Karagöz Bey'di.

Çer. — Gözü çıksın, Karagöz'dü.

K. — (*Kendi kendine*) Herif bana inkisâr ediyor. (*Aşıkâr*) Bana bak hey hemşeri o Karagöz benim.

Çer. — Kusura bakma afendim tanimadık.

K. — Ne istersiniz benden?

Çer. — Hacıvad Çelebi söyledi, size bir câriye getirdim.

K. — Nerede o cariye?

Çer. — İşte burada afındım. (*Kıza Çerkesce bir şeyler söyler.*) Bey takultukul... Karagöz şapılşopul takul tokul...

Z. — (*Aynı dille cevap verir.*) A şamul şumu erge şenşen.

K. — (*Kendi kendine*) Bunlar ne konuşuyorlar. (*Aşıkâr*) Siz ne söylüyorsunuz böyle takur tukur?

Çer. — Afındım, bu cariye çok terbiyeli, lâkin biraz pahalıdır.

K. — Kaç para?

Çer. — Bin altın.

K. — Oool! Şunun olacağını söyle.

Çer. — Siz iyi adem gibisiniz, haydi beş yüz lira olsun.

K. — Biraz daha in.

Çer. — Hatırın için üç yüz lira.

K. — Al paranı.

Çer. — Hayırlı olsun. (*Kıza; şakur tukur, tukur şep.*)

Z. — Şepur şülpür baba.

Çer. — Allahısmarladık. (*Gider.*)

K. — Uğurlar olsun ey küçük hanım, gel baka-

lım şöyle yakına, yüzüne iyice bir bakayım ak mısın, kara mısın?

Z. — (*Biraz gelerek.*) Burun afım.

K. — (*Kendi kendine*) Fena da değil. (*Aşıkâr*) Senin adın ne?

Z. — Cemâlifer afım.

K. — Camlı fener mi?

Z. — Cemâlifer.

K. — Hah şimdi anladım, çimendifer.

Z. — Hayir canım, Cemâlifer.

K. — Ben onu çok severim. Sen misin o canlı lüfer?

Z. — Ce mâ li fer..

K. — Evli misin, kaç çocuğun var?

Z. — (*Güler.*) Hi hi hi...

K. — Ne güllüyorsun, ev işlerinden neler bilirsin?

Z. — Her şey bilirim. Çamaşır yıkarım, yemek pişiririm.

K. — Daha daha?

Z. — Sabah kahvesini pişirir, öntünüze getiririm. Akşam sofranızı kurar yemeklerinizi hazırlarım.

K. — Daha daha?

Z. — Daha ne olsun yatağınızı yaparım, siz yatarsınız, ben de odama çekilir yatarım.

K. — (*İki büklüm olur, bir iki öksürür.*) Öhö.. öhö.. Öhö.. Şey o oda soğuk olur: Üşürsün sonra hastalanırsın.

Z. — Ben soğukta yatmayı severim.

K. — Sıcak oda dururken öyle soğuk yerlerde yatılır mı?

Z. — Sizin hanımınız yok mu?

K. — Vardı ama sattım. Şimdi yalnızım. Her sen yalnız odada korkarsın.

Z. — Müsaade ediniz de eşyalarımı getireyim.
(Gider.)

K. — Bana bak, güzel hanım, tez gel.

H. — (Gelir.) Nasıl halayıkla pazarlık uydu mu?

K. — Uydu zâhir eşyalarımı getirmeye gitti.

H. — Haydi hayırlı olsun. Şimdi sizin konağa bir de tablakâr ayvaz lâzım, gideyim onu da bulayım. (Gider.)

K. — Haydi bul bakalım.

— *Türkü söyleyerek Vanlı Ayvaz gelir.* —

(Türkü. Makamı: Dâğı.)

*Ereingandan Kemahdan,
Yâr gelir oynamahtan,
Disde derman kalmadı,
Zül çalıp oynamahtan,*

*Hoy dağlar hoy dağlar,
Hoy dağlar karlı dağlar,
Sılada yârim ağlar,*

*Ağlarsa anam ağlar,
Kalamı yalan ağlar.*

(2 ncı hâne)

*Ereinganda bir kuş var,
Kanaadında gülmüş var,
Gitti de yârim gelmedi.
Elbet bunda bir iş var,*

*Hoy dağlar hoy dağlar,
Hoy dağlar karlı dağlar,
Sılada yârim ağlar,*

*Ağlarsa anam ağlar,
Kalamı yalan ağlar.*

Ay. — Efendim ahşam şerifler hayırlı olsun.

K. — Olsun. Sen kimsin?

Ay. — Efeeendim beni Haceyvad gönderdi.
Ayvaz'am..

K. — Ne iş yaparsın?

Ay. — Efeeendim, ben tablakârem. Ahşam sabah yemekleri taşıram.

K. — Nerden taşırsın?

Ay. — Konağımızın mutbahından yemek salonuna.

K. — Konağın mutbahından yemek salonuna.
na. (Kendi kendine) Hangi mutfak hangi salon?
(Aşıkâr) Kaç paraya taşırsın?

Ay. — Ayda on altın.

K. — Daha aşağı olmaz mı?

Ay. — Yoh olmaz, hemin senede iki kat elbise, iki kat çamaşır, iki çift papuç, iki külâh, iki yemeni, bir bel kuşağı..

K. — İste iste onlar az gelir, iste iste..

Ay. — Senede iki aylık para bahşiş, iki ay memleketime izin, yol parası da.

K. — (Bir tokat atarak.) Bu da günlük dış kı-rası. (Ayvaz gider.) Haydi öğurlar olsun.

H. — (Gelir.) Nasıl Ayvaz'la uzlaştınız mı?

K. — Uzlaştık, gitti eşyalarımı getirmeye,

H. — Para lâzımsa sana bir sarraf bulayım. İsteddiğin kadar para al.

K. — Gönder bakalım. (*Hacivad gider.*)

(*Şarkı söyleyerek Ermeni sarraf Cınazyan gelir.*)

(Makamı: Ferahnâk. Düyek. Nikoğos Ağa)

*Gel unuttum sohbet-i meyhâneyi,
Eyle ihvâ meclis-i rindâneyi,
Mahrem itme meclise bigâneyi.*

(Nakarat)

Doldur ey sâkı getir peymâneyi.

(2 ncı hâne)

*Fikr ü gam etti yeter halim harâb,
Şişelerde yok mu bir katre şarâb,
İtme ömrüm vâri benden icinâb.*

(Nakarat)

S. — (*Ermeni şivesiyle*) Efendim, akşam şerifleriniz paringus.

K. — Akşamı anladık ama öte tarafını anlamadık.

S. — Efendim, cenâbınıza paringus deorsam ağnamoursun?

K. — Şu parayı boz diyorsun. Ama ben de bozukluk yok.

S. — Efendi, bunda bir tüccardan bir zât-ı şerî var mıdır; tanoursunuz?

K. — (*Başını aşağıya eğerek; kendi kendine*) Herif galiba beni arıyor. (*Aşıkâr*) Bu adamın adı ne imiş?

S. — Karagöz deorlarmış, kıyak zengin tüccarlardanmış.

K. — (*Öksürerek*) İşte o adam benim.

S. — Affedersiniz cenâbınıza karşı kötü söz ettim ise.

K. — Bana bir miktar para lâzım oldu da.

S. — Aman efendim, kaç bin lira isteursanız ömrinize âmâdedir bu sarraf Cınazyan kulunuz.

K. — Ben öyle cınaz sözlerden anlamam, liralardan ne haber?

S. — Affedersiniz cenâbınıza karşı öyle kelâm ederim. Benim adım Hasbel Baron Garabet cınazyan'dır.

K. — Her ne ise şu altınları çözüml bakalım.

S. — Baş üstüne üç aylık bir bono imzâ edersiniz. Hıp diye altınları takdim ederim.

K. — Hiç boru imzâ edilir mi?

S. — Ağnamadınız beyzâdem. Bono, demişim. Yanıyâkim senettir.

K. — İyî ya paralar nerde?

S. — (*Sahte bir tüccar olduğunu anlayarak, alaya başlar.*) Kaç bin lira isteorsunuz? Senedi kaç aylık yazalım?

K. — Şöyle beş altı aylık olsun, hiç almamak şartıyla.

S. — Söyle bir yirmi bin liralık olsun?

K. — O pek az şöyle bir elli bin liralık olmalı.

S. — Baş üstüne beyzâdem sedinizi yazıp getireyim, gider atmasyon bankasından alırsınız. (*Gider.*)

H. — (*Gelir.*) Paraları aldınız mı sarraftan?

K. — Senet yazıp getirecek pağadan alacağım.

H. — Hangi bankadan ve kaç lira?

K. — Elli bin lira, atmasyon pankasından.

H. — Haydi hayırlı olsun. (*Hem söylenir, hem gider.*) Ellibin lira atmasyon bankasından...

— *Maval okuyarak topal dilenci gelir.* —

Yelelli yelececeel, yalelli yaaaleeeceel...

Yarahañ yem salliki... ya bedrihub bekkevili...

Yalelli yalel... yalelli...

K. — Tü...

D. — Selâmünaleykum sanâ banâ.

K. — Aleykümselâm ötekine berikine.

D. — Ben fukara, sen bana fülüs verecek, ben sana duâ edecek, sen âmin diyecek, çok zengin olacaksın.

K. — Âmin öyleyse.

D. — Amma fülüs vermedi.

K. — Polisi nerden bulayım?

D. — Lâ pulis, yani para, para!

K. — Al bakalım.

D. — At ağzıma.

K. — Olur; atar, orası kumbaraya benziyor.

D. — Senin ismi?

K. — Benim adım Karagöz.

D. — Ben duâ edecek, sen âmin diyecek.

K. — Âmin.

D. — (*Malakam ile*) Ya Karğaguz efendinâ..

K. — Âmin..

D. — Ya Karğaguz efendinâ..

K. — Onu anladık. Hani duâ?

D. — Sen âmin..

K. — Olur, âmin..

D. — Ya Karğaguz efendinâ, başın dururken ayağına taş dokunmasın.

(*Karagöz dilencininin duâsından anlamaz, duâ sanarak âmin der.*)

K. — Âmin..

D. — Et yüzü görmeyesin. Yâ Karğagöz efendi, kemik yalayasın.

K. — Âmin..

D. — Yâ Karğagöz efendi, aç kalasın, ekmek bulamayasın.

K. — Âmin..

D. — Yâ Karğagöz efendi, gözün çıksın, âmâ olasin.

K. — (*Anlayarak, bir tokat atarak*) Kerata deminden beri inkisâr ediyor, ben de enâyî gibi boyuna âmin diyorum.

(*Türkü, söyleyerek Beberûhi gelir:*)

Dimeto dimeto beberûhi...

Dimeto dimeto beberûhi...

Vardım Halebe bindim dolaba,

Paraları verdim rakı şaraba,

Yalel yalel yalel yalel yalel...

Kaplumbağayı nalladılar,

Sırtına semer bağladılar,

Yalel yalel yalel yalel...

K. — Bu da kim?

B. — Ha ha ha.. selâmünaleyküm düddük ma-karnası.

- K. — Aleykümselâm adam hülâsası.
 B. — Senin adın ne?
 K. — Benim adım Karagöz.
 B. — Ha ha ha.. hoşuma gitti merhaba.
 K. — Senin adın ne?
 B. — Bana adlan sanlan altı kulaç Beberûhi derler.
 K. — Senin beş buğuğun yalan be. Sen yarım kulaç bile yoksun.
 B. — Hem ben gramofonum.
 K. — Aptal senin neren gramafon?
 B. — Beni annem her zaman çalar. İstersen bana para ver, sana da çalayım.
 K. — Hani senin plâkların?
 B. — Bakkal dükkânında.
 K. — Ulan hiç bakkal dükkânında plâk olur mu?
 B. — Annem gider, bakkaldan yarım okka alır, haşlamadan bana yedirir. Ben, hem ona hem de komşulara çalarım, herkes eğlenir güler.
 K. — Haydi bana da çal.
 B. — Para ver, çalayım.
 K. — Al bakalım. (*Verir.*) Ama iyi bir şey çal.
 B. — Olur, kulaklarını aç dinle.
 K. — Dinliyorum.
 B. — (*Yellenir.*) Çarrrrr.
 K. — (*Bir tokat atarak.*) Kerata terbiyesiz. (*Beberûhi kaçar.*)
 H. — Karagözüm canın ne ister? Meselâ, şurada bir köçek oynasa?
 K. — Oynasın.

— *Köçekçe çalınır ve köçek oynar.* —

— Ağırılama —

*İkibahar olunca leylim şen olur dağlar,
 Açılır lâlesi aman Güzel Hisar'ın,
 Etrâfında bağlar pek rûşen olur.*

(Nakarat)

Salınır dilberi aman Güzel Hisar'ın.

(2 nci hâne)

*Kiminin elinde kalem yazı yazarlar,
 Kiminin elinde sünger yazı bozarlar,
 Kol kola vermişler aman yosma güzeller.*

(Nakarat)

Salınır dilberi aman Güzel Hisar'ın.

(Köçek oyunu biter. Hacıvad gelir, eski kıyafetleriyle karşılaşır.)

- H. — Aman Karagözüm hoş olsun sağlığa.
 K. — Hak berekât versin derelerde biten sazlığa. (*Tokat*)
 H. — Karagözüm bana ne vurursun elin kırılısın.
 K. — Ekler kenetler yapıştırır, gene vururum. (*Tokat*)
 H. — Hoş olsun küllhâni, yıktın perdeyi eyledin viran, varayım sâhibine haber vereyim heman. (*Gider.*)
 K. — Her ne kadar sürc-i lisân ettikse affola. İnşallah yarın akşam yakan elime geçerse vay hâline vay.. (*Gider.*)

(Nakarat)

*Tiryetelelel, lelelelel, lelelelel, lelelel, lelelel,
Cânım yeletelel lelelelelel lelelelelel...*

H. — Of hây Hak.

*Ol gonca-dehen turra-i tarrâr ile oynar,
Tiryâk-ı lebin satmak için mâr ile oynar.*

*Çün dağ-ı gamın pullarını sineye düzdü,
Bu nerd-i muhabbetde gönül zâr ile oynar.*

*Benzetmek için âlemi bir zıll-i hayâle,
Sâyende güneş gölgede dîvâr ile oynar.*

*Eğlenmeye divâne gönül şimdi muzaffer,
Zencir-i ser-i zülf-i siyeh-kâr ile oynar.*

Huzûr-ı hâziran, cem'iyet-i irfan, vakt-i safâ-yı merdan; lâindir, dinsizdir, münâfıktır şeytan. Şeytanın dinsizliğine Rahmân'ın birliğine ve bizi seyreden ahbabların sağlığına.

(Burada Hacıvad yeri öper ve ayağa kalkarak.)

Nâdanlar eder sohbet-i nâdanla telezzüz,
Divânelerin hemdemi divâne gerektir.
Beyt-i güzünün müeddâsınca her hâlî lâtif, etvâr zarif, fasihül-lisan, musâhabeti tath.

K. — *(Penceresinden)* Hoş geldin sarmısak su-rath.

H. — Bir yâr-i kafâdâr olsa.

K. — *(Penceden)* Kafan darsa aşağı iner bol-laştırırım kerata.

TAHİR İLE ZÜHRE OYUNU

FIGÜRLER :

- 1 — Sandalye.
- 1 — Ar.
- 1 — Süpürge.
- 1 — Göstermellik.
- 1 — Tahir'in babası.
- 1 — Tahir.
- 1 — Zühre'nin anası.
- 1 — Zühre.
- 1 — Komik Karagöz.
- 1 — Tahir (çıplığı).
- 2 — Arnavut seymen.
- 1 — Arap halayık.

İŞARETLER :

- K. — Karagöz.
- H. — Hacıvad.
- B. — Baba.
- T. — Tahir.
- Z. — Zühre.
- A. — Anası.
- S. — Şetaret (Arap halayık).
- S. — Seymen (Arnavut).

Birinci Bölüm (Muhavere)

(Nareke zırlıtısıyla ve def velvelesiyle göstermelik kaldırılır. Hacıvad semâi okuyarak gelir.)

(Semâi. Makamı: Rast)

*Gelse o züh meclise nâz ü teğafül eylese,
Reng-i hicâb-ı gülşeni, meclisi pülgül eylese,
Tâ nîgeh-i riyâz-ı huld olur idi vucûh ile,
Aşk-ı zârı gülşen-i vaslîna bülbül eylese.*

H. — Gelirse karşıma, o söylese ben dinlesem. Haddim olmayarak bendeniz söylesem o dinlese.

K. — (*Pencereden*) Hacıvad'da bizim oğlanın burnunu yese.

H. — Her ikimiz de söylesek, bizi seyreden ihvân-ı bâ-safâ neş'eyâb olsalar. Diyelim iş ne imiş, işimizi Mevlâm rastgetire..

Yâr bana bir eğlence meded!..

Aman bana bir eğlence meded!..

K. — (*Pencereden*) Geliyorum patlama geliyorum..

H. — Ah bana bir eğlence medet..

K. — (*Atlar boğuşmaya başlarlar.*)

H. — Aman birâder bırak sakalımı yoldun.

K. — Yakamı bırak düğmeler koptu.

(*Hacıvad kaçır. Karagöz arkası üstü yerde kalır.*)

K. — Offf.. aman amanın, öldüm bayıldım, çürük domatesler gibi yerlere yayıldım. (*Ayağa kalkarak*) Seni gidi dişler kamaştıran, yüzler buruşturan, çakal eriği suratlı herif. Hele bir daha gel de bak sana neler ederim.

H. — (*Gelir.*) Vay Karagözüm, benim iki gözüm. Akşam-ı şerifin hayırlar olsun.

K. — Sivri sinekler burnuna dolsun. (*Tokat*)

H. — Aman birâder bana vurmaya hakkın yok.

K. — Sen de şu yumruğu al burnuna sok. (*Tokat*)

H. — Dur, Karagözüm sende hiç edep erkân yok mu?

K. — Vardı ama sattım.

H. — Neyi sattın?

K. — Bir evlen bir de dükkân.

H. — Yani Karagözüm adam olamamışsın. Hep sözlerin abuk sabuk.

K. — O benim ahabâbımdır.

H. — Kim?

K. — Arnavut Sadık.

H. — Tuh Allah iyiliğini versin, yâni hep sözlerin setrepeki.

K. — On paralık da bana al.

H. — Neden?

K. — O sert tönbekiden.

H. — Anlaşıldı Karagözüm senin bu akşam bir dalgınlığın var; lâflarımı anlıyamıyorsun.

K. — Var zâhir.

H. — Hayrola Karagözüm.

K. — Şu başımdan geçenleri bir kere dinle.

H. — Dinliyorum kulağım sende.

K. — Bizim kadın bana bir şeyler ısımarladı. Almak için sokağa çıktım, sokakta giderken ahabbalardan birisi rastgeldi. Aman Karagöz nereye gidiyorsun, dedi. Ben de öte beri alacağımı söyledim ise de gel canım seninle şurada birer kahve içelim, dedi, beni aldı Süleymâniye'deki tiryâki çarşısına götürdü. Bir kahveye girdik, iki kahve geldi içtik. O adam ben şimdi gelirim, dedi, gitti.

H. — Kahve paralarını verdi mi?

K. — Hayır vermedi. Bir de baktım bir masanın başında beş kişi toplanmış. Bir kişi daha yok mu.

altıkol iskambil oynayalım, diyor. Haydi ben de oynarım dedim, içlerine karıştım. Oynamaya başladık.

H. — Aman Karagözüm sen kumar oynamazdın.

K. — Can sıkıntısı bu, oynadık işte. Aksi şeytana bak ki dört parti yenildik. Beni kahveye getiren adam da gitti bir daha gelmedi. Kahve paralarımı vereyim de gideyim dedim, elimi cebime attım bir de baktım ki, para kesesi yok.

H. — Sakın seni getiren adam yankesici filân olmasın?

K. — Vallahi bilmem; lâkin dört parti iskambil dört kuruş, yirmi para da iki kahve eder dörtbuçuk kuruş, ben de dört para bile yok. Eyvah ben ne yapayım diye düşünmeye başladım..

H. — Vah vah vah Karagözüm sonra?

K. — Yaaa, Hacıvad kahveci de gözünü bir tür-lü benden ayırmıyor.

H. — Vah Karagözüm sonra?

K. — Derken vakit gece oldu, kahveci ortalığa süpürmeye başladı. Ocağımı yaptı ama hep gözü bende.

H. — Tabii dört buçuk kuruş ister.

K. — Yaaa, derken kahveci kahve çömleğini dökmek için sokağa çıktı. Ben de peykenin altına cumburlop girdim saklandım. Kahveci geldi, sağa sola bakındı; beni göremeyince evvah herifi kaçırdık, dedi. Bir iki küfür savurdu, kahvenin kapısını kilitledi, evine gitti. Ben de peykenin üstüne çıktım oturdum.

H. — Aman Karagözüm, bari camdan filân savuş.

K. — Savuşacağım ama her yer kilitli. Ben peykede otururken derinden derinden kulağıma birtakım sesler gelmeye başladı. Amanın cankurtaran yok mu, diyerek feryâd ediyorlar.

H. — Sakın sokakta kavga filân etmesinler.

K. — Yok canım. Meğer çekmecedeki birtakım feryât dermiş. Cnakurtaran yok mu, bizi buradan kurtarın, diye.

H. — Sen ne yaptın?

K. — Ne yapacağım çekmeceyi açtım. Gümüşleri bir cebime, altınları bir cebime, metelikleri bir cebime yerleştirdim. Hep paralar sevindiler. Bana duâ ettiler bizi bu hapisten kurtardın, dediler..

H. — (*Hayretle*) Eeee!.. Sonra?

K. — Derken Hacıvad, yavaş yavaş sabah olmaya başladı. Kahveci de geldi anahtarını kapıya soktu.

H. — Aman Karagöz tutuldun savuş, savuş!

K. — Nereye savuşayım be, hemen yerimden fırladım, kapağı açık duran kahve kutusundan içeri girdim. Üstüne de kahveleri attım, kutunun köşesine saklandım.

H. — (*Hayretle*) Eeee!.. Sonra?

K. — Kahveci kapıyı açtı, mangalı eşeledi, bir şeyler okudu.

H. — Pirine duâ etmiştir.

K. — Derken ocağa bir kaşık kahve, bir kaşık şeker attı. Erken erken bir tiryaki geldi, büyük fincanla okkalı bir kahve yap, dedi. Kahveci eline koca bir cezve aldı, kahve kutusuna yanaştırdı; başladı tik-tak tik-tak kahveyi cezveye doldurmaya. Bu es-

nâda kahve kaşığı bizim çakşırın ucuna takılınca haydi ben cezveden içeri.

H. — Vah vah vah Karagözüm sonra?

K. — Beş on kaşıktaki şeker attı üstüme, cezveyi kaynar suyun altına yanaştırdı, musluğu açtı.

H. — (*Acıyarak*) Aman Karagözüm yandın.

K. — Bereket versin toz şekeri beni örttü de pek haşlanmadım. Cezveyi ocağa bir sürdü, bir daha sürdü, pof dedi kabardı. Koca bir fincanın içine ben-de beraber boşalttı, tiryâkinin önüne dayadı, tiryâkî kahveyi bir çekti, bir daha çekti, üçüncü çekişte haydi biz boğaz içine.

H. — (*Anlamayarak*) Boğaz içine mi?

K. — Evet. Damak köyünden geçtik doğru boğaza..

H. — (*Düşünerek*) Damak köyü Damak köyü.. Bu Boğaz'ın neresine düşüyor?

K. — Orta köyün yanında.

H. — Sonra Karagözüm?

K. — Herif kahveyi bir daha çekti, doğru ben mide mahallesine.

H. — Bu mahalle Boğaz'ın neresine düşüyor?

K. — Karayel esen tarafına.

H. — Sonra Karagözüm?

K. — Lâkin mide mahallesinde bir kavgaya rastladım.

H. — Ne gibi?

K. — Lâhana dolmasıyle, pathican tavası birbirleriyle senin yağın çok gelmiş, yok be yağım az gelmiş diye kavgaya tutuşmuşlar.

H. — Kafa göz yarılmış mı?

K. — Ben aralarına girdim, kavgayı feshettim!

H. — Aferin Karagözüm nasıl ayırdın bunları?

K. — Ben her ikisini de ceplerime doldurdum kavgaya bitti. Derken Hacıvad, herif kahveyi bir daha çekti, ben doğru işkembe köyüne indim.

H. — (*Düşünerek, kendi kendine*) İşkembe köyü işkembe köyü.. Karagözüm bu köy Boğaz'ın neresine düşüyor?

K. — Üsküdar'la Kuzguncuk arasında. Lâkin pek fena kokulu bir yer.

H. — Oraları biraz öyledir.

K. — Bu işkembe köyünde biraz durdum durmadım, bir gürültüdür koptu.

H. — Aman hayrola, her halde sarhoşlar olacak.

K. — Sarhoş marhoş değil. Herif akşamdan haşlanmamış kuru fasulye yemiş, üstüne de içmiş suyu, başladı mı orası karışmaya, herif kahveden bir fırladı soluğu helâda aldı. Bir gürültü koptu, ben kendimi zorla dışarı attım. Dar bir karanlık yere düştüm.

H. — Bir boduruma düşmeyessin?

K. — Derken, yuvarlana yuvarlana bir aydınlık meydana çıktım.

H. — Orası neresi?

K. — Eminönü'nde deniz kenarına çıkmışım. O gün de balıkların düğünü varmış; kılıç balığı da müjdedi gidiyormuş, kılıcı benim çakşırın ucuna takılınca haydi başladık denizde gitmeye. Ben hemen ayağımdaki pabucu çıkardım arkama dümen yaptım. Dümeni kırınca Sarayburnu'ndan Künkapi açıklarına doğru gitmeye başladık.

H. — Geçmiş olsun! Akıntidan kurtulmuşsunuz.

K. — Evet.. Derken Hacıvad Kumkapı açıklarında balıkçılar denize ağ atmışlar, biz o ağın içine tutulmaz mıyız.

H. — Eyvah! Karagözüm, sonra?

K. — Balıkçılar ağı çektiler, sahile getirdiler. Balıkçılar ağın içinde beni gördünce, aman ayı balığı tutulmuş vurun, dediler. Küreği, kancayı, oturak tahtasını başladılar bana vurmaya. Canım yanınca ben de onlara vurmaya başladım. Derken Hacıvad, onlar bana, ben onlara, vur Allah vur. Derken kulağımın dibinden bir feryattır koştı, aman yâhu suratım kan içinde kaldı ne vuruyorsun diye. Bir de gözümü açtım ki ne göreyim.

H. — Ne gördün?

K. — Ben bu rü'yâyı görürken heriflere vuruyorum diye, yatakta bizim karının suratına yapıştırmış yumrukları; zavalhı kadının burnuna da konmuşum, kanlar akmaya başlamış, ben de bu rü'yâyı görürken kan ter içinde kalmışım. Ne dersin sen bu rü'yâya?

H. — Anlamadım?.. Deminden beri bu söylediklerin rü'yâ mıydı?

K. — Ay ben sana hayırdır inşallah demedim mi?

H. — Yooook!..

K. — Vay enâyi vay, hiç bir insan kahve kütüsüne sığarmı? (Tokat)

(Hacıvad gider.) Yürürü gidi idâre fitili, mum bacaklı kerata seni, sen gidersin de beni buraya bağlamazlar. Lofça çivisiyle hiç mihlamazlar. Ben ney-

ler çekilir giderim. İdgâhda dolaba dilber seyrine bakalım, âyine-i devran ne sûret gösterir. Sallan bulan kocaoglan sallan.. (Geri geri çekilir, gider.)

— İkinci Bölüm —

TAHIR İLE ZÜHRE

(Aşağıdaki şarkı söylenirken Hacıvad tarafına Tahir'in koşku kuruur.)

(Şarkı. Makamı: Uşşak)

Arzû ediyor vuslat-ı can-bahşım cânım,
Kurban olayım gözlerine râh-ı revânım,
Gel itme dirîğ hasret ile bitti tûvanım.

(Nakarat)

Kurban olayım gözlerine râh-ı revânım.

(Bu şarkı bittikten sonra aşağıdaki ikinci şarkı söylenirken: Önde, baba, ana, Tâhir,

Zühre ve Arap halayık gelirler.)

(Şarkı. Makamı: Uşşak)

Musavver kalb-i âşıkda Cemâlin,
Güzellikde senin yokdur misâlin,
Çıkar mı dîde vü dilden hayâlin.

(Nakarat)

Güzellikde senin yokdur misâlin.

(Şarkı biter bitmez Hacıvad karşılar.)

H. — Vây efendim, mâşallah mâşallah. Benim vefî-nimetim efendim hoş geldiniz, safâ geldiniz, ağırlar, kademler getirdiniz.

B. — Safâ bulduk Hacıvad Çelebi.

H. — Efendim, safâ geldiniz hanımefendi.

A. — Safânıza geldik, Hacıvad Çelebi.

H. — Siz de safâ geldiniz, oğlum Tâhir.

H. — Elinizi öpeyim efendim.

H. — Siz de safâ geldiniz, kızım Zühre hanım.

Z. — Safânız artsın Hacıvad Çelebi peder.

H. — Sen nasılsın Şetâret kalfa, hoş geldin.

Ş. — Ellerini öpüyüm Hacıvad Çelebi.

H. — Efendim, emr-i âliniz veçhile köşkü tâmir ettirdim, bahçeyi düzelttirdim. İstediginizden âlâ oldu; güle güle oturunuz.

B. — Bilirim Hacıvad Çelebi, sen işgüzâr adamın. Her şey elinizden gelir. Bakalım bu kış da burada geçirelim.

H. — Safâ-yı hâtırla inşallah efendim.

B. — Lâkin sizden bir ricam daha var.

H. — Estağfurullah efendim emredersiniz.

B. — Bizim bir uşağımız vardı, bundan bir ay önce izin aldı köyüne gitti, bir daha gelmedi. Geçende bir mektup göndermiş gelemeyeceğini yazıyor. Biz de şimdi adamsız kaldık, şöyle bir ehl-i nâmus bir adam bulabilir misiniz bize?

H. — Efendim, siz köşke teşrif ediniz, istrâhat buyurunuz. Benim bir refikim vardır, adına Karagöz derler. Kendisi gayet nâmuslu çoluk çocuk sâhibi, hoş -sohbet bir adamdır, onu bulur size getiririm.

B. — Teşekkür ederim Hacıvad Çelebi. Buyurun çocuklar evimize girelim.

(Hacıvad gider. Hepsi de köşke girerler. Köşkün önüne bir sandalye konur ve babanın değnekleri çıkarılarak Karagöz'e karşı taktırılır.)

H. — Ey! Karagöz, sana bir ekmek kapısı kl, ölünceye kadar bana duâ et. (Karagöz'ün kapısını çalar.) Karagöz, Karagöz...

K. — (İçeriden) Ne var?

H. — Gel Karagözüm aşağıya.

K. — Geliyorum. (Gelir.) Ne var?

H. — Bu köşkün sâhipleri geldiler, kendileri gayet zengin adamdır. Benden bir usak istediler, ben de seni söyledim, inşallah yanlarına girersin. Sen burada dur; ben gidip haber vereyim.

K. — Olur.

H. — (Köşke gider.) Efendim söylemiş olduğum zat, kapınızın önünde teşrifinize muntazır.

B. — Teşekkür ederim. Bir varayım göreyim. (Gelir sandalyesinin üstüne oturur.) Sen kimsin?

K. — (Korkar.) Şey..

B. — Nesin çabuk söyle.

K. — (Korkarak.) İşte benim, adamım.

B. — Yoksa sârik (hırsız) mısın?

K. — (Anlamaz.) Evet efendim.

B. — (Ayağa kalkar ve hiddetli) Vây sâriksın böyle mi.

K. — Sârik mârık değilim, basbayağı adamım.

B. — Bahçemin etrafında neden keşt ü güzâr ediyorsun?

K. — (Kaçar içeriden) Hacıvad!..

H. — Ne var Karagöz?

K. — Bak bu herif ne diyor.

K. — Bahçe kapısında, erbaında niçin keşkek yiyorsun diyor.

H. — Sen hadi git. De ki, Hacıvad Çelebi'nin göndermiş olduğu zât-i âlikadır benim, de..

K. — Olur. (*Meydana gelir.*) Efendim, Hacıvad Çelebi'nin gönderdiği saatçı alık Kadri benim.

B. — (*Hiddetli*) Benim saatim bozuk değil.

K. — Belki ayarın bozulmuştur. (*Kaçar içeri-den*) Hacıvad.

H. — Ne var?

K. — Bu adamın saati bozuk değilmiş.

H. — Sen ne dedin?

K. — Hacıvad'ın gönderdiği saatçı alık Kadri benim, dedim.

H. — Hay Allah iyiliğini versin. Haydi git, de ki Hacıvad Çelebi'nin gönderdiği adam benim, de.

K. — Olur. (*Gelir.*) Efendim Hacıvad Çelebi'nin gündeliğini verin.

B. — (*Hiddetli*) Bende gündelik filân yok, defol!..

K. — (*Kaçar.*) Aman Hacıvad bu adamda gündelik filân yokmuş.

H. — Sen ne dedin?

K. — Hacıvad'ın gündeliğini verin, dedim.

H. — Öyle değil, Karagözüm. Hacıvad Çelebi'nin telif ettiği adam benim, de.

K. — Olur. (*Gelir.*) Efendim, Hacıvad Çelebi'nin terâvihe gittiği feneri verin.

B. — (*Hiddetli*) Bende fener mener yok..

K. — Hay mumu başına dikilsin. (*Kaçar.*) Hacıvad...

H. — Gene ne oldu?

K. — Onda fener mener yokmuş.

H. — Sen ne dedin?

K. — Hacıvad Çelebi'nin terâvihe gittiği feneri verin, dedim.

H. — Canım öyle değil. Sen git, sâde Karagöz benim, de.

K. — (*Gelir.*) Efendim sâde Karagöz benim. Peynirli, kıymalı istersen börekçi dükkânına buyur.

B. — Vay, sen Karagöz müsün?

K. — Evet efendim!.

B. — Haniya senin boynuzların?

K. — Ben koyun değilim, adamım adam, Karagöz.

B. — Pekî, adın Karagöz ha?..

K. — Evet efendim!.

B. — Evli misin?

K. — Evliyim.

B. — Kaç çocuğun var?

K. — Dört tâne.

B. — Kaçı inâs, kaçî zükür?

K. — O ne demek oluyor?

B. — Kaçı kız, kaçî erkek? Kaçar yaşlarında ve karın var mı?

K. — Karım vardı ama dondurmacılara sattım.

B. — Herif, öyle değil, eşin var mı?

K. — Vardı ama nalı düştü, ben yalnız arabayı çekiyorum.

B. — (*Güler gibi*) Çocuklarının anası var mı?

K. — Elbette var.

B. — Demek dört çocuğun, bir de avradın, bir de sen.

K. — Evet efendim.

B. — Bunları sorduğumun sebebi, sana vereceğim aylık, efrâd-ı âilenin idâre-i mâişetine kifâyet eder mi bakalım.

K. — Evet efendim, Mahir bey bize kefâlet eder.

B. — Haa bak!.. Benim yanıma gelecek adamın bir gözü kör, bir ayağı topal, bir kulağı sağır, bir kolu da çolak olacaktır.

K. — Sen git miskinhânenen birini al.. (Karar.) Hacıvad!..

H. — Gene ne var Karagöz?

K. — Bu adam diyorki; benim yanıma gelecek adamın bir gözü kör, bir kulağı sağır, bir ayağı topal, bir kolu da çolak olacaktır, diyor.

H. — Haa.. Bak Karagözüm sana anlatayım.

K. — Anlat bakalım.

H. — Bir gözü kör olacak demek, her gördüğünü görmemezliğe gelecek; bir ayağı topal olacak demek, bir yerde temelli olarak çalışacak; bir kolu çolak olacak demek, eliyle koymadığı şeye el uzatmayacak demek; bir kulağı da sağır olacak demek, her işittiğini işitmemezliğe gelecek demektir.

K. — Bunu böyle Türkçe söylese olmaz mıydı? (Meydana gelir.) Efendim, ben işte öyleyim.

B. — Peki öyleyse, mâhiye (aylık) ne istersin?

K. — (Kendi kendine) Mahya (Ramazanlarda iki minâre arasına kurulan yazı.) kuracağız galibâ! Efendim altmış metro halat, yüziyirmi metre yedek ip, üçyüz elli kandil, her akşam için sekiz okka zeytinyağı.

B. — Bunlar ne olacak?

K. — Mahya demediniz mi?

B. — Öylesi değil canım. Kaç kuruş aylık istersin? Boğazın burada çıkacak.

K. — Anlamadım boğazım niçin burada çıkacak?

B. — Canım ne tuhaf adamsın? Burada yiyecek içeceksin, hem yılda iki sefer de üstüne başına yapacağım.

K. — (Yanlış anlar.) Oha oha.. Evinizde helâ yok mu?

B. — Yâni senede iki kat elbise de yaptıracağım.

K. — Öyle söylesene efendim. İşimden memnun olursanız gönülünüzden de ne koparsa balgamdan başka ne verirsiniz veriniz.

B. — Sen doğru sadıkâne hizmet et, ben seni kat kat memnun ederim.

K. — Olur efendim, sen hiç merak etme, ben elimden geldiği, gücüm yettiği kadar hepinize hizmet ederim.

B. — Bu köşkte bir ben varım, bir de refikam.

K. — O Refik bey kim?

B. — Yani zevcem.

K. — Bir de cezveniz var.

B. — Cezve değil, zevcem, yâni karım var.

K. — Denimden beri öyle söylesene, ben ne anlarım cezveden.

B. — Bir de kızım var, adına Zühre derler. Bir de evlâthığım var, adına Tâhir derler.

K. — İşte ben ondan pek hoşlanmam, yazın insana kaşıntı yapar.

B. — Neden hoşlanmazsın?

K. — Tâhinden.

B. — Ne tahini?

K. — Sen demedin mi, bir de tâhin var diye.

B. — Tâhin değil, bir de evlâtlığım var, adına Tâhir derler. Bir de Şetâret bacı var, işte bu kadar.

K. — İyi ya güle güle kullanın.

B. — Gel içeri gidelim, seni Şetâret bacıya teslim edeyim; o sana işini gösterir. (*Giderler, içeriden*) Bana bak Şetâret bacı, işte sana bir adam, istediğin gibi kullan.

Şe. — Ooo! Gel bakalım sakallı baba.

K. — (*İçeriden*) Bu simsiyah bir şey be!..

Şe. — Azini toplâ kerata, kapkaranlık kim olıyo?

K. — Şaka söyledim, sen ayın ondördü gibisin.

B. — (*İçeriden*) Karagöz ağa, o üstündekileri çıkar.

K. — Neden?

B. — Şurada bir kat hizmetkâr elbisesi var, onları giy.

K. — Olur efendim, bunlarla ne tuhaf oldum be. Herkes bana gülecekler.

B. — Sen işine bak, kimse gülmez.

K. — (*Meydana gelir, çocuklar güler, kaçır içeren*) Ben demedin mi.

B. — Ne oldu?

K. — Ne olacak herkes bana gülmeye başladı.

B. — Sen işine bak, onlar güle dursunlar.

— Şarkı başlar. —

(Şarkı. Makamı: Uşşak)

*Nev-bahârın zevkine benzor civânın neş'esi,
Nev-civânın neş'elen gelsin cihânın neş'esi,
Neş'esiz durdukça sen gelmez cenânın neş'esi.*

(Nakarat)

Nevci-civânın neş'elen gelsin cihânın neş'esi.

(*Dikkat: Bu şarkı söylenirken Karagöz tarafından Tâhir, köşkten de Zühre çıkar, gelirler.*)

(Şarkı bitince)

T. — *Aşkın meyini içtim,
Can ile serden geçtim,
Şevk-ı rû'yetle zühre,
Yaş yerine kan saçtım.*

Z. — *Tâhir kaşların kâre,
Beni kıldın bîçâre,
Ben bu ahiddan dönmem,
Beni çekseler dâre.*

T. — *Zühre bana sihir etti,
Çeşmin yaşın nehir etti,
Gönüm ile kul olmadım.
Âhû gözler esir etti.*

Z. — *Oldun nâz ile mâhir,
Aynım olalı zâhir,
Hicrinle beni yalma,
Gel sarılalım Tâhir.*

B. — (*Gizlice köşkün kenarından bakar. Ya-
vaş sesle.*) Bende sizi böyle görmek isterdim. İnşal-
lah yakında mes'ûd, bahtiyar olursunuz. (*Çekilir.*)
Bu sözleri Tâhir ve Zühre duymazlar.

T. — Sevgili Zührem, bu kadar konuştuğumuz
yeter. Ağyar görür, babanıza fitnelerler, müsaade-
nizle.. (*Öpüşürler, gider.*)

Z. — Güle güle Tâhir'im. (*Gider.*)

K. — Gelir, kendi kendine: Burada bir şapurtu
şupurtu oldu ama bir türlü anlayamadım. Galiba ma-
halle çocukları bahçeden şeftâli aşırıdılar, şurada da
şapırdata şapırdata yediler ve savuştular.

B. — (*Gelir.*) Ne o Karagöz ağa, bahçeyi mi
suluyorsun? Buraları ıslanmış.

K. — Şeftâlinin suları o.

B. — Ne şeftâlisi?

K. — Galiba komşu çocukları bahçeye girmiş-
ler. Ağaçtan şeftâllileri koparmışlar, burada sularını
akıta akıta yemişler ve savuşmuşlar.

B. — Sen nerede idin?

K. — Ben içeriden yalnız şapurtusunu duydum.
Koştum geldim ama kimseleri bulamadım.

B. — Gözünü aç, bir daha böyle hırsızlıklara
meydan verme.

K. — Olur efendim.

B. — Git bak bakalım, kızım Zühre nerede.

K. — Olur efendim. (*Gider ve gelir.*) Gördüm
efendim.

B. — Nerede?

K. — Subaşında derede, incili muska boynunda,
Tâhir Bey'in koynunda.

B. — Anlamadım git bak, hâbde mi bidar mı?

K. — (*Gider, gelir.*) Rafta değil, minder üstün-
de oturuyor.

B. — Git çağır da gelsin.

K. — Olur. (*Gider ve içeriden.*) Bana bak zülf-
lü hanım, baban çağırıyor.

Z. — Geliyorum efendim. (*Gelir.*) Öpeyim efen-
di babacığım. (*Elini öper.*)

B. — Çok yaşa kızım. Eh, artık mâsallah gel-
din yetiştin. Artık seni başgöz etmek isterim.

Z. — Anlamadım efendim.

B. — Yâni seni kocaya vermek isterim.

Z. — (*Başını eğerek utanır.*) Aaaaa..

B. — Ne o kocaya varmak istemiyor musun?

Z. — (*Utangaç bir edâ ile.*) Aaa, babacığım, be-
nim yaşıım ne başım ne, daha bu güne kadar annemin
dizinin dibinden ayrılmadım.

B. — Sen şimdi orasını bırak, beni dinle. Bana
söz ver bakayım.

Z. — Babacığım ben mektepten henüz çıktım.
Birçok eksiklerim var.

B. — Demek kocaya varmak istemiyorsun öy-
le mi?

Z. — Hayır efendim.

B. — Eh ne yapalım, zorla güzellik olmaz, ben
ise seni Tâhir'e vermek isterdim.

Z. — (*Sevinçle.*) Teşekkür ederim babacığım.
(*Elini öper.*)

K. — (*Pencereden.*) Tâhir'i duyunca öpeyim
ha!.

B. — Haydi kızım git rahatına bak, inşallah ya-
kın zamanda mes'ûd, bahtiyar olursunuz.

Z. — Teşekkür ederim babacığım. (*Elini öper, gider.*)

B. — Karagöz ağa.

K. — (*Gelerek.*) Efendim öpeyim. (*Elini öper.*)

B. — (*Şaşırır.*) Ne o? Karagöz ağa hayrola?

K. — Öpeyim efendim. (*Elini öper.*)

B. — Çok yaşa, çok yaşa, haydi git Tâhir'e söyle, baban yoluna muntazır de.

K. — Olur (*Gider, içeriden*) Bana bak tâhin..

T. — (*İçeriden*) Buyur efendim.

K. — (*İçeriden*) Baban yol üstünde zırlıyor.

T. — (*İçeriden*) Anlamadım.

K. — (*İçeriden*) Canım işte baban çağırıyor.

T. — (*İçeriden*) Geliyorum efendim. (*Gelir. Karagöz gelmez.*)

T. — Öpeyim efendim. (*Elini öper.*)

B. — Berhüdâr ol oğlum. Eee oğlum, sen benim öz evlâdım değilsen de, evlâdımdan daha çok severim. Zira sen bana merhum babandan yâdigârsın.

T. — Teşekkür ederim efendim.

B. — Hamdolsun geldin yetiştin, arslan gibi delikanlı oldun. Artık seni başgöz etmek isterim.

T. — Aman efendim, benim henüz evlenmek zamanım değil. Çünkü elim henüz ekmek tutmuyor ki..

B. — Nene lâzım senin, orası bana âit.

T. — Öyle ama efendim, ben bir iş sâhibi olmalyım ki ondan sonra emriniz başım üstüne.

B. — Merhum babanla birbirmize söz vermiştik. Onun için sana kızım Zühre'yi vermek isterdim, fakat...

T. — (*Sevinçle*) Ah öpeyim efendim. (*Elini öper.*)

K. — (*İçeriden*) Vay çapkın vay, Zühre'yi düşünce öpeyim ha!..

B. — Haydi oğlu git rahatına bak, inşallah yakın zamanda mes'ûd, bahtiyar olursunuz.

T. — Teşekkür ederim efendim. (*Elini öper, gider.*)

K. — (*Gelir.*) Öpeyim!.. (*Babanın elini öper.*)

B. — Ne istiyorsun? Senin dilinin altında bir şeyler var.

K. — Şey efendim şey, şeyden şey efendim.. Öpeyim efendim.. (*Elini öper.*)

B. — Canım söylesene ne istiyorsun. Eğer Şetâret kalfayı istiyorsan, bugünden tezi yok verdim.

K. — (*Sevinçle*) Ah öpeyim efendim öpeyim.. (*Birkaç kere elini öper.*)

B. — (*Gülerek.*) Hay Allah iyiliğini versin. Bana bak Karagöz ağa.

K. — Buyurun efendim..

B. — Git bak bakalım hanımefendi nerede?

K. — Olur efendim. (*Gider, gelir.*) Gördüm efendim.

B. — Git çağır, gelsin.

K. — Olur efendim. (*Giderken*)

B. — Gel..

K. — Efendim.

B. — Hanıma söyle, çaksın çakıştırın, taksın takıştırın da gelsin.

K. — Hanıma söyleyeceğim; tartsın tartıştırın, çatsın çatıştırın da gelsin.

B. — Dur!.. Gitme.

K. — Durdum.

B. — Elmas küpelerini taksın da gelsin.

- K. — Olur efendim.. (*Giderken.*)
 B. — Gel
 K. — dim..
 B. — Ne diyeceksin?
 K. — Elma küfelerini tartsın da gelsin. (*Giderken.*)
 B. — Gel
 K. — dim..
 B. — Gözüne sürme, kaşına rastık çeksın de gelsin.
 K. — Gözüne sünger, kaşına lâstik, burnuna da çizmeleri çeksın de gelsin. (*Giderken.*)
 B. — Gel..
 K. — Geldim..
 B. — İpekten fistanımı giysin, altın kemerini taksın da gelsin.
 K. — İplikten fistanımı giysin, kemeraltından gelsin. (*Giderken.*)
 B. — Gel..
 K. — (*Kızır.*) Geldim..
 B. — Söyle ona ağyardan gizlenerek gelsin.
 K. — Altına pisleyerek gelsin.. (*Giderken.*)
 B. — Gel..
 K. — (*Dişlerini sıkarak.*) Geldiiiiim!..
 B. — Haydi söyle ona, sallana sallana gelsin..
 K. — Sandala binsin de gelsin. (*Gider içerden.*)
 Bana bak, hanımefendi..
 A. — Ne var Karagöz ağa?
 K. — (*Hafif: Ah suratını sevsinler*) Şey.. seni efendin çağırıyor.
 A. — (*İçerden*) Kızlar... Getirin benim, rastık sürme, düzgün takımlarımı. Başımın hotuzunu ya-

pın, ipekli fistanımı giydirin. Altın kemerim nerede? Çabuk olun sevgilim bekliyor. Hah söyle..

K. — (*İçerden*) Şey... Hanımefendi baş örtünüzi unuttunuz. Sonra yüzünüzü görenler yolda bayırlar da...

A. — (*İçerden*) İstemez görsünler de gözleri, gönülleri açilsin.

K. — (*Hafif*) Seni görenin kırk yıl işi rast gitmez..

A. — Anlamadım.

K. — Seni gören kırk yıl daha göreyim der..

A. — (*İçerden*) Elbette zâhir. Kızlar eteğimi kaldırım..

K. — (*İçerden*) Galiba apdesti geldi.

A. — (*İçerden*) Arkamdan çekil, peşime düşme..

K. — Belki yüzüme bir şeyler sıçar, gelmem.

(*Meydana gelir. Karagöz'de yavaşça arkasından gelir.*)

B. — (*Ayağa kalkar.*) Hoş geldiniz hanımefendi, gözlerim yolda kaldı. Pek merâk ettim, nerede kaldınız?

A. — Ah efendim tam kapıdan çıktım, iki delikanlı peşime takıldı. Biri önüme geçti, ısmarlar etmeye başladı, biri de arkamdan; hayatım, canım, diyerek lâf atmaya başladı.

B. — Bak şu çapkınlara.

A. — Hele arkamdaki başladı âşıklar gibi beyitler söylemeye.

B. — Ne dediler?

A. — Çeşmi mestin hasta sanma âşık-ı bîçârenin. Hab-ı râhatten fiğan-ı âhî dūr eyler seni, dediler.

B. — Karagöz orada yok mu idi, onlara bir sopa çeksin.

K. — Oradaydım ama öyle demediler.

B. — Ya ne dediler?

K. — Çeşme başını boş sanma çek başına çevreni. Fıstık ağacının üstünde leylek sandılar seni, dediler.

A. — Haydi oradan musibet.

K. — Neme lâzım. (*Gider.*)

B. — Sizi buraya kadar çağırdım siz de zahmet edip geldiniz. İnşallah yakın zamanda evimizin içinde bir düğün olacak.

A. — Nasıl düğün?

B. — Artık Zühre'yi Tahir'e vermeye karar verdim ve kendilerine de söz verdim çok sevindiler.

A. — Ben bu işe râzı değilim, zira evlât sizin öz evlâdımız asilzâde bir kızdır. Tahir ise...

B. — Tahir ise ne demek?

A. — Ben bu işe razı değilim, zira evlât sizin işe de benim de hakkım vardır. Ben doğurdum, ben büyüttüm.

B. — Doğru ama ben vaktiyle Tâhir'in babasına söz verdim.

A. — Ben râzı değilim, ben öyle başıboş adamlara kız veremem; işte bu kadar!. (*Gider.*)

B. — Ben de verdiğim sözden geri dönmem. (*Gider.*)

K. — (*Getir.*) Görürmüsün bir kere şu cada-lozu, sakın bizim işe de karışalı olmasın? Ne olursa

olsun ben gideyim Şetâret bacıyla konuşayım. (*Gider.*)

— Bir şarkı söylenir —

(Şarkı. Makamı: Uşşak)

*Gülşen-i aşkın hazâna ermiş artık gülleri,
Gamla uçmuş âşyanından safâ bülbülleri,
Bir yegâne bağı-ı vuslatgâh iken ehl-i dile.*

(Nakarat)

Ah o cây-i nûzhetin vârine olmuş her yeri.

A. — (*Köşk tarafından gelir. Karagöz karşılar.*) Karagöz ağa bu işe sen ne dersin?

K. — Vallahi bilmem ama bizim Şetâret baci ile pişmiş aşımıza soğuk su katma derim.

A. — Benim güller gibi kızım öyle ne idüğü belirsiz çapkına lâyık mı?

K. — Değil ama olmuş.

A. — Aaaa!.. Ben dünyâda râzı değilim. Karagöz ağa senin için sırlı mıdır?

K. — Gegen sene turşu kurdular sırlarım dö-küldü. Yâhu ben turşu küpü müyüm?

A. — Sana sırlarım var. Sana içimi boşaltacağım.

K. — Destur destur, ağzını başka tarafa tut.

A. — Bir şey değil, canım sana bir muska getireceğim, al şu on lirayı.

K. — (*Parayı alır.*) Bu para kimin?

A. — Senin, güle güle harca.

K. — Ha bereket haydi cebellebe.

A. — Şimdi sana bir muska getireceğim. O muskayı bizim efendinin başına usulca sokacaksın, işte o kadar.

K. — Yaparım bu da iş mi.

A. — Ben gidiyorum. (*Gider.*)

K. — (*Kendi kendine*) Vay cadaloz vay!.. Sakın bu karı Tahir'i sevmiş olmasın? Olur a, insan bu.. Dur bakalım, her şey meydana çıkacaktır. Ben bu evde iken. Aman biri geliyor..

B. — (*Gelir.*) Ne o Karagöz baba, buralarda işin ne, bahçeyi sulamamışsın.

K. — Sulayacağım çiçeklerin arasında karaçahılar var da onları ayıklayayım, dedim.

B. — Çocuklar bahçeye girmiyorlar ya.

K. — Yok efendi, sopa elimde hep onları bekliyorum. Hele bir daha şeftâliye el dokunsunlarda görürler. Ellerini kıracağım.

B. — Yooo!.. Ona razı değilim. Bir bahçede olan meyveden konuya komşuya gelene geçene tattırmazsan, sonra ağaçlarımız kurur.

K. — Ben ne yerim?

B. — Sana izin. Her kim kapıyı çalar, isterse esirgeme. Ver yesinler.

K. — Ben o çocukları tanıyorum pek arsız şeyler, kimseye danışmadan şeftâlleri koparıp şapırdata şapırdata yiyorlar. Korkarım karınları şişecek, hasta olacaklar.

B. — İçeride rahat edemedim, şuracıkta biraz şekerleme yapayım.

K. — Biraz da vişne reçeli yapın.

B. — Ben şöyle bir sandalye safası yapayım. Gözlerimden de uyku akıyor.

K. — Uyuyunuz efendim.

B. — Uykum da kaçtı. Bana bir masal söylesen belki uyurum.

K. — (*İki büklüm olarak kendi kendine.*) Herifin çocukluğu aklına geldi galiba. (*Aşıkâr*) Olur efendim. Bir varmış bir yokmuş, evvel zamân içinde kalbur samân içinde bir babanın bir üvey oğlu. Bir ananın da güzel bir kızı varmış.

B. — (*Uyur ve horlar.*) Horrr... horrr...

K. — Hırlama yabancı yok! (*Arı gelir.*) Duuz... duuz!.. Kışt, der kovar.Bu hâl bir iki kere devam eder. Gider, süpürgeyi alır gelir; arı babanın burnuna konar. Kışt, diyerek süpürgeyi babanın suratına vurunca.

B. — (*Uyanır, hiddetli.*) Suratıma ne vurdun be herif?

K. — Kaza oldu. Suratınıza arı kondu, onu kovarken kazara oldu.

B. — Bir daha yapma. Ha masal ne oldu? Nerede kaldık?

K. — Anlatayım efendim. (*Gider süpürgeyi bırakır, gelir.*) İşte o babanın bir kızı varmış, bir adama vermek istemiş, adamın karısı râzi olmazmış.

B. — (*Uyur.*) Horrr!..

K. — Herif gene horlamaya başladı.

B. — (*Uyanarak*) Sonra ne olmuş?

K. — Baba anaya kızar, ana babaya kızar, evin içinde bir tatsızlık başlar.

B. — Uyur. (*Usulca ana gelir.*)

A. — (*Yavaş sesle*) Haydi Karagöz ağa verdiğim muskayı şunun başına sok. (*Gider.*)

K. — Olur. (*Muskayn babanın bağına sokar.*) Ben de şurada yatar uyurum, der. (*Yere yatar.*)

B. — (*Uyanarak bağırır.*) Vermeyeceğim, vermeyeceğim.

K. — Acaba benim aylıkları mı vermeyecek?

B. — (*Hiddetli bağırır.*) Vermeyeceğim, işte bu kadar.

K. — Efendim ben fukarayım, benim aylıkları vermezsen evde çoluk çocuk aç kalırlar.

B. — (*Bağırarak.*) Vermeyeceğim benim kâhyam mı var.

K. — (*Ağlar gibi, kendi kendine.*) Eyvah gör-dün mü şimdi olanları. Bu kadar gün çalış, şimdi her-rif bizim parayı vermesin. Ben de artık çalışmam giderim.

B. — Vermeyeceğim kızım Zühre'yi Tahir'e vermeyeceğim.

K. — Haa.. (*der, yere bir oturur.*) Şimdi iş an-laşıldı.

B. — Git çabuk o Tahir olacak edepsizi çağır.

K. — Eyvah herifi büyü tuttu.

B. — Ne durursun git çabuk çağır.

K. — Çağırayım. (*Gider içerden.*) Tâhin tâhin!

T. — (*İçerden*) Ne var Karagöz baba?

K. — (*İçerden*) Galibâ pekmez çanağı kırıldı. Baban çağırıyor.

T. — (*Gelir.*) Öpeyim efendim.

B. — (*Hiddetle*) Öpme!.. Artık seni görmek istemiyorum. Beni zora sevketneden kendi hüsn-i rı-zânla buradan defol git.

T. — (*Şaşkın*) Sebep?

B. — (*Sert*) Sebeğini sorma buradan git, seni gözüm görmesin, işte bu kadar.

T. — Efendim, kusurum kabâhatim ne ki beni kovuyorsunuz? Beni öldürseniz şuradan şuraya git-mem.

B. — (*Sert*) Vay gitmeyecek misin?

T. — Hayır.

B. — Karagöz ağa.

K. — (*Gelir.*) Buyur.

B. — Git seymenleri çağır gelsinler.

K. — (*Gider içerden*) Hey, bana bakın seymen-ler, sizi efendi çağırıyor.

S. — (*İçerden*) Haydi morey bizi efendi çağır-mış, (*hepsi birden*) yaaaaa...

K. — (*İçerden onları taklit eder.*) Vay eşkler haaa....

S. — (*Gelirler.*) Celdik more efendim, sen mi-sin hâ..

B. — (*Sert*) Alın bunu doğru Mardin zindanına atın..

T. — (*Ağlar.*) Sevgili peder merhamet et, be-nim suçum ne?

B. — Söyletmeyin diyorum size, alın götürün.

S. — (*Tahir'i yakalarlar.*) Tuta morey...

T. — (*Hem ağlar, hem okur.*)

Bülbülden bir midâ geldi güllere,

Safâsın sürmeden uçtu gidiyor,

Yalın ayak âftâdeler çöllere,

Ağlayu ağlayu düştü gidiyor.

Z. — (*Gelir babasının arkasında durur, dinler.*)

T. — *Ecel gelse dimes báy ü gedâsın,
Mevlâm ömürler versin Zührem yaşasın,
Yetiş ey bahtı kara helâllâzasın,
Tahir ecel cânnı içti gidiyor.*

Z. — *(Hem ağlar, hem okur.)*

*Felek âyırda beni cevri ile cânânımdan,
Hazer etmez mi aceb nâle vü efşaanımdan,
Oda yandırsam eyer şüle ile nüh felefi,
Nüh yanar âtes-i âh-ı dil-i şüzânımdan,*

*Gitti Tahir hem tühâb oldu teni,
Bugün için mi saklamış Hazreti Mevlâ beni.*

B. — Götürün diyorum.

Ar. — Tutam morey. *(Götürürler.)*

B. — Of!.. Nedir bu başımdaki ağırlık? Niçin bu biçâreyi zindana attırdım? Of, başım dönüyor, gideyim içeride biraz istirahat edeyim. *(Gider.)*

— Bir şarkı söylenir. —

(Şarkı. Makamı: Uşşak)

*Sevdiğim bâşın için lütfeyle bak feryâdına,
Hasta-i hicrân-ı aşkım gel yetiş imdâdına,
Kıl terâhkhüm bâis olma sen benim feryâdına.*

(Nakarat)

Hasta-i hicrân-ı aşkım gel yetiş imdâdına.

(Şarkı bitince ana ile Karagöz karşılaşır.)

A. — Karagöz ağa Tâhir ne oldu?

K. — Ne olacak zindana attılar.

A. — Vah vah acıdım. Pek yazık oldu. *(Ağlar gibi.)* Zavallı Tâhir'im genç yaşında zindanlara düştü ha!..

K. — *(Ağlar gibi anayı taklit eder.)* Gitti ya, hem yumuşak yumuşak gitti. *(Ağlar.)*

A. — Ah Karagöz, sana bir şey söyleyeceğim. Benim sırrımı meydana vermeyeceğine söz ver bakayım.

K. — Söz yâhu!.. Söz veriyorum, söyle bakalım.

A. — Şu Tahir bana mı lâyük, yoksa Zühreye mi?

K. — *(Şaşkın)* Anlamadım, ne ne ne?

A. — Tahir derim; Zühre'ye mi lâyük, bana mı?

K. — *(Hafif sesle.)* Bana kalırsa onlar birbirine lâyük. Sen de mezarcı Mahmud'a lâyüksin.

A. — Anlamadım.

K. — Canım sana lâyük, o Zühre neci oluyormuş.

A. — *(Ağlar gibi)* Ben Tâhir'i seviyorum da o beni sevmiyor.

K. — İşte onda halt etmiş. Senin gibi bir güzel sevmemek enâyiliktir. *(Alaylı)* Bir kere baksana o ne ağız.

A. — *(Kabarır.)* Hokka gibi.

K. — O ne çene.

A. — *(Kabarır.)* Minicik.

K. — O ne burun.

A. — *(Kabarır.)* Ona çekme burun derler.

K. — Şu gözlere bak.

A. — *(Kabarır.)* Fincan gibi.

K. — Şu kaşlara bak.

A. — *(Kabarır.)* Keman gibi.

- K. — Şu boya bosa bak.
 A. — (*Kabarır.*) Servi gibi.
 K. — (*İki bülküm olarak hafifçe sesle.*) Ah ne suratır o surat. İnsan kırk yıl görmese aklına bile gelmez rü'yâda görse ödü patlar.
 A. — Gideyim, bağrıma taş basayım. (*Hem gider, hem açılır.*)
 K. — Bağrına değil, kafana düşün koca bir taş.
 B. — (*Gelir.*) Ey Karagöz ağa, canım çok sıkılıyor.
 K. — Limon olmuştur.
 B. — Karagöz, sen koşma bilir misin?
 K. — Eskiden çok koşardım, şimdi ihtiyarladım koşamıyorum.
 B. — Öyle değil, yani koşma, destan, mâni gibi.
 K. — Ha, onu bilirim.
 B. — Bana bir koşma söyle belki içim açılır.
 K. — Olur söyleyeyim. Aman...

*Zindan yolunda Tâhir,
 Zühre'nin hâli de câhîr.
 Behey almaks, behey câhîl,
 Ne aptaloğlu aptalsın sen.*

*Ah! sırmalı çoraplar dizde,
 Hiç insaf yok mudur sizde,
 Tâhir zindanda darısı size.
 Ne enayioğlu enayisin sen.*

- K. — (*Baba uyur.*) Herif uyudu be, ben de uyusam mı dersin.
 T. — (*Bir elinde hançer gelir.*) Bana bak Karagöz.. (*Hançeri kaldırarak.*)

K. — (*Başını arkaya çevirir. Tahir'i ve elindeki hançeri görünce korkar.*) Şey.. oğlum şey.. Şunu çek böyle şaka olmaz.

T. — Doğru söyle babama kim ne yaptı?
 K. — (*Korkarak.*) Şey... Dur anlatayım. Öğlum...

T. — Çabuk söyle.
 K. — O senin cadı anan yok mu, babana büyü yapmış. Başına soktu, sonra işte bu hâller oldu.

T. — Çıkar onu nereden ise.
 K. — Olur. (*Babamın başından muskayı çıkarır.*) Böyle alçaklığı yapana da yaptırana da lânet olsun. (*Tahir de Karagöz de giderler.*)

B. — (*Uyanarak.*) Oh!. Başımda bir hafiflik var. Ne de güzel uyumuşum.

B. — Karagöz ağa.
 K. — (*Gelir.*) Buyur..
 B. — Kendimde bir hafiflik hissediyorum.
 K. — Öyledir efendim.
 B. — Oğlum Tahir nerede? Kızım Zühre nerede?

K. — Subaşımda derede, incili muska boynunda Zühre hanımın koynunda. Nerede olacak Mardin zindanında.

B. — Ne!. Zindanda mı, dedin?
 K. — Ya.. zindanda.
 B. — Sebep?
 K. — Onu sana sormalı.
 B. — (*Ağlar gibi.*) Vah evlâdım vah, acaba sağ mı?
 K. — Bu Karagöz kulunuz sayesinde sağ ve sâlim.

B. — Niçin zindanda oluyor Tâhir?
 K. — Dur anlatayım. Zühre'nin anası büyü yap-
 turmuş, büyüü de başına sokmuşlar. Sen çıldırdın
 Tâhir'i zindana attırdın. Karagöz de Tâhir'i seymen-
 lerin elinden almış kendi evine saklamış. Şimdi büyü
 bozuldu; Tâhir de kurtuldu, bitti gitti vesselâm.

B. — Peki o Zühre'nin anası, o büyüü niçin
 yaptırmış?

K. — Efendim daha doğrusu o cadaloz, Tâhir'e
 göz koymuş, Tâhir'i seviyormuş da onun için yaptırmış.
 (Tâhir, bu adamın büyüüttüğü biridir.)

B. — Bana o karıyı çağır da gelsin.

K. — (Kendi kendine.) Vay iş karıştı. (Gider
 içeriden.) Hey dünya güzeli hanım, seni efendin ça-
 ırıyor.

A. — (İçeriden.) Kızlar eteklerimi kaldırım.

K. — Şimdi ayakların da havalanacak galiba.
 Haydi yürü!..

A. — (Gelir.) Emrediniz sultanım.

B. — Karagöz ağa.

K. — Buyur..

B. — Seymenleri bana çağır da gelsinler.

K. — Olur efendim. (Gider içeriden) Hey sey-
 menler sizi efendi çağırıyor.

Ar. — (İçeriden) Haydi mori efendi çağırmış-
 dır. (Hep bir ağızdan) Yaaaa... (Geliyorlar.)

B. — Şimdi bu karıyı alıp Mardin zindanına
 atacaksınız. Tâhir'i de çıkarıp buraya getireceksiniz.

A. — A a a a.. Sebep?

B. — Sebebini sen benden daha iyi bilirsin. Hay-
 di söyletmeysin götüürin, diyorum.

Ar. — Tuta mori!. (Kadını yakalarlar.)

T. — (Gelir, önüne geçerek.) Babacığım, ka-
 bahatin en büyük cezası affetmektir. Hamdolsun ben
 sağım siz de bunu affediniz.

B. — (Tâhir'e sarılarak.) Ah oğlum sen sağ
 mısın? (Öper.) (Seymenlere) Bırakınız onu, oğlum
 Tâhir'in hatırı için bağışladım.

T. — Teşekkür ederim. (Elini öper. Arnavutlar
 yâni seymenler gider.)

B. — Bana bak Karagöz ağa.

K. — (Gelir.) Buyur efendim.

B. — Bu karının eşyalarını sırtına ver, evim-
 den uzaklaşsın. Bir daha gözüm görmesin.

K. — Haydi yürü bakalım cadaloz.

T. — (Yalvararak.) Babacığım tekrar yalvarı-
 rım, evinizden kovmayınız. Ne kadar da olsa ana-
 mızdır, bağışlayınız.

B. — Peki oğlum, gitsin evinde otursun. Git
 evinde otur!.

A. — (Mamçup) Peki efendim. (Gider.)

K. — Eh, artık bu işler bitti. Sular bulanmayın-
 ca durulmaz. Muhabbet bir belâ şeydir, giriftâr ol-
 mayan bilmez. Cefâyı çekmeyen âşık safânın kadrini
 bilmez. Haydi bakalım sen Zühre hanımı getir, ben
 de bunun elbiselerini giydireyim. Nikâhları olsun, pi-
 lâv zerde yiyelim.

B. — Peki Karagöz ağa. (Gider.)

K. — Gel sen de elbiselerini giy. (Giderler. Tâ-
 hir giyinir. Tâhir önde Karagöz arkada ve Zühre ön-
 de, babası arkada hep berâber gelirler.)

B. — Kızım Zühre, evlâtlığım Tâhir, verin e! ele cenâbı Hak cümlelerinizi mes'ûd, bahtiyâr eylesin.. (*Tâhir'le Zühre sarılırlar.*)

K. — Efendim beni unuttunuz. Şetâret bacı nice oldu?

B. — Gül üstüne gül koklanmaz. Senin karın var, onu ne yapacaksın?

K. — O da var ya, özür dilerim şaka olsun diye söyledim. Haydi çocuklar köşkünize. Safânıza bakınız, ben de gideyim şerefimize şurada bir köçek oynatayım.

B. — Al bakalım Karagöz ağa, sana yüz tane altın. Sadâkatinin mükârâtı. Var safâ-yı hâtırla har-cet.

K. — (*Parayı alır.*) Haydi cebellebe.. (*Hep birden giderler.*)

(*Köçek havası çalar.*)

(Ağırlama. (Makam: Karcığar)

Yaz bahar olunca leydim sen olur dağlar,
Açılır lâlesi aman Güzel Hisar'ın,
Etrâfında bağlar pek rûşen olur,
Salmır dîlberi aman Güzel Hisar'ın.

(2 ncı hâne)

Kiminin elinde kalem yazı yazarlar,
Kiminin elinde sünger yazı bozarlar,
Kol kola vermişler aman yosma güzeller,
Sen olur dîlberi aman Güzel Hisar'ın.

(*Köçek oyunu biter. Karagöz, Hacivâd'la karşılaşır.*)

H. — Aman Karagözüm bu ne iş, bu ne hâl?

K. — Kafam patlatsın bakkal Mihâl. (*Tokat*)

H. — Vurma, elin kırılısın!..

K. — Ekler kenetler gene vururum. (*Tokat*)

H. — Hoş olsun külhâni yıktın perdeyi eyledin viran, varayım sâhibine haber vereyim heman. (*Gider.*)

K. — Her ne kadar sûre-i lisân ettikse affola. İnşallah yarın akşam güzel bir oyunda yakan elime geçerse vay hâline vay.. (*Temennâ ederek gider.*)

YALOVA SAFÂSİ OYUNU

İŞARETLER :

- K. — Karagöz.
 H. — Hacıvad.
 C. — Çelebi.
 Z. — Zenne.
 T. — Tiryâkî.
 K. — Kayserili.
 Y. — Yahudi.
 B. — Beberuhi.
 M. — Matiz (Tuzsuz Deli Bekir).

— Muhavere —

(Hacıvad, semâi okuyarak gelir.)

— Semâi —

On kere dîmedim mi sanâ sevme dokuz yâr,
 Selciz de vefâ, yedi de safâ olmaya zinhâr,
 Altı ile beş, dört ile hiç bâğa çıkalımsa,
 Üçün ilâsin terk idegör tâ kula bir yâr.

— Perde gazeli —

H. — Of hay Hak.

Bak ne sûret gösterir hüsn-i edâ-ı perdede,
 Buldular üstâdeler derde devâyı perdede.

Kande kurula eğer ahbâbı eyler zâdâım,
 Aşınâlar kesbeder zevk u safâyı perdede.

Serteser erbâb-ı bezmin hâtırım tenvir eder,
 Meğ'ale olsun fûrûzan gör verâyı perdede.

Beste-hanhlıla gelince Hâcî Evhad ortaya,
 Gam buralmaz hem Karagöz mübtelâyı perdede.

Nağme-sâz olduksa yardıklar dahi bâlbül gibi,
 Gâş eden âembestedir nûzhet-fezâyı perdede.

H. — (Devamlı) Huzûr-ı erbâb-ı safâda nazar-
 gâh-ı ehl-i dehâda. Şu bezm-i şevk-efzâda bir yâr-ı
 vefâ-şîârım olsa; gelirse cihâr gûşe on iki bend hay-
 me üzre kadem bassa; o söylese ben dinlesem, had-
 dim olmayarak, bendeniz söylesem o dinlese.

K. — (Penceresinden) Şu Hacıvad'da benim
 burnumu yese.

H. — Her ikimiz de söyleşirken temâşâya te-
 nezzül buyurun huzzâr-ı kirâm safâyâb olsalar. Di-
 yelim iş ne imiş, işimizi Mevlâm onara. Yâr bana bir
 eğlence meded!.. Aman bana bir eğlence meded!..

K. — (Atlayarak boşuşmaya başlarlar.)

H. — Aman birâder genemi kıldın.

K. — Sakalımı bırak kerata.

H. — Aman gözümü çıkaracaksın.

K. — Canın da berâber çıksın.

H. — (Kaçar.)

K. — (Sırt üstü kalır.) Aman.. amanın öldüm
 bayıldım, eski hasırlar gibi yerlere yayıldım. Amanın
 kaburga kemiklerim, batn-ı kebirim, armud-ı fuka-
 ram. (Kalkar.) Amanın ense köküm, kulak tozum,
 ille de kel kafatasım. Seni gidi utanmaz arlanmaz yel-

loz kelloz sümüklü böceği kıyâfetli kerata. Hele bir daha gel, bak sana neler ederim.

H. — Vây benim iki gözüüm, candan azizim, şekerden lezizim. Merhaba..

K. — Hay benim camcı azizim, şekerci Cemil'im hoppala!. (Tokat)

H. — A birâder bu nasıl selâm alış? Ben sana merhabâ dedim. Sen bana tokat attın. Yazıklar olsun yazıklı.

K. — Hoş geldin kazık oğlu kazık. (Tokat)

H. — Anlaşıldı Karagöz, sen hiç terbiye olmamışsın.

K. — Olacaktım ama yumurtayla limon pahalı idi, sâde suya kaldık.

H. — A külhâni öyle çorba terbiyesi değil.

K. — Paça terbiyesi mi?

H. — İnsan terbiyesi.

K. — O nasıl oluyor.

H. — Âdemiyyet dâd-ı haktır herkese olmaz
nasib.
Sad-hezar terbiyye etsen bed-asıl olmaz
edib.

fehvasınca...

K. — (Keserek.) Ta kendisi.

H. — Kim o ta kendisi dediğin?

K. — Adliyyede haklı haksız ortaya herkes gelip.
Bağırır şahid deyü ol mübaşir Mehmed
Edip.

H. — (Gülerek.) Ha ha hay... Mâsallah Karagöz sen teşâür ediyorsun.

K. — İhtiyarlık var, serde ediveriyorum.

H. — Ne ediveriyorsun?

K. — Teşâür¹.

H. — Tû! Allah müstahakımı versin. Görür müsün bir kere cehâletin ne elim olduğunu?

K. — Öyle oldu.

H. — Ne oldu?

K. — Yolda giderken bizim kadın iki tane elma buldu.

H. — Her ne ise. Karagöz, bu akşam seninle şöyle bir tatlı tatlı sohbet etmeğe gelmiştim.

K. — Kusûra bakma Hacıvad, hiç hazırlığımız yok. Başka akşam buyur.

H. — Anlamadım? Ne hazırlığı?

K. — Bu akşam sizde sâhur yemeye geldim demedin mi?

H. — Yok canım. Seninle konuşmaya geldim, dedim.

K. — Konuş bakalım.

H. — Efendim, bu akşam Ramazân-ı Şerifin yirmi beşinci gecesini. Cenâb-ı Hak cemi cümleyle nice senelere elemsiz kedersiz yetiştirdi.

K. — Âmin.

H. — Önümüz mübârek Bayrâm-ı Şerif. Çoluk çocuk elimizi gözlerler. Eh hamdolsun elimde beş on kuruş para varken çoluğa çocuğa çarşıdan ayaklarına pabuç, sırtlarına entarîlik, başlarına da birer tane Kandilli yazması başörtüsü aldım.

K. — Aldın, bana ne. Hem bir insan evine aldığı herkese söyler mi? Senin paran varmış almışsın, olmayanlar ne yapar?

¹ Küçük aptes etmek.

H. — Canım Karagözüm, ben de dünyaya ilân etmedim ya. Yalnız sana söyledim.

K. — Belki benim de param yoktu. Benim de çoluk çöplük var.

H. — Sen komşunun aldığına göz koyma, Allah sana da versin. Sen bana, güle güle giyinsinler, başlarında paralansın, de..

K. — İnşallah güle güle giysinler, başlarında paralansın.

H. — Amin Karagözüm, darısı başına. Hazır elimde beş on kuruş para varken önümüz kış, gittim odun iskelesine; on çuval kömür, on çeki de odun aldım. Kömürleri kömürlüğe, odunları da odunluğa yerleştirdim.

K. — Güle güle giysinler, güle güle giyinsinler, başlarında paralansın.

H. — Aman birâder, ben kömür, odun aldım.

K. — İyi ya, güle güle giysinler, başlarında paralansın.

H. — Ama Karagözüm öyle demezler.

K. — Ya nasıl derler?

H. — Güle güle yakınz, güle güle yansın, karşısında çoluk çocuk âfiyetle ısının, derler.

K. — Olur. Güle güle yakınz, güle güle yansın, karşısında çoluk çocuk ısınır.

H. — Eksik olma Karagözüm. Hazır elimde beş on kuruş daha para varken, evimin damı akıyor, bazı yerleri de tâmiire muhtaç bir halde idi. Onları da yaptırıverdim. Görme Karagözüm adetâ yenice bir ev oldu.

K. — Güle güle yakınz, güle güle yansın, karşısında çoluk çocuk âfiyetle ısınır.

H. — Aman Karagözüm, bu âdetâ bedduâ oluyor.

K. — Sen öyle demedin mi?

H. — Öyle söylemezler.

K. — Ya nasıl söylerler?

H. — Güle güle oturun, çoluğunuzla çocuğunuzla oturun, Allah rahatlık versin, derler.

K. — Olur. Güle güle oturun, çoluk çocuk hep beraber oturun, Allah rahatlık versin.

H. — Eksik olma Karagözüm. Derken efendim, öte beri almak için sokağa çıktım. Bir de baktım köşe başında iki kişi kavga ediyorlar. Aralarına girdim; ayıptır, mübârek günde kavga etmeyin, derken, polisler geldi. Beni de kavga edenlerle berâber karakola, oradan da hapishaneye taktılar.

K. — Güle güle oturun, çoluk çocuk hep berâber oturun. Allah rahatlık versin.

H. — Aman birâder ne diyorsun, beni hapse taktılar.

K. — İyi ya güle güle oturun.

H. — Onu öyle söylemezler.

K. — Ya nasıl söylerler?

H. — Esef etme a birâder, dostun biri çıkarmazsa biri çıkarır. Bunlar olağan şeylerdir, diyerek, insani teselli ederler.

K. — Olur. Esef etme a birâder, Dostun biri çıkarmazsa biri çıkarır. Bunlar ufak işler Hacı cavcav.

H. — Öyle de oldu. Benim suçum olmadığı anlaşıldı, bırakıldılar. Eve gelirken fırından pide alayım diyerek, fırının önüne gittim. Bana şuradan yumurtalsından iki tane verin demeye kalmadı fırıncı kü-

reği çekince kazara küreğin sapı gözüme geldi, az kaldı gözümü çıkarıyordu.

K. — Esef etme a birâder, dostun biri çıkar-mazsa biri çıkarır. Bunlar olağan şeylerdendir.

H. — Canım öyle demezler.

K. — Ya nasıl derler?

H. — Çıkışlılar: Kör müsünüz, görmüyor musu-nuz, önünüze arkanıza bakın, derler.

K. — Körmüsünüz, önünüze arkanıza bakın. Si-zi gidi utanmazlar.

H. — Pideleri aldım eve geldim. Çoluk çocuk bütün aile sevinçle kimi elime, kimi yüzüme sarılarak öpmeye başladılar.

K. — Kör müsünüz, görmüyor musunuz, utan-mazlar, terbiyesizler, önünüze arkanıza bakın.

H. — Ama Karagözüm, bunlar benim çocukla-rım.

K. — Gidi terbiyesizler, (*tokat*) utanmazlar. (*Hacivad gider.*) Seni gidi idâre fitili, mum bacaklı kerata, yok odun almış, yok evini yaptırmış, neme lâzım benim. Ben neyler çekilir giderim. İdgâhda dil-ber seyrine görelim, âyine-i devran ne sûret gösterir. (*Gider.*)

(*Şarkı söyleyerek Zenne gelir.*)

(Şarkı. Makamı: Hüseyinî. Düyek, P. Ahmet Bey)
Ey mehlûka ey gül-beden,
Mahvoldu cismim nâleden,
Bü iltifatsızlık neden?

(Nakarat)

Küsdüm sana gayetle ben.

(2 ncî hâne)

Aşkânla hâr ettin beni.

Fek dâifkâr ettin beni,

Cevrinle zâr ettin beni.

Z. — (*Kendi kendine.*) Ah hoppam, ah hoppam! (*Sevgilisi Çelebi.*) Ben sana ne yaptım. Sen benden kaçtın hoppam.

K. — (*İçeriden*) Yâhu.

K. - K. — Hâ.

K. — Lokma yer misin?

K. - K. — Ne lokması?

K. — Kapının önünde biri lokma satıyor.

K. - K. — Şuradan bir kap al da aliver. Benim de canım istedi.

K. — (*Pencereden*) Bu nasıl lokmacı?

K. — (*Çekilir.*) Lokmacı değilmiş.

H. — (*Gelir.*) Vay hanım kızım, buralarda ne arıyorsunuz?

Z. — Ah Hacivad Çelebi, hoppamı kaybettim.

H. — Neden?

Z. — Bir gün lâdes tutuşmuştuk. Aldatmak için bir bardak su verdim, aklımda demedi. Ben de lâdes dedim, elindeki bardağı kaldırdı attı, bardak kırıldı. Bu bardak benim annemin yâdigârıydı, dedim. Vay dedi, beni bir bardağa değişiyorsun; kırılırsa ne olur, diyerek, kızdı gitti, hâlâ gelmedi.

H. — Acabâ nereye gider?

Z. — Sanırım köprü başında Vâlide Kırâatha-nesine gitmiş olacaktır.

H. — Siz hiç üzülmeyiniz, ben şimdi gider, ora-dan ahr gelirim.

Z. — Çok zahmet olacak Hacıvad Çelebi, size yol parası olarak alın efendim bir meciidiye.

H. — Aman efendim ne zahmet ne zahmet. (Gider.)

K. — (Gelir.) Efendim hayrola bir şeyinizi mi kaybettiniz.

H. — Ah Karagöz amca sormayınız, hoppamı kaybettim.

K. — Ne biçim şeymiş o?

H. — Nişanlımı kaybettim.

K. — Arayalım, sakın meyhâneye filân gitmesin?

H. — Hayır içki kullanmaz. Belki belki Üsküdar'da iskele başındaki gazinoya gitmiş olacaktır.

K. — Ben gidip bir kere arayım. Ne dersin?

Z. — Zahmet olmazsa sana bir meciidiye de vereyim, git al da gel.

K. — Olur. Mecidiye meydan görsün.

Z. — Alınız efendim, çabuk bulup alıp geliniz.

K. — (Parayı alır.) Sen hiç merâk etme, ben şimdi kolundan tutar getiririm.

Z. — Sana daha çok para veririm.

K. — Şimdi ben doğru Üsküdar'a.. (Gider.)

H. — (Gelir.) Gittim; kırâathânenen sordum, şimdi bir arabaya bindi gitti, dediler.

Z. — Acaba nereye gitmiş ki? Belki Sultan Ahmed'de Millet Bahçesindeki kırâathâneye gitmiş olmasın, oraları çok severdi.

H. — Emrederseniz bir kere de oraya gideyim.

Z. — Aman Hacıvad Çelebi size çok zahmet olacak, alın size yol parası, bir meciidiye.

H. — (Parayı alır.) Ne zahmet efendim. (Gider.)

K. — (Gelir.) Müjde efendim.

Z. — Hayrola?

K. — Sizin lokma bey yanında bulunan tâhin çanağına düşmüş, çıraklar görmüşler, derhal kepeceyle çıkarmışlar ama sapsarı tâhin olmuş.

Z. — Karagöz amca sen ne söylüyorsun, ben hoppamı söylüyorum, sen lokmadan bahsediyorsun.

K. — Ha!.. Şimdi anladım. Peki senin hoppana ne olmuş?

Z. — Ben onunla lâdes tutuşmuştum. Bir bardak su verdim, aldattım.

K. — İyi ya, sonra ne oldu?

Z. — Aldamınca bardağı attı, kırdı.

K. — Kırar ya. Sonra?

Z. — Niye bardağı kırdın, o benim annemin yâdigârıydı, dedim. Vay, dedi, beni bir bardağa değiştirdi, dedi. Kalktı, gitti, hâlâ gelmedi.

K. — Peki Üsküdar'a nereye gider?

Z. — Deniz havasını çok severdi, belki iskele başındaki kahveye gitmiş olacaktır.

K. — Öyle söylesene. Ben şimdi gider, oraları ararım, bulur buluşturur, yakasından yakalar getiririm.

Z. — Al sana iki meciidiye. Çabuk git gel.

K. — Olur efendim. (Gider.)

H. — (Gelir.) Evet bir saat önce orada imiş, arkadaşlarıyla kalkmış, kahveciye de biz Emirgân'a gidiyoruz, demişler ve gitmişler.

Z. — Emirgân'ı çok severdi, belki de oraya gitmiştir. Acabâ size zahmet olmaz mı? Yol parasını versem gidebilir misiniz?

H. — Gerçi biraz yorulduğum ama, hatırlarınız için giderim.

Z. — Alınız efendim, size üç meci diye. Tez gidip geliniz.

H. — Bâüstüne efendim. (*Gider.*)

K. — (*Gelir.*) Sizin lokma bey Emirgân'a gitmek için Üsküdar'dan kayığa binmiş, Boğaz'a doğru açılmışlar. Arnavutköyü akıntısını geçerlerken...

Z. — (*Heyecanlı*) Aman ne olmuş?

K. — Tabakasını çıkarmış, şöyle bir keyifle Boğaz'a karşı bir cigara içeyim demiş. Kibriti çakmış, sigarasını yakmış, yanar kibriti denize atmış. Deniz derhal tutuşmuş.

Z. — (*Çok heyecanlı*) Kayık da tutuşmuş mu? Ay baylacığım.

K. — Derken efendim.

Z. — (*Heyecanlı*) Çabuk söylesene kayık ne olmuş? Hoppam ne olmuş?

K. — Sonra bilmem ne olmuş.

Z. — Acaba hoppam ne olmuş. (*Ağlar.*)

K. — Ağlama canım ağlama, ben şimdi gider, anlarım. (*Gider.*)

Ç. — (*Gelir.*) Vay güzelim burada ne bekliyorsunuz?

Z. — Sizi aramaya çıkmıştım.

Ç. — Sebep?

Z. — O günden beri görünmediniz.

Ç. — Aman efendim, ben size söylemedim mi.

Biraz işim var Yalova'ya gideceğim, bir iki gün sonra gelirim deme dim mi?

Z. — Affedersiniz unutmuşum. Hacıvad Çelebiyle ve Karagöz'le sizi arattım, onlar da birtakım saçma sapan lâflarla beni oyaladılar.

Ç. — Ne gibi?

Z. — Bazı bazı gittiğiniz kiraathânelerden arattım, bulamadıklarını söylediler. Birtakım saçma sözlerle beni aldattılar.

Ç. — Şimdi bunları bırakalım. Lâdes meselesine gelelim.

Z. — Havalar gayet güzel, hemen gitsek olmaz mı?

Ç. — Hay hay gidelim. Siz lâzım olan eşyaları hazırlayınız. Ben de gideyim yolda yemek için biraz çerez şeyler alıp geleyim. (*Gider.*)

Z. — Çabuk geliniz. (*Kendi kendine*) Eşyaları kiminle buraya getirmeli?

K. — (*Gelir.*) Efendim gözüntüz aydın lokma bey geldi ha?

Z. — Seni gidi budala seni! Bana birtakım martavallar atarsın ha?

K. — Hepsı martaval değildi, yarısı yalandı.

Z. — Her ne ise, benim biraz eşyam var, bu raya taşır mısın?

K. — Para var mı?

Z. — Var. Gel benimle beraber.. (*Giderler, içe-riden.*) Al şu sandığı götür.

K. — (*Sandığı getirir, bırakır.*) Sandık da ağır-muş bel..

Z. — (*İçeriden*) Buraya gel, daha var.

K. — (*Gider.*) Daha ne var?

- Z. — Al şu küpü götür.
 K. — Bu ağır bel. Bunu yuvaramalı.
 Z. — Sakın kırma emi?
 K. — (*Getirir meydana kor.*) Bizim hamallıklar ne olacak?
 Z. — (*Gelir.*) Al bakalım.
 K. — Haydi bereket cebellebe. Küçük hanım bunlar ne olacak? Evden mi taşıyorsunuz?
 Z. — Hoppamla lâdes tutuştuk. O beni aldatırsa ben ona bir kolalı gömlek alacaktım. Ben onu aldatırsam o da beni Yalova safasına götürecekti.
 K. — Eee! Sonra?
 Z. — Ben onu aldattım. Şimdi o beni Yalova'ya götürecektir. Onun için bu eşyaları hazırladım.
 K. — Taşımak için adam lâzım olursa ben varım.
 Z. — Lâzım olunca çağırırım.
 K. — Benim ev işte şuracıktır. (*Gider.*)

(*Türkü söyleyerek Tiryâki gelir.*)

(Türkü. Makam: İstahan)
*Fesleğen eldim gül bitti,
 Dalında bülbül öttü,
 Ötme bülbül yarım gitti.*

(Nakarat)

*Ben deriliyim kan ağılarım,
 Kara bağlar, yanar ağılarım.*

(2 ncî hâne)

*Yorganın ucuna bastım,
 Koyununa girmekti kastım,
 A benim sevgili dostum.*

(Nakarat)

- T. — Mâşallah, hanım kızım, böyle eşyaları meydana çıkarmışsınız, ne tarafa teşrif?
 Z. — Hoppamla Yalova safasına gideceğiz.
 T. — Aman ne âlâ ne âlâ! İmkân olsa, fakiriniz de giderdim.
 Z. — Eğer rahatsız olmazsanız şu küpün içine girin.
 T. — Aman efendim, fenimelmatlup. Aşk-ı yâran mehabbet-i cânan. Ben de giderim Yalova safasına yâhey.. (*Sıçrar küpe girer.*)
 K. — (*Gelir.*) Eksî ayrıran tatlı yoğurt, haydi küpün içine.. (*Küpe bakarak.*) Herif içeride tesbih böceği gibi büzülmüş.
 Z. — Ne o Karagöz ne baktın küpe?
 K. — Ben de sığar mıyım, diye baktım.
 Z. — Sen de mi Yalova safasına gitmek istiyorsun?
 K. — Müsaade ederseniz.
 Z. — Şimdi olmaz.
 K. — Ne zaman ya?
 Z. — Ben sana haber veririm.
 K. — Olur. (*Gider.*)
 H. — (*Gelir.*) Aman hanım kızım, böyle ne tarafa teşrif?
 Z. — Hoppamla Yalova safasına gideceğiz.
 H. — Bendeniz de orasını çok severim, mümkün olsaydı ben de giderdim.
 Z. — Eğer rahatsız olmazsanız şu sandığın içine girin, orada çıkarsınız.
 H. — Rahatsızlık ne demek efendim. Aşk-ı yâran, muhabbet-i cânan, ben de giderim Yalova safasına yâhey.. (*Sandığa girer.*)

K. — (*Gelir.*) Hacıvad sandığa, o tiryâki de küpe girdi bize yer kalmadı.

Z. — Merâk etme sana da yer bulunur.

K. — Şu küpe girirsem?

Z. — Şimdi olmaz, ben sana haber veririm.

K. — Olur. (*Gider.*)

— *Türkü söyleyerek Kayserili gelir.* —

*Gökde yıldız urğan urğan,
(Yavrum) üstümüzde telli yorgan,
Susadınsa işte gerdan.*

(Nakarat)

*(Yavrum) bize Karamanlı derler,
Balı kaymak ile yerler.*

(2 nci hâne)

*Gökde yıldız sayılır mı,
(Yavrum) çiğ yumurta soyulur mu,
Güzele de doyulur mu.*

Z. — Vay hoşgeldin Mayısöğlü.

K. — (*İçeriden*) Zaten onun kokusundan belli Mayısöğlü olduğu.

Kay. — Aman deyim böyle nireye yolculuk?

Z. — Hoppamla Yalova safâsına gidiyoruz.

Kay. — Amnın ne olurdu ben de gedeydim?

Z. — Eğer rahatsız olmazsanız şu küpe girin, Yalova'da çıkarsınız.

Kay. — Rahatsızlıh ne demek. Aşk-ı yâran muhabbet-i cânan ben de giderim Yalova safâsına yâhey. (*Küpe girer.*)

K. — (*Gelir.*) Amann hanım efendi, gemi yükünü aldı, bana yer kalmadı. (*Küpe bakar.*) Mayısöğlü tiryâkinin çubuğunun üstüne oturmuş.

T. — (*Küpten*) Aman birâder çubuğumu kır-
dın.

Kay. — Amandeyim çubuğunu çek.

K. — Hanım içeride kavga çıkacak.

Z. — Çıkamaz çıkamaz.

K. — Ben de girsem?

Z. — Canım acelen ne ben sana haber veririm.

K. — Olur. (*Gider.*)

— *Türkü söyleyerek Yahudi gelir.* —

*Balat kapısından yirdim içeri,
Kurğalar oturmuş iki keçeli,
Çok oldu mu burdan yârim yeçeli?*

(Nakarat)

Andey andey ande Balâd'a.

Y. — Eysiler alayum.. Badana furğaları.
Nokari alış-veriş yokdur bizde eğleniş,
Tamam üçbuçuk verdim Balâd'a yidiş
yeliş.

Z. — Vay, hoş geldin bezirgân.

Y. — E hoş buldud, bunlar satılık mı?

Z. — Hayır satılık değil.

Y. — Küp senin olsun bu sandığa ne verelum?

K. — (*İçeriden*) Haydi sandıkla berâber Hacıvad'da gidiyor..

Z. — Canın. bunlar satılık değil. Hoppamla Yalova safâsına gideceğiz. Onun için bunları hazırladık.

Y. — Eee Yalova safâsına gidursunuz. Aman ne yüzel, param olsa ben de yiderdim.

Z. — Rahatsız olmazsan şu küpe gir.

Y. — Rahatsızlık ne demek. Aşk-ı yâran, muhabbet-i cânan, ben de bedâva yidiyorum Yalova sa-fâlarına, haydi içeri. (*Küpe girer.*)

K. — (*Gelir.*) Aman hanım efendi, bize yer kal-madı, gemi dolou.

Z. — Merâk etme sana da yer bulunur.

K. — (*Küpe bakarak.*) Yahudi'ye bak tiryaki-nin tepesine oturmuş.

T. — (*İçeriden*) Aman külâhımı ezdin.

Y. — (*İçeriden*) Eee, zararı yok, yenisini Ya-lova'da alırsın.

Kay. — (*İçeriden*) Aman deyim sıfatıma vur-dun gök yüzü.

K. — İçeride kavga başlayacak hanım efendi.

Z. — Bir şey olmaz.

K. — Ben ne zaman gireceğim?

Z. — Ben sana haber veririm.

K. — Olur. (*Gider.*)

— Türkü söyleyerek Beberuhi gelir. —

Beberuhi Beberuhi dimete dimete beberuhi.
Vardım Haleb'e bındım dolaba,
Paraları verdim rakı saraba,
Yalel yalel yalel yalel.
Kaplumbağarı nalladılar,
Sırtına semer bağladılar.
Yalel yalel yalel yalel.

B. — Merhaba hanım amca. Böyle eşyaları ka-pının önüne yığmışsın, nereye gidiyorsun?

Z. — Yalova safâsına.

B. — Hah hah, hoşuma gitti. Beni de götürse-ne, ben orada sana gazel okurum.

Z. — Haydi böylese şu küpe gir, Yalova'da çı-karsın.

B. — Hah hah, hoşuma gitti. Ekşi ayran, tat-lı yoğurt, ben de gidiyorum Yalova safâsına güml. (*Küpe girer. İçeriden*) Selâmünaleyküm enâyiler.

T. — Amanın bu da kim?

Kay. — Aman deyim bu da kim. Boy bos fukâ-âsı.

Y. — E uğursuz oğlu uğursuz. Nereden yeldi kafama oturdu.

B. — Kafanı çek oradan.

K. — (*Gelir.*) Aman hanım efendi gemi doldu. Kamarada değil güvertede yer kalmadı.

Z. — Peki, haydi bakalım sen de gir.

K. — (*Küpe bakarak.*) Heyt! Bana bakın, ke-nara çekilin, geliyorum. Aşık Hasan, Mumcu İhsan, ben de gidiyorum. Nereye olursa olsun yallah! (*Kü-pe girer, içeriden.*)

Y. — Eee, ay ay ay.. biçimsiz oğlu biçimsiz ka-fami kirdi.

K. — Sen de kafanı çekedydin.

T. — Haber verirler, öyle paçacı damına kelp düşer gibi atlamak olur mu? Çubuğumu kıldın.

K. — Uzun çarşıdan başkasını alırsın.

B. — Ha ha! Hoşuma gitti. Merhabâ düdük makarnası.

K. — Merhaba boy bos fukarâsı.

Ç. — (*Gelir.*) Efendim, affedersiniz biraz geç kaldım.

Z. — Ben de eşyaları hazırladım.

Ç. — Gideyim bir muhacir arabası bulayım, hemen gidelim. (*Gider.*)

K. — (*Başını çıkarır.*) Aman hanım, muhacir arabası olmaz, sarsar. İçindekiler birbirine çarpar gürültü kopar, iş meydana çıkar.

Z. — Ya ne olsun.

K. — Manda arabası olsun. (*Girer.*)

Ç. — Şimdi gelecek.

Z. — Muhacir arabası olmasın, manda arabası olsa daha iyi olur.

Ç. — Peki, manda arabası arayayım. (*Gider.*)

K. — (*Başını çıkarır.*) Aman hanım, manda arabası da olmaz. Onun yanları yoktur, giderken küp müp haydi yere foyamız meydana çıkar, kepâze olur-sun.

Z. — Ya ne olsun?

K. — İki tane sırık hamalı olsun, rahat rahat sallanmadan gideriz.

Z. — Gelsin de söyleyeyim.

Ç. — (*Gelir.*) Manda arabası bulamadım.

Z. — Zıyanı yok, iki tane sırık hamalı olsa daha iyi olur.

Ç. — Ama hanım çok yoruldum ve ter içinde kaldım. Arabacılar kâhyasına haber bıraktım, bir boş araba gönderecekler. Sen şu sandıktan bir kat çamaşır çıkar da şu terli, pis kokulu çamaşırlarımı şuracıkta çıkarayım.

Z. — Aaa! olmaz ben sandığı kilitledim, açamam Yalova'da hem banyo yaparsın, hem çamaşır değiştirirsin.

Ç. — Hayır ben fena halde kokuyorum. Şuracıkta, beş dakikada değişirim.

Y. — (*Küpten*) Dışarıda ne oluyor?

K. — (*Küpten*) Beş dakika sonra vapur kalkacakmış, onu konuşuyorlar.

Z. — Canım niçin inat ediyorsunuz. Burada sandık açılmaz.

Ç. — (*Hiddetlice*) Ben açarım.

Z. — Hayır açtırmam.

Ç. — (*Hiddetli*) Ben de sandığı kırarım.

Z. — Var ne yaparsan yap. (*Gider.*)

Y. — (*Küpten*) A kuzum dışarıda kavga var.

K. — (*Küpten*) Kaptanla kamarot kavga ediyorlar.

Kay. — (*Küpten*) Amanın ne vahit dedecez?

K. — (*Küpten*) Daha gemi istim almamış.

Kay. — (*Küpten*) İstim de nolacak, vapur kalksın.

Ç. — Küpten sesler geliyor bu da ne? (*Küpe bakarak.*) Vay edepsiz kaltak vay, küptün içine adam doldurmuş. Ben şimdi gider sarhoş amcama söyler, bunların içabına bakarım. (*Gider.*)

(*Türkü söyleyerek Tuzsuz Deli Bekir gelir.*)

*Nice sevmeyeyim dostlar aman bir acayip hâli var,
Yanağında gül açılmış aman aman etrafında hâli var,
Bugün bana çevredersen aman yarın Hak divanı var.
Doldur doldur ver içeyim, aman aman yâr bugün mey.*

(Nakarat)

M. — (*Bir nâra atarak.*) Eeeey!.. gidi felek ey..
Dağ başında duman, yiğit başından hâl eksik değil-
dir, dayı. (*Küpe bakarak.*) Şurada bir küp var, şu
bakkaldan bir şişe gaz alayım, içine dökeyim, bir
kibrit çakınca vay anam vay..

K. — (*Küpten*) Salamon...

Y. — (*Küpten*) Ne var be kuzum?

K. — (*Küpten*) Küp kebabı yer misin?

Y. — (*Küpten*) Eee nerede?

K. — (*Küpten*) Iskele başında.

M. — Şu bıçağımı küpe saplayım bakayım, de-
ler mi?

K. — (*Küpten*) Bana bak Mayısöğlü. (Kayseri-
li)

Kay. — (*Küpten*) Ne var amandeyim Yalova'-
ya geldik mi?

K. — (*Küpten*) Sen şu tarafa dur.

Y. — (*Küpten*) Eee ne oluyor?

K. — (*Küpten*) Kaptan bağırmıyor.

Y. — (*Küpten*) Niçin?

K. — (*Küpten*) Biletsiz yolcu varsa çıksın, di-
yor.

Y. — (*Küpten*) Senin biletin var mı?

M. — Ey!.. Kim var orada çıksın dışarı.

K. — (*Küpten*) Haydi Salamon yanaşmış, her-
kes çıksın, diyor.

Y. — Eee.. hepinize uğurlar olsun. (*Çıkar.*)

M. — Senin ne işin var burada?

Y. — Hanım dedi ki, bedava vapur var Yalo-
va'ya, ben de bindim yeldim.

M. — Defol oradan, utanmaz herif. (*Yahudi*
kaçar.)

M. — Çıkın dışarı bre.

K. — (*Küpten*) Haydi Tiryâki, vapur yanaştı,
herkes çıktı sen hâlâ uyuyorsun.

T. — (*Küpten*) Demek ki Yalova safâlarına
geldik ha? Aşk-ı yâran.

K. — (*Küpten*) Ekşi ayrımı bırak, çık dışarıda
tatlı sopa var. (*Tiryâki çıkar.*)

M. — Vay senin burada ne işin var?

T. — Berâ-yı tenezzüh Yalova safâlarına gel-
dik.

M. — Defol terbiyesiz herif!.. (*Tiryâki gider.*)

M. — Kim var orada, çıksın dışarı bre..

K. — (*Küpten*) Haydi Salamon kaptan çıkın,
diyor.

Y. — Yeldik mi? Kebaplar nerede kaldı?

K. — Iskele başında yersin.

Y. — (*Çıkar.*) Yeldik mi kaptan efendi?

M. — Ne işin var burada senin?

Y. — Yalova'da kebab yemeye yeldik.

M. — Defol utanmaz!.. (*Yahudi gider.*) Daha
kim varsa çıksın kafam kızıyor ha..

K. — Haydi Mayısöğlü çık, kazan kızıyormuş.
Patlarsa karışmam.

Kay. — (*Çıkar.*) Dimek iskeleye geldik. Bağabah
kaptan ağa, benim biletim de yoh.

M. — Defol şuradan.. (*Kayserili gider.*) Eeeey!
Kim var orada çıksın dışarı.

K. — Haydi bakalım boy bos fukarâsı çık di-
şarı.

B. — Ha ha hoşuma gitti. Yalova'ya geldik ha..
(*Çıkar.*) Merhabâ hanım teyze.

M. — Deofl şuradan! Bir de bana hanım teyze, diyor. *(Beberuhi gider.) (Sandığın başına gelir.)* Burada kim var?

H. — *(Çıkar.)* Kusura bakma vahdet etmiştim.

M. — Vay sen de ha!.. Defol!.. *(Hacivad gider.) (Küpe gelir.)* Artık burda da kimseler kalmadı, tabancamı çekeyim, şu küpe bir ateş edeyim. Bakayım kurşun buradan girip öteden çıkacak mı?

K. — *(Çıkarak.)* Dur dur içinde ben varım yahû.

M. — Vay, sen içerde miydin? Çık dışarı.

K. — Çıktım.

M. — Ne işin var burada senin?

K. — Bu küpün sahibi hanım dedi ki; Yalova' da bu eşyaları taşısın, gir içeri, dedi, ben de girdim.

M. — Ben bu dolmaları yutar mıyım?

K. — Artarsa yarısını da bana bırak, ben yutarım.

M. — Seni bu akşam şurada keserdim ama ne ise, seni seyreden veli-nimetlerine bağışladım. Yarın akşam ne oynayacaksın?

K. — İnşallah yarın akşam tımarhâne oyununu oynayacağım.

M. — Ben de seyrine gelirim. *(Gider.)*

K. — Ben de şu küpü bizim eve götürüyüm. *(Götürür.)*

H. — *(Gelir.)* Ben de şu sandığı bizim eve götürüyüm. *(Götürür.)*

K. — *(Gelir.)* Sandık ne oldu?

H. — *(Gelir.)* Aman Karagözüm, nedir bu işler?

K. — Kafamı kırsın geyiklerle keşişler. *(Tokat.)*

H. — Hoş olsun külhâni, yıktın perdeyi eyledin viran, varayım sahibine haber vereyim heman. *(Gider.)*

K. — Her ne kadar sürc-i lisân ettikse affola. İnşallah yarın akşam tımarhânedeye elime geçersen vay hâline vay.. *(Gider.)*

MANDIRA SAFASI

— Muhavere (Karagöz'le Hacıvad'ın konuşması) —

İŞARETLER :

- K. — Karagöz.
H. — Hacıvad.
C. — Celebi.
R. → Rabîş Hanım.
H. — Himhim.
Ke. — Kekeme.
T. — Tiryaki.
Y. — Yahudi.
B. — Beberuhi.
M. — Matiz (Tuzsuz Deli Bekir).

(Önce nareke² zırlısiyle ve tef velvelesiyle göstermelik kaldırıldıktan sonra Hacıvad semâi okuyarak gelir.)

— Semâi —

Sana dil vereli cânâ aman,
Sana dil vereli cânâ aman,

Derûnum yanımda hâlâ aman,
Derûnum yanımda hâlâ aman,

¹ Bu oyunun adı aslında Himhimli Mandıra'dır.

² Nareke: Kamıştan düdüktür.

Edemem ben senden şekvâ aman.
Edemem ben senden şekvâ aman.

(Nakarat)

Aman dil-baz behey zâlim,
Dişergân eyledin hâlim yâr yâr halim yaman ey.

— Perde gazeli —

H. — Of hây Hak.

Şem'i siretle ziyâlandıkça hikmet perdesi,
Gösterir yüzbin hayâl âlemde süret perdesi.

Kıl tefekkürle temâşâ hissemend olmak için,
Âdeme hayret verir baktıkça dikkat perdesi.

Kâinâtın ehl-i hâl tasvirini kalsın hayâl,
Şûlelenmiştir ezelden şem-i rûyet perdesi.

Uykudan bîdâr olup fehmeyle aklın vâr ise,
Çegm-i insâne bu dünyâ oldu gaflet perdesi.

Nakşeden nakkaşı bil aldanma nakş-i zâhire,
Kıl nazar işte kurulumuştur halâikat perdesi.

Âlem-i fânîyi bâkt sanmaz irfân olan,
Eyler icrâ fenn-i lâ'bîyyâtı rihlet perdesi.

Vâr ise Hüsnî kemâlin keşfolur her dem sana.
Bak ne süret gösterir seyreyle ibret perdesi.

safâ-yı merdan, lâindir, dinsizdir münâfıktır şeytân.

H. — Huzûr-ı hâziran, cem'îyyet-i irfan, vakt-i safâ-yı merdan, lâindir, dinsizdir, münâfıktır şeytân.

Şeytâna lânet, Rahmân'a hamd ü minnet ve bizi seyredenlere sıhhatler dilerim. (*Hacivad, burada yeri öper.*)

Nâdanlar eder sohbet-i nâdanla telezzüz,
Divânelerin hemdemi divâne gerektir.

Beyt-i güzîninin müeddâsınca her hâli lâtif, etvârı zarif, fashühülân, müşâhibeti tatlı.

K. — (*Pencereden*) Hoş geldin keçî suratlı.

H. — Bir yâr-i vefâdâr olsa, gelirse şu dört küşe hayme üzere kadem bassa. O söylese ben dinlesem, ben söylesem o dinlese.

K. — (*Penceresinden*) Şu Hacivad'ın suratına da leylekler kaka etse.

H. — Her ikimiz de söyleşirken seyreden âbablar safâyâb olsalar. Diyelim iş ne imiş, işimizi Mevlâm rast getire.

Yâr bana bir eğlence meded!..
Aman bana bi reğlence meded!..

K. — (*Penceresinden*) Hacivad bağırma, evde çocuk uyuyor.

H. — Aman bana bir eğlence meded!..

K. — (*Penceresinden*) Aşağıya inersen boğazımı sıkarım, defol kapının önünden.

H. — (*Gazel okur gibi*) Gelse ol çeşm-i siyâhım handeler peydâ olur..

K. — Aşağıya atlar, boşuşmaya başlarlar.) Seni gidi terbiyesiz!.

H. — Aman Karagözüm yavaş ol boğazımı sıkıtn..

K. — Elini çek oradan para kesesini aşırma..

H. — Yapma Karagöz sakalım yoldun..

K. — (*Hacivad kaçır, Karagöz sırt üstü kalır.*)

Of.. aman.. öldüm bayıldım, eski minderler gibi yerlere yayıldım. Amanın kaburğa kemiklerim. Karnım, barsaklarım, armud-u fukaram, vay vay vay! (*Ayağa kalkarak.*) Seni gidi idâre fitili, mum bacaklı, keçî sakallı, dilenci kıyafetli herif seni.. Hele bir daha gel de bak bacağından tutar tâ Kurbâğah dereye kadar atarım. (*Kendi kendine*) Amma attık ha!.. Seni gidi on kere ızkaraya konmuş kalkmış, yirmi masa dolmuş doksan dokuz sarhoşun ağzından arta kalmış meyhane külbastısı suratlı adam seni. İşte ben gidiyorum, hele bir daha kapımın önüne gel de bak çocuğun oturağını başına atmazsam bana da Karagöz demesinler. (*Gider.*)

H. — (*Gelir.*) Vay, Karagözüm gitmiş ha!. Giderken de para kesesini düşürmüş. (*Bir çocuğa söyler gibi*) Bana bak oğlum, o keseyi bırak. O para kesesi Karagözündür. Demincek burada benimle boşuştu evine gitti, o düşürmüş olacaktır. (*Çocuk taklidi yaparak.*) Hacivad amca, kesenin içi para dolu. (*Kendi sesiyle*) Ver onu bana..

K. — (*İçeriden*) Galibâ ben para kesesini düşürmüşüm. (*Girerek.*) Ya Hacivad seninle boşuşurken para kesemi düşürmüşüm, sen de çocuklardan aldın. Ben evden işittim ver keseni.

H. — Ama Karagözüm bakalım o kese senin mi?

K. — Elbette benim.

H. — Diyelim ki senin, belki de başkasının olabilir. İsbât etmen lâzım.

K. — İşte basbayağı benim.

H. — Pekî diyelim ki senin. Keseniz neden mamûl idi? Atlasan mı? Patiskadan mı? Boncuktan mı?

K. — (*Düşünerek, acaba nedendi?*) Şey.. atlas-tandı.

H. — Değil Karagözüm.

K. — Evet değil, şeydendi (*düşünerek*) boncuk-tandı..

H. — Değil Karagözüm bilemedin.

K. — (*İki büküm olarak acaba nedendi.*) Hah bildim, basmadandı.

H. — Diyelim ki bildin, içindeki paralar ne cins-tendir?

K. — Ne cinsten olacak. İtşe para cinsinden.

H. — Evet para cinsinden, ama kaç tâne lira, kaç tâne mecidiye, ne kadar mağşuşe vardı?

K. — Birkaç tane altın, birkaç tane mecidiye, bir alay da ufaklık vardı.

H. — Olmaz Karagözüm olmaz, tane tane bilecek ve söyleyeceksin.

K. — (*İki büküm olarak, bir iki sıçırar, şimdi ne uydurmalı.*) 1 tane altın, 2 tane mecidiye, 50 tane kuruşluk, birçok metelik.

H. — Hayır bunların hiç biri yoktu.

K. — Ya ne vardı?

H. — Hayır hiç.

K. — Defol şuradan a piçoğlu piç. (*Tokat atar, gider.*) Sen gidersen beni buraya lofça çivisiyle mihlamazlar, pamuk ipliğiyle hiç bağlamazlar. Ben neyler çekilir giderim; idgâhda dolaba dilber seyrine

bakalım, âyine-i devran ne sûret gösterir. Sallan bulan koca oğlan sallan! (*Gider, evinin kapısını çalarak karısına seslenir. Bundan sonraki konuşma içeridendir.*)

K. — Yâhû aç!

K. - K. — İnâyet ola başka kapıya git.

K. — (*Kendi kendine*) Ay karım beni dilenci sandı.. (*Aşıkâr.*) Yâhû benim, kocan geldi kocan.

K. - K. — Biz koçanları attık, inekçi Hasan ağa topladı götürdü.

K. — Ben, küfenin dibi delikti de, yolda giderken düştüm, tekrar geri geldim canım karıcığım. İşte ben geldim.

K. - K. — Sen kimsin?

K. — Kim olacak eve ekmek getiren geldi.

K. - K. — Aaa!. Bakkal Bodos sen mi geldin?

K. — Hayır Anastas geldi. Yâhû benim işte ben.

K. - K. — Sensin ama kimsin?

K. — Sersem sensin. Yâni ev sâhibi geldi, ev sâhibi..

K. - K. — Yaaa!.. Biz bizimkiyle konuştuk, inşallah iki aylık bir yere gelsin, hepsini birden veririm dedi.

K. — (*Kendi kendine*) Zâten herifin ev aylığı vermeye gönü yok ki. (*Aşıkâr.*) Yâhû sen ne tuhaf kadınsı, işte benim kocan kocan.

K. - K. — Aaaa!.. Sen benim kaçınıcı kocamsın? Birinci kocam mı? İkinci kocam mı? Üçüncü, dördüncü, beşinci, altıncı kocam mısın?

K. — Desene bizim eve bizden önce posta uğruyor. Dur, deftere bakayım da öyle geleyim. Yâhû

rezâleti bırak da kapıyı aç. Vecâ' sıkıştırdı, poturlara kaçuracağım ha..

K. - K. — Dur açayım. Gel bakalım benim gırpıcı çayırı sakallı kocacığım.

K. — Geldim benim Veliefendi suratlı karıcığım.

K. - K. — Bugün yine hangi berbere traş oldun, misler gibi kokuyorsun.

K. — Traş filân olmadım, kapının önünde poturlara koyverdim. Onun kokusu olsa gerek.

K. - K. — Ne o herif ne yapıyorsun?

K. — Yorgunum uyku var, yatıyorum.

K. - K. — Hay sen yattıkça Allah bana ömürler versin.

K. — Çenen tutulsun.

(*Aşağıdaki şarkı söylenirken Rabiş Hanım gelir.*)

(Şarkı. Makamı: Dügâh. Usûlü Sofyan. Şemsettin Beyin)

*Yalnız bâis-i nâlem benim ayyâr değil,
Kime şekvâ ideyim yâr bana yâr değil,
Cevr ederlerse de uşşâka güzeller pâhi.*

(Nakarât)

Kimse ey can alıcı sen gibi gaddâr değil.

Ra. — (*Kendi kendine*) Ah gele gele geldim buracığa, dahi gönüm nereciğe? A dostlar buralarda da kimseler yok.

K. — (*İçeriden.*) Kapının önünde biri kendini konuşuyor ama acep kim ola.. (*Penceresin-*

den bakarak.) Ooo!. Bu da kim? (*Aşağıya atlar.*) Efendim..

Ra. — (*Korkar.*) Aaa!.. (*Geri geri kaçar.*) Ay ödüm koptu.

K. — A canım neden korktunuz? Damağınızı kaldırayım (*der kızın ağzına elini götürüp yukarı kaldırır gibi yaparak*) ooo!.. geçmiş olsun.

Ra. — Sizin evin kapısı yok mu da yukarıdan atladınız.

K. — Kimseyi bekletmemek için hemen pencereden atlarım. Siz böyle güzel güzel şarkılar söyleyerek nereden gelip nereye gidiyorsunuz?

Ra. — Sormayınız efendim, derdimi söylesem hümgür hümgür ağlarsınız.

K. — Aman efendim, dertsiz insan mı olur? Ama derdini söylemeyen derman bulamaz, derler.

Ra. — Benim bir sarhoş kocam vardı. Her akşam içer içer geç vakitler eve gelir, beni ihmal eder, aç susuz bırakır, üstelik de beni döver. Bu akşam da geldi bulut gibi sarhoş, ağza burnuna karışmış.

K. — Vay utanmaz adam.

Ra. — Ben böyle her akşam aç mı oturacağım, dedim. Benim keyfime kimse karışamaz diyerek beni bir temiz dövdü, sonra da kapı dışarı attı. (*Ağlar.*) Ben nerelere gideyim.

K. — (*Ağlar gibi*) Ah ağlama, canım ağlama, sokakta kalmazsın, sen ağladın benim de dertlerimi ayaklandırдын.

Ra. — Vah vah sen de mi benim gibi biçaresin?

K. — (*Ağlar gibi*) Sorma yavrum sorma, benim de bir nankör karım vardı. Getirdiğim yiyecekleri ziyan zebil ederdi; kokutur köpeklerle atar, ge-

tirdiğim cânım ipekli kumaşları parçalar, minderler altına atardı. Bana yapmadığı yoktu en sonu dün akşam savuştu gitti.

R. — Peki şimdi evde kim var?

K. — (*Ağlar gibi*) Ah.. kimseler yok. (*İki büyüküm olarak kendi kendine, acaba bir teklif yapsam mı, nasıl giderse gitsin. Başını kaldırır.*) Senin kocanı seni atmış, benim karım da evden savuştu...

Ra. — Evet efendim.

K. — Acaba sen bana Allahın emriyle varır mısın?

Ra. — Sizin gibi bir ağa beni kabul ettikten sonra niçin varmayayım. Eviniz her halde büyükçedir sanırım.

K. — Oldukça.

Ra. — Her halde üç dört odalı olmalı.

K. — Daha büyük.

Ra. — Beş altı odalı.

K. — Çık canım çık, oralarda arabacılar oturur.

Ra. — Sekiz, on odalı olacak sanırım.

K. — Ben geçen akşam uyurken yangın varmış. Bekçi yangın var diye bağırırken sopasını yere vurayım derken ayağıma vurmaz mı.

Ra. — O neden?

K. — Ben yatarken ayaklarım sokakta kalmış da ondan.

Ra. — Anladım, eviniz ufakmış, ziyayı yok, gönüller geniş olsun.

K. — Haydi buyurun gidelim. (*Gider.*)

Ra. — Aşk-ı yâran, muhâbbet-i cânan, ben de gidiyorum yeni evime yâhey. (*Gider.*)

K. — (*İçeriden*) İşte burası evimiz. Şurası da mutfak. Yağ, piring, fasulye hepsi var, pişir pişir yiyelim.

Ra. — Siz hiç merak etmeyiniz. Ben öyle yemekler pişireyim ki, yerken parmaklarınızı da beraber yersiniz.

K. — Sen yemekleri pişire dur, ben bir uyku kestireyim.

Ra. — Güle güle yatınız, güle güle kalkınız.

(*Şarkı söyleyerek Çelebi gelir.*)

(*Şarkı. Makamı: Uşşak. Ağıraksak. Udî Hasan Beyin*)

*Aldı aşk-ı visâlimden felek dildârını,
Derd-i fîrkat eyledi bîlâb cism-i zârını,
Ben nasıl âh etmeyim, aldı elimden yârını.*

(*Nakarat*)

Dinleyin Allâh için feryâd-ı âteş-bârını.

Ç. — Gele gele geldim buracığa, dahı gönlüm nereciğe? Acaba benim nazlı yârim buralara gelmiş mi ola? Hele yerden bir taş alayım, atayım yârimin penceresine. Rast gelir mi? (*Taşı atar, Karagöz'ün başına vurur.*)

K. — (*İçeriden.*) Aman ay!.. Bu taş nereden geldi? (*Pencereden*) Sen mi attın taşı?

Ç. — Affedersin baba, taş sana mı geldi?

K. — (*Aşağıya iner.*) Niye attın taşı?

Ç. — Baba senden bir şey soracağım.

K. — Sor bakalım.

Ç. — Buralara Üsküdar'dan Hasıra Sıgradının kızı Rabîş Hamım adında biri geldi mi?

K. — Bir kadın geldi ama, adını bilmiyorum.
Gidip sorayım.

Ç. — Lütfen.

K. — (İçeriden) Yâhû..

Ra. — Buyur, efendim.

K. — Senin adın ne?

Ra. — Benim adım Üsküdar'da Hasıra Sığradı-
nın kızı Rabiş.

K. — Ya!.. (Perdeye gelir.) Gelmiş oğlum.

Ç. — Aman baba git o yâre benden selâm söy-
le Üsküdar'dan Memiş gelmiş, de.

K. — Olur. (Eve gelir.) Yahû oradan bana bir
mendil ver.

Ra. — Ne yapacaksın?

K. — Üsküdar'dan yemiş gelmiş.

Ra. — Al da çabuk gel.

K. — Olur. (Perdeye gelir.) Şu mendile doldur
yemişleri.

Ç. — Baba ne yemişi?

K. — Sen demedin mi, Üsküdar'dan yemiş gel-
miş diye?

Ç. — Hayır baba!.. Üsküdar'dan Memiş dedim.

K. — Ver şu mendili.. (Eve gelir.) Yâhû al men-
dilini.

Ra. — Haniya yemiş?

K. — Yemiş değilmiş, Üsküdar'da yemiş de bu-
rada patlamaya gelmiş.

Ra. — Sakın onun adı Memiş olmasın.

K. — Galiba öyle.. (Perdeye gelir.) Bana bak
oğlum, sen o Rabiş hanımı ne yapacaksın?

Ç. — Baba git, o yâre benden selâm söyle ve
de ki:

*Karanfilim suya düştü sümbülümün sen benim,
İki kaşın arasında bir gülümün sen benim,
Tenhalarda sen benimsin ben senin,
El yanında düşmanımın sen benim.*

K. — Olur, söylerim. (Eve gelir.) Rabiş hanım,
bak bu oğlan ne dedi.

Ra. — Ne dedi efendim.

K. — Karanlıkta suya düştüm berbat oldu her yerim.
İki kaşık al da gel birbirimizi yiyeelim.
Tenhalarda sersem oldum, görmez oldu gözlerim.
Manavlarda taze çıkmış muşmulamsın sen benim.

dedi.

Ra. — Öyle söylememiştir, sen yanlış anlamış-
sın.

K. — Ya nasıl söylemiştir?

Ra. — Karanfilim suya düştü, sümbülümün sen benim.
İki kaşın arasında bir gülümün sen benim.
Tenhalarda sen benimsin, ben senin.
El yanında düşmanımın sen benim.

데미ştir.

K. — Yaa!..

Ra. — Sen de git ona benden selâm söyle, de ki:

*Karanfilsin kararın yok,
Gonca gülsün tımârın yok.
Ben seni çoktan severdim amma,
Senin benden habarın yok.*

K. — Olur, söylerim. (Perdeye gelir.) Bak oğ-
lum, bu karı sana ne dedi.

Ç. — (Sırtarak.) Ne dedi babacığım?

K. — Sırtma ulan dinle.

Karanfilsin kararın yok,
Koca egelsin tımarın yok,
Ben seni çoktan dövdüm amma,
Senin benden haberin yok.

dedi.

Ra. — Baba yanlışlığın var, öyle dememiştir.
K. — Ya nasıl demiştir?

Ç. — Karanfilsin kararın yok,
Gonca gülün tımarın yok,
Ben seni çoktan severdim amma,
Senin benden haberin yok.

demiştir.

K. — Madem siz birbirinizin ağzına tükürmüş-
sünüz, ben arada ne oluyorum?

Ç. — Şimdi sen git ona söyle herkes yârini al-
mış mandıra safâsına götürmüş, ben de onu alıp
mandıra safâsına götüreceğim.

K. — Olur, söylerim. (*Eve gelir.*) Bana bak, Ra-
biş hanım, bu oğlan kim?

Ra. — Bu oğlan Üsküdar'da basmacıdır, ken-
disine beş on kuruş borcumuz var. Onu istemeğe gel-
miştir, saviver gitsin?

K. — Alacaklar böyle karanfilli mi istenir?

Ra. — Sen bakma onun lâflarına, biraz çapkın-
cadır, sav gitsin.

K. — (*Gelecek.*) Bana bak oğlum, sen bunu
mandıra safâsına ne ile götüreceksin?

Ç. — Araba ile.

K. — Araba olmazsa..

Ç. — Faytonla.

K. — Fayton olmazsa?

Ç. — Sineme sarar öyle götürürüm.

K. — Aç bakalım sineni.

Ç. — (*Sırtarak.*) Aman babacığım sahiden ge-
liyor mu?

K. — Sen şöyle iyice aç sineni, hem sıkı dur.

Ç. — Gelsin sinem daima onun için açıktır. (*Ba-
şını arkaya doğru eğer.*)

K. — (*Bir tokat atar.*) Haydi güle güle mandı-
raya. (*Çelebi gider. Hacıvad eve gelir.*) Bana bak ha-
nim, attım tokadı defoldu gitti.

Ra. — Ellerine sağlık, sana bir kahve pişireyim
mi?

K. — Fena olmaz.

(*Şarkı söyleyerek kekeme gelir.*)

(Şarkı. Makamı: Uşşak. Aksak. Hâfız Cemil
Efendi)

*Kaçma dîdemden aman ey gülşenim,
Hâtırım şâd olmuyor sensiz benim,
Sen mişin ömrüm bahârî gülşenim.*

(Nakarat)

Hâtırım şâd olmuyor sensiz benim.

Ke. — (*Kekelererek.*) Ge.. gele ge.. le ge...!-
dim, bu bu bu...racığa. Dadadağı gö...gö...gönlüm ne
ne ne reciğe. He he hele ye..ye.. yerden bi bi birta ta
taş alayım atatatayım. Ba ba bakalım ya ya yârimin
pe pe pencere si si sine ra raras gelir mi.

(*Yerden taş alır, Karagözün evine atar.*)

K. — (*İçeriden.*) Ay.. amaan kafama gene taş
geldi. (*Perdeye gelir.*) Ne attın taşı benim kafama?

Ke. — A a affedersi si si sin.

K. — (Oğlanın lâfını keserek.) Sinislenden baş-
larım ha...

Ke. — Ta ta ta taş sana na na, mı ge ge ge geldi?

K. — Kellegâhuma geldi. Hem niçin attın taşı?

Ke. — Baba se se sen, bu bu burada mı o o o otu-
ruyorsun?

K. — Evet ben burada oturuyorum, ne yapacaksın?

Ke. — Buraya Ü Ü Üsküüüüdadadadarda hahahasıssısıra sısıssırararadıdının kıkıkızı Rarara-bibibiş hahahanın gegegelemiş, tatatatanırmısın?

K. — Tanırım ne olacak?

Ke. — Heheherkes yayayârini aaaalmış mama-
mandıra sasafâffâsına gögögögötürmüş bebebeben de
onu aaalıp mamamamandıra sasafâffâsına gögögö-
tütütüreceğim.

K. — Dur, haber vereyim. (*Eve gelir.*) Bana bak hanım.

Ra. — Buyurun canım.

K. — Bir herif daha geldi. Dilinin makinesi bozuk, Eyüp vapuruna benziyor. Pepepe dedededede..

Ra. — Ha.. anladım bizim Üsküdar'daki kunduracı kekeme Çelebi. Geçenlerde bir çift iskarpin yaptırmıştım parasını istemeye gelmiştir. Saviver, saviver.

K. — Bu para mara istemiyor.

Ra. — Ya ne istiyor?

K. — Herkes yârini almış mandıra safâsına götürmüş, ben de onu alıp mandıra safâsına götüreceğim, diyor.

Ra. — Canım işte parasını istiyor, sav gitsin.

K. — Ben şimdi onu savarım. Sen de pırtılarını yavaş yavaş topla. (*Perdeye gelir.*) Bana bak oğlum, sen onu Yalova Safâsına ne ile götüreceksin?

Ke. — Araba ile.

K. — Araba olmazsa.

Ke. — Faytonla.

K. — Fayton da olmazsa.

Ke. — Sîneme sarar öyle götürürüm.

K. — Aç sineni hazırol.

Ke. — Ge ge ge gelecek mimimi...

K. — Gelecek mimimi.

Ke. — Sînem onun için dâimâ açıktır.

K. — Şöyle kafam arkaya ver. Hah şöyle. (*Bir tokat atar, kekeme kaçar.*) Haydi sen de mandıraya. (*Eve gelir.*) Bana bak Rabiş hanım, haydi pırtılarını topla çek arabanı.

Ra. — A benim güzel kocacığım, ben sana ne yaptım da beni kovuyorsun?

K. - Senin Üsküdar'da kafese koymadığın esnaf kalmamış, hem bunlar pek alacaklıya benzemiyorlar. Gelenler paradan değil, mandıra safasından bahsediyorlar.

Ra. — Artık başka kimseler gelmez. (*Ağlar gibi*) Beni kovma.

K. — Eğer başka gelen olursa derhal pirtılarını topla.

Ra. — Peki efendim.

(Şarkı ile himmim Çelebi gelir.)

(Şarkı. Makamı: Uşşak. Aksak. Kanunî Garbis Efendi)

Arzû ediyor vuslat-ı can bahşım cânım,
Kurban olayım gözlerine ruh-i revânım,
Gel ilme diriğ hasret ile bitti tüvanım.

(Nakarat)

Kurban olayım gözlerine ruh-i revânım.

Hı. — Gele gele geldim buracığa. Dahi gönüm nereciğe? Hele yerden bir taş alayım, atayım bakalım yârimin penceresine rass gelir mi? (*Atar, Kara-gözü'nün başına gelir.*)

K. — (*İçeriden.*) Ay.. aman.. kafam delindi. (*Perdeye gelir.*) Taşı sen mi attın?

Hı. — Affedersin sana mı rast geldi?

K. — Bana, hem de kafama geldi. Az kaldı tepem patlayacaktı. Bana bak senin burnuna ne oldu?

Hı. — Ben anadan doğma himhimim.

K. — (*Eve gelerek.*) Yâhû.

Ra. — Efendim.

K. — Bana şuradan biraz pamuk ver.

Ra. — Pamuğu ne yapacaksın, bir yerin mi ka-nadı?

K. — Sen ver pamuğu.. (*Pamuğu burnuna sokarak perdeye gelir, himhim gibi konuşmaya başlar.*) Ey oğlum taşı niçin attın?

Hı. — Vay baba sen de himhim mısın?

K. — Evet ben de himhimim.

Hı. — Sen anadan mı himhimsin, yoksa babadan mı himhimsin?

K. — (*Burnundaki pamuğu çıkararak.*) Ben ne anadan himhimim ne de babadan. Şimdi söyle bakalım taşı niçin attın?

Hı. — Buraya Üsküdar'dan Hasıra sığradımın kızı Rabiş hanım adında biri geldi mi?

K. — Geldi ne olacak?

Hı. — Herkes yârini almış mandıra safâsına götürmüş. Ben de onu alıp mandıra safâsına götüreceğim.

K. — Rabiş hanım, (*hiddetli*) hanımlar götürsün inşallah.

Ra. — Buyurunuz efendim.

K. — Bu sefer de burnu tıklı bir herif gelmiş, seni çağırıyor.

Ra. — Ne yapacakmış beni?

K. — Mandıraya götürecekmış.

Ra. — Ha anladım bizim himhimzâde gelmiş. Bu adam Üsküdar'da manifaturacıdır. Ben de beş on kuruş alacağı var, istemeye gelmiştir, saviver gitsin.

K. — Hep alçaklar mandıra safâsıyla mi para isterler?

Ra. — Onlar nâzik adamlardır. Öyle isterler, saviver saviver.

K. — Olur. (*Perdeye gelir.*) Oğlum sen onu mandıraya ne ile götüreceksin?

Hı. — Araba ile.

K. — Araba olmazsa.

Hı. — Faytonla.

K. — Fayton olmazsa?

Hı. — Sineme sarar öyle götürürüm.

K. — Aç sineni öyle ise.

Hı. — Aman babacığım geliyor mu?

K. — Sen aç sineni hem sıkı dur.

Hı. — Neden?

K. — Rabiş hanım hızlı gelir de ondan. (*Hım-hımın kafasını geriye iter.*) Hah, şöyle sıkı dur, geliyor.

Hi. — Sinem onun için dâimâ açıktır, hemen gelsin.

K. — (*Bir tokat atarak.*) Haydi cehenneme. (*Hım-hım kaçır.*) Şimdi kariyı sepetlemeli.. (*Eve gelir.*) Bana bak Rabiş misin, nesin? Anlaşıldı, Üsküdar'da Hasırlara sığramışsın. Burada da kilimleri berbat edeceksin. Haydi bakalım pırtını topla, çık kapıdan dışarı.

Ra. — A benim güzel kocacığım, sen de hiç merhamet yok mu? Böyle gece yarıları benim gibi biçâre genç, güzel dilberi, edâh, şiveh, cilveli bir kızı nasıl kıyarsın da sokaklara atarsın?

K. — (*Ağzını şaplatarak.*) Böyle kendini met-hetme, ağzım sulandı. Haydi otur bakalım, inşallah başka gelen olmaz.

Ra. — Olmaz efendim olmaz.

(*Türkü söyleyerek Tiryâkı gelir.*)

(Makam: İsfahan. Üslûl. Çiftesofyan)

Fesliyen elti gül bitti,
Dalında bülbül ötti,
Ötme bülbül yârim gitti.

(Nakarat)

Ben dertliyəm kan aşılarım,
Kaareler başlar, yanar aşılarım.

(2 ncı hâne)

Fesliyenim ocak ocak,
Ne kaçarsın köşe bucağı,
Yatar isen işte kucak.

(3 üncü hâne)

Bir sille vurdu başıma,
Holozum indî kaşıma,
Yarık oldu genç yaşuma.

(4 üncü hâne)

Yorganın ucuna bastım,
Koyununa girmekti kasdım,
A benim sevgili dostum.

T. — Gele gele geldim buracığa. Dâhi gönüm nereciğe? Hele yerden bir taş alayım atayım, bakalım yârimin penceresine gelir mi? (*Atar.*)

K. — (*İçeriden.*) Aman ah ay! Beynim delindi!. (*Perdeye gelir.*) Vay sen mi attın taşı pinpon herif!.

T. — Eyvah sana mı geldi, kusûra bakma. (*Kunh der, uyur.*)

K. — Ay, herif uyudu. Bana bak, hey hemşeri uyan uyan Üsküdar'da sabah oldu.

T. — Bir miktar hâbe varmıştım. Üsküdar dedin de aklıma geldi. Buraya Üsküdar'dan Hasıra sığradının kızı Rabiş hanım nâmanıda tâlfe-i nisâdan biri geldi mi? (*Kunh der, uyur.*)

K. — Üsküdar'da Nisan ayında tahın yiyen Rabiş hanım geldi mi, diyor. Hem de uyuyor. (*Dürte-rek.*) Hey hemşeri, ihtiyar uyuma be.

T. — Ha ne diyordum, evet. Ol dilber-i rânâ, âfet-i devran, mahbûbe-i zeman, hilâlkaş, çeşmi siyah al yanaklı, kiraz dudaklı Rabiş Hanımefendi aceb geldi mi?

K. — Sen uyurken geldi. Baktı sen uyuyorsun savuştu gitti.

T. — Eyvahl. Hangi canibe gitti?

K. — Şu arkadaki camiye gitti.

T. — Aman derhal yetişeyim. (*Gider.*)

K. — Haydi uğurlar olsun. (*Eve gelir.*)

Ra. — Yahucum sokakta kiminle konuşuyordun?

K. — İhtiyar bir herif gelmiş, ballandıra ballandıra seni sordu. Ben de camiye gitti. dedim. Koyarak gitti.

Ra. — Merak ettim de.

(*Türkü söyleyerek Yahudi gelir.*)

*Balat kapısından yirdim içeri,
Korçalar oturmuş iki keçe,
Çok oldu mu buradan yârim yeçe,
Andey andey ande Balâd'a.*

Y. — Nokari alışveriş, yoktur bir de eğleniş.
Tamam üçbuçuk verdi Balâd'a yidiş geliş
Esyiler alayım, badana furçaları.

K. — (*Pencereden*) Ooo, bizim eskici Salamon gelmiş. (*Aşağıya atlar.*) Hoş geldin Salamon..

Y. — Eee, hoş bulduk Karagöz. Nasilsin bakalum, çocuk çocuk, tavuklar, kediler, sözüm sana eşekler, sipalar nasıldılar?

K. — Bana bak Salamon, ağzımı topla tepele-
rim ha...

Y. — Haydi ağzını topladın, kulaklarını salla bakalum..

K. — Bana bak Salamon, yutturma suratına yumruğu yersin ha...

Y. — (*Tokat yemiş gibi bağırır.*) Ey, ayyayayay amanın can kurtaran yok mu?

K. — Ne bağırıyorsun be?

Y. — Yormedin mi suratima vurdular.

K. — Hay yaygaracı kerata hay.

Y. — Bana bak kuzum, buralara Üsküdar'dan hasircinin kızı Rabîş hanım yemiş mi?

K. — Gelmiş ne olacak?

Y. — Yemiş e, mâşallah mâşallah, ona soyle esyici Salamon yemiş, de.

K. — Sen ondan ne istiyorsun?

Y. — Ben on esyi Ferâceler sattım, parasını vermedi.

K. — Kaç para istiyorsun ondan?

Y. — Yellibeş kuruş.

K. — Hepsî hepsî beş kuruş mu?

Y. — Nasin beş kuruş, ellibeş kuruş..

K. — Ya kadının parası yoksa.

Y. — Yelsin mandıra safâsına yideriz.

K. — Onu mandıra safâsına neyle götüreceksin?

Y. — Ondan kolay ne var, torbama kor yotururum.

K. — Aç torbanı geliyor.

Y. — Aman aman çabuk yelsin.

K. — (*Bir tokat atarak.*) Haydi uğurlar olsun. (*Eve gelir.*) Yâhû aç kapıyı!

Ra. — Gene nerelerdeydin?

K. — Sen Üsküdar'da tongaya koymadık kimse bırakmamışsın.

Ra. — Gene kim geldi?

K. — Eskici Salamon geldi. Sen ondan ferâce almışsın parasını ister.

Ra. — Verdin mi?

K. — Verdim ya!

Ra. — Nasıl verdin?

K. — Bir tokat aşkettim suratına gitti gider.

Ra. — Oh eline sağlık kocacığın.

(Türkî söyleyerek Beberûhi gelir.)

Dimeto, dimeto, Beberûhi..

Dimeto, dimeto, Beberûhi..

Vardım Haleb'e bindim dolaba,

Paraları verdim rakı şaraba

Yalel yalel yalel yalel..

Kaplumbağarı nalladılar,

Sırtına semer bağladılar,

Yalel yalel yalel yalel..

Be. — Bana adıyla sanyılan altıkulaç Beberû-
(Penceresinden bakarak.) Bu da kim be! (Aşağıya
atlar.) Sen kimsin be!

Be. — Vay sen beni tanımadın mı?

K. — Senin adın ne?

Be. — Bana adıyla sanyılan altıkulaç Beberu-
hi derler.

K. — Ulan senin neren altıkulaç, beşbuçuğun
iftirâ.

Be. — Sen kimsin.

K. — Benim adım Karagöz.

Be. — Merhaba Karagöz amca, nasılsın hoş mu-
sun, dolu musun, boş musun? Karga mısın kuş mu-
sun?

K. — Bu aptal be! Bana bak burada ne arıyor-
sun?

Be. — Buraya benim Rabiş hanım amcam gel-
miş gördün mü?

K. — Ulan hiç hem hanım, hem amca olur mu?

Be. — Olmaz olur mu aptal enay! Önce o benim
hanım teyzemdi sonra hastaneye gitti geldi hanım
amcam oldu. Hah ha ha.. hoşuma gitti merhâba.

K. — Vay canına sonra daha ne oldu?

Be. — Annem sana selâm söyledi, bana on pa-
ra vereceksin.

K. — On parayı ne yapacaksın?

Be. — İğne alacağım, torba dikeceğim, taş top-
layacağım, hamam yapacağım.

K. — Sonra daha neler yapacaksın?

Be. — Hamamda senin kel başını yıkayacağım.

K. — (Bir tokat atarak.) Defol şuradan, aptal
sen de. (Evine gider.)

Ra. — Canım gene nerelerdeydin?

K. — Bir aptal gelmiş, birtakım saçma sapan
lâflar etti.

Ra. — Sen de dinledin değil mi?

K. — Attım tokatı defoldu gitti.

Ra. — Beni sormadı mı?

K. — Sordu hem dedi ki Rabiş hanım amcam
nerede, dedi. Ulan, dedim, hem hanım, hem amca na-
sıl olur dedim ise, önceden Rabiş hanımdı, hastaneye
gitti geldi hanım amca oldu, dedi. Bende bir tokat
attım defoldu gitti.

Ra. — Çok iyi etmişsin eline sağlık.

K. — Ben biraz yatacağım, zira çok yoruldum.

Ra. — Güle güle yat, güle güle kalk.

(*Türkü söyleyerek Tuzsuz Deli Belcir gelir.*)

"Argo dilince sarhoşa matiz, denir.")

— Türkü —

*Nice sevmeyeyim dostlar aman bir acayip hâli var,
Yanağında gül açılmış, etrafında hâli var,
Bugün bana çevrederse yarın Hak dıvânı var.*

(Nakarat)

Doldur doldur ver içeyim aman yâr bugün mey istemem,

(2 nci hâne)

*İki kaşın arasında aman bir beni var nur gibi,
Karşısında divan durdum eli bağlı kul gibi,
Ko çeksinler dâra beni aman aman Hallâc-ı Mansur gibi.*

M. — (*Bir nârâ atarak.*) Eeeey gidi felek!. Ey gidi felek!..

Ra. — (*İçeriden*) Yâhü..

K. — Hü..

Ra. — Kalk bak, galiba yangın var, bekçiler bağıırıyor..

K. — (*Pencereden bakarak.*) Bekçi baba yangın nerede?

M. — (*Bir nârâ atarak.*) Eeeeyt ulan avrat, ulan avrat.

K. — (*İçeri girerek.*) Anladım.

Ra. — Neredeymiş?

K. — Avrat pazarında imiş.

M. — (*Bir nârâ daha atarak.*) Eeeeyt gidi felek!. Ey gidi felek!..

K. — Dur bakalım bu da kim. (*Perdeye gelir.*) Ne bağıırıyorsun, burası meyhâne mi?

M. — Vay kafadar sen buralı mısın?

K. — Hayır bural değilim, Eskizağrahıym.

M. — Buraya Üsküdar'dan Hasıra sığradımın kızı Rabiş adında bir avrat geldi mi?

K. — Dur sorayım. (*Eve gelir.*) Bana bak karı, dışarıya suratının bir tarafı yangın yerine dönmüş, bir tarafını da neye benzetirsen benzet. Bir elinde saldıрма, bir elinde şarap şişesi. Bulut gibi sarhoş bir herif gelmiş. Seni soruyor.

Ra. — Eyvah benim kocam gelmiş.

K. — Neee! Hani kocan, boşamış sokağa atmıştı seni.

Ra. — Kov gitsin.

K. — Bu pek kovulacak şeylerden değil. (*Perdeye gelir.*) Gelmiş, ne olacak?

M. — Git o yâre benden selâm söyle taksın ta kıtırsın da gelsin.

K. — Olur. (*Giderken*)

M. — Gel

K. — dim.. (*Geri döner.*)

M. — İpekli ferâcesini giysin, şemsiyesini açsın da gelsin.

K. — Gelsin.. (*Giderken*)

M. — Gel

K. — dim.. (*Geri döner.*)

M. — O yâre benden selâm söyle. Gözlerine sürmeler çeksin, gerdan kırarak gelsin.

K. — Gelsin. (*Giderken*)

M. — Güzel kokular sürünsün kırta kırta gelsin.

K. — Gelsin. (*Giderken*)

M. — Gel..

K. — Gelmem artık. (*Eve gider.*) Haydi bakalım, herif seni istiyor.

Ra. — Gidip bakayım ne istiyormuş. (*Perdeye gelir.*) Vay yığdım, şahbâzım, hoş geldiniz safâ geldiniz.

M. — Hoş bulduk senin buralarda ne işin var?

Ra. — Şuracıkta bir ufacak ev buldum.

M. — Bahçesi filân var mı? Rakı içecek balkonu var mı?

K. — (*İçeriden.*) Zıkkımın kökünü iç.

Ra. — Pek o kadar büyük değilse de ikimize yetişir.

M. — Öyleyse geliyorum.

Ra. — Buyurun efendim buyurun. (*Eve gelir.*)

K. — (*İçeriden.*) Ulan eve getirme o herifi.

Ra. — (*İçeriden.*) Zıyanı yok canım, bir iki tek atar gider.

K. — Ya ben nereye gideyim?

Ra. — Sen şimdi şu gusulhâneye gir, o içer içer sızar. Tutar kapı dışarı atarız vesselâm.

K. — Olur, gireyim. (*Girer.*) Burası da pis kokuyormuş.

M. — Aşk-ı yâran, muhabbet-i cânân, ben de gidiyorum, yâr aşkın yâhey. (*Eve girer.*) Nâzeninim sofralar kurulsun, mezeler hazırlansın. Seninle şöyle karşı karşıya çakalım.

K. — (*Gusulhânedan*) Ziftin pekini çak.

M. — (*İçeriden*) Ben seni ararken çok terledim. Vücudum fena halde ter kokuyor, bana bir kazan su ısıtsan şuracıkta yıkanırversem olmaz mı?

Ra. — (*İçeriden*) Çok iyi olur. Hemen ocağı yakayım, bir kazan su ısıtayım.

M. — (*İçeriden*) Kazanın altına odunu bolca koy, su fıkır fıkır kaynasın, ancak vücudum öyle temizlenir.

K. — (*Gusulhânedan*) Herif beni burada istakoz gibi haşlayacak. Ben şuradan yavaşça savuşurum vesselâm. (*Perdeye gelir.*) Oh, yarabbi şükür, şurada oturur ortalığı dinlerim. (*Kapısının önüne oturur.*)

M. — (*İçeriden*) Haydi bakalım, rakılar gelsin, sazlar çalsın, sen de zilleri tak..

K. — Vay canına bizim ev meyhâneye döndü.

Ra. — (*İçeriden*) Mahalle arasında saz olmaz, sonra bizi basarlar.

M. — Kimin haddine düşmüş basmak, bana adıyla sanıyla Tuzsuz Deli Bekir, derler. Ben adamın kellesini uçururum.

K. — Vay canına herif tatsız tuzsuzmuş.

Ra. — Yığdım, şehbazım ne olur ne olmaz buradan uzaklaşalım.

M. — İyi aklıma getirdin. Herkes yârini almış mandıra safâsına götürmüş. Biz de oraya gideriz, sonra da eğleniriz, olmaz mı?

Ra. — (*İçeriden*) Hay hay efendim gidelim.

M. — (*İçeriden*) Giy ferâceni çık dışarı.

Ra. — Çıkıyorum efendim.

K. — Ben size şimdi mandırayı gösteririm. Gideyim şu hımhım burunsuzu, kekemeyi, arsız altı kulacı, sinyor sıkıntıyı, uyku tulumunu toplayım, siz görürsünüz şimdi. (*Dışarıya doğru bağırır gibi.*) Bana bakın hımhım, burunsuz, birbirinden uğursuz, altı kulağ, beş buçuğu yalan, Salamon, uyku tulumu neredesiniz, hepiniz buraya gelin. (*Önde Memiş Çelebi; sıra ile Kekeme, Hımhım, Tiryâki, Yahudi, Bebe-*

ruhi gelirler.) Bana bakın, bizim eve Tuzsuz Deli Bekir sarhoş geldi. Bu herifi kapı dışarı atacağız. Hazır mısın Memiş Çelebi, Kekeme Çelebi, Hımhum Çelebi. *(Her üçü de hazırız der.)* Sen Tiryâki Baba *(Tiryâki uyur.)* bana bak, hey uyuma be! Seni de biz adam diye çağırdık.

T. — Uyumuyorum, kulaklarım sende.

K. — Hangi bende boyuna hırrr yapıyorsun. Dinle beni bizim eve sarhoş bir herif geldi. Onu kapı dışarı atacağız. Anladın mı?

T. — Hay hay kuyruğundan tutunca tâââ.. arkadaş virâneliğe kadar atarım.

K. — *(Makamlı)* Atma da çavuş atma. Bana bak Salamon, bu herifi dışarı atacağız.

Y. — Çok yizel.

K. — Sen ne yapacaksın?

Y. — Ben pabuçları bırakır kaçırım.

K. — Haydi oradan tabansız kerata sen de. Sen ne yapacaksın altı kulaç?

B. — Hah hah hah, ben adamın ağzından girer, burnundan çıkarım.

K. — Ulan herif iki tarafı da tıkar, sen içeride ağustos böceği gibi patlarsın.

M. — Haydi nâzeninin çık dışarıya.

Ra. — Çıkayım efendim. *(Kapının önüne çıkar.)* Aaaa!.. *(Geri gider, içeriden)* Aman efendim, kapının önü etten kale kesilmiş. Bütün mahalleli oraya toplanmış.

M. — Ben şimdi onların haddini bildiririm.

K. — Bana bak, sıkı durun geliyor ha!.. Hemen gelir gelmez yakalayalım. *(Hepsi birden.)* Hay hay..

M. — *(Bir nâra atarak.)* Kimmiş o kapının önünde hırlayanlar. Savulun bakayım oradan.

K. — Bana bak geliyor, hemen yakalayalım. *(Bütün mahalleli sessizce kaçarlar. Bakar ki hepsi kaçmış)* Ben ne duruyorum. Bana da Allahaismarladık. *(Gider.)*

M. — Haydi nâzeninin kimseler kalmadı. Doğru mandıra safâsına yâhey... *(Giderler.)*

K. — *(Perdeye gelerek)* Amma tabansız şeylermiş ha! Kaçarken kimi mendilini düşürmüş, alayım şunu *(der, yere ejilür, kalkar.)* Tiryâki de çubuğunu düşürmüş, *(onu da alır)* of.. bu da pis pis kokuyor. Yemiş Çelebi de para kesesini düşürmüş, Kekeme Çelebi de galibâ nüfus kâğıdını düşürmüş. Aaaa!.. Altı kulaç küllâhındaki püskülünü düşürmüş.. *(Onları da alır, son olarak yerde bir şeyler ararken Hacivad gelir. Hacivad'ı yakalar.)* Hah.. Hımhımın hamam bohçası düşmüş bunu da alırım.

H. — Aman birâder ben hamam bohçası değilim.

K. — Sen miydin? İdare fitili, mum bacaklı herif.

H. — Aman birâder nedir bu işler?

K. — Kafanı kırsın geyiklerle keşişler. *(Tokat)*

H. — A birâder ne vurursun elin kırsın.

K. — Ekler kenetler yapıstırır gene vururum. *(Tokat)*

H. — Hoş olsun küllâni, yıktın perdeyi eyledin virân, varayım sahibine haber vereyim heman. *(Gider.)*

K. — Her ne kadar süre-i lîsân ettikse affola. İnşallah yarın akşam Karagözün ağalık oyununda yakna eline geçerse vay hâline vay.. *(Gider.)*

APTAL BEKÇİ OYUNU

İŞARETLER :

- K. — Karagöz.
H. — Hacıvad.
Z. — Zenne.
T. — Tuzsuz Deli Bekir.
C. — Çelebi.

(Perdenin önündeki göstermelik, nareke zırtlıklarıyla ve tef velveleleriyle kaldırılır.)

- H. — Semâi okuyarak gelir.

Semâi

*Didem yüzüne nâzır, nâzır yüzüne didem,
Kıblem olalı kaşın içün olalı kıblem,
Gamzen ciğerim deldi deldi ciğerim gamzen,
Bilnem nic'olur hâlim, hâlim nic'olur bilnem.*

- H. — Of hay Hâk.

*Eyâ sen sanma kim senden bu gültarı âdehan söyler,
Veyâ terkib olan unsur yahut lâhm-i zeban söyler,
Kimindir bunca cünbüşler kimindir nûtk iden sûret,
Özünden olmadık doğâ ki senden özgegan söyler,
Hayâl-i zî yeter ibret görünen hayme-i tende,
Değildir nûtk iden sûret derunında duran söyler.
Sekahüm rabbühüm hamrin içen âşıklar ey Nakış,
İrer mâşûkuna anlar mekândan lâmekân söyler.*

Huzûr-ı hâzıran, cem'iyet-i irfan; lâindir, münâfıktır şeytan. Şeytanın dinsizliğine, Rahmânın birliğine (burada yeri öper, ayağa kalkarak) ve bizi temâşâ eden ahıbbânın sağlığına.

Nâdanlar eder sohbet-i nâdanla telezüz,
Divânelerin hemdemi divâne gerektir.

Beyt-i güzîninin müeddâsınca, her hâli lâtif, etvârı zarif, fasihullisân, musâhabeti tatlı.

K. — (Penceresinden) Hoş geldin keçi suratlı.

H. — Bir yâr-ı vefâdâr olsa, gelse karşıma; o söylese ben dinlesem, ben söylesem o dinlese, her ikimiz de söylesek bizi seyredenler safâyâb olsalar. Diyelim, işimizi Mevlâm rast getire. Hay bana bir eğlence meded, yâr bana bir eğlence meded!.

K. — (Atlar, boğuşmaya başlarlar.) Seni gidi utanıp arlanmaz seni..

H. — Aman Karagözüm bırak, sakahımı yoldun!.

K. — Sen de beni bırak, boğazımı sıktın. (Hacıvad kaçarak.)

K. — (Arka üstü düşer.) Aman of! Öldüm bayıldım, eski hasırlar gibi yerlere yayıldım. (Kalkarak.) Şükret ki elimden kurtuldun, yoksa seni boğardım Alimallah.

H. — (Gelir.) Vây Karagözüm mâşallah mâşallah. Efendim akşam-ı şerifin hayırlar olsun.

K. — Senin de sinsileni sansarlar boğsun. (Tokaç)

H. — Aman Karagözüm ben sana iltifat ediyorum, sen bana vuruyorsun. Yazıklar olsun yazık!.

K. — Hoş geldin kazıkoğlu kazık. (Tokat)

H. — Ah Karagözüm adam olamamışsın. Hâşâ huzurdan şu dünyâya eşek gelmişsin eşek gidiyorsun.

- K. — Ona Yarabbi şükür.
 H. — Neden?
 K. — Ya sen katır geldin de beygir mi gidiyorsa-
 sun? (*Tokat*)
 H. — Aman Karagözüm ben senin gibi değilim.
 Ben her nereye gitsem bana saygı gösterirler, ayağa
 kalkarlar.
 K. — Ayağa mı kalkarlar.
 H. — Zâhir.
 K. — Peki sana kaç kişi ayağa kalkar?
 H. — Benim terbiyeme ilmi irfânıma her git-
 tiğimde beş on kişi ayağa kalkar.
 K. — En çok kaç kişi ayağa kalkar?
 H. — Birâder bin kişi kalkmaz ya on beş yirmi
 kişi kalkar.
 K. — Şu hâlde ben senden çok saygılıyım Hacı-
 vad.
 H. — Ne gibi?
 K. — Ben evde bizim karıyla kavga ettim mi
 bütün mahalleli ayağa kalkar.
 H. — Bu saygı mı, bu âdetâ rezâlet.
 K. — Rezâlet mezâlet, şu ayağa kalkarlar ya.
 H. — Yazıklar olsun Karagözüm, sen de hiç
 edeb erkân yok.
 K. — Vardı ama sattım.
 H. — Neyi sattın?
 K. — Babadan kalma çürük evle bir dükkân.
 H. — Yâni Karagözüm sen hiç anlamıyorsun
 ilmi-hikmetten.
 K. — Aman Hacıvad kim kaldırdı kilimi mek-
 tepten?

- H. — Sana şimdi kilimi mektepten kaldırmış-
 lar diyen varmı? (*Tokat*)
 K. — Sana da câmiden halıyı kaldırmışlar di-
 yen var mı? (*Tokat*)
 H. — Yâni Karagözüm, ağzından çıkamı kula-
 ğın duymuyor.
 K. — A musibet benim hiç hâlimi sormazsın,
 gelmişsin birtakım mavallar okursun. Ne olur bir
 ekre de benim hâlimi sor. Başından geçenleri bil-
 mezsın.
 H. — Hayrola Karagözüm başından neler geç-
 ti?
 K. — Ah sorma Hacıvad bizim karıyla kavga
 ettik.
 H. — Sebep.
 K. — İşte komşunun kocası karısına neler alı-
 yor, karısını çiçek gibi gezdiriyor. Sen bana yılda bir
 basma entariyi zorla alıyorsun, derken iş büyüyor
 haydi ben kapı dışarı.
 H. — Dayak mayak da yedin mi?
 K. — Şükür kapıdan dışarı fırladım, doğru bi-
 zim köşebaşındaki kahveye. Baktım orada bizim ma-
 halle delikanlıları oturmuşlar kahve içiyorlar. Beni
 görünce vay Karagöz baba hoş geldin safâ geldin,
 böyle soluk soluğa nereden geliyorsun? Gel şöyle
 otur. Sana bir kahve ısmarlayalım. Bir sigara iç yor-
 gunluğun gitsin, dediler. Kahveciye seslendiler. Ka-
 ragöz babaya şekerli kahvesi bol, ihtiyar işi bir kah-
 ve yap, dediler. Kahve geldi. Sigara içer misin de-
 diler. Olursa içerim dedim. İhtiyar işi bir kalın si-
 gara yaptılar.

H. — Delikanlılar seni seviyorlarmış.

K. — Eksik olmasınlar ben kemâl-i âfiyetle kahveyi, sigarayı içtim. Şöyle ağacın altına yatayım, dedim ve yattım. Oh bir âlâ uyumuşum.

H. — Kahve sigara insana rehâvet verir.

K. — Derken canım hamama gitmek istedi. Kalktım hamama gittim. Soyundum içeri girdim. Bir kurnanın başına oturdum. Bir de baktım iki tellâğın kolları arasında ipekli pestemallara sarılı birini getirdiler. Göbek taşının üstüne havlular serdiler o adamı yatırdılar ve gittiler.

H. — Her halde tere yatırmışlardır.

K. — Öyle olacaktı. Adam biraz yattı bilmem ne oldu adam göbek taşından yuvarlandı yere düştü.

H. — Her halde sıcaktan adama fenalık gelmiştir.

K. — Herife fenalık, bana da bir şeytanlık geldi.

H. — Ne gibi?

K. — Adamın yüzüne baktım, adam tıpkı bana benziyor. Usulca adamın belinden ipekli pestemalları kendi belime bağladım. Bendeğini de onun beline bağladım. Adamı ayağından çektim, halvetin içine bıraktım. Geldim göbek taşındaki adamın yattığı havluların üstüne yattım.

H. — Ya hamamcılar seni ne yaparlar?

K. — Ben tıpkı o adama benziyorum, dedim ya.

H. — Sonra?

K. — Derken tellâğın biri geldi. Kendiniz yıkamır mısınız dedi, ben de hiç bozmadım evet dedim. Ve beni aldı halvete götürdü, tertemiz gıcır gıcır bir yıkadı, temiz ipekli bir havluya sardı ve o adamın so-

yunduğu odaya kolunda beni götürdü bıraktı. Derken başka bir natır geldi, güzelce kuruladı, başka havlulara beni sardı. Efendi, sıhhatler olsun; kahve, çay, nargile içir misiniz dedi, içirim dedim. Nargile, kahve güzelce içtim.

H. — Peki o adam da seni tanımadı mı?

K. — Ne gezer. Getirin benim çamaşırlarımı dedim. Bir bohça getirdi, bohçayı açtım. İçinde ipekli çamaşırlar, güzelce giyindim. Cepleri elledim; altınlar, mecidiyeler cepler para dolu. Beni kuruluşana, bohça getirene bir mecidiye, kunduraları getirene bir mecidiye, tellâklar kapıya sırayla dizilmişler, onlara birer mecidiye hepsi yerden temennâlar, Allah ömürler versin, diyerek kapıdan selâmetlediler. Bir de baktım, kapının önünde bir fayton arabası, arabacı kapıyı açtı, buyurun efendim dedi, beni arabaya bindirdi.

H. — Araba kimin?

K. — Araba efendinin arabasıymış.

H. — Arabacı da seni tanımadı mı?

K. — Sana demedim mi, ben tıpkı o adama benziyorum.

H. — Eee, sonra?

K. — Derken Hacıvad, araba bir konağın önüne durdu.

H. — Orası neresi?

K. — Efendinin konağıymış, kapılar açıldı iki uşak geldi, kollarıma girdi. Efendim, sıhhat ve âfiyetler olsun diyerek içeri aldılar.

H. — Uşaklar da seni tanımadılar mı?

K. — Ne gezer iki tane güzel merdiven başına uşakların kolundan beni aldılar. Efendim, sıhhat

ve âfiyetler olsun diyerek yukarı çıkardılar. Merdivenin başında ipekten gecelikler giyinmiş âfet-i devrân, mahbûbe-i cihan, ayın on dördü gibi bir hanım. Kızlar, efendimi incitmeyin yavaş çıkarın, dedi. Kızların kolundan beni kendi koluna alarak; aman benim efendim, sıhhatler, âfiyetler olsun, güle güle kirleniniz, diyerek aldı beni bir odaya götürdü. O oda yatak odasıymış.

H. — Hanım da seni tanımadı mı?

K. — Dedik ya, ben o adama benziyorum.

H. — Sesinde mi tanımadılar?

K. — Ben hamam yorgunuyum hiç sesimi çıkaramıyorum.

H. — Yaaa, sonra?

K. — Hanım bana gecelikler giydirdi. İstirahat ediniz, çok yorulmuşsunuz, diyerek, kuştüyünden yapılmış karyolaya yatırdı, bir yelpäze aldı, geldi başucuma oturdu. Yavaş yavaş yellemeğe başladı. Ben yarı gözüm açık yarı kapalı, uyur gibi yapıyorum.

H. — (*Ağzını şapırdatarak.*) Aman Karagözüm sonra?

K. — Sulanma ağzını sil tepelerim ha!..

H. — Anlat anlat, sonra ne oldu, uyudun mu?

H. — Anlatmayacağım.

H. — (*Yalvarır.*) Kuzum Karagözüm anlat, sonra ne oldu?

K. — Efendi hamamdan gelip biraz istirahat-ten sonra kahvaltı edermiş. Sofra hazırlandı, hanım gelmiş beni uyandırıyor. Efendim, kalkar mısınız? kahvaltınız hazırlandı. Benim yine gözlerim yarı açık yarı kapalı sözde uyuyorum. Hanım baktı ki ben uyanmıyorum. Efendinin içine baygınlık gelmiştir,

diyerek bir şişe levanta getirdi, yavaş yavaş yüzüme sıkmaya başladı. Bir de gözümü açtım ki, ne görsem beğenirsin. Başucunda bir köpek gelmiş, yüzüme işemiyor mu?

H. — Aman Karagözüm bu ne demek?

K. — Hani ben evden kızarak kahveye gitmiştim ya oradaki adamlar bana bir sigara vermişlerdi. Meğer o sigaranın içinde esrar varmış. Ben o sigarayı içince bu dalgaları görmeye başlamışım. Sen ne dersin bu işe.

H. — Deminden beri ağzımı sulandırdın. Kör olasın derim. (*Gider.*)

K. — Sen gidersen beni buraya mhlamazlar, pamuk ipliği ile hiç bağlamazlar. Ben neyler çekilir, giderim. İdgâhda dolaba dilber seyrine bakalım, âyine-i devran ne gösterir. (*Gider.*)

— *Muhavere burada biter. —*

(*Yardaklar aşağıdaki şarkıyı söylerken Hacivad tarafına ev kurulur.*)

Şarkı

*Nâle-i cangâhı cânân duymuyor,
Neyleyim takdire tedbir uymuyor,
Derd ü mihnet tende râhat koymuyor,
Neyleyim takdire tedbir uymuyor.*

(*Bu şarkı biterken Zenne gelir ve Hacivad'la karşılaşır.*)

H. — Vay benim hanım kızım, hoş geldiniz, safâ geldiniz. Böyle güzel güzel şarkılar söyleyerek ne tarafa gidiyorsunuz?

Z. — Allah ömürler versin Hacivad Çelebi pe-
der. Şöyle bir gezneye çıktım.

H. — Her halde evde otura otura canınız sıkıl-
mıştır.

Z. — Evimizi hiç sormayın Hacivad Çelebi.
Dam akıyor, arkada duvar yıkıldı, mal sahibi hiç al-
dırmıyor. Şuralarda münasip bir ev bulsam hemen
çıkacağım.

H. — Aman kızım tam vaktinde geldiniz. Şu-
racıkta elimin altında kutu gibi bir ev var. Bir kere
bakınız, hoşunuza giderse tutunuz.

Z. — Görebilir miyim?

H. — Hay hay buyurun görün. *(Eve girerler,
içeriden)* İşte kızım, burası mutfak, burası yemek
odası.

Z. — Çok güzel efendim.

H. — Yukarıda da iki oda var, çok kullanışlı-
dır. Çıkanlar çok memnundular. Bakınız arkada bah-
çesi.

Z. — Tavuk kümesi var mı?

H. — Var kızım, çıkanlar tavuk beslerlerdi.

Z. — Memnun oldum. *(Meydana gelirler.)* Ki-
râsı?

H. — Kızım siz yabancı değilsiniz, sizin için beş
mecidiye olur.

Z. — Buyurunuz bir ayhk.

H. — Arıan kızım güle güle oturunuz. *(Gider.)*

Z. — Ben de gideyim içerisini temizleyeyim.
(Eve gider.)

*(Aşağıdaki şarkıyı söyleyerek Tuzsuz Deli
Bekir gelir.)*

Şarkı

*Nice sevmeyeyim dostlar aman bir acayip hâli var,
Yanağında gül açılmış, aman aman etrafında hâli var,
Bugün bana cevredersen, aman aman yarın Hak dâvânı var.*

(Nakarat)

İçtim aşkım dolusunu, aman aman yâr bugün mey istemem,

(2 nci hâne)

*İki kaşın arasında bir beni var nur gibi,
Karşısında divân durdum, aman aman eli başlı kul gibi,
Ko çeksinler dâre beni, aman aman Hallâc-ı Mansur gibi.*

(Nakarat)

*Doldur doldur ver içeyim, aman aman yâr bugün mey
istemem.*

T. — *(Nâra atarak.)* Eyyy gidi felek!. Eyyy gi-
di felek!.

K. — *(Penceresinden)* Dah gidi burnu dümbel-
lek bu da kim?

T. — Öyle tepeden konuşma, erkeksen aşağı gel
konuşalım.

K. — *(Aşağı gelerek.)* Ne var be, ne istersin
benden.

T. — Eyyy! Sen beni tanır mısın? Bre bana
adlan sanlan Tuzsuz Deli Bekir derler.

K. — Zaten senin ne tatsız, tuzsuz olduğun belli.

T. — Sen buralı mısın?

K. — Hayır Moralı değilim, Eski Zâralıyım.

T. — Ben de Eski Zâralıyım. Ben de Zâralı'mın
Tuzsuz Deli Bekir pehlivanıyım. Benimle bir güreş
edebilir misin?

K. — Seninle değil, senden daha kabadayı pehlivan varsa onunla da güreşirim hodri meydan?

T. — Belli sen bir kabadayı adamsın. Eğer yüreğin söylüyorsa şu yere bir mendil ser kafanı da üstüne tut.

K. — Ne olacak?

T. — Şu gülâli bıçağımla kellene bir vurayım, topraklara düşmesin, mendilin içine düşsün. Eğer bir bıçakta kelleni uçuramazsam bir kuruş ver, şu köşedeki eskiciye diktir.

K. — Acık sen burada beni bekle. (*Eve gider, bir sopa alır arkasına saklar, meydana gelir.*) Bana bak Tuzsuz dayı, ben başımı nasıl eğeceğim.

T. — (*Başını aşağı eğerek.*) İşte böyle eğecek sin.

K. — (*Karagöz sopayı Tuzsuzun kafasına vurur.*)

T. — Bre kelleyi kırdın.

K. — Kırarım zâhir bana adlan sanlan Karagöz pehlivan derler.

T. — Aşk olsun ben kendimi kabadayı sanırdım, benden daha kabadayısı varmış.

K. — Öhö öhö elbette zâhir ben sana acıdım, yoksa o tuzsuz kelleni berbat ederdim.

T. — Sen hakikaten kabadayı bir adama benziyorsun. Seni bu mahalleye bekçi yaptım. Mahalleye iyi bak, sonra sen beni gör.

K. — Olur Tuzsuz dayı.

T. — Şu saatten itibaren sen bu mahallenin bekçisisin. Bu benim arkamdaki eve iyi dikkat et yabancı kimseler girmesin, haydi şimdi Allahaismarladık. (*Gider.*)

K. — (*Elindeki sopayı bir iki kere yere vurarak.*) Yangın varrrrr!.

Z. — (*Eviden*) Aman bekçi baba yangın nerede?

K. — Sen korkma burada değil, aşağı mahallede, hem bana bak hanım, bekçi parası vermedin sen değil mi?

Z. — Kaç para istersin, gel de verelim.

K. — Eh şöyle bir kırk elli kuruş ver,

Z. — Gel de al.

K. — (*Gider.*) Ver bakalım.

Z. — Al.

K. — Haydi bereket versin, cebellebe. Bir de şu Hacıvad'ın kapısını çalayım. Bekçi!. (*Sopayı yere vurur.*) Bekçi geldi bekçi.

H. — Ne o Karagöz, seni kim bekçi yaptı?

K. — Sana ne sen parayı ver, yoksa sopayı kafana yersin.

H. — Dur dur, al bakalım, sana beş kuruş. (*Gider.*)

K. — Az ama haydi bereket, gideyim başka evlere. (*Gider.*)

(*Şarkı söyleyerek Çelebi gelir.*)

(*Şarkı makamı: Hüseyinî.*)

Hâl-i dü-i bîçâre firâkımla yamandır,

Vâdet güzelim leyile-i vuslat ne zamandır,

İn'âmına ihsânına gönülüm nigerandır,

Vâdet güzelim leyile-i vuslat ne zamandır.

Z. — (*Gelir.*) Vay beyim, böyle şarkılar söyleyerek nereden geliyorsunuz?

Ç. — Nereye gideceğim. Sizi aramaktan ayaklarımın karası indi. Evden çıkmışsınız.

Z. — Evet çıktım, buraya taşındım. Bu ev çok güzel.

Ç. — Müsâade ederseniz görelim.

K. — (*Penceresinden*) Oooo! Burada pazarlık var galibâ. Şuradan dinleyeyim.

Z. — Şöyle yarım saat sonra gelirsiniz daha iyi edersiniz.

K. — Pazarlık saate bindi.

Z. — Hem de aramızda bir parola yapalım.

K. — (*Penceresinden*) Hem de parolalı..

Ç. — Çok iyi olur.

Z. — Siz kapıyı çalarsınız. Ben parola derim, siz de lofça çivisi dersiniz.

K. — Parola çiviymiş anladım.

Ç. — Allahâısmarladık.. (*Gider.*)

K. — (*Gelir, kapıyı çalarak.*) Çivi.

Z. — (*İçeriden*) Kim o?

K. — Çivi.

Z. — Ne çivisi?

K. — (*Kendi kendine*) Çivinin adını anlamadım. Şey... hanım, çivi işte.

Z. — Çiviye anladık, ama ne çivisi?

K. — Temel çivisi..

Z. — Değil..

K. — Tavan çivisi.

Z. — Değil..

K. — Döşeme çivisi.

Z. — Değil.

K. — Nalın çivisi.

Z. — Değil, değil.

K. — Kundura çivisi.

Z. — O da değil.

K. — Bağdadî çivisi.

Z. — Değil..

K. — Can çivisi.

Z. — O nasıl çivi?

K. — Sizin parolacı beyin kullandığı çivi.

Z. — O da değil..

K. — Canım, işte çivilerden birisi.

Z. — Adı ne?

K. — Çivilerin en irisi.

Z. — Bayılıyorum ama adı ne?

K. — Ölünün körtü çivisi.

Ç. — (*Tef velvelesiyle yavaşça gelir.*) Kendi kendine buralarda kimseler yok. Kapıyı çalar çalar.

Z. — (*İçeriden*) Kim o?

Ç. — Çivi.

K. — (*Penceresinden bakarak.*) Ooo, çivicibaşı gelmiş.

Z. — (*İçeriden*) Ne çivisi?

Ç. — Lofça çivisi.

Z. — Buyurun, buyurun..

K. — Tü.. Lofça çivisi imiş.

Ç. — Aşk-ı yâran, muhabbeti cânan, ben de gidiyorum yâr aşkına.

K. — (*Öksürür.*) Öhö, öhö.

Ç. — (*Arkasına bakarak.*) Kim bu öksüren, kimseler de yok ben de gidi..

K. — Öhü, öhü..

Ç. — Görüntürde kimseler yok ama öksüren kim?

- K. — (*Hafif sesle*) Hele gir de bak!.
- Ç. — (*Sesin kızdan geldiğini sanarak.*) Ne olacak?
- K. — (*Yavaş sesle*) O zaman anlarsın..
- Ç. — Ben de gelmem.
- K. — (*Hafif sesle*) Canın isterse gel, hayvanoğlu hayvan.
- Ç. — (*Hiddetli*) Hanım ağzını topla, o lâfları sana iâde ederim.
- Z. — (*Gelir.*) Kiminle konuşuyorsun.
- Ç. — Siz kiminle konuşuyorsunuz.
- Z. — Size evham gelmiş, gel gel kimseler yok. (*Gider.*)
- Ç. — Aşk-ı yâran, muhabbeti cânan, bende giyiyorum yâr aşkına.. (*Gider.*)
- K. — Oğlan girdi, şimdi sıra bende. Kapıyı çalar.
- Z. — (*İçeriden*) Kim o?
- K. — Çivi.
- Z. — Ne çivisi.
- K. — Lofça çivisi.
- Z. — Buyurun içeri.
- K. — (*Girer.*) O mâşallah sofrâ kurulmuş.
- Ç. — Hoş geldin bekçi baba.
- K. — Hoş bulduk çivicibaşı.
- Z. — Rakı içersin değil mi?
- K. — Elbette.
- Z. — Al bakalım.
- K. — Oh ne âlâ!
- Z. — Mezelerden buyuramaz mısınız?
- K. — Buyurmaz olur muyuz. Hele sen bir daha doldur bakalım.

- Z. — Bâbüstüne efendim, buyurun.
- Ç. — Az iç, sonra sarhoş olursun bekçi baba.
- K. — Sen karışma. Ver bakalım, oh ne âlâ!
- (*İçer sarhoş olur.*)

(*Tuzsuz Deli Bekir türkii söyleyerek gelir.*)

*Sarhoşum aman falso yapmam,
Olur olmaz hovardaya kulak asmam,
Nâraın basar davramırım (nâra atar) eyyy!.. gidi felek,
Ağzı açık görsem sulandırım.*

(Nakarat)

*Paralı da parasız da meyhaneci verir bana,
Vermezse kırar döker geçerim,
Verir misin, vermez misin, aftos yârim,
Ben kül yutmam bilir misin.*

- T. — (*Bir nâra atarak.*) Eyyy! Nerede o bekçi baka olacak herif!
- Z. — (*Aman kaçın Tuzsuz Deli Bekir geldi.*)
- Ç. — Nereye kaçalım.
- Z. — Arka kapıdan savuşunuz.
- K. — Ya ben nereden savuşayım.
- Z. — Sen de bahçe kapısından savuş.
- K. — Olur, şurada kümes var, oraya girerim. (*Girer. Tavuk sesleri, horoz sesleri, öörö ö ööröö...*)
- Ötme kerata, keserim dolmanı yaparım ha!
- T. — (*İçeriden*) Ooo.. rakı sofrası da hazır.
- Z. — Sizin için hazırladım.
- T. — Mezeler aynalı ama içerisinde piliç kızartması yok.
- Z. — Şimdi kümeden bir piliç keserim kızartırım.

T. — Olmaz. Ben gider kümeden bir pillic yakalar, keser getiririm.

K. — Herif galiba buraya gelecek savuşmalı.. *(Kümeden çıkar, Tuzsuz'la karşılaşır.)*

T. — Vay bekçi, senin burada işin ne?

K. — Tavuklara hırsız geliyormuş, hanım söyledim ben de hırsız yakalamak için burada saklandım.

T. — Aferin bekçi baba, artık sen git, ben hırsızın hakkından gelirim.

K. — *(Perdeye gelir.)* Oh Yarabbi şükür, kurtuldum.

Z. — *(İçeriden.)* Neredesin gel, canım pilici ben şimdi kızartır getiririm.

T. — Hele bir tane şu rakıdan ver bakalım.

Z. — Buyurun efendim.

K. — Bu böyle olmaz, bu herifi kapı dışarı etmeli.. *(Gider, Beberuhileri toplar, kendi de bir eşeğin üstüne biner, gelir.)* Bana bakın delikanlılar, şu eve tatsız tuzsuz bir herif girdi. Bunu yakalayıp kapı dışarı atacağız.

B. — *(Hep birden.)* Hay hay...

K. — Ama bana bakın, herif bıçaklı, sarhoş birisi, sakın korkmayınız.

B. — Sen merâk etme, biz bıçaktan, sarhoştan korkmayız. Adami tutunca yere vururuz.

K. — Göreyim sizi, ben şimdi herifi çağırıyorum dışarıya.

B. — Çağır gelsin, biz yapacağımızı biliriz.

K. — *(Eve doğru bağırarak.)* Bana bak, tatsız tuzsuz herif. Senin bu evde işin ne, pillic yemeğe geldinse git, başka yerde ye. Haydi çık dışarı. *(Beberuhilere)* Bana bakın, hazır mısınız, herif geliyor hâl.

B. — Hazırız gelsin.

K. — Tatsız tuzsuz herif, çıksana dışarı.

T. — *(Bir nâra atarak, meydana gelir.)* Eyyy! Ne o eşeğin üstünde, kim o oturan?

K. — Mahalle bekçisi. *(Bu esnâda Beberuhiler kaçmışlardır.)*

T. — Ne istiyorsun?

K. — *(Arkasına bakarak.)* Ulan, savuşmuşlar bunlar.

T. — Söylesene be ne istiyorsun.

K. — *(Eşekten inerek.)* Sana bir eşek getirdim, belki binersin diye..

T. — Bana eşeğin meşegün lüzümü yok, defol!

K. — Gel bakalım, senin kimseye lüzümün yokmuş, deyip, eşeği alır gider.

T. — *(Eve doğru bağırarak.)* Bana bak nâzenimin, ben meyhaneye gidiyorum. Yarın akşam gelir. Haydi Allahaismarladık!. *(Gider.)*

(Karagözle Hacıvad karşılaşır.)

H. — Aman Karagözüm nedir bu işler.

K. — Kafanı patlatsın geyiklerle keşişler.. *(Hacıvad'a vurur.)*

H. — *(Gelerek.)* Yıkıtın perdeyi eyledin virân, varayım sâhibine haber vereyim heman. *(Gider.)*

K. — Her ne kadar sürc-i lisan etitkse affola. İnşallah yarın akşam Kanlı Niğâr oyununda yakan elime geçerse vay hâline vay.. *(Gider.)*

KANLI NİGAR OYUNU

İŞARETLER :

K. — Karagöz.
H. — Hacıvad.
Z. — Zenne (Kanlı Nigâr).
Sa. — Salkım İnci.
C. — Çelebi.
B. — Beberuhi.
M. — Mercan ağa.
T. — Tuzsuz Deli Bekir.
Efe — Uzun Efe.

TASVİRLER :

Karagöz ve çıplağı.
Hacıvad ve çıplağı.
Çelebi ve çıplağı.
Kanlı Nigâr.
Salkım İnci.
Mercan ve çıplağı.
Beberuhi ve çıplağı.
B. D. Bekir ve çıplağı.
Uzun Efe.

— Birinci Kısım. Muhavere —

(Hacıvad semâî okuyarak gelir.)

(Semâî. Makamı: Rast)

*Durmaz işler tû çiğerden hançerinin yâresi,
Böyle zâlim olmasın hiç kimsenin mehpâresi,
Bulsalar Ferhad ile Mecnun bulurlar câresin,
Ehl-i derâin ölmeden payrı bulunmaz câresi.*

H. — Of hay Hâk.

*Bi-hamdillâh erîştik bezm-i hâs-ı ehl-i ırfâne,
Safâ bahşidelin bülbül gibi sahn-i gülîstâne.*

*Nola ehl-i zarf huzurunda ederken mârifet icrâ,
Verem revnak demâdem meclis-i erbâb-ı rindâne.*

*Kusurum aî olsa efendim ösrüm dahî kabûl,
Umarım hatâmı mâzûr görüp bakmayalar noksâne.*

*Haydî gece gündüz durmayıp evkat-i hamsede,
Açup destin duâ eyler o şâh-ı zül-i yezdâne.*

Hüzur-ı erbâb-ı safâda, nazargâh-ı ehl-i dehâda, yâni şu bezm-i şevk-efzâda bana da bir yâr-ı vefâ-dâr olsa. Geliverse şu hayme üzere kadem bassa, o söylese ben dinlesem, ben söylesem o dinlese. Her ikimiz de söyleşirken bizi temâşâ eden ahibbâ safâ-yâb olsalar.

Demem o demek değil. Ben bendenize, ben duâ-cınıza, ben hâk, ben hâkisâre.

K. — (Penceresinden) Senin gibi kör kesere. (Çekilir.)

H. — Eli yüzü yunmuş, elfâzı düzgün bir yâr-ı kafâdâr olsa.

K. — (Pencereden) Kafan darsa aşağı iner bol laştırırım hal. (Çekilir.)

H. — Diyelim iş ne imiş, işimizi Mevlâm onara. Yâr bana bir eğlence meded!.. Aman bana bir eğlence meded!.

K. — (Pencereden) Hacıvad bağırma, evde çocuk uyuyor, uyanırsa karışmam, oturmağın kafana atarım. (Çekilir.)

H. — Ah bana bir eğlence aman..

K. — Bağırсан da gelmeyeceğim, çağırсан da.

H. — Gel benim serv-i bülendim.

K. — (Pencereden) Gelemem, benim sümüklü efendim.

H. — Gel benim ömrümün hâsılı.

K. — (Pencereden) Gelemem ayağımın nasırı.

- H. — Gel benim serseri gezenim.
 K. — (*Pencereden*) Atlarsam tepeni ezerim.
 H. — Aşağı gelsene Karagözüm.
 K. — Memgel.
 H. — Pergel mi?
 K. — Beş on tane usta dülgere.
 H. — Aman Karagözüm, aşağıya ne ile gelirsin?
 K. — Arabayla.
 H. — Araba olmazsa.
 K. — Şimendiferle.
 H. — Anlaşıldı Karagözüm, senin canın letâif istiyor.
 K. — Nasıl bilirsin canımın kadayıf istediğini.
 H. — Karagözüm dil bilir misin?
 K. — Dil de bilirim, dudak da, yanak da.
 H. — Meselâ Rumca bilir misin?
 K. — Bilirim.
 H. — Elado.
 K. — Elin doluyorsa oraya koy.
 H. — Anlaşıldı Rumca bilmiyorsun. Ermenice bilir misin?
 K. — Bilirim.
 H. — Egurnayım.
 K. — Koy oraya sonra alayım.
 H. — Anlaşıldı, Ermenice de bilmiyorsun. Yahudice bilir misin?
 K. — Bilirim.
 H. — Venakı.
 K. — Al parayı ver rakı.
 H. — Peki Arapça bilir misin?
 K. — Uydur uydur söyle.

- H. — Taalhun.
 K. — Tahin yemem sonra uyuz olurum.
 H. — Acaba çingenece bilir misin?
 K. — Süt besüt.
 H. — Uclan.
 K. — (*Pencereden atlayarak.*) Soskiros.
 H. — Ben ne diyeceğim?
 K. — Soborlos keros, de.
 H. — Aman Karagözüm, bu ne dil kelâmı ve neyin lisâmı?
 K. — (*Hafîçe*) Çingene çingene.
 H. — Çengelde mi?
 K. — Hayır sırıkta asılı.
 H. — Doğru söyle Karagözüm, siz kimlersiniz?
 K. — Biz Unkapanı'nda elek yapar, elek satarız.
 H. — Unkapanı'nda börek yapar, börek mi satarırsınız?
 K. — Zeyrek yokuşunda benden bir yumruk yer misin?
 H. — Karagözüm, aşımı saklayan piçtir. Sen kimlerdensin?
 K. — Çingene. (*Tokat*) Kerata bizim çingeneği meydana koydurdu.
 H. — (*Gider, gelir.*) Karagözüm, sen çingene değilsin, senin ahlâkın çingenedir. Sana çingene derlerse bühtân ederler.
 K. — Gelip bir kere benim hâlimi sormazsın, birtakım saçmasapan lâflar edersin.
 H. — Hayrola! Ne oldu, hastan mı var? Biriyile nizâ' mı ettin?

K. — (*Ağlar gibi.*) Önümüz kış.. Kömür almak için Fatih'e gittim. Bir de baktım, sırayla develer. En önde hâşâ huzurdan bir eşek, eşeğin üstünde koca fesli bir çocuk. Derken, yukarıdan aşağıya bir çaylak geldi, çocuğu fesinden yakalayıp havaya kaldırdı.

H. — Allah Allah, sonra?

K. — Çocuğun başındaki kırmızı fesi ciğer sanmış olacak ki çaylak kaptı derken, altındaki eşek de havaya.. Eşeğe bağlı olan develer birer birer havaya, ben de bir devenin kuyruğundan yakaladım, haydi ben de havaya.

H. — Vah vah!.. Aman merâk ettim. Sonra?

K. — Çocuğa bağurdım. Aman oğlum, fese yapış, sıkı tut. Derken Hacıvad, çocuk fesi bırakınca haydi bütün katar paldır küldür aşağıya. En alta ben, develer üstüme yığıldı. Amanın cankurtaran yok mu, diye bastım feryadı. Bir de uyandım ki, ne deve var, ne eşek. Ben korkuyla küçük büyük ne varsa koyvermişim. Ne dersin bu rü'yâya?

H. — Vay!.. Deminden beri söylediğin rü'yâ mıydı? Ben de sahi diye dinliyorum.

K. — Aptallığına doyma.. (*Tokat atar, Hacıvad gider.*)

Sen gidersen ben de burada durmam ya, ben de çekilir giderim. İdgâhda dolaba düber seyrine bakalım, âyine-i devrân ne sûret gösterir. Sallan bulan koca oğlan sallan. (*Gider.*)

— Muhavere biter. —

(*Aşağıdaki şarkı söylenirken, Nigâr hanım-
la Çelebi karşılaşır.*)

(*Şarka. Makamı: Karcığar*)

*Feyz bahş-i cân iken âlemde şirin sözlerin,
Bir bakışla öldürür insanı baygın gözlerin,
Mahvederler rûyine bir an bakanlar özerin.*

(*Nakarat*)

Bir bakışla öldürür insanı baygın gözlerin.

Z. (*Nigâr*) Vay küçük bey, böyle nereye gidiyorsunuz?

Ç. — Bir yerde işim var, oraya gidiyorum.

Z. — (*Nigâr*) Mâlûm, o şıfıntı Salkım İnci olacak karının evine.

Ç. — Hayır canım, benim onunla alâkam yok.

Z. — (*Nigâr*) Kime yutturuyorsun bu dolmaları?

K. — (*Pencereden*) Zeytin yağlısım ben çok severim o dolmanın.

Ç. — Size karşı yalan söylemem.

Z. — (*Nigâr*) Yazıklar olsun sana.. Ben seni nâmuslu bir delikanlı bilirdim, meğer aldanmışım.

Ç. — Affedersin hanım efendi. Size karşı hiç bir nâmusuzlukta bulunmadım.

Z. — (*Nigâr*) Daha ne yapacaksın? Seni seviyorum, diyerek, beni aldattın. Sana varımı yoğumu sattım yedirdim. Bütün emlakımı sattım, sana yedirdim. Bütün akarımı sattım sana yedirdim.

K. — (*Pencereden*) Vay pisboğaz oğlan vay, karının bütün akarımı yemiş.

Z. — (*Nigâr*) En sonu beni o şıfıntıyla değiştir.

Sa. — (*Gelir, hiddetli hiddetli konuşur.*) Hanım ağzını topla. Ben adamın ağzını mutfak paçavrası gibi cartadak yırtarım. Bana adıyla sanıyan seksen mahalleden kovulmuş Salkım İnci derler.

K. — (*Pencereden*) Ooo, bu daha yaman çıktı.

Z. — (*Nigâr*) Bana da sekiz on kişiyi bıçaktan geçiren Kanlı Nigâr, derler. Ben de adamın saçını başını yolar, kel horoza çeviririm.

K. — (*Pencereden*) Allah şerlerinden korusun.

Z. — (*Nigâr*) Ben buna bütün varımı sattım, yedirdim. (*Çelebi'yi kendine çekerek.*) Gel bakayım bu tarafa.

Sa. — Ben de ona bütün elmaslarımı sattım, yedirdim. Gel beyim bu tarafa.. (*Kendine çeker.*)

K. — (*Pencereden*) Vay canına oğlanı pay edemiyorlar.

Z. — (*Nigâr*) Bana bak kardeş, seni aldatmış elmaslarını yemiş. Beni de aldattı, bütün varımı yedi. Şurada benim evim var, götürelim bir temiz dayak atalım, soyalım, kapı dışarı atalım.

Sa. — Vallahi yapalım. Tut öyleyse. (*Yakalarlar eve götürürler.*)

Ç. — Aman hanımlar affediniz, ben hatâ ettim.

(*Götürürler. İçeride tokat, deymek sesleri, vurun, soyun.*)

Ç. — (*Ağlar gibi*) Aman ricâ ederim, bâri soyamayınız.

(*Soyarlar. Bir don, bir gömlek atarlar.*)

Ç. — Aman donuyorum. (*Titirer.*) Didididi...

K. — (*Gelir.*) Bu da kim? Sen kimsin?

Ç. — (*Titirer.*) Felâketzede üryanım. Dıdıdidi...

K. — Anlamadım ya.. Neden böyle soyundun, pehlivan mısın?

Ç. — İki âşiftenin gazabına uğradım.

K. — Aşağı mahallede kazan mı kalayladın? Kalaycı mısın?

Ç. — Hayır baba, şu karşıkı evde iki kadın var, onlar beni soydular, dövdüler, bu hâle koydular.

K. — Vay utanmazlar. Bunların adları ne?

Ç. — Birinin adı Kanlı Nigâr.

K. — Vay!.. Öteki de ne?

Ç. — Salkım İnci. Aman babacığım, benim elbiselerimi al, sana çok çok para veririm.

K. — Sen merâk etme, ben şimdi gider, onların evlerini başlarına yıkarım. Hem oğlum sen beni tanıır mısın?

Ç. — Tanımam ama sen bir kabadayı adama benziyorsun.

K. — Bana adlan sanlan Karagöz, derler.

Ç. — Memnun oldum. Sen benim elbiselerimi al, cebimde bir altın saat var. Onu sana veririm.

K. — Altın saat ha!

Ç. — Evet, yüz altın kıymetinde.

K. — Senin elbiselerin nerede duruyor?

Ç. — İçeride küçük odada. Hemen kapımın ardında.

K. — Neydi onların adı?

Ç. — Kanlı Nigâr, Salkım İnci.

K. — Olur. (*Gider evlerine doğru, bağırır.*) Hey bana bakın kanlıhenginâr, salkımsaçak, sana kanlı enginâr derlerse, bana da zeytinyağı taze bakla, derler.

Z. — (*İçeriden*) Aman kızlar, kapının önünde birini bağırıyor, ben korkmaya başladım.

Sa. — Ben de korkmaya başladım.

K. — (*Oğlana*) Görüyorsun benden nasıl korkuyorlar. Hele adımı duysunlar, bütün bütün korkarlar, belki korkudan altlarına da kaçırlar. (*Eve doğru.*) Haydi açın kapıyı, verin oğlanın pırtılarını.

Z. — Verelim ama sen kimsin?

K. — Bana adlan sanlan Karagöz. derler. Ben adamin...

Z. — Aman kızlar, Karagöz gelmiş, nerelere kaçalım.

K. — Bir yere kaçamazsınız, her taraf sarılı.

Z. — Aman Karagöz dayı, kapının önünde bağırma, biz konu komşudan utanıyoruz. İçeri gelin, bir kahvemizi için, bir iki lokma da yemeğimizi yi-yin.

K. — Yemek mi? Ooo!.. Yemeklerden neler var?

Z. — (*İçeriden*) Aklının ermediği yemekler var.

K. — Meselâ, meselâ..

Z. — (*İçeriden*) Âlâ terbiyeli düğün çorbası, tereyağlı hünkârbeğendi. Zeytinyağlı tâze barbunya fasulyesi, kıymalı pufböreği.

K. — (*Ağzını şaplatarak*) Tatlılardan neler var?

Z. — (*İçeriden*) Ağzınıza lâyük hanım göbeği ve elmâsiye.

K. — Onların içinde sarmayla soyulma sonra kapı dışarı kovulma da var mı?

Z. — (*İçeriden*) Aşçıbaşısı soralım öyle yemek var mı?

K. — Haydi açın kapıyı geliyorum. (*Oğlana*) Gidiyorum pırtılarını almaya.

Ç. — Aman babacığım çabuk getir, zirâ donuyorum. Dıdıdıdıdı...

K. — Ziyam yok sen biraz çivi kes. (*Eve gider.*) Haydi açın kapıyı!

Z. — Kızlar, açın kapıyı Karagöz dayı geliyor. Buyurun buyurun..

K. — (*Girer.*) Sofralar kurulsun, yemekler gelsin. Sonra bu oğlanın pırtıları gelsin.

Z. — Kızlar, vurun kol demirini kapıya, getirin sopaları!

K. — Ne oluyor?

Z. — Sofra kuruluyor. Yatırın şunu yere, vurun vurun kızlar vurun!.

K. — Aman vurmayın. Ben bir şey istemiyorum. Şaka yaptım. Vurmayın be..

Z. — Soyun, atın dışarı. (*Soyarlar, atarlar.*)

K. — Vay canına, karılardan dayak yemesi ne fena!.. Ay sırtım, ayaklarım.

Ç. — Nerede elbiselerim?

K. — Ananın köründe.

Ç. — Anam orada mı? (*Ağlar.*) Eyvah beni böyle görmesin.

K. — Ne anası be.

Ç. — Elbiselerin ananın önünde demedin mi?

K. — Vay uydurucu kerata! Görmüyor musun, ben de soyuldum.

Ç. — Ne olacak böyle?

K. — İki çıplak bir hamamda yaraşır. Gidelim şuradaki hamama girelim.

Ç. — Aman babacığım, ne olacak böyle hâlimiz? Ben donuyorum.

K. — (*Eve doğru gider.*) Bana bakın Kanlı Enginâr, Salkımsaçak hanımlar. Verin bizim elbiselerimizi.

Z. — Kızlar bir teneke soğuk su getirin, şunların kafasına dökelim.

K. — Vaz geçtim.

H. — (*Gelir.*)

K. — (*İki buklüm olur.*) Eyvah Hacıvad geldi.

H. — (*Tanımaz*) Bunlar taşdan mamûl heykeller.

Ç. — Bu adam ne dedi.

K. — Taşkasap'taki dilenci keller, dedi.

H. — Bana bakın, siz kimsiniz?

Ç. — Felâketzede üryanız.

K. — Evet, Feriköy'ünde urubacıyız.

H. — (*Kendi kendine*) Ben bu sesi tanıyacağım. Karagöz..

K. — (*Başını kaldırır.*) Ha!

H. — Aman birâder, bu ne kıyâfet?

K. — Ortalığa ziyâfet.

H. — Ne oldunuz böyle? Bu yaştan sonra pehlivanlığa mı heves ediyorsun? Ya bu delikanlı kim?

K. — Pehlivanlık değil.

H. — Peki niçin soyundunuz?

K. — Biz soyunmadık, bizi soydular.

H. — Kim soydu?

K. — Şu arkada iki karı var, onlar önce bunu sonra da beni soydular. Bu oğlanı iki karı aldatmış, evlerine götürmüşler. Parasını, elbiselerini almışlar sonra kapı dışarı atmışlar.

H. — Peki, ya seni kim soydu?

K. — Ben de bunu elbiselerini istedim. Karılar,

gel verelim, dediler. Kurnazlıkla beni içeri aldılar, bir temiz dayak attılar. Bu hâle koydular, kapı dışarı attılar.

H. — Kimmiş bunlar? Bu mahalleye nereden gelmişler? Bunların adı ne?

K. — Ben bilmem, oğlan bilir.

H. — Bunlar kim? Adları ne?

Ç. — Birinin adı Nigâr, birinin de Salkım İnci.

H. — Ben şimdi gider onların hadlerini bildiririm. (*Eve doğru gider.*) Bana bakın hanımlar.

Z. — Sen kimsin?

H. — Ben bu mahallenin ihtiyarım. Adıma Hacı Evhad Çelebi, derler.

Z. — Aaaa! Kızlar Hacıvad Çelebi gelmiş, açın kapıyı. Buyurun Hacıvad Çelebi içeri, bir yorgunluk kahvesi içiniz.

H. — Siz buraya nereden geldiniz.

Z. — Efendim içeri buyurun. Hem konuşalım, hem söyleyelim, ne olur bir kahvemizi içiniz.

K. — Sakın içeri gireyim deme, sonra karışmam.

Z. — Hacıvad Çelebi buyursanıza, kapı açık duruyor.

H. — Geliyorum. (*Girer.*) Efendim, bunları niye soydunuz?

Z. — Biz soymadık, onlar içeri girdi, soyundular çıktılar.

H. — Siz soymuşsunuz. Sebebi?

Z. — Kızlar, vurun kol demirini kapıya. Şimdi aana sebebini söyleriz.

K. — (*Sığıyarak.*) Eyvah, kol demiri kapıya kondu.

Z. — Yatırın şunu aşağıya, vurun! vurun!. (*Tokat, değnek sesleri.*)

H. — Aman efendim, ben zailbulbiney adamım, rica ederim vurmayın.

Z. — Atın dışarı, üstünü başını da soyun, öyle atın.

H. — (*Ağlayarak gelir.*) Amanın dostlar, hem dövdüler, hem üstümü başımı soydular. Enfiye kutumu aldılar. Rahatıhulkum kutumu aldılar.

K. — Vay kerata. Dayak yediğine, çırılçıplak edilip sokağa atıldığına yannıyor da, enfiye kutusunu, lokum kutusunu arıyor. Aman Hacivad ne hâle dönmüşsün.. (*Kafasına vurarak.*) Kafaya bak! Topatan kavununa benziyor.

Ç. — Karagöz, ne oldu Hacivad'a?

K. — Ne olacak o da bizim gibi oldu. Gel Hacivad, geç arkama.. (*Hacivad'ı arkasına geçirir.*)

H. — Aman Karagözüm ne olacak hâlimiz?

K. — Meşhur ata sözü vardır. Biz onu tutmadık, işte böyle cascavlak oldu.

H. — Aman Karagözüm, o atasözü nedir?

K. — El için yanma nâre, yak çubuğunu sefânî âre, derler.

H. — Çok doğru Karagözüm.

(*Mercan Ağa Yâlel türküsüyle gelir.*)

*Hobelaka, hobelaka, hobelakadın dingala,
Kömür koydu mangala, Mısıra kaçtı kurtulamadı,
Halebe kaçtı kurtulamadı, hobelakadın hobeleka,
Hobelakadın hobela...*

M. — O siz kim oluyo böyle üç kişi çıncıplak olmuş.

H. — Aman Karagözüm bu arap ne dedi.

K. — Üç kişi çılbr mı yediniz, diyor.

M. — Solesenize siz kim oluyo.

K. — Adamız adam.

M. — Nasıl adamsınız.

K. — En arkadaki akar yiyen adam benim, arkadaki enfiye kutusunu yiyen adam.

M. — Ya sen kim oluyo.

K. — Ben de bir altın saat uğruna cascavlak olan adam.

Ç. — (*Kendi kendine*) Eyvah benim lalam geldi.

K. — Bu senin lalan mı?

Ç. — Evet, benim lalam.

K. — Bana bak hacıkaranlık, sen burada kimi arıyorsun?

M. — Benim küçük beyi buralara geldi mi?

K. — Şu arkadaki mi, bak bakalım.

M. — Ooo, küçük bey ne oldu böyle, çıncıplak olmuşsun.

Ç. — Aman lala sorma. Beni yolda iki karı yakaladı, zorlan şu karşıdaki eve soktular, elbiselerimi paralarımı aldılar.

K. — Bi temiz de dayak atıldılar, kapı dışarı atıldılar.

M. — Vah vah! Kim bu kadınlar, sen onu bana göster ben onların kafalarını kırıyo.

Ç. — Senin arkandaki evde oturuyorlar.

M. — Adları ne bunların.

K. — Biri Kanlıenginâr biri Salkımsaçak.

M. — Ben şimdi gidiyo, onların kafasını kırıyo. (*Eve gider.*) Bana bakın enginar hanım, salıncak hanım, açın bakım bana kapıyı.

Z. — Aman kızlar, Mercan ağa gelmiş.

K. — Mercan değil, Çakmakçılar yokuşu gelmiş.

M. — Söyleyin keratalar, benim küçük beyi kim böyle çıncıplak yaptı?

Z. — İçeri gel de söyleyelim.

M. — Açın kapıyı, geliyorum. (*Girer.*) Kim benim küçük beyi çıncıplak yaptı. Söyleyin.

Z. — Sen ne istiyorsun.

M. — Elbiselerini istiyorum.

Z. — Peki, verelim. Kızlar vurun kol demirini, kapıya yatırın şunu, aşağıya vurun, vurun!. (*Tokat ve değnek, dayak sesleri*) soyun atın dışarıya..

K. — Eyvah hacı karanlığı dövdüler, soydular, attılar. Eyvah, bana bak hacı karanlık ne oldun sen böyle marsık gibi fırladın dışarıya.

M. — O donuyo, o donuyo..

K. — Geç bakalım sende sıraya.. (*Arkasına alır.*)

(*Türkü söyleyerek Beberuhi gelir.*)

*Beberuhi Beberuhi, dimeto dimeto Beberuhi,
Vardım Haleb'e, bindim dolaba, paraları verdim raka
şaraba,*

Yatel yatel yatel yatel...

B. — Ha ha ha, bunlar da kim hamam kaçkınına benziyorlar. Değil, değil, değil bunlar sümüklü böceği, kabuklarından çıkmışlar.

K. — Alay etme ulan, sümüklü böceği sensin.

B. — Ha ha ha, adammışlar be lâf ediyorlar.

K. — Sen nesin?

B. — Bana adlan sanlan Altıkulaç Beberuhi derler.

K. — Ulan senin beşbuçğun iftirâ, sen yarım kulaç bile yoksun.

B. — Siz burada necisiniz?

K. — Adamız.

B. — Yuh!. Böyle çıplak adam olur mu?

K. — Biz denizde yüziyorduk, elbiselerimizi çaldılar, çırılçıplak kaldık.

B. — Yuh!. Kim çaldı?

K. — Şu arkadaşta evde iki tane kadın var, onlar çaldı.

B. — Gidip alsanıza.

K. — Vermiyorlar.

B. — Niye vermiyorlar?

K. — İçinizde akıllı kimse gelsin alsın, diyorlar.

B. — Yuh hepiniz enayi misiniz, hiç birinizde akıl yok mu?

K. — Vardı ama sattık.

B. — Ben şimdi gider, elbiselerinizi alırım. Bana ne verirsiniz.

K. — Sana para veriz.

B. — Olur. (*Kapıya gider.*) Bana bakın hanım amcalar.

K. — Ulan hanımdan amca olur mu?

B. — Sen karışma sarmısak kafalı. (*Bağırarak.*) Bana bakın hanım amcalar, size söylüyorum. Verin bunların elbiselerini, bana para verecekler.

Z. — İçeri gel de al.

B. — Açın kapıyı geliyorum. (*Girer.*) Haydi verin elbiselerini.

Z. — Şimdi alırsın, kızlar vurun kol demirini kapıya. Yatırın şunu aşağıya, vurun, vurun!..

K. — Eyvah bu altı kulacı da dövüyorlar.

B. — (*Bağırarak*) Vurmayın be! Anneme söylerim sizi de döver. (*Ağlar.*)

Z. — Soyun, atın kapı dışarıya.

B. — (*Çıplak meydana gelir. Başlar ağlama-ya.*)

K. — Ağlama oğlum ağlama, sen de sıraya geç bakalım. (*Karagözün arkasına geçer.*)

(*Türkü söyleyerek Tuzsuz Deli Bekir gelir.*)

*Sarhoşum aman falso yapmam,
Olur olmaz hovardaya kulak asmam,
Nârayı basar davaranırm, ağız açık görürsem sulanırm,
Meyhâneci verir bana, vermez ise kırar döker geçerim.*

T. — Eyyyty gidi felek! Ey gidi felek!

K. — Hoş geldin burnu dümbelek.

T. — Siz nesiniz bre?

K. — Biz balığız bahk.

T. — Ne balığısınız.

K. — En arkadaki uskumru, onun önündeki is-tavrit, onun önündeki kaya, onun önündeki pisi..

T. — Ya sen?

K. — Ben de çingene palamutu.

T. — Ben çingene palamudunun mezesini severim, seni götüreyim şurada fırıncı var, vereyim güzel bir kızartsınlar, üstüne limon sıkayım, rakuma meze yapayım.

K. — Aman yavaş ol, benim kulçığım sonra senin boğazına batar.

T. — Doğru söyleyin siz nesiniz?

K. — Pehlivanız.

T. — Ne pehlivam?

K. — En arkadaki, emlak akar pehlivamı, onun önündeki enfiye lokum pehlivamı, onun önündeki simsiyah arap özengi pehlivamı, onun önündeki meşhur altıkulaç pehlivamı.

T. — Ya sen?

K. — Ben de somun pehlivamı.

T. — Doğru söyleyin, niçin böyle soyundunuz.

K. — Bak sana söyleyeyim. Hem senin adın ne?

T. — Bana adlan sanlan Tuzsuz Deli Bekir, derler.

K. — Belli senin ne tatsız tuzsuz adam olduğun.

T. — Söylesenize be, ne oldu size?

K. — Ben sana söyleyeyim, şu arkada iki tane kadın var.

T. — Adları ne?

K. — Birinin adı Kanlıhenginâr, birinin adı Sal-kımsaçakmış. İşte onlar önce şu en arkada duran delikanlıyı eve almışlar, paralarını almışlar, soymuşlar sovana çevirmişler, bir temiz de dayak atmışlar, kapı dışarı atmışlar. Ben de bu çocuğun hâline acıdım, gittim karılardan elbiselerini istedim. Gel içeri verelim, dediler. İçeri girdim beni de dövdüler, soydular, kapı dışarı attılar. Velhâsıl hepimizi işte böyle dövdüler, soydular, kapı dışarı attılar.

T. — (*Karagöz'e doğru tükürerek.*) Tuhhhh!

Ulan bu kadar adamı iki karı dövün, soysun, kapı dışarı atsin tuhhh!

K. — Tükürme suratıma be!

T. — Ben şimdi giderim, onların hadlerini bildiririm. (*Gider kaplarına*) Eyyyt! Açın kapıyı bre, Tuzsuz Deli Bekir geldi.

Z. — Aman kızlar çabuk kapıyı açın. Tuzsuz Deli Bekir gelmiş, hepimizi kırar geçirir.

T. — Eyyyt! Duymuyor musunuz, açın kapıyı, şimdi kıracağım.

Z. — Aman kızlar çabuk kapıyı açın, buyurun yiğidim, şahbâzım, buyurun.

T. — (*İçeri girer.*) Niye açmıyorsunuz kapıyı şimdiye kadar.

Z. — Affedersiniz Tuzsuz dayı, mutfakta yemek pişiriyordum.

T. — Bana bakın, bunları siz mi soydunuz?

Z. — Hayır, onlar kendileri soyundular.

T. — Niye soyundular.

Z. — Güreşeceklermiş. Aman canım, sen onları bırak. Senin şişende, rakın da kalmamış, biz de biraz rakı var, içmez misin? Hem de uskumru tavsiyele meze var.

T. — Nasıl içmem, getirin buraya.

Z. — Kızlar, vurun kol demirini kapıya.

Ç. — Aman Karagöz baba, ne olacak?

K. — Tuzsuz Deli Bekir şimdi tuzlanacak.

Z. — Yatırın şunu aşağıya, vurun vurun.

T. — (*Bağvararak.*) Vurmayın bre nâbekârlar, şimdi evini ateşe yakarım.

Z. — Soyun, atın kapı dışarı. (*Atarlar.*)

T. — Ey gidi felek, ey gidi felek.

K. — Hoş geldin kafası dümbelek. Nice oldu Tuzsuz Deli Bekirlik. İşte adamı böyle döverler, cascavlak dışarı atarlar.

T. — Benim uykum var, şöyle bir yatayım. (*Yatar.*)

K. — Dayağı yiyince herifin uykusu geldi.

(*Uzun Efe, türkölü söyleyerek gelir.*)

*Efeyim severim ben zevk u safayı,
Gam bilmem ne imiş attım ben cefâyı,
Hangi efe sevmez hangi yiğit sevmez,
Su başında safâyı.*

K. — Ooo, bir kabadayı adam geldi. Dur baka-lım ne yapacak.

Efe. — Ulennn siz kimsiniz?

K. — (*Taklit ederek.*) Adamızzz.

Efe. — Niye böyle soyundunuz?

K. — Hava sıcak da ondan.

Efe. — Doğru söyleyin, niye soyundunuz?

K. — Ben sana doğrusunu söyleyim. Şu en arkadar duran delikanlı, iki kadının parasını yemiş, kadınları aldatmış. Kadınlar da bunu yakalamışlar, evlerine götürmüşler, soymuşlar, bir temiz dayak atmışlar, kapı dışarı atmışlar.

Efe. — Eeee! Sonra.

K. — Ben bu çocuğun hâline acıdım. Gittim, kadınlardan elbiselerini istedim. Gel verelim, dediler, beni içeri aldılar, soydular, sovan ettiler, bir temiz de dayak attılar, haydi kapı dışarı. İşte efem hepimizi bu kadınlar soydular, dövdüler, kapı dışarı attılar. Sakın sen de gireyim deme, sen de bizim gibi böyle cascavlak olur çıkarsın dışarı. Karışmam.

Efe. — Hummm.. peki. (*Eve gider.*) Bana bakın kızlar.

Z. — Aaaa!. Uzun efe gelmiş, kızlar kapıyı açın, içeri girsin.

Efe. — Bana bakın, bunları niye soydunuz?

Z. — İçeri gir de size olanı biteni anlatayım.

K. — Sakın haaa!. Hem mariz, sonra cascav-lak bizim gibi haydi kapı dışarı.

Efe. — Söyleyin bakayım, bunları niçin bu hâle koydunuz?

Z. — O oğlan, beni ve Salkım İnci'yi aldattı, si-zi seviyorum, diyerekten, benim varımı yoğumu ye-di. Bu salkım İnci'yi de benim gibi kandırmış, onun da malını mülkünü yemiş, biz de bunu sokakta yaka-ladık, içeri aldık, bir temiz dövdük, soyduk kapı dı-şarı attık.

Efe. — Yaaa!. Ya ötekileri?

Z. — Onlar da oğlandan tarafa çıkıp, zorlan-bizden oğlanın elbiselerini almak istediler. Onları da bir temiz soyduk, dövdük, kapı dışarı attık. O oğlan da anlasın, kadınları, kızları aldatıp, kandırıp, para-sını, malını, mülkünü yemesini.

Efe. — Peki öyleyse, ben onların haddini bildir-irim, siz bunların elbiselerini verin. Bu hâl hepsine bir öğüt olmuş olur.

Z. — Peki efendim, gelsinler elbiselerini alsın-lar.

Efe. — (*Çağırır.*) Bana bak, buraya gel. (*Kara-göz girer.*)

Efe. — Sen çık dışarı. Öteki gelsin.

K. — Sıra bende ama, neyse.. (*Çıkar.*)

Efe. — Gel buraya.

H. — Geleyim efendim. Girer elbiselerini alır giyinir, çıkar. Aman Karagözüm ben elbisemi aldım gidiyorum.

K. — (*Bir tokat atarak cehennemin dibine git.*)

Efe. — Gelsene be!.

K. — Girer.

Efe. — Sen değil, çık!.

K. — Eyvah bize sıra yok galibâ.

B. — Sıra bende hahaha.. hoşuma gitti. (*Girer. Merhaba efe amca ben geldim.*)

Efe. — Sen de al giyin, git!.

B. — Hahaha, Karagöz amca, haydi Allahais-marladık.

K. — (*Bir tokat atarak.*) Haydi uğurlar olsun.

Efe. — Gel bakalım, Mercan ağa.

M. — Amani ben donuyo.. (*İçeri girer.*) Ama-nin ben donuyo..

Efe. — Al sen de, pırtılarını giyin git. Ey deli-kanlı gelsene.

Ç. — Geliyorum efendim. (*Girer.*)

Efe. — Nasıl, âlemin karısına kızına takılır mı-sın, işte adamı böyle döverler, soyarlar sokağa atar-lar. Tövbe et bakayım. Bir daha kimsenin karısına, kızına takılmayacağına.

Ç. — Tövbeler olsun efendim.

Efe. — Al elbiselerini giyin git.

K. — Ben burada kaldım yâhu..

Efe. — O yerde yatan kim?

K. — Tuzsuz Deli Bekir, içmiş içmiş burada sızmış.

Efe. — Vay Tuzsuz da mı soyuldu, dayak yedi, çağır onu bana.

K. — (*Tuzsuz'u dürterek*) Ey, rakı budalası uyan. Üsküdar'da sabah oldu.

T. — Epeyi kestirmişim, bana bir şişe rakı ver.

K. — Ulan burası meyhâne değil, sokak sokak.

Efe. — Buraya gel.

K. — Geleyim efendim.

Efe. — Sen değil, çık dışarı. Tuzsuz gelsin.

K. — Olur. Haydi hey Tuzsuz musun tuzlu musun seni meyhâneci çağırıyor.

T. — Gideyim. (*Gider.*)

Efe. — Vay tuzsuz, sende mi dayak yedin.

T. — Ne yapalım, el elden üstündür arşa varınca.

Efe. — Al sen de elbiselerini git.

T. — Allahasmarladık.. (*Gider.*)

Efe. — Gel bakalım.

K. — Geliyorum. (*Girer.*) Geldim..

Efe. — Al sen de pırtılarını giyin git, kimsenin arasına girme.

K. — Tövbeler olsun.. (*Çıkar.*)

H. — Aman Karagözüm, geçmiş olsun!.

K. — Allah müstahakımı versin. (*Tokat*)

H. — Yıkın perdeyi eyledin virân, varayım şahibine haber vereyim heman. (*Gider.*)

K. — Her ne kadar sürc-i lisân ettikse affola. İnşallah yarın akşam Salıncak Safası oyununda yakan elime geçerse vay hâline vay.. (*Gider.*)

KARAGÖZ'ÜN BAKKALLIÇI OYUNU

İŞARETLER :

K. — Karagöz.
H. — Hacıvad.
Ç. — Çelebi.
Kay. — Kayserili (Bakkal).
Z. — Zenne.
Ş. — Şetâret (Arap kadın).
Ç. — Çelebi.

BU OYUNA LAZIM FIGÜRLER :

1 — Peçiz (ev).
1 — Dükkan.
1 — Yangın tulumbası.
3 — Hamal.
1 — Karagöz.
1 — Hacıvad.
2 — Çelebi.
1 — Zenne.
1 — Arap kadın (Şetâret).
1 — Kayserili (Bakkal).
1 — Göstermelik.

— Birinci Kısım. Muhavere —

(*Hacıvad semâî okuyarak gelir.*)

Semâî

Hal-i siyâh gerdan-i nâzik - terindedir,
Bir büsesine cânımı versen yerindedir,
Perçem sanur ol nûr-ı siyâhı gören velî,
Zill-i hümd-yi evc-i sadet serindedir.
Vay cânım yala yalelele yelelele,
Yalelele yala yelele, cânım yelele le lallı.

H. — Of hay Hâk.

Bir beyâz üsre yazılmış dil-küşâdır perdeniz,
Atlas-ı şîbdân olsa ger sezâdır perdemiz.

*Gerçi etvârı oihâna dürlü sûret gösterir,
Nesd-i ârifde velî ibret nûmâdır perdemiz.*

*Hâsılı her faslı bir faslı bahâr evrâkıdır,
Açılır mânend-i gûlsar-ı eddâr perdemiz.*

*Oynadıkça Karagöze Hacı Evhad bendeniz,
Zevk u zevk-i meclîş binbir safâdır perdemiz.*

Hüzur-ı hâziran, cem'iyet-i irfan, vakt-i safâ-yı merdân. Lâindir, münâfiktir, bi-edeptir şeytân. Şeytânın dinsizliğine, Rahmân'ın birliğine ve bizi temâşâ eden huzzâr-ı kirâmın sağlığına. (*Hacivâd burada yerini öper ve ayağa kalkarak.*) Demem o demek değil. Ben bendenize, ben duâcınıza, ben hâk, ben hâkisare, eli yüzü yummuş, elfâzî düzgün, fasihullisân, musâhabeti tath.

K. — (*Pencereden*) Hoş geldin ispanak suratlı! (*Çekilir.*)

H. — Bir yâr-i vefâşîâr olsa, gelirse şu dört güşe hayme üzere kadem bassa, o söylese ben dinlesem, haddim olmayarak bendeniz söylesem, bizi temâşâyâ tenezzül buyuran zevât-ı kirâm safâyâb olsalar, diyelim işimizi Mevlâm rast getire. Aman bana bir eğlence meded... Vay bana bir eğlence meded!. (*Gazel okur gibi*) Gelse ol çesmi siyâhım hândeler peydâ olur. Yâr bana bir eğlence meded!..

K. — (*Pencereden*) Patlama kerata geliyorum.

H. — Aman bana bir eğlence meded!..

(*Karagöz atlayarak boğuşmaya başlar.*)

H. — Aman Karagözüm boğazımı sıktın, beni bırak.

K. — Sıkırım kerata, boğarım bile..

H. — Aman Karagözüm sakalımı yoldun.

K. — Sen de benim sakalımı yoldun.

(*Hacivâd kaçır.*)

K. — (*Arkası üstü kalır. Yattığı yerden*) Aman.. aman.. öldüm bayıldım, eski minderler gibi yerlere yayıldım.. (*Yarı kalkarak.*) Aman belim, bıkınım, ille kuyruk sokumum, vay vay vay.. (*Ayağa kalkarak.*) Keratayı kaçırdım ama ben de poturlara kaçırdım. Seni gidi utanıp arlanmaz, kiremidi kalmamış, bacası çökmüş, çingene mutfağı kiyâfetli herif seni.. Hele bir daha gel Alimallah kafanı kıracağım.

H. — (*Gelerek*) Vay Karagözüm merhabâ!

K. — Hoş geldin suda pişmiş balkabağı. (*Tokat*)

H. — Aman Karagözüm, nedir bu sendeki hid-det ü şiddet ü hâl...

K. — Kafanı patlatsın bakkal Mihal. (*Tokat*)

H. — Aman Karagözüm, ben seni eshâb-ı şuarâdan bilirim. Bilmem ki şiirlerden neler bilirsin.

K. — Şehriyelerin hepsini bilirim.

H. — Ne şehriyesi?

K. — Arpa şehriyesi, yıldız şehriyesi, tel şehriyesi, şehriyelerin şehriyesi.

H. — Karagözüm ben sana şehriye sormadım. Yâni edebiyâtta mekânım var mı?

K. — Edirnekapıda dükkânım vardı ama kapattık.

H. — Dükkân değil Karagözüm, edebiyat edebiyat.

K. — Benden tokatı ye, sırtüstü yat. (*Tokat*)
H. — Aman Karagözüm, hakikaten sen echel-i cühelâdan imişsin.

K. — Kim reçeli çuvalda yemiş.

H. — Yâni hiç sözlerimden anlamıyorsun. Ben sana şîr bilir misin diye sordum.

K. — O ne demek oluyor?

H. — Bak sana bir tâne söyleyeyim, dinle.

*Ruh-î âlin görüp ol dilber-i rânâya imrendim,
Hırâmın pek beğendim, kaameti bâlâya imrendim,
Elinden bir ayak evvel alıp nûş ettim ey sâkı,
Sunarken câmi sâkı bâde-i sahpâye imrendim.*

K. — Ben bundan bir şey anlamadım. Şunu bana tâne tâne söyle.

H. — (*Tellâl bağırır gibi.*)

*Ruh-î âlin görüp ol dilber-i rânâya imrendim.
Hırâmın pek beğendim, kaameti bâlâya imrendim,
Elinden bir ayak evvel alıp nûş ettim ey sâkı,
Sunarken câmi sâkı bâde-i sahpâye imrendim.*

K. — (*Hacivad'ı taklit ederek.*) Yarın nemse postası kalkıyor. Yolcu olan hırtıyı pırtıyı toplaşın... İnebolu, Gelibolu, Safranbolu, Kastamonu bizde yalan dolulu...

H. — Aman Karagözüm bu ne?

K. — Ne olacak, sen ev tellâli, ben de vapur simsarı. Şunu bana tâne tâne söyle dedim.

H. — (*Çabuk çabuk söyler.*) Ruh-î âlin görüp ol dilber-i rânâya imrendim. Hırâmın pek beğendim, kaameti bâlâya imrendim. Elinden bir ayak evvel

alıp nûş ettim ey sâkı. Sunarken câmi sâkı bâde-i sahpâye imrendim.

K. — (*Hacivad'a bir tokat atarak.*) Bu ne biçim şey! Yokuş aşağı teneke yuvarlar gibi, paldır küldür, paldır küldür..

H. — Karagözüm, dinle bak!

K. — Söyle bakalım.

H. — (*Ağır ağır söyler.*) Ruh-î âlin görüp ol dilber-i rânâya imrendim.

K. — Dur! Bunların sonu dim olacak?

H. — Evet.

K. — Sen benden dim'leri dinle şimdi. Dün akşam bahçede gördüm sârı ayvâya imrendim.

H. — A birâder, bu benim söyledigime uydu mu?

K. — Dim'lere dikkat et tepelerim hâ! Ağaçta sallanırken kırmızı elmâya imrendim. Haraççıbaşı baş yerken ağzımdan sular aktı. Terledim, yandım sıcağın, kaymaklı dondurmâya im..ren..dim.. (*Tokat atar, Hacivad gider.*)

K. — Ben Aşık Hasan'ın kardeşi miyim? Yoksa Aşık Kerem'in birâderi miyim, ben ne anlarım şîrden miirden. Sen gidersen beni buraya bağlamazlar, lofça çivisiyle hiç mıhlamazlar. Ben neyler, çekilir giderim. İdgâhda dolaba dilber seyrine bakalım, âyine-i devrân ne sûret gösterir. Sallan bullan koca oğlan sallan.. (*Gider.*)

— Muhavere biter. —

(*Aşağıdaki şarkı söylenirken, Karagöz tarafına bakal diğkâm, Hacivad tarafına da ev kurulur. Yine ikinci bir şarkı söyle-*

*nirken dükkân ve evin sâhibi olan Çelebi
gelir.)*

(Birinci şarkı. Makamı: Hicaz)

*Sevkinle hayâlinle olur neşe bedîdar,
Günlerce fakat ağılatışın dunca gamın var,
Âfet mi nesin âh nesin sen nesin ey yâr,
Her derdi unuttum da senin derdine düştüm.*

(İkinci şarkı. Makamı: Hicaz)
*Çâre bulan olmadı bu yâreğe,
Pek yazık oldu dil-i bîçâreğe,
Mihnet-i hicran giriyor âreğe.*

(Nakarat)

Pek yazık oldu dil-i bîçâreğe.

(2 nci hâne)

*Geçti gam ü fîrkat ile rûzgâr,
İtmedi vuslat bile bu derde kâr,
Ağlasa da sıslasa da hakkı var.*

(Nakarat)

H. — (Karşılar.) Vay efendim, mâşallah mâşallah. Böyle şarkılar söyleyerek nereden gelip nereye gidiyorsunuz?

Ç. — Bendeniz de size geliyordum.

H. — Hoş geldiniz, safâ geldiniz. Hayrola efendim?

Ç. — Şu ev ve dükkân boşaldı. Tanıdığınız namuslu kimseler olursa verelim.

H. — Hay hay efendim. Elimden geldiği kadar gözkulak olurum. Kirâları ne kadar diyelim?

Ç. — Siz ne münâsîp götürseniz.

H. — Yok yok, söyle tahmini bir şey söyleyiniz.

Ç. — Dükkân iki, ev de üç meciydiye olsun.

H. — Peki efendim.

Ç. — Şimdilik sizleri yâhû. (Gider.)

H. — Ya men hû efendim. Güle güle.. (Gider.)

(Türkü söyleyerek Kayserili gelir.)

Türkü

*Gökde yıldız sayılır mı,
Yavrum çiğ yumurta soyulur mu,
Güzele de doyulur mu?*

(Nakarat)

*Yavrum bize Kayserili dirler,
Balı kaymak ile yirler.*

(2 nci hâne)

*Gökde yıldız urğan urğan,
Yavrum üstümüşde telli yorgan,
Susadınsa ište gerdan.*

(Nakarat)

*Yavrum bize Kayserili dirler,
Balı kaymak ile yirler.*

H. — (Karşılar.) Vay ağam hoş geldin.

Kay. — Hoşbulduh Heceyvad Çelebi.

H. — Hayrola ağam buralarda işiniz ne?

Kay. — Didiler kim buralarda kirâlıh bir dükkân varmuş.

H. — Evet ağam. Şu arkanızdaki dükkân kirâ-
lıktır.

Kay. — Gore bilir miyik?

H. — Hay hay ağam, buyurun görünüz. (*Gh-
rerle.*) İşte ağam burası.

Kay. — Çoh gozel. Bunun yıllığı kaç?

H. — Sizin için on iki lira olur.

Kay. — Pekâlâ Heceyvad Çelebi. Alın size bir
yıllık peşin.

H. — Güle güle oturun, Allah kâr açıklığı ver-
sin.

Kay. — Heceyvad Çelebi, bana bir nâmuslu
adam lâzım, bildiğin bir kişi var mı?

H. — O da kolay ağam, benim bir arkadaşım
var, temiz ve doğru bir adamdır. Onu size getireyim,
konuşunuz.

Kay. — Sağol. (*Hacivad gider, Kayserili de gi-
der.*)

(*Aşağıdaki şarkıyı söyleyerek Zenne ve
Arap Şetâret gelirler.*)

(Şark makamı: Uşşak)

*Hicrinle tezâyüd ediyor derd-i nihânım,
Sendin bana dünyâda refik sevgili cânım,
Bitmez bu gidişle bilesin âh u figânım.*

(Nakarat)

Sendin bana dünyâda refik sevgili cânım,

H. — Vay efendim, benim hanım kızım. Böyle
güzel güzel şarkılar söyleyereken Şetâret kalfayı da
arkanıza almışsınız ne tarafa gidiyorsunuz.

Z. — Sormayınız Hacivad Çelebi, derdimiz bü-
yük.

Ş. — Şok büyük hacamat Çelebi.

H. — Hayrola kızım ne derdiniz var?

Z. — Oturduğumuz ev dün akşam şiddetli yağ-
murlardan gökti, bütün eşyalarımız sular, çamurlar
içinde kaldı, biz de sokakta kaldık.

Ş. — Sokakta kaldık amanın usuyoruz, donu-
yoruz.

H. — Aman efendim, siz hiç merâk etmeyiniz,
şu arkamdaki ev henüz boşaldı, üç odası var. Helâ
mutfak çok mükemmel, içinde bir miktar da eşya
var, buyurun kızım görünüz. (*Her üçü de eve girer-
ler.*)

Ş. — Oool. Şok guzel, şok guzel, vallâhi bayıl-
dım.

Z. — Hakikaten çok güzelmış, bunun aylığı kaç
kuruş?

H. — Sizin için üç mecidiye olur.

Z. — Teşekkür ederim Hacivad Çelebi. Buyu-
run size iki aylık da peşin.

H. — Güle güle oturunuz.

K. — (*Gelir.*) Ne oluyor, burada pazarlıklar
oluyor!

H. — Aman Karagözüm iyi ki geldin.

K. — Ne var hayrola.

H. — Şu dükkânı Kayserili bir bakkala verdik.

K. — Niye veriyorsun?

H. — Yâni kiraladık, adam yanına bir adam
arıyor. Ben de seni söyledim, nasıl bu dükkânda ça-
lışır mısın?

K. — Adama demişler, cehenneme gider misin? Aylik kaç demiş!..

H. — Adam şimdi gelecek. (*Gider. Bakkal gelir.*)

K. — Adam geldi.

Kay. — Ahşamın ğalışpera.

K. — Akşamları kalın pırasa, sabahları da irtı başlı lāhana.

Kay. — Adın ne, babanın adı ne!. Anan var mı? Garın var mı? Eniklerin var mı? Kaçar yaşlarında?

K. — Yāhū sen nūfus memuru musun? Sinsi-
lemin adını soruyorsun.

Kay. — Bahhallık ettin mi?

K. — Etmedik ama edeceğiz.

Kay. — Gir içeri. (*Girerler.*) Bah burada yağ küptü var, burada ısırke küptü, burada ğaşrağāşer peyniri, burada da düdük maharası olacah. Bunlar da isperğaçiret mumları olacah, anladın mı?

K. — Anladık ama o isperkaçiret mumlarını, dükdük maharnasını pek anlamadım ya ne ise..

Kay. — Ben balıh bazarına gedecem, mal gön-
dürecem, gozel gozel raflara dizen, anladın mı? (*Gider.*)

K. — Anladık ama o isper kaçiretten birşey anlamadım.

H. — (*Gelir.*) Haydi hayırlı olsun Karagöztüm.

K. — Eyvallah. Isperkaçiret mumu verelim, dükdük maharnası verelim.

H. — Lāzım olursa gelir alırım. (*Gider.*)

K. — Olur.

(*Tef velvelesiyle hamallar getir.*)

K. — Bunlar ne?

Hamallar. — Yağ getirdik, pirinç getirdik, kaş-
şar peyniri, isparmacat mumları getirdik.

K. — Girin içeri boşaltın. (*Çekilir.*)

(*Tef velvelesiyle dükkāna girerler, malları
bırakıp giderler.*)

K. — Ooo!.. Erzaklar geldi. (*Bağvarak.*) E ba-
bam dükdük maharnası verelim, isperkaçiret mumu
verelim.

Şe. — Bana bak bakkalināhu.

K. — Çuğuriğu..

Ş. — Sen de var mı?. (*Kendi kendine*) Acaba
neydi o?

K. — Ne var mı?

Ş. — Unuttu ayo..

K. — Git anla da gel.

Ş. — (*Gider, gelir.*) Anladı.

K. — Neymiş?

Ş. — Şerriye..

K. — Tel mi, arpa mı, yıldız mı?

Ş. — Şerriye ayol, tellisi mellisi bilmiyo.

K. — Kaç paralık istiyorsun?

Ş. — (*Gülerek.*) Sen bilir, kaç paralık olursa
olsun, ver işte.

K. — Elinde kaç para var.

Ş. — Al işte bu kadar. (*Verir.*)

K. — Bak bir kuruş varmış. Al bakalım.

Ş. — Alla ismarladık. (*Gider.*)

(Şarkı söyleyerek Çelebi gelir.)

(Şarkı makamı: Yegâh)

*Devâm etmekteşin çevreylemekte,
Cefâ meşrep olur mu hiç melekta,
Usanmazsın fiğânım dinlemekte.*

(Nakarat)

Cefâ meşrep olur mu hiç Melekta.

K. — Kimi arıyorsun oğlum?

Ç. — Buralarda biri siyah, biri beyaz iki hanım taşınmış, biliyor musun?

K. — Zâhir biliyorum, şu karşiki eve taşındılar.

Ç. — Memnûn oldum. Sen burada necisin?

K. — Bakkalım bakkal. Hem dükdük makarnalı bakkal.

Z. — (Gelir.) Vay beyim safâ geldiniz.

Ç. — Aman efendim, sizi araya araya ayaklarıma kara su indi.

Z. — Oradaki bakkala haber bıraktık, sorduk mu?

Ç. — Hiç de aklıma gelmedi.

Z. — Burayı nasıl buldunuz?

K. — Koklaya koklaya...

Ç. — Bir çocuk söyledi şu tarafa taşındılar, dedi.

Z. — Her ne hâl ise çok yorulmuşsunuz, buyurun içeri.

Ç. — Geliyorum. (Eve girerler. İçeriden) Kaca tuttunuz?

Z. — Aylığı üç mecidiye. İki aylık peşin verdim.

Ş. — (İçeriden) Ooo.. beyefendi safâ geldiniz.

Ç. — Safâ bulduk Şetâret kalfa. Nasılsın bakkalım?

Ş. — Çok şükür siz nasılsınız?

Z. — Şetâret, git bakkala yarım okka piyazlık kuru fasulye al da gel.

Ş. — Peki hanımısı.. (Meydana gelir.) Bakkalı hû..

K. — Hû..

Ş. — Ver yarım okka.

K. — Ne vereyim?

Ş. — (Gülerek) Unuttu.

K. — Git anla da gel.

Ş. — (Eve gider.) Hanımısı hû!.

Z. — Aldın mı?

Ş. — Unuttu ayö.

Z. — Yarım okka kuru fasulye. Piyazlık olacak.

Ş. — (Gelir.) Bakkalısı hû!.

K. — Hû..

Ş. — Ben seni çok seviyo..

K. — Eyi ya.

Ş. — Sen de beni seviyo mu?

K. — Severdim ama beyaz olsaydın.

Ş. — Neden beni sevmiyo.. Ama ben seni seviyo.

K. — Sen şimdi istediğini al git, sonra konuşuruz.

Ş. — Sonra beni sevecek mi?

K. — Sevecek! Sevecek!.. Ne istiyorsun onu söyle.

Ş. — Sonra sen beni sevecek ha..

K. — (*Kendi kendine. Galibâ Arap bana abaya yaktı.*) Şey bana bak ne alacaktın?

Ş. — Unuttu ayo.. (*Eve gelir.*) Hanımisi, ben bakkaldan ne alacaktı?

Z. — Sen galibâ bakkalı alacaksın. Kuru fasulye anladın mı?

Ş. — (*Ağlar gibi.*) Anladı anladı.. (*Gelir, ağlar gibi.*) Bakkalisi hû!..

K. — Ne ağlıyorsun bacı?

Ş. — (*Ağlar gibi.*) Ben ağlamasın da kimler ağlasın.

K. — (*Alay eder gibi.*) Sevgili bacım ağlama, sonra ben de ağlarım. (*Ağlar.*)

Ş. — Ah sen ne ağlıyo?

K. — Ben ağlamıyorum, sana yardım ediyorum? Şimdi sen ne alacaksın onu söyle..

Ş. — Yarım okka kuru fasulye.

K. — Al bakalım, öyle ağlama.

Ş. — Ver bakalım. (*Hem ağlar, hem gider.*)

K. — Galibâ bu arap bana âşik oldu.

Z. — Nerede kaldın?

Ş. — (*Kekeleyerek*) Bakkalina na na...

Z. — Ne olmuş bakkala?

Ş. — Terazisi bozuldu da..

Z. — Yoksa bakkalla muhabbete mi daldın..

Ş. — Ne münâsebet hanımı, üstüme iyilik sağlık.

Z. — Haydi çabuk koş mutfağa, yemekleri hazırla.

Ş. — Başüstüne hanımısı.

K. — (*Kendi kendine*) İçeride mezeler diye bir lâflar oldu ama gelen bey akşamcı galibâ.

Ş. — Hanımısı her şey hazır.

Z. — Buyurun beyim, sofraya hazırlanmış.

Ç. — Buyurun efendim. Acaba rakılar da soğuk mu?

Ş. — Kuyudan su çektim, bütün şişeleri soğuttum.

Z. — Aferim Şetâret, akıllısındır mâşallah.

Ş. — Bakkaldan bir şey ister mi?

Ç. — İyi kaşar peynri varsa yüz dirhem versin.

Ş. — (*Gelir.*) Bakkalina hû!..

K. — Çuğurıgu.. Ne istersin.

Ş. — Kaşara peynir istedi.

K. — Kaşer peyniri mi istediler.

Ş. — Evet canım.

K. — Al bakalım, hem şey... orada rakı filân var mı?

Ş. — Hem de âlâsı.

K. — Ben de gelsem acaba bir şey derler mi?

Ş. — Hanımısına sorayım. (*Gider, içeriden*) Hanımısı, bakkal dedi ki..

Ç. — Gitt bakkaldan on tane yumurta al da çabuk gel.

Ş. — Başüstüne (*Gider.*) Bana bak bakkalina hû!..

K. — Beni gelsin mi dediler?

Ş. — On tane yumurta istediler.

K. — Sen git, ben getiririm.

Ş. — Olmaz olmaz, beyefendi kızar.

K. — Haydi sen git, ben getiririm.

- Ş. — Çabuk getir. (*Gider.*)
 Ç. — (*İçeriden*) Nerede yumurtalar?
 K. — Getirdim, alın taze taze. Arap karısı kırar diye ben getirdim.
 Ç. — İyi ettin. Gel otur bir kahvemizi iç.
 K. — Dükkân yalnız.
 Ş. — Ayo gel!
 K. — (*Nazlanır.*) Olmaz olmaz, dükkâna köpek girer.
 Ç. — Canım gel otur. Bir rakı iç.
 K. — İçmem ama hatırınız için bir tane içeyim.
 Ç. — Otur şöyle. Şetâret bir temiz kadeh getir.
 Ş. — Başüstüne efendim.
 Ç. — Al bakalım bakkal baba.
 K. — Haydi şerefe.. (*İçer.*) Oh ne âlâ.
 Z. — Mezelerden buyurmaz mısınız.
 K. — Ne demek yemez olur muyum. (*Ağzını şapırdatarak yer.*) Oh ne âlâ olmuş. Yapan eller dert görmesin.
 Ş. — Ben yaptı bakkal efendi.
 Ç. — Sizin adınız ne?
 K. — Benim adım Karagöz.
 Ç. — Yaaa! Karagöz ha!..
 Z. — Vay, siz Karagöz müstintüz?
 K. — Zâhir Karagözüm.
 Ş. — Sen Karagöz mü oluyo?
 K. — Karagöz yaa!.. Sen şimdi oradan bir tane daha doldur bakalım.
 Ş. — Başüstüne Karagözüm, buyurun..
 K. — Haydi şerefe.
 Ş. — Afiyet olsun, Karagözlü bakkal.
 K. — Şurada bir çalgı olsa ne iyi olurdu.

- Ç. — Ben keman, hanım da ud çalar. Ben de göbek atarım.
 Ş. — Ben de yâlel oynardım.
 Ç. — Hanım getir benim kemani, sen de al ud'u.

(*Çalgı başlar. Köçek havası.*)

*Yaz bahar olunca leylim sen olur dağlar,
 Açılır gülleri aman Güzel Hisar'ın,
 Etrâfında bağlar pek rûşen olur,
 Şen olur düberi aman Güzel Hisar'ın.*

- K. — Oh yallâh yallâh!..
 Ş. — Bana da yâlel çalsalar.
 Ç. — Çalalım. Ah yalâlel ah yalâlel yâlel..
 Ş. — (*Başlar oynamaya.*) Lölölölölölölölö vay..
 K. — (*Sarhoş olur.*) Yaşaaaaa!..
 Ş. — Sen de yaşaaaaa!..
 K. — (*Sarhoş*) Rakı verin be!
 Z. — Sen sarhoş oldun yeter.
 K. — Arap bacı doldur be!
 Ş. — Al bakalım.
 K. — (*İçer ve bağırmağa başlar.*) Aman yanıdım hey!..
 Ç. — Aman otur, Karagöz otur. Düşeceksin ortada mangal var. Düşersin de bir kazâ olur.
 K. — (*Sarhoş*) Ne olursa olsun.. (*derken, düşer mangalın üstüne, mangal devrilir. Bir feryâttır, kopar.*)
 Z. — Amanın yanıyorus. İmdat!..
 Ş. — Amanın yanıyo! yanıyo!..

(Bekçi sesi — Yangın vaaar! Şeyh Küsteri meydanında.. Dükân ve ev yammaya başlar. Ev'in içinde bir telaş kaçırmalar.)

- Ç. — Aman kaçalım..
Z. — Ah nereden kaçalım. Her taraf yamıyor..
Ç. — Arkadan, arka kapıdan.

(Karagöz içeride kalır. Bu sırada yangın tulumbası, tulumbacılar. Nâralar - Eeeey!.. Yaman gelir, yaman gider Mevlânekâpılı... Karagöz pencereden atlar, tulumbanın üstüne düşer. Tulumbacılar Karagözü de götürürler. Bu götürüldü ve velvele sırasında dükân ve ev kaldırılır. Ve Hacıvad ile Karagöz karşılaşır.)

- H. — Aman Karagözüm nedir bu işler.
K. — Kafanı kırsın geyiklerle keşişler. (Tokat)
H. — Yıktın perdeyi eyledin virân, varayım sahîbine haber vireyim hemân. (Gider.)
K. — Her ne kadar sürc-i lisân ettikçe affola. İnşallah yarın akşam Kanlı Nigâr oyununda yakan elime geçirse vay hâline vay.. (Gider.)

SALINCAK SAFÂSİ OYUNU

İŞARETLER :

- K. — Karagöz.
H. — Hacıvad.
Z. — Zenne.
Ç. — Çelebi.
T. — Tiryâki.
Y. — Yahudî.
T. — Tuzsuz Deli Bekir.
B. — Beberuhi.

TASVİRLER :

- Karagöz.
Hacıvad.
Salıncak.
Hacıvad ferâceli.
Zenne açık.
Çelebi.
Yahudi.
Beberuhi.

— Birinci Kısım. Muhâvere —

(Hacıvad semâî okuyarak gelir.)

(Semâî. Makamı: Segâh)

Etti o güzel ahde vefâ müjdeler olsun,
Ey âşk-ı şûride sana müjdeler olsun,
Vâdeyledi bir gıce nihâni gelecektir,
Ben kıluna ey mâhlûka müjdeler olsun,
Tiryeletilelele yele ah müjdeler olsun.

— Perde gazeli —

H. — Of hây Hak.

Âşk bu fenâ mülkünün enâmını söyler,
Remz ile sanâ âlemin ahvâdını söyler,
Tâlib bizi bâ perdeye eğlence yaratmış,
Her bir geçenin ayrıca ahkâmını söyler,

*Bir ısmet için vakt-i harâbâta eriştik,
Her kişi için kendi serencâmını söyler,
Atemde bist cehl ile zem eylemesinler,
Her bir gidenin dehr-i hayâl nâmını söyler.*

Nâdanlar eder sohbet-i nâdanla telezzüz,
Divânelerin hemdemi divâne gerektir.

Beyt-i güzîninin müeddâsınca her hâli lâtif, et-
vârı zarif, fasihullisân, mûshabeti tathî.

K. — (*Pencereden*) Hoş geldin şalgam suratlı.

H. — Bir yâr-i vefâşîâr olsa; edebiyat bilse,
ilm-i hendese, ilm-i cifr, ilm-i Fârisî, ilm-i Arabî, il-
m-i taktakî, ilm-i vakvakî..

K. — (*Pencereden*) Daha ne halt etse?

H. — Biraz da fenn-i şî'r ü mûsikiye âşînâ ol-
sa. Gelirse şu dört gûşe hayme üzre kadem bassa,
o söylese ben dinlesem, ben söylesem o dinlese. Her
ikimiz de söylesek, bizi temâşâ eden ahîbbâ safâyâb
olsalar. Diyelim isimizi Mevlâm rast getire. Yâr ba-
na bir eğlence meded!.. Aman bana bir eğlence me-
ded!..

K. — (*Tokat atar, Hacıvâd kaçar.*) Seni gidi
dilenci kıyâfeti mendebur herif. Gelmiş kapımın
önünde bağıır durur. Hele bir daha gel de bak!

H. — Vay Karagözüm, mâşallah mâşallah.

K. — Selvinin tepesine bin de kuş avla. (*Tokat*)

H. — Bu akşam yine hiddetlisin.

K. — Biliyorsun ya önümüz kış. Elde yok, avuç-
ta yok!

H. — Allah Kerim Karagözüm.

K. — Odun kömür almak için konu komşudan
biraz para istedimse de kimse metelik vermedi.

H. — Ah Karagözüm, ben de senin gibiyim, ol-
sa derhal verirdim.

K. — Benim dedemden kalma bir duvar saatim
var, dedim. Şunu götürüp satayım. Aldım saati doğ-
ru bedestene. Hava da inadına soğuk, kar yağıyor,
dondum.

H. — Vah vah Karagözüm.

K. — Ne ise bedestene girdim, tanıdığım bir
tellâl var, selâm verdim, aleykûmselâm, dedi. Dedim,
para lâzım oldu şu saati satmaya geldim, dedim. Tel-
lâl, peki ama hava çok soğuk, kar yağıyor, esnafla-
rın çoğu gelmedi, ne yapalım bilmem dedi. Benim is-
rârım üzerine aldı, mezat etmeye başladı. Haraç me-
zat Karagözün antika saati haraç haraç on kuruş,
yirmi kuruş haraç... Adam bana dedi ki, bu saat an-
tika bir saate benziyor, çok para eder, sen bunu ba-
na bırak, yarın esnaflar gelir tekrar mezat ederiz.
Al sana yirmi kuruş, gününü gün et, dedi. Eyvalah
dedim, gittim biraz kömür biraz da yiyecek aldım,
günümlü gün ettik.

H. — Allah kimseyi darda bırakmasın.

K. — Amin!. Ertesi günü kalktım, doğru be-
destene. Ben erken gitmişim. Bedesten henüz açılma-
mış esnaflar kapımın önünde bekleyiyorlar. Tabii ben
de bekledim, içeriden bir sesler geliyor. Karagöz'ün
saati antikadır, binbeşyüz kuruşa haraç haraç...

H. — Bedesten kapalı dedim ya.. esnaflar ka-
pımın önünde bekliyorlar, dedin, içeride kimse yok.
Saatini kim mezat ediyor?

K. — Dinle.. Bir gün önce saatim mezat edil-
diydi ya!

H. — Eeee!..

K. — O günde hava çok soğuk idi ve dondu. Tellâhın lâfları bedestenin kubbesine yapışmış, kubbede donakalmış.

H. — (*Hayretle*) Eeee! Sonra?

K. — Ertesi günü gittiğimde hava lodoslamıştı. Kubbede buzlar erimeye başlayınca, tellâhın haraç mezat lâfları da buz damlalarıyla yere düşerek sesler çıkmaya başlamış. Haraç mezat Karagöz'ün antika saati, diyerek...

H. — Bu hâl geçen de benim de başıma geldi.

K. — Hayrola!

H. — Mâlûm ya oruç hâli, canım pastırma is-tedi.

K. — Sen zâten pisboğazsın. Eeee!

H. — Bakkala gittim, elli dirhem aldım eve geldim, mutfağa koydum. Komşunun hırsız bir kedisi var, pastırmayı kapınca merdivenlerden yukarı kaçmaya başladı, yakalayım diyerek, peşinden koştum.

K. — Aman tut! Pastırmalar gidiyor.

H. — Kedi ikinci kata kaçtı.

K. — Yakala Hacıvad, kuyruğundan yakala.

H. — Tavan aralığında dama kaçtı.

K. — Yakala pastırmalar gidiyor.

H. — Bırakır mıyım, ben de peşinden dama. Tam yakalayacağım zaman karşıkı dama atlarken kedi havada dondu kaldı.

K. — A uydurucu kerata, hiç havada kedi donar mı, bu düpedüz yalan.

H. — Ya senin söylediklerin yalan değil mi?

K. — Hiç olmazsa benim yalanının kubbesi var. (*Tokat atar, Hacıvad gider.*)

Sen gidersen ben de burada durmam ya, ben de çekilir giderim. İdgâhda dolaba dilber seyrine bakalım, âyine-i devrân ne sûret gösterir. (*Gider.*)

(*Aşağıdaki türkî söylenirken salıncak kurulur.*)

*Bahçeys de kurdum asma salıncak,
Yâr gelip, yâr gidip sallanacak,
Akşamdan sonra neler olacak,
Yâr gelip, yâr gidip sallanacak.*

H. — Eee.. efendim buyurun. İdgâhda salıncak safâsına. (*Sallar.*)

K. — (*Gelir.*) Bu ne Hacıvad?

H. — Asma salıncak.

K. — Ne olacak?

H. — Gelen giden müşteriler sallanır, ben de beş on para kazanırım.

K. — Beni yanına alsana, ben de sana yardım ederim. Ben de beş on para kazanırım.

H. — Peki, ama bunu sallaması zordur.

K. — Sen öğretirsin bana.

H. — Olur. Lâkin ben seni yanıma alırsam, bana sadakatle hizmet eder misin?

K. — O ne demek?

H. — Yâni bana hilekârlık etmemelisin.

K. — Ne münasebet.

H. — Öyle ise gel, sana bunun sallamasını öğretelim. Az geri çekil.

K. — Olur.

H. — Salıncığa dokununca (*Karagöz'ün kafasına vurur.*).

K. — Vay kafam, vay kafam, söylesene kafama vurur, diye.

H. — Söyledim ya çekil, dedim.

K. — Olur çekildim.

H. — Salıncağa dokunur (*gene Karagöz'ün kafasına vurur.*).

K. — Ayyy! Gene kafama vurdun Hacıvad. Val-la yanına gelirsem tepelerim ha..

H. — İşte Karagözüm böyle sallayacaksın.

K. — Olur, sallarım.

H. — Şimdi gel Karagözüm, anlaşalım. Bu salıncak benim, sen yanına gelince ortak olduk. Kaç kurus kazanırsak üçe ayıracağız, bir kısmı senin bir kısmı da benim bir kısmı da salıncağın.

K. — Salıncak yemek yer mi? Niye onun oluyormuş.

H. — Tâbii Karagözüm salıncağın bir tarafı saktlanır, bir şeyler olur. Bunu tâmir etmek lâzım, onun için paranın üçte biri salıncağın masrafı.

K. — Olur, Hacıvad.

H. — Ben gidiyorum. Allah hayırlı müşteri versin. (*Gider.*)

K. — Şimdi bunu nasıl sallayacaktık. Ha şöyle olacak galibâ.. (*Salıncağa bir dokunur ileri gider. Salıncak geri gelince Karagözün suratına vurur.*) Aman gene suratıma vurdu bu salıncak.. (*Bir daha sallar, hemen geri kaçar. Salıncak sallanır, Karagöz'e vurmaz.*) Haa! Böyleymiş bunu sallaması.. Ee babam, sallangaca gel, sallangaca!.. (*Sallar.*)

(*Aşğıdaki türküyü söyleyerek Tiryâki gelir.*)

Türkü

*Fesliyen ektim gül bitti,
Dalında bülbüller öttü,
Ötme bülbül yarım gitti.*

(Nakarat)

*Ben dertliyem aman aman,
Ben dertliyem kan aşılar, kaare bağlarım.*

(2 nci hâne)

*Fesliyenim ocak ocak,
Ne kaçarısın köşe bucağ,
Yatar isen işte kucak.*

(Nakarat)

T. — Selâmünaleyküm.. (*Uyur.*) Hıııh!.

K. — Aleykümselâm uykucu baba. Hey bana bak, hemşeri uyuma be!

T. — (*Kalkarak*) Sen salıncakçı mısın?

K. — Evet salıncakçıyım.

T. — Beni sallarm mısın?

K. — Sallarım. Paran var mı?

T. — Var ya, ben her zaman gelir, burada sallanırım. Hacıvad'a para da veririm.

K. — Madem para verirsın haydi bin salıncağa.

T. — Beni bindir.

K. — Hoppala sen binsene.

T. — Benim ayağım yetişmez, sen beni kaldır, bindir.

K. — Gel bakalım.. (*Bindirir.*) Bindin mi?

T. — Bindim. Haydi sala bakalım.

K. — Sıkı dur, sakın düşmeseyin.

T. — Düşmem düşmem.. (*Türkü söylemeye başlar.*)

*Bir sille vurdu başıma,
Hotozum indi kaşıma,
Yazık oldu genç yaşına.*

(Nakarat)

*Ben dertliyem aman aman,
Ben dertliyem kan ağlarım,
Kaareler bağlarım, yazar ağlarım.*

K. — Yandı!!

T. — (*Heyecanlı*) Aman neresi yandı? (*Aşağı atlar.*) Neresi yandı, neresi yandı?

K. — Yâni sallamak bitti, ver bakalım paraları.

T. — Ödüm koptu, öyle yangın var gibi bağırırılar mı?

K. — Haydi ver sen paraları.

T. — Kaç para vereceğiz?

K. — Hacıvad'a verdiği kadar.

T. — Al bakalım, sana bir kuruş.

K. — Az verdin iki kuruş vereceksin.

T. — Ben Hacıvad'a bu kadar veriyorum.

K. — Salıncağın tâmir parası, tâmir parası ver bir kuruş daha.

T. — Al bakalım, haydi Allahasmarladık. (*Gider.*)

K. — Ha bereket.

H. — (*Gelir.*) Nasıl Karagözüm, gelen giden var mı?

K. — Bir pinti herif geldi sallandı, az daha düşecekti. Korka korka, söylene söylene gitti.

H. — Para vermedi mi?

K. — Yooook!.

H. — Niye istemedin?

K. — İstemeye meydan kalmadı ki, herif tüydü.

H. — Bir daha gelen müşteriden peşin al. (*Gider.*)

K. — Olur. Senin gözüne limon suyu.

H. — Ne dedin?

K. — Sana demedim. Bir limonata olsa da içsem dedim.

H. — Ben başka türlü anladım. (*Gider.*)

K. — E babam gel, sallangaca gel!..

(*Şarkı söyleyerek Zenne gelir.*)

(*Şarkı makamı: Hicazkâr kürdi*)

*Hasretinle çıkar âh u figânım,
Fîrâk-ı hüsn ile memlû dehânım,
Yetiş imdâda gel kaşı kemânım.*

(Nakarat)

Fîrâk-ı hüsn ile memlû dehânım.

Z. — Sen salıncakçı mısın?

K. — Salıncakçıyım.

Z. — Beni sallars mısın?

K. — Paran var mı?

Z. — Al sana yirmi kuruş.

K. — Haydi bereket. Haydi bân.

Z. — Ben nasıl bineyim, sen bindir.

K. — Gel bakalım. (*Bindirir.*)

- Z. — Haydi bakalım, yavaş yavaş salla.
 K. — Olur, sakın korkma.
 (Aşağıdaki türküyü yarıdaklar söyler.)

Türkü

Gelin kızlar babamıza soralım,
 Bahçemize salıncaklar kuralım,
 Kargılıklı binip kolan vuralım.

(Nakarat)

Salıncaktır genç kızların oyunu,
 Kolan vurdulca seyredin boyunu.

(2 nel hâne)

Bir güzel kız salıncakta sallanır,
 Kolan vurur, havalara yollanır,
 Şiddetinden yanakları allanır.

- K. — Yandım!. (Diye bağırır.)
 Z. — (Korkar.) Aman neresi yandı?
 K. — Korkma. Yâni sallanmak bitti demek.
 Z. — Öyle desene, ödüm koptu. (Gider.)
 H. — Kaç para aldın kızdan?
 K. — Sahi be, kız parayı vermeden savuştu.
 Z. — Ben sana demedim mi, parayı almadan
 sallama diye.

- K. — İşte yandı, diye, bağurdım korktu gitti.
 H. — Ben kül yutmam ya. (Gider.)
 K. — Kül yutmazsan, kömür yut.
 H. — (Gelir.) Ne dedin?
 K. — Bilirim, kül yutmazsın, dedim.
 H. — Peki. (Gider.)
 K. — E babam, gel sallangaca gel..

(Çelebi şarkı söyleyerek gelir.)

(Şarkı makamı: Nihâvend)

Gönüm yine bir âteş-i hicrâne dolaşdı,
 Sevdâ-yı muhabbet başıma gör neler açtı,
 Bû hâl-i perîşânıma düşman bile şaşdı.

(Nakarat)

Sevdâ-yı muhabbet başıma gör neler açdı.

- K. — Gel sallangaca gel.
 Ç. — Merhaba salıncakçı baba.
 K. — Hoş geldin sakalı kaba.
 Ç. — Anlamadım.
 K. — Merhaba, dedim.
 Ç. — Sen salıncakçı mısın?
 K. — Zâhir. Salıncakçıyım?
 Ç. — Beni sallarmısın?
 K. — Sallarım. Paran var mı?
 Ç. — Kaç kuruşa sallarsın?
 K. — Yirmi kuruş, otuz kuruş, ne verirsen be-
 reket versin.
 Ç. — Haydi beni salla.
 K. — Bin bakalım. (Yardımyı Çelebi biner.)
 Sallar.
 Ç. — Yavaş salla.
 K. — Olur.

(Yarıdaklar aşağıdaki türküyü söylerler.)

(Türkü. Makamı: Suzinak)

Bir güzele kul oldum,
 Tâ gönülden vuruldum,
 Sevdim ama yoruldum,
 Ben de bilmem ne oldum.

- K. — Yandı!..
 Ç. — Aman neresi yandı?
 K. — Paydos paydos, in aşağıya.
 Ç. — (İnc.) Ödüm koptu.
 K. — Ver bakalım parayı.
 Ç. — Alsana yirmi kuruş. (Gider.)
 K. — Ha bereket.

(Hacivad kocakarı kıyafetine girer, gelir.)

- K. — (Birden tanımaz.) Gel sallangaca gel..
 H. — (Kocakarı takliti yaparak.) Selâmünaley-
 küm.

- K. — Aleykümselâm.
 H. — Ben sallarm mısın?
 K. — Paran var mı?
 H. — Kaç para istersin?
 K. — Yirmi kuruş.
 H. — Pahalı değil mi?
 K. — Ben herkesi yirmi kuruşa sallardım.
 H. — Şimdi benim kızım gelmiş sallanmış, kaç
 para verdi?

- K. — Yirmi kuruş verdi.
 H. — Oğlum da geldi sallandı, kaç para verdi?
 K. — Yirmi kuruş verdi.
 H. — Salıncak senin mi?
 K. — Hacivad var burada, onun.
 H. — Demek ortaksınız.
 K. — Ortağız ama ben ona metelik koklatmam.
 H. — İnsan ortağına böyle yapar mı? Günah
 değil mi?

K. — O miskin herife para lâzım değil.

H. — (Yüzünü Karagöz'e yaklaştırmak.) De-
 mek ben miskin herifim ha?

- K. — Ay Hacivad, bu ne kıyâfet?
 H. — İşte adamin hiylesini böyle tutarlar.
 K. — Şey... Hacivad ben sana şaka yaptım bel.
 Al işte paralar şunlar; altmış kuruş.
 H. — Kırkını ver, yirmisi senin olsun.
 K. — Neden sen kırk alıyorsun?
 H. — Yirmisi benim, yirmisi de salıncağın.
 K. — Tâmir parası ha?
 H. — Bir daha hiylekârlık etme. (Gider.)
 K. — Vay kerata Hacivad, ne kıyâfete girmiş.

E babam gel sallangaca..

(Türkü söyleyerek Yahudi gelir.)

Balat kapısından girdim içeri,
 Policalar oturmuş içi keçeli,
 Çok oldu mu buradan yârim geçeli,
 Andey andey andey Balad'a.
 Balat kapısında ben gördüm onu,
 Mavidir şalvarı kırmızı donu,
 Andey andey andey Balad'a.

- Y. — Akşamlar hayır olsun.
 K. — Akşamlar hayırlı olsun.
 Y. — Sen burada necisin?
 K. — Salıncakçıyım.
 Y. — Ee, bu suratlan mı?
 K. — Hayır, evdeki suratla.
 Y. — Ee, aşkolsun beni sallarm mısın?
 K. — Paran var mı, paran varsa sallardım.
 Y. — Beş on para veriz.
 K. — Olmaz, yirmi kuruş vereceksin.

- Y. — Salıncağı da beraber mi satıyorsun.
 K. — Yalnız sallamak için.
 Y. — Ee, sen beni salla, ben sana para veririm.
 K. — Haydi bin bakalım.
 Y. — Nasıl binilir?
 K. — İşte böyle sıçrar binersin.
 Y. — Haydi olur.. (Biner.) Bana bak kuzum, şimdi dinle beni.
 K. — Söyle bakalım.
 Y. — Ben sana ne zaman salla derim, sallamıyacaksın, ne zaman sallama derim, sallayacaksın.
 K. — Bu ne ters iş be!
 Y. — Anladın mı kuzum. Ne zaman sallama derim, salla, ne zaman salla derim, sallama.
 K. — Olur.
 Y. — Haydi sallama.
 K. — Olur, sallamıyoruz.
 Y. — Sallamasana bel.
 K. — Sallamıyoruz ulan!
 Y. — Sen ne kadar kalın kafalı adamsın. Ben sana ne dedim, sallama dedim sallayacaksın, ne zamanki salla derim sallamayacaksın. Haydi sallama.
 K. — Haa! anladım şimdi sallayacağız. (Sallar.)
 Y. — Afurun sallama.
 K. — Olur, sallamam. (Salıncağı tutar.)
 Y. — Sallamasana bel.
 K. — İşte sallamıyorum.
 Y. — A kalın kafalı adam, sana kaç kere söyledim. Sallama derim sallarsın, salla derim sallamazsın, anladın mı?
 K. — Anladım..
 Y. — Ande sallama.

- K. — Anladım şimdi sallayacağız. (Başlar sallamaya)
 Y. — Afurun sallama.
 K. — Anlaşıldı boyuna sallayacağız. (Salıncağı hızlı sallır.)
 Y. — Çok hızlı oluyor, benim göyüntüm bulamıyor.
 K. — Sakın salıncağa kusma tepelerim ha! (Boyuna sallır.)
 Y. — Salla be kuzum.
 K. — Olur. (Sallar.)
 Y. — E salla be kuzum..
 K. — (Sallar.)
 Y. — Salla be kuzum, ne kalın kafalı adamsın, salla salla..
 K. — Kalın kafalı sensin.. (Hem sallır) Sallıyoruz ya işte!.. (Hızlı hızlı sallır.)
 Y. — Bağırarak, salla be kuzum..
 K. — Sallar..
 Y. — Salla be kuzum..
 K. — Sallıyoruz işte.. (Çok hızlı sallır, salıncaktan Yahudi düşer.) Vay Yahudi düştü bel! (Dürteliyerek) Ey Salomon Salomon kalk! (Dürteliyerek) Kalk bel! (Kendi kendine) Ulan Yahudi öldü mü dersin.. (Dürteliyerek) Salomon kalk, ulan kalk.. (Kendi kendine) Ben bunu alırdım, Hacivad'ın kapisına bırakırım. (Kaldırır, kucaklar Hacivad'ın kapisının önüne bırakır, savuştur.)
 H. — Gelerek, bu ne burada yatan.. Eyvah Salomon düşmüş bayılmış, Karagöz'de getirmiş bunu benim kapının önüne atmış gitmiş, ben de alırım Karagöz'ün kapisının önüne bırakırım, varsın halini gör-

sün.. (Kucaklar Karagöz'ün kapısının önüne bırakır, gider.)

K. — (Yahudiye bakarak) Dirildi mi bu dersin, Yahudiye kucaklar perdenin ortasına arkası üstü yattırır. Derler ki bir Yahudi ölüsü ile bir çingene ayak ayağa verirse Yahudi dirilmiş, derler. Dur bakalım der, (ayağını Yahudinin ayağına dayyarak, Karagöz'de arka üstü yatar, yavaşça Karagöz başını kaldırırken Yahudi de başını kaldırır, birbirlerini görünce arkası üstü gene yatarlar. Bir iki kere bu hâl devam eder, en sonu Yahudi ayağa kalkar, Karagöz Yahudi'ye bir tokat atarak.) Seni gidi uğursuz kerta seni, ters lâkırdılarında beni şaşırttın.

H. — (Gelerek) Aman Karagözüm nedir bu işler.

K. — Kafanı kırsın geyiklerle keşişler. (Tokat)

H. — Hoş olsun sağlığa.

K. — Hak berekât versin derelerde biten sazlığa.

H. — Yıktın perdeyi eyledin viran, varayım sahibine haber vereyim heman. (Gider.)

K. — Hoş olsun külhani, ters kurtuldun elimden yarın akşam tımarhane oyununda yakan elimde geçerse vay hâline vay.. (Gider.)

TIMARHANE OYUNU

İŞARETLER :

K. — Karagöz.

H. — Hacıvad.

C. — Çelebi.

De. — Deli.

Do. — Doktor.

Z. — Zenne.

— Birinci Bölüm. Muhâvere —

(Hacıvad semâî okuyarak gelir.)

*Ey gonca dehen hâr-i elem cânına geçti,
Tır-i sitemin her biri bir yâdına geçti,
Şimdi hele ey sabr ü tahammül sana yâhu,
Bu mihnet ü gam çâk-i gıribânıma geçti.*

— Perde gazeli —

H. — Of hay Hâk.

*Gel ey zâhid kendr-i bezm-i ırfâna makal anla,
Hakkıktır sözü âriflerin gûş et meâl anla.*

*Mecâze hamledenler ehl-i zâhidir bu esrârı,
Sen ibretle nazâr eyle bu fâniden misâl anla.*

*Görünen perdedir ammâ verâsin bilmedir maksud,
Oâhânâ itimâd etme heman zıll-î hayâl anla.*

*Tehi sanma bu meydan Küşterî'nin yâdigârıdır,
Ne güne gösterir bu âlemi sâhip - kemâl anla.*

*Nasîhattir kelâmı sâdıkın efsâne zannetme,
Tefekkür eyle mândı-yî lâîfin hasbîhâl anla.*

Hüzür-ı hâzırân, cem'iyyeti irfan, vakt-i safâ-yı merdan. Lâindir, münâfıkdır bi-edepdir şeytan. Şeytanın dinsizliğine, Rahmân'ın birliğine *(yeri öper, kalkar)* ve bizi temâşâ eden ahıbbânın sağlığına. Demem o demek değil, eli yüzü, sözü temiz bir yârânım olsa.

K. — *(Pencereden)* Hacıvad'da şuradan defol-sa. Seninle bu akşam konuşmayacağım. Defol kapımın önünden, şimdi çocuğun oturağını kafana atarım.

H. — Ben seni getirmesini bilirim. Ah şehlevendim, ah efendim hoşu hoşu hoş geldin.. *(Karagöz tarafından gider.)*

K. — *(Atlar.)* Sirkelendim, kehlendim, com-bolo bommol boş geldi. *(Hacıvad tarafından gider.)*

H. — Sırma saçım, inci dişlim hooooş geldin.. *(Gider.)*

K. — *(Atlar.)* Kel başım, kazma dişlim, boooooş geldin. *(Gider.)*

H. — Bir bakışta beni yakıp gidenim hooooş geldin. *(Gider.)*

K. — Bir tokatla fitili yutup gidenim boooooş geldin. *(Gider.)*

H. — *(Gelir.)* Bivefâ yâr âşuka bigânediilir!.. *(Gider.)*

K. — *(Atlar.)* Bilmeyenler anlasın Hacıvad çin-gânediilir!.. *(Gider.)*

H. — *(Gelir.)* Beni nigâha esir etti o nazlı yaaaar.. *(Gider.)*

K. — *(Atlar.)* Hacıvad'lı evden kovmuşlar, el-bette aslı vaaaaar.. *(Gider.)*

H. — *(Gelir.)* Benim yârim çok güzeldir, hem hafiftir uykusuuuu.. *(Gider.)*

K. — *(Atlar.)* Hacıvad evde yellenmiş, burada çıktı kokusuuuu.. *(Gider.)*

H. — *(Gelir.)* Gel gidelim Göksu'ya, yiyelim dolmaaaa.. *(Gider.)*

K. — *(Atlar.)* Kuru ekmek ye de nâmerde muhtaç olmaaaa.. *(Gider.)*

H. — *(Gelir.)* Dün gece sofrada yedim iki lüfer bir istakoz. *(Gider.)*

K. — *(Atlar.)* Kos kos neydi bu herifin dediği?

H. — *(Gelir.)* Ne o Karagözüm, kos kos diyor-sun?

K. — O dediğini anlamadım da.

H. — İs ta koz..

K. — İşte öyle.

H. — Nasıl?

K. — İsta kokoros.

H. — Anlaşıldı Karagözüm, sen okuyup yazmamışsın, mektebe gitmemişsin.

K. — Gittim.

H. — Okudun mu?

K. — Arka mahallede mektep yapıyordu, reңberlik yaptım.

H. — Mürekkep yaladın mı?
 K. — Yaladım zâhir.
 H. — Nasıl yaladın?
 K. — Geçende çeşmeye gittim, su dolduracaktım. Orada sakanın merkebi duruyordu, imrendim suratını yaladım.

H. — Tûl!.. Allah iyiliğini versin. Karagözüm, demek oluyor ki okumadın. Ben seni bu akşam burada okutsam râzı mısın?

K. — Okut bakalım.

H. — Şimdi ben senin hocan olurum, sen de benim talebem olursun. Önüne diz çöker, destimi pü-seder okumaya başlarız.

K. — O testiye niçin pis ediyoruz?

H. — Yani elimi öpeceksin.

K. — El öpmek testiye pis etmek midir?

H. — Haydi diz çök önüme.

K. — Oturur. (*Ayaklarını uzatır, oturur.*) Çök-tük.

H. — (*Ayağıyla ayağına vurarak.*) Kaldır!.. Hiç insan hocasına karşı öyle ayaklarını uzatıp oturur mu?

K. — Biz çergede öyle otururuz.

H. — Ayaklarını altına al, öyle otur.

K. — (*Oturur.*) Oturduk.

H. — Âferin. Bir çocuk, hocanın önüne oturur oturmaz, hocanın destini pü-seder.

K. — Niye hocanın testisini pis eder?

H. — Yani hocanın elini öper. Şimdi sen de benim elimi öpeceksin. Öp elimi!.

K. — Olur. (*Öper.*)

H. — Çok yaşa oğlum. Öp elimi.

K. — Olur. (*Öper.*)

H. — Allah zihin açıklığı versin. Öp elimi.

K. — Amin!. (*Öper.*)

H. — El öpenlerin çok olsun. Öp elimi.

K. — (*Hiddetlice*) Kaç kere öperler. (*Öper.*)

H. — El öpmekle ağır aşınmaz. Öp elimi.

K. — (*Kızgın*) Kaç ekre öper. (*Öper.*)

H. — Senin de kullar, halayıklar elini öpsinler. Öp elimi.

K. — (*Çok hiddetli*) Âmiliiin!. (*Öper.*)

H. — Ömrün çok olsun. Öp elimi.

K. — Olur. (*Tokat atar, Hacıvad kaçar.*) Ke-rata, evinde fasulye pilâkisi yemiş, elini yıkamadan gelmiş, öp elimi, diyerek, bana elini yalatıyor.

H. — (*Gelir.*) Haydi oğlum okuyorum.

K. — Oğlum mu?

H. — Tâbii sen benim talebemsin, ne kadar yaş-lı olursan ol, benim oğlum sayılırsın. Haydi bakalım istakozu ezberleyelim.

K. — Olur.

H. — Elif sinlâsa is.

K. — Herifin üstü başı pis.

H. — Değil canım.

K. — Belki temiz.

H. — (*Hiddetli*) Doğru dürtüst oku, yoksa ben adamın kulağını çekerim. (*Çeker.*)

K. — (*Bağırır ve ağlar.*) Aaay, kulağım kop-tu. Hocaendi, hocaendi, annem dedi ki: mînderin kir-lenmiş, getir de yıkayım, dedi.

H. — (*Hiddetli*) Haydi oku bakayım. Elif sin-lasa is.

- K. — (Hem ağlar, hem okur.) Herif sinsileni is..
 H. — Te üstün te..
 K. — Te üstün te..
 H. — İste..
 K. — (Elini uzatarak.) Ver.
 H. — Ne vereyim?
 K. — İste demedin mi?
 H. — Yâni sen de iste, diyeceksin.
 K. — Olur. İste..
 H. — Kafzeylâta koooz.
 K. — (Keserek) Vişneli kaymaklım var.
 H. — Oğlum, ne yapıyorsun?
 K. — Kâğıthânede dondurma satıyoruz.
 H. — İstakoz.
 K. — Defol şuradan a kokozoğlu kokoz.. (Tokat atar, Hacıvad gider.)
 H. — Keratâ, kendi adam olmamış beni okutmaya kalkıyor.

K. — Sen gidersin beni de buraya mıhlamazlar ya, ben de çekilir giderim. İdgâhda dolaba, dilber seyrine bakalım, âyine-i devran ne sûret gösterir. (Gider.)

(Bir şarkı söylenirken Karagöz tarafına tımarhane kurulum ve Çelebi gelir.)

(Şarkı makamı: Nihavend)

*Doktor şu verem neyledi bak sevgili yâre,
 Vuslâttr annın derdine bil başlıca çâre,
 Bihûde yere itme cefâ aşık-ı zâre,
 Vuslâttr annın derdine bil başlıca çâre.*

- H. — (Karşılar.) Vay efendim safâ geldiniz.
 K. — Safâda dâim olunuz Hacıvad Çelebi.

- H. — Âfiyettesiniz inşallah.
 Ç. — Hamdolsun, sizi sorarım.
 H. — Hamdolsun iyiyim, duâınızla meşgulüm.
 Ç. — Hacıvad Çelebi, size gene bir zahmetimiz olacak.
 H. — Hayırdır inşallah ne gibi?
 Ç. — Şu Dârüşşifâ hayli yıldır metrûk bir halde idi, haddim olmayarak tâmir ettirdim. Eğer yardım ederseniz açalım, akıl hastaları tedâvi olsunlar.
 H. — Çok iyi olur, sevâba girmiş olursunuz.
 Ç. — Eğer kabul ederseniz idâresini size bırakacağım.
 H. — Hay hay, elimden geldiği kadar yapmaya çalışırım.
 Ç. — Lâzım olan bir doktor, bir gardiyan, artık ne lâzım olursa siz te'min edersiniz. Ahnız size yirmi lira vereyim. Daha lüzum edince haber verirsiniz.

- H. — Teşekkür ederim.
 Ç. — Sizleri yâhu.. (Gider.)
 H. — Yâ men hû efendim, hoş safâ geldiniz.
 K. — Bu ne Hacıvad?
 H. — Bu dârüşşifâdır.
 K. — O ne demek?
 H. — Tımarhâne!. Deliler gelir burada tedâvi olurlar, giderler. Sana burada bir iş versem yaparmısın?

- K. — Nasıl iş o?
 H. — Güllâbicilik..
 K. — Güllâcılık mı?
 H. — Yâni gardiyanlık.
 K. — O ne biçim şey?

H. — Delileri içeri tıkacaksın.
 K. — Ya deliler beni içeri tıkarlsa..
 H. — Ne münâsebet, deli gelince, "Heyt!. Seni
 gidi hınzır deli" dersin, içeri tıkarsın.
 K. — Aylık var mı?
 H. — Elbette var.
 K. — Öyleyse yaparım.
 H. — Ben şimdi delileri kovalarım. Sen "Heyt!.
 Hınzır deli!" dersin içeri tıkarsın. (*Gider.*)

(*Delî gelir.*)

De. — Zıtada zıto, zıtada zıto!..
 K. — Bu deli galibâ. Heyt, seni gidi hınzır deli
 seni..
 De. — Merhaba düdük makarnası.
 K. — Merhaba tel şehriyesi. Heyt, seni gidi
 hınzır deli!..

De. — Geçen ayın çarşambasından bu ayın per-
 şembesine altı metro kısa gelmiş, buna ne kadar ka-
 yıısı pestili idâre eder?

K. — Sen onu git de yemiş iskelesinde manav-
 lardan sor. Heyt, seni gidi hınzır deli seni!..

De. — Lâleli minâresi, karakulak sepetini meza-
 da verip, atlı karınca huzûrunda tevellût eden ser-
 zevatçı küfeleri aklına hiffet getirip Dârü'ssifâya
 bend-i zincir olmuşlardır.

K. — Eyvah!.. Heyt, seni gidi hınzır deli seni!..
 De. — Denizde balıklar yelken açmışlar, vara-
 yım gideyim, dümene oturayım. (*Gider.*)
 K. — Haydi uğurlar olsun.

(*Zırzır delî gelir.*)

Zeytada zeyto, zeytada zeyto, diyallah çış!..

De. — Merhabâ davulcubaşı.
 K. — Merhabâ zurnacubaşı. Heyt, seni gidi hın-
 zır deli!..

De. — Lânga bostanlarına uskumru balığı yağ-
 mış, bir sepet al da gel, gidip toplayalım.

K. — Hattâ Beyazid meydanına da torik balık-
 ları yağmış. Ay, ben de gıldıracağım. Heyt, seni gidi
 hınzır deli seni, gir içeri.

De. — Evet Beyazid kulesi, Galata kulesine iş-
 mar etmiş, kız kulesi bu hâle içermiş, Sarayburnu-
 na şikâyet etmiş.

K. — Hattâ Eyfel kulesi bu hâle acıyıp boynu-
 nu bükmüş. Ay, ben de gıldıracağım.

De. — Varayım gideyim, kalkan balıklarına ha-
 ber vereyim. (*Gider.*)

K. — Uskumru balıklarına da benden selâm
 söyle.

(*Hınzır delî gelir.*)

Rakarakâ rakadarâkka ânyallah dı...

K. — (*Korkar.*) Aman Hacıvad yetiş, delilerin
 ağa babası geldi!..

De. — Merhaba dayı.

K. — Merhaba ayı. Heyt, seni gidi hınzır deli
 seni!..

De. — Sen çok gozel adamsun, gel seni bir öpim.

K. — Ne!.. Heyt, seni gidi hınzır deli seni!..

De. — Ayan kızını virdi de ben almadım.

K. — Bana ne git al! Heyt, seni gidi hınzır de-
 li seni!..

De. — Ulan gel bir öpim, yoksa hırtlını sıkırun.

K. — Aman, dur dur!.. Haydi öp bakalım.

- De. — (*Şap diye öper.*) Ne tatlo.
 K. — Ne de ağza pis pis kokuyor. Öf!..
 De. — Şu iki ışıldak, onlar ne?
 K. — Gözlerim.
 De. — Öpim..
 K. — Olmaz olmaz. Heyt, seni gidi hınzır deli seni..
 De. — Ulan öpin, yoksa hırtlani sıkaran.
 K. — Haydi öp bakalım.
 De. — (*Öper.*) Bunlar zelletsız be!..
 K. — Heyt, seni gidi hınzır deli..
 De. — Şu ağzunda oynayan ne?
 K. — Dilim..
 De. — Öpim..
 K. — Olmaz olmaz. Heyt, seni gidi hınzır deli seni..
 De. — Ulen öpin, incük hırtlani sıkaran..
 K. — Haydi öp bakalım.
 De. — (*Isırır. Karagöz feryadı basar, deli gider. Karagöz boyuna başıvrır.*)
 H. — (*Gelir.*) Aman Karagözüm ne oldu?
 K. — (*Dilini göstererek.*) Ağlar.
 H. — Dur bakayım. Esteptâpuf, esteptâpuf, Karagöz'ün yüzüne üfler, nasılsın?
 K. — Biraz iyi..
 H. — Ne oldu diline?
 K. — Deli ısırdı.
 H. — Ben sana demedim mi, delilere yüz ver-me diye.
 K. — Hele bir daha gelsinler de bak!
 H. — Anladın ya, hey, seni gidi hınzır deli dersin, içeri atar zincire bağlarsın. (*Gider.*)

- K. — Hele gelsinler, görürler.
 (*Zırdeli gelir. Zeytado zeyto, zeytada zeyto, diyallah çışt!.*)
 K. — Deli geldi. Heyt, seni gidi hınzır deli seni..
 De. — Darılma babalık sana bir şey söyleyeceğim.
 K. — Söyle bakalım, kuru kalabalık.
 De. — Tavuk göğsünün turnağına mahallebi tabağı niçin basmış, zeytada zeyto... (*Gider.*)
 K. — Şu mahallebi tabağı, tavuk göğsünün turnağına niçin basmış, zeytada zeyto... (*Sıgraya sıgraya*) Tavuk göğsünün turnağına mahallebi tabağı niçin basmış?. (*Evine gider.*) Tavuk göğsünün turnağına mahallebi tabağı niçin basmış, zeytada zeyto... (*Üstünü yırtar.*)
 K. - K. — (*Bağırarak.*) Hacivad!.. Yetiş, bizim ki deli oldu..
 K. — (*Üstü başı yırtık gelir.*) Şu tavuk göğsünün turnağına mahallebi tabağı niçin basmış..
 H. — (*Gelir.*) Vah Karagözüm vah!.. Gel buraya.. (*İçeri tıkar.*)
 K. — Tavuk göğsünün turnağına mahallebi tabağı niçin basmış. Zeytada zeyto..
 H. — (*Gider. Delileri birer birer getirir, içeri tıkar.*) Doğru doğru oturun. (*Gider.*)
 K. — Eyvah, deliler geldi. Şu tavuk göğsünün turnağına mahallebi tabağı niçin basmış. Zeytada zeyto, çışkada bina diyallah çışt!..
 De. — Bana âyan kızını verecek, varayım hele.. (*Gider.*)

K. — Delinin biri gitti, şükür.

De. — İspanakçı virânsinde lâhananın başına külâh giydireceğim. (*Gider.*)

K. — Bana bak, pırasaların da burnuna birer kandil as.

De. — Mezar taşlarının fesleri eskimiş, gideyim sarık sarayım. (*Gider.*)

K. — Haydi uğurlar olsun. Şu tavuk göğsünün tırnağına mahallebi tabağı niçin basmış.. Zeytada zeyto, çıskadabına diyallah çüş..

H. — (*Gelir.*) Al şu lâzımlığı lâzım olur.

K. — Ver bakalım. (*Alır başına geçirir.*)

H. — Çıkar onu kafandan.

K. — Kafama iyi olduydu be! (*Çıkarır, altına alır, üstüne oturur.*)

K. — Bir çuval piring getirsem sayar mısın?

K. — Vızır vızır..

H. — Gideyim doktor getireyim. (*Gider.*)

(*Polka söyleyerek doktor gelir.*)

Lalalala lalalam lalalala lalalam

Lalalala lalalam lalalala lalalam

Do. — Piyosine arustaris? (*Hasta kim?*)

H. — (*Gelir.*) Hastamız bu.

Do. — (*Karagöz'e*) Ela okso (*Gel dışarı.*)

K. — Ağzını topla, elin öküzü sensin. Şu tavuk göğsünün tırnağına mahallebi tabağı niçin basmış? Zeytada zeyto, çıskadabına diyallah çüş..

H. — Böyle oldu.

Do. — Ela okso vire.

H. — Gel dışarı, diyor.

K. — Öyle söylese ya! (*Çıkar.*)

Do. — Yat!

K. — Yatar.

Do. — (*Değneğini Karagöz'ün karnına bir iki kere dokundurur.*) Poli kala sikoapano. (*Kalk yukarı.*)

K. — Hacıvad, herif fare kapını istiyor.

H. — Yukarı kalk, diyor.

K. — Öyle söylese ya! (*Kalkar.*)

Do. — (*Rum şivesiyle konuşur.*) Ben yazacağım reçeta, piyeni farmasi (*git eczaneye*) verecek sana bir surup (*şurup*) busurup içirecek.

H. — Ne zaman içirelim?

Do. — Bir bardak içeride, o surup koyup sabah aksam içecek.

H. — İçirelim efendim.

K. — Onu sen iç kerata!

Do. — Adıyo.. (*Gider.*)

H. — Nasıl Karagözüm, bir posteki getirsem tüylerini sayar mısın?

K. — Vızır vızır..

H. — Vah vah!.. (*Gider.*)

(*Şarkı söyleyerek bir zenne arkasında lû-lası gelir.*)

(*Şarkı makamı: Uşak*)

*Zülfüne oldu esir âvâreler,
Can verirler vasına üstâdeler,
Gamzenin meftûnudur dildâdeler.*

(*Nakarat*)

K. — Tavuk göğsünün turnağına mahallebi tabağı niçin basmış. Zeytada zeyto...

Z. — Lâlaceğim gördün mü deliyi?

Lâ. — Ooo! Ben korkuyu.

Z. — Biraz şuna takılalım. Deli deli tepeli, kulakları küpeli.

K. — Bana bakın alay etmeyin kızıyorum.

Lâ. — Amanin kızıyo..

Z. — Yumurtalı tavuk, yumurtası nerede, folukdadır follukda.

K. — Folluğu karıştırmayın, yumurtalar cıkklaşıp.

Z. — Deli deli tepeli eski hamam kubbeli.

Lâ. — Hanımisi kaçalım, deli kızıyor.

Z. — Korkma gelemes, zincire bağlı.

K. — Duâ edin ki bağıyım, yoksa ikinizi de becerirdim.

Z. — Geçmiş olsun. (Giderler.)

(Şarkı söyleyerek Çelebi gelir.)

Can verirler vasına üstadeler.

(Şarkı makamı: Uşak)

*Yad-ı cennâtille gönül eğlenir,
Zikr-i mekâtille gönül eğlenir,
Fikr-i visâtille gönül eğlenir.*

(Nakarat)

Şimdi hayâtille gönül eğlenir.

K. — Şu tavuk göğsünün turnağına mahallebi tabağı niçin basmış? Zeytada zeyto, çişkadbina diyallah çış...

Ç. — Geçmiş olsun baba.

K. — Eyvallah.

Ç. — Çok oldu mu böyle olah?

K. — Epeyi oldu.

Ç. — Kime kızdın da böyle oldun?

K. — Biriyle kavga ettik, herifi dövemedim ak-lımı kaçırdım.

Ç. — Tutamadın mı?

K. — Tutacaktım ama o benden önce savuştu.

Ç. — Ben olsam yakalar bir yumrukta çenesini kırardım.

K. — Ama onlar iki kişi idi..

Ç. — İsterse üç kişi olsun.

K. — Sen kabadayı delikanlıya benziyorsun. Bu iki kişi senin karşına çıksaydı ne yapardın?

Ç. — Birini yaralar birini öldürürdüm.

K. — Diyelim ki karşına dört kişi çıktı, ne yaparsın?

Ç. — İkisini yaralar, ikisini öldürürdüm.

K. — Allah Allah, sen oldukça kabadayı bir adama benziyorsun. Şu beni çıldırtan herifi çağırayım bir temiz döv.

Ç. — Çağır gelsin.

K. — Sen hazır ol, şimdi geliyor. Bana bak, hazır mısın, herif geliyor.

Ç. — Gelsin, geleceği varsa göreceği de var.

K. — (Oturağı kafasına atar, Çelebi kaçır.) Ne kaçtın? Haniya dört kişiyi yaralar öldürürdün, bir oturaktan kaçtın.

H. — Karagözüm nasılsın?

K. — İyiyim.

H. — Bir cuval pirinci sayar mısın?

K. — Ulan deli misin, bir çuval pirinç sayılır mı?

H. — Bir posteki getirsem tüylerini sayar mısın?

K. — Tepelerim ha, hiç sayılır mı?

H. — Git giyin, ben de senin iyiliğine şurada bir köçek oynatayım.

(Karagöz gider, köçek havası çalınır, köçek oynamaya başlar.)

(Köçek havası)

Bülbül olsam kona bilsem dallere,
Akan çeşmin yaşı da döndü sellere,
Ahr da seni kaçarım gurbet ellere.

(Nakarat)

İnsafa gel behey zâlim insafa,
Ben mâilem o kaşları hemâna.

(2 ncî hâne)

İçimişi bir odaya koysalar,
Üstümüzden altın kilit vursalar,
Seni de bana beni de sana verseler.

(Nakarat)

İnsafa gel behey zâlim insafa,
Ben mâilem o kaşları kemâna.

H. — Aman Karagözüm geçmiş olsun.

K. — Senin de kargalar gözünü oysun.. (Tokat)

H. — Ne vuruyorsun bel. Elin kurusun!.

K. — Isladır, ısladır, gene döverim. (Tokat)

H. — Yıktın perdeyi eyledin viran, varayım sâhibine haber vereyim hemân.. (Gider.)

K. — Her ne kadar süre-i lisân ettikse affola, inşallah yarın akşam Kâğıthâne Safası oyununda yakan elime geçerse vay hâline vay.. (Gider.)

KÂĞITHANE SAFASI

İŞARETLER :

- K. — Karagöz.
 H. — Hacıvad.
 T. — Tiryâki.
 Ç. — Çelebi.
 Kay. — Kayserili.
 Z. — Zenne.
 M. — Matiz.

— Birinci Bölüm. Muhavere —

(Hacıvad semâî okuyarak gelir.)

(Semâî makamı: Rast)

Gelse o şuh meclise,
 Nâz ü tegâfûl eylese,
 Reng-i izâr-ı gülşeni,
 Meclisi gülgül eylese.
 Tiryetelele lelellelelelele,
 Câmım yetelele lelelelelele.

H. — Of hay Hâk.

*Sem'a-i şâdî yunmca cilve-zâdır perdemiz,
 Pertev-i feyz-i safâdan rûşenâdır perdemiz.*

*Her dakika câlib-i hayret menâdır arzeder,
 Bir temâşâhâne-i ibret-nümâdır perdemiz.*

*Çeşm-i dikkat perdemizde zill-i mânâ seyr eder,
 Böyle bir mir'ât-ı ulviyyet-fezâdır perdemiz.*

*Dideler rûşen gönüller zevkyâb olsun bu şeb,
 Inbisat-efzâ-yı bezme âşinâdır perdemiz.*

*Gelse ol çeşm-i siyâhım handeler peydâ olur,
 Cilvegâh-ı şâhid-i zevk ü safâdır perdemiz.*

Huzûr-ı hâzıran, cem'iyyet-i irfan, lâindir, mü-nâfıktır şeytan. Şeytanın dinsizliğine, Rahmân'ın birliğine (*yeri öper*) ve bizi temâşâ eden ahibbânın sağhıma.

Demem o demek değil, ben bendenize, ben duâcınıza, ben hâk, ben hâkisâre, eli yüzü yumuş, elfâzı düzgün, fasihullisân, musâhabeti tatlı.

K. — (*Pencereden*) Karnaksı.

H. — Geliverse şu dört köşe hayme üzre kadem bassa, o söylese ben dinlesem, haddim olmayarak bendeniz söylesem bizi temâşâ eden ahibbâ neş'eyâb olsalar, diyelim, işimizi Mevlâm rast getire. Yâr bana bir eğlence meded!. (*Gazel okur gibi*)

*Bursa şehridir aslım,
 Hacı Evhad'dır nâmım
 Safâ medâhıdır tab'im,
 Zehi bir tâne geldim ben.*

Aman bana bir eğlence meded!.

K. — (*Atlar boğuşurlar.*) Seni gidi utanmaz herif!

H. — Aman Karagöz bırak, sakalımı yoldun!

K. — Yolarım kerâta!

H. — (*Kaçar.*)

K. — (*Arkası üstü yatar kahr.*) Of!.. Amanın öldüm bayıldım, eski hasırlar gibi yerlere yayıldım.. (*Yarı doğrulur.*) Amanın, belim - bıkınım, kuyruk sokumum. (*Kalkar.*) Seni gidi doksan kere ızgaraya konmuş kalkmış, yetmiş iki masa dolaşmış meyhâne külibastısı suratlı herif seni!

H. — (*Gelerek.*) Vay benim sevgili Karagözüm. Akşam-ı şerifler hayırlar olsun.

K. — Râyiha-i keriham burnuna dolsun.. (*Tokat*)

H. — Aman, gelir gelmez beni darb etmenizin esbâb-ı mücibesi?

K. — Bizim seyisin ne esvabı var, ne de cübbesi.. (*Tokat*)

H. — Ben şuraya gelirken, güzel güzel semâî okuyarak geldim.

K. — Ben de öyle yaptım.

H. — Sen ne yaptın?

K. — Ben de çaydanlığı okuttum.

H. — Ne çaydanlığı?

K. — Sen semâveri okuttun, ben de çaydanlığı okuttum.

H. — Öyle değil. Ben gelirken gazel okuyarak geldim.

K. — Ben de öyle yaptım..

H. — Sen ne yaptın?

K. — Ben de tencereyi okuttum geldim.

H. — Tencere okur mu?

K. — Kazan okur da tencere okumaz mı? (*Tokat*)

H. — Karagözüm merâmım bir letâif idi..

K. — Getir de yiyelim.

H. — Ne?

K. — Şekerli kadayıf?

H. — Ben şuraya seninle lâtiye edelim diye geldim.

K. — Et bakalım.

H. — Sen bilmece bilir misin?

K. — Antikasını. Söyle bilmececi, al cevabını.

H. — Bir ufacak fıçık, içi dolu turşucuk.

K. — Bildim. Turşu fıçısı.

H. — Değil.

K. — Fıçı turşusu..

H. — Değil.

K. — Lâhana turşusu..

H. — Değil.

K. — Pırasa turşusu.

H. — Değil değil.

K. — Lâhana biber turşusu, hiyar turşu..

H. — Karagözüm bilmeceye cevap vereceğin zaman sorarsın: Yenir mi, yenmez mi, diye.

K. — Yenir mi, yenmez mi, canlı mı cansız mı?

H. — Yenir. Cansız, hastalara şifâ, dertlilere devâ..

K. — Verin bize beş on para..

H. — Karagözüm ne yapıyorsunuz?

K. — Sen dilenci duâsı yapıyorsunuz, ben de yardım ediyorum.

H. — Bu dediğim bilmece, hastalara şifa.

K. — Bildim..
 H. — Nedir bakayım.
 K. — Ak sülügen.
 H. — Ak sülügen hastaya şifa mı?
 K. — Günlerce yatakta inleyeceğine, içtin mi, uğurlar olsun tahtalı köye.
 H. — Benim söylediğim bilmece sarıca suluca, dışı sarı, içi sulu.
 K. — Bildim..
 H. — Nedir?
 K. — Aksaray hamamı..
 H. — Değil.
 K. — İşte, dışı sarı, içi sulu.
 H. — Bak Karagözüm, seninle bir yere misâ-firliğe gideriz.
 K. — Gideriz.
 H. — Orada bize yemek yedirmek için yemek odasına bir şey sererler, ne sererler?
 K. — Çamaşır sererler..
 H. — Hayır efendim, sofrâ sererler. Sofranın ortasına dört ayaklı bir şey koyarlar, ne koyarlar?
 K. — Sakanın eşeğini koyarlar.
 H. — İskemle koyarlar.
 K. — İşkembe koyarlar.
 H. — İskemenin üstüne tekerlek, yuvarlak bir şey koyarlar, ne koyarlar?
 K. — Araba tekerleği koyarlar.
 H. — Hayır efendim, sini koyarlar.
 K. — Ben koymazlar, seni koyarlar.
 H. — Hayır efendim, sini koyarlar.
 K. — Ben koymazlar, seni koyarlar, tepelerim ha!..

H. — Yâni tepsi koyarlar.
 K. — Evet, tepsi koyarlar.
 H. — Tepsinin etrafına ne dizerler, bilir misin?
 K. — Bilirim zâhir..
 H. — Ne dizerler?
 K. — Eli sopalı dizerler.
 H. — Hayır canım ekmek dizerler, kaşık dizerler, havlu dizerler. Herkes sofranın tarafına oturur.
 K. — Oturur..
 H. — Önce sofranın ortasına sıcacık, suluca bir şey koyarlar, ne koyarlar?
 K. — Aksaray hamamını koyarlar.
 H. — Çorba koyarlar çorba. Çorbanın içine önce bir şey sıkırlar, ne sıkırlar?
 K. — Kaşık sıkırlar.
 H. — Kaşıkla yemek yenir.
 K. — Ekmek sıkırlar..
 H. — Ekmek doğranır.
 K. — Tuz sıkırlar, biber sıkırlar.
 H. — Onlar ekilir.
 K. — Bildim, bildim..
 H. — Ne sıkırlar?
 K. — Tabanca sıkırlar.
 H. — Çorbaya tabanca sıkılır mı?
 K. — Şehriyeler kavga ediyorlarsa ayrılışınlar diye.
 H. — Çorbanın içine önce limon sıkırlar. Benim de söylediğim bilmece limondu.
 K. — Bunu kim bilmez şuradaki mini mini yav-rular bile bilir. Şimdi bilmeceyi sen benden dinle.
 H. — Söyle bakalım.
 K. — Gıcırının bıcırısı, bıcırının gıcırısı. Ya-

rısı canlı, yarısı cansız. Yarısı yenir, yarısı yenmez. On ayaklı, üç başlı altı gözlü. Nedir o bil..

H. — Ne uzun bilmece bu.

K. — Bilmeli tepelirim ha!

H. — (Yalvarır.) Karagözüm nedir bu?

K. — Manda arabası.

H. — Manda arabası gıcırhının bıcırhısı mı?

K. — Arabacı tekerlekleri yağlamaz, götürece-
ği eşyaları da yükler, yokuş yukarı çıkarken yağsız
tekerlekler başlar mı gıcır bıcır etmeye. İşte gıcırli-
nın bıcırhısı, bıcırhının gıcırhısı.

H. — Peki yarısı canlı, yarısı cansız dediğin
ne oluyor?

K. — Araba canlı mı?

H. — Cansız.

K. — Mandalar?

H. — Canlı..

K. — İşte yarısı canlı, yarısı cansız.

H. — Yarısı yenir, yarısı yenmez, dedin?

K. — Araba yenir mi?

H. — Yenmez..

K. — Mandalar?

H. — Yenir..

K. — İşte yarısı yenir, yarısı yenmez.

H. — Peki, on ayaklı dediğin ne oluyor?

K. — Dört bir mandanın ayağı..

H. — Evet.

K. — Dört de bir mandanın ayağı.

H. — Etti sekiz, haniya ikisi?

K. — Arabacının ayakları yok mu? (Tokat)

H. — Altı gözlü dediğin ne?

K. — İki bir mandanın gözü. İki de bir man-
danın gözü.

H. — Etti dört, haniya ikisi?

K. — Arabacının gözleri yok mu? (Tokat)

H. — Peki, üç başlı dediğin ne oluyor?

K. — Biri bir mandanın başı, biri de bir man-
danın başı..

H. — Etti iki, haniya birisi?

K. — Arabacının başını yuttun mu? (Tokat
atar, Hacıvad gider.) Sen gidersen beni de buraya
bağlamazlar ya, ben neyler çekilir giderim, idgâhda
dolaba dilber seyrine. Bakalım âyine-i devran ne sü-
ret gösterir. (Gider.)

(Karagöz'le karısı kavga ederler.)

K. - K. — (İçeriden) Bana bak herif!. Kalk uy-
ma kendine bir iş bul, çalış.

K. — (İçeriden) Sen bana bir köpüklü kahve
pişir.

K. - K. — (İçeriden) Kalk, kalk diyorum.. Hay-
di çık dışarı, yürü!. (Meydana gelirler.) Çoluk çocuk
ekmek ister, sen kahve çubuk iç keyfine bak, bu olur
sey değil..

H. — (Gelir.) Ne o Karagöz, ne kavga ediyor-
sunuz?

K. - K. — Aman Hacıvad, akşama kadar senin-
le burada gırgır, iş yok güç yok, evde de yiyecek
yok..

H. - K. — (Gelir.) A kardeş!. Bizim ki sizinkin-
den daha beter, akşama kadar evde uyukluyor.

K. - K. — Buna iş buluyorlar gitmiyor, kel ka-
falı herif!. (Tokat)

K. — (*Hacivad'a tokat atarak.*) Hep kabahat-ler sende.

H. — Bana ne vuruyorsun? Kabahat niye bende oluyormuş, kabahatin en büyüğü sende.. Çalışmazsın, çabalamazsın, evine bakmazsın, işte böyle kavga gü-lürlü eksik olmaz.

H. - K. — Sen ondan daha betersin.. (*Tokat*)

H. — (*Ağlar gibi*) Ne yapayım karıcığım, ih-tiyarım, çalışamıyorum.

K. — Ah karıcığım, ben de ihtiyarım, çalışamı-yorum.

K. - K. — İşte, ben gidiyorum kalafatçılara. (*Gi-der.*)

H. - K. — İşte, ben de gidiyorum kalyonculara.. (*Gider.*)

H. — Gördün mü Karagözüm, senin karın ka-lafatçılara, benim karım kalyonculara gitti. Bunları çocuklarımızı kurtarmak için çalışalım.

K. — Çalışalım ama ne yapalım?

H. — Bak Karagözüm, benim evde bir çift kayığım var, onu temizleyelim, gelelim denize, bu-gün Kâğıthâne günü, beş on para kazanır, karıları-mızı kurtarız.

K. — Ben kayıkçılık bilmem ki..

H. — Ben sana öğretirim, gel benimle berâber. (*Giderler, kayığı alırlar, meydana gelirler.*)

H. — Karagözüm siya et.

K. — O ne demek.

H. — Yâni kürekleri ileriye doğru, ileriye doğ-ru it!..

K. — Olur. (*İleri doğru iterken, Hacivad'ın ar-kasına vurur. Çünkü Hacivad önde, Karagöz arka-dadır.*)

H. — Aman Karagöz arkama vurdun!

K. — Zıyanı yok acemilik, bu bir iki kere böy-le olacak artık.

H. — Al üstüne..

K. — Neyi alayım üstüne?

H. — Yâni kürekleri sana doğru, sana doğru çek!

K. — Olur. (*Bir iki kere kürek çeker.*) Oldu mu Hacivad.

H. — Elbette yavaş yavaş olur. İşte anladın ya, şimdi siya etmek kürekleri ileri doğru çekmek, al üs-tüne demek, kürekleri senden yana çekmek demek-tir.

H. — Al üstüne der.. (*Kayığı çeke çeke geldik-leri tarafa giderler, bu sırada Karagöz tarafına iske-le, Hacivad tarafına gemi konur.*)

H. — Haydi Karagözüm, yavaş yavaş siya.. (*Meydana gelirler.*)

K. — Nereye gidiyoruz.

H. — Bak Karagözüm, karşıda iskele var, o is-keleye yanasınız, oradan müşteri alır Kâğıthâneye götürürüz, beş on para alırız.

İskele kâhyası gelir. — Bana bakın siz buraya nereden geldiniz.

K. — Tımarhâneneden.

H. — Aman birâder ne yapıyorsun, sen sesini çıkartma.

Kâhya. — Söylesenize, yoksa alın palamarı.

K. — Paramız yok palamut almaya.

H. — Aman Karagözüm, bu iskele kâhyasıdır, buna yalvaralım bize iş versin.

K. — Olur. Kâhya baba biz iş aramaya geldik, istersen seninle boğazlaşalım.

H. — A birâder ne yapıyorsun, sen sus ağzını açma. Kâhyâ kusurumuza bakmayın iskelenize yeni geldik yanastık, çocuğumuza çocuğumuza ekmek parası kazanmak istiyoruz, bize iş ver.

Kâhyâ. — Pekî yüz para da on parası benim, on parası iskele tamirinin geri kalan sizin, haydi Allah işinizi rast getsirsin.

H. — Amin efendim, eksik olmayınız, ömrünüze bereket.

K. — Emin efendi eksik vermeyiniz, Ömer efendiye söyleriz. Seni kodese tıkar.

H. — Aman Karagöz, kime söylüyorsun.

K. — İşte o kâhyâya söylüyorum.

H. — İnşallah iyi müsteriler gelir, beş on para alır, çocuğumuzla çocuğumuza nafaka yaparız. (*Bağırarak*) Eee, efendim gidiyoruz. Üsküdar'a, Kasım-paşa'ya, Hasköy'e..

K. — Eee, efendim gidiyoruz. Üsküdar'a Top-taşı'na, tımarhaneye.

H. — Aman Karagözüm, Üsküdar'a gideriz ama Toptaşı'na kayık çıkar mı?

K. — Altına tekerlek koyarız.

H. — (*Bağırarak*) Eee, efendim gidiyoruz. Eyüp Sultana, Sütlüce'ye, Kâğıthâne'ye..

K. — Eee, efendim gidiyoruz. Sütsüzce'ye, Haseki'ye, tımarhâne'ye..

H. — A Karagözüm, Haseki'ye kayık gider mi?

K. — Altına tekerlek koyarız.

(*Türkî söyleyerek ihtiyar gelir.*)

*Fesliyen ektim gül bitti,
Dahnda bülbül öttü,
Ötme bülbül yörüm gitti,
Ben deriliyem aman aman,
Ben deriliyem kan ağılarım,
Kâreler bağlar, yanar ağılarım.*

*Yorganın ucuna bastım,
Koyununa girmekte kasdım,
A benim sevgili dostum,
Ben deriliyem aman aman,
Ben deriliyem kan ağılarım,
Kâreler bağlar, yanar ağılarım.*

Efendim buyurun, Eyüp Sultana, Kâğıthâne'ye.

K. — Derken oradan tımarhâne'ye.

H. — Sus Karagözüm.

İhtiyar. — Bana bakın, kayığınız yollu mudur?

K. — Hayır, yelli değil, biraz karın ağrısı var.

İhtiyar. — O ne biçim kayık.

H. — Efendim buyurun, kayığımız yolludur, hiç bir kayığa benzemez, dalgalarda sallanmaz.

İhtiyar. — (*Kayığa biner, oturur.*) Haydi çekin bakalım, beni Sütlüce'ye.

H. — Haydi Karagözüm, al üstüne.. (*Karşıya yanaşırlar, ihtiyar iner.*)

K. — Hey!. Para vermedin.

İhtiyar. — Kaç para istersiniz.

K. — Elli kuruş vereceksin.

İhtiyar. — Nee!. Elli kuruş seninle kayığım etmez.

H. — Efendim, elli para vereceksiniz.

İhtiyar. — Hah şöyle söyleyin, alın.

H. — Haydi Karagözüm sıya.. *(Sıya ederken gemiye çarpar, gemici bağırır.)* Oyy! Kimdir benim gemime çarpan, ceberdeceğim onları, ceturun penum karapınamu.

K. — Hacıvad ileri kaçalım, herif kara bina çekecek.

H. — Haydi Karagözüm, sıya.. *(Iskeleye yanasırlar.)*

H. — *(Müşteri çağırır.)* Eee, efendim gidiyoruz. Beykoz'a, Kanlıca'ya, Kuzguncuğa.

K. — Eee, efendim gidiyoruz. Çamlıca'ya, Kızılkıya, Bağlarbaşına.

H. — A birâder, oraya kayak gider mi?

K. — Altına tekerlek koyarız.

(Çelebi türkü söyleyerek gelir.)

— Türkü —

*Üsküdüre gider iken aldı da bir yağmur,
Kâtip usküdan uyanmış gözleri mahmur,
Kâtibimin setresi uzun eteği çamur,
Kâtip benim ben kâtibin el ne karışır.
Kâtibime kolalı da gömlek ne güzel yaraşır.*

H. — Efendim buyurun, Ayvansaray'a, Halıcıoğlu'na, Kâğıthane'ye..

K. — Eee, efendim buyurun. Aksaray'a, Kılımcıoğlu'na, tımarhâne'ye.

H. — Sus Karagözüm, efendim buyurun, nereye emrederseniz.

Ç. — Kâğıthane'ye gideceğim, kaç para istersiniz.

K. — Altmış kuruş.

Ç. — Aman efendim, altmış kuruşa insan Eyüp'de bir ev alır.

H. — Oğlum yanlış söyledi, altmış para veriniz yeter.

(Çelebi kayığa biner, yavaş yavaş çekerler.)

H. — Haydi Karagözüm, al üstüne.

K. — Oğlan parayı vermedi ama..

H. — Canım karşıya geçelim, orada alınız. Sen al üstüne.. *(Çekerler karşıya geçerler.)*

Ç. — Allahaismarladık.

K. — Parayı vermedin ya.

Ç. — Affedersiniz, buyurun.

K. — Hâ bereket.

H. — Haydi Karagözüm sıya.. *(Gelirken gemiye çarparlar.)*

Gemici. — Oy gene kemime çarptunuz, ne dangalak adamsunuz, cetirin benim karapınamu, deleyum şunların kayugunu kafalarunu.

K. — Hacıvad savuşalım, herif kafamızı delec..

H. — Haydi Karagözüm sıya.. *(Iskeleye yanasırlar.)* Eee, efendim buyurun. Cibâli'ye, Fener'e, Kasımpaşa'ya..

(Türkü söyleyerek Kayserili gelir.)

*Kız pınar başında testi de doldurur,
Testinin kulpuna şahin kondurur,
Kız senin bakışın adam öldürür.*

(Nekarat)

*Ko desinler aftos yârin bannağı ıcnalı,
Güvercin topuklu yârin elma da yanaklı.*

H. — Buyurun efendim buyurun.. Cibâlî'ye, Fener'e, Kasımpaşa'ya.

K. — Buyurun. Cibâlî'ye, Fener'e, Kasımpaşa'ya.

Kay. — Bağa bakın, Gayseri'ye geder misiniz?

K. — Gideriz, istersen Karamana da gideriz.

H. — Aman Karagözüm, Karaman'a, Kayseri'ye kayık gider mi..

K. — Ne bileyim ben, herif öyle istedi.

H. — Efendim, Kayseri'ye gitmeyiz. Biz Kâğıt-hâne'ye, Eyüp Sultana gideriz.

Kay. — Oradan Gayseri'ye gitmez mi?

K. — Gider. Seni buradan yemişe çıkartırız, oradan doğru Kayseri.

H. — Aman birâder, sen saçmalıyorsun.

K. — Görmüyor musun, herif zorlan Kayseri'ye gitmek istiyor.

Kay. — Amamın, ben size yârenlik ittim, beni Halıcıoğlu'na götürün.

H. — Bin efendim.

Kay. — (Biner.) Değincik bakalım, yavaş yavaş çekin.

K. — Ama hemşeri, pazarlık etmedik ya!

Kay. — Ne virecez.

K. — Yetmiş kuruş.

Kay. — Abool. Gayseri'yi satın mı alcaz.

H. — Efendim, yetmiş para veriniz yeter.

Kay. — Öyle disene a gok gözlü.

H. — Haydi Karagözüm, al üstüne. (Çekerler, karşıya yavaşlarlar.) Kayserili çıkar.

K. — Parayı vermedin hemşeri.

Kay. — Parayı nideceksin, yel üfördü, su göttirdü, ne parası isten.

K. — Öyle ama kürekleri biz çektik, ver bakalım parayı.

Kay. — Alın bakalım.

H. — Bereket versin efendim. Haydi Karagözüm sıya.. (Sıya ederler, gemiye çarparlar.)

Gemici. — Ola cene cemüme çarptınız, ceturun benim karapınamı, şunların kayığunu deleyim, kafalarını da deleyim.

K. — Haydi kaçalım, kara bina geliyor. (İskele-ye yavaşlarlar.)

Z. — (Heyecanlı, heyecanlı gelir.) Amanın kayıkçılar beni çabuk karşıya geçirin.

H. — Peki kızım, binin.

Z. — (Biner.) Aman çabuk olun beni karşıya geçirin.

K. — Sancın mı tuttu.

Z. — Kuzum kayıkçılar, beni çabuk karşıya geçirin. (Matiz gelir, tişefini çeker nârasını atar.)

M. — Eyyyt!.. Bana bakın kayıkçılar, getirin o gariyi bu yana, yoksa tepenizi delerim.

K. — Aman Hacıvad bir herif geldi, elinde tüfek kariyi geri getirin, diyor.

Z. — Aman kayıkçılar kaç kuruş isterseniz veririm, beni karşıya geçirin..

K. — Yüz kuruş verir misin?

Z. — Aman kayıkçılar, isterseniz iki yüz kuruş veririm. Beni karşıya geçirin.

K. — Haydi Hacıvad geçirelim, iki yüz kuruş var.

M. — (*Tüfeğini kayığa doğru tutarak.*) Dönün diyorum geriye, çıkarın o karyı dışarıya, yoksa gözüntülü nişan alıyorum.

K. — Aman Hacıvad çıkaralım bunu, zira kursun geliyor. Haydi hanım çık dışarı..

M. — Gel buraya, yürü!.. Nâbekâr.. (*Ahr gider.*)

K. — Hacıvad Allah bereket versin, artık kayığı çekelim, gidelim kazandığımız parayla yiyecek alalım.

H. — Hay hay Karagözüm, Allah bereket versin, kayığı bizim kayıkhaneye çekelim.. (*Çekerler, giderler.*)

(*Heyemola ile gemi çekilir.*)

*Heyemola bizim gemi, heyemola heyemol,
Heyemola bizim kaptan, heyemola heyemol,
Sarayburnundan geçerken, heyemola heyemol,
Kırmızı yelken açarken, heyemola heyemol,
Deryâya şanlar saçarken, heyemola heyemol. (Çekerler, giderler.)*

(*Hacıvad'la Karagöz karşılaşırlar.*)

H. — Aman Karagözüm, hoş olsun sağlığa.

K. — Hâk bereket versin derelerde biten sazlığa.. (*Tokat*)

H. — Ne vurursun elin kırılınsın.

K. — Ekler, kenetler, bağlar gene vururum. (*Tokat*)

H. — Yıkın perdeyi eyledin vıran, varayım sâhibine haber vereyim hemân.. (*Gider.*)

K. — Her ne kadar sürc-i lisân ettikse affola, inşallah yarın akşam Tahir'le Zühre oyununda yakan elime geçerse vay hâline vay.. (*Gider.*)

FERHAT İLE ŞİRİN

İŞARETLER :

- K. — Karagöz.
H. — Hacıvad.
F. — Ferhat.
S. — Şirin.
Bo. — Bok ana.

(Hacıvad, semâî okuyarak gelir.)

— Semâî —

*O gül endâm bir al şâla bürünsün yürüsün,
Ucu gönlüm gibi ardınca sürünsün yürüsün,
Alub âfâşa bu çağında miyân-ı nâzın,
Saran ol serv-ı kadî vâsîf öğünsün yürüsün.*

*Gel gel gel serv-i nâzım, gel gel gel çâresâzım,
O gül endâm bir al şâla bürünsün yürüsün.*

— Perde gazeli —

H. — Of hay Hâk!

*Nâkş-i sun'un remz öder hüsnünde nî'yet perdesi,
Hâce-i hüküm-i ezeldendir hakikat perdesi,*

*Sireti sûrette mümkündür temâşâ eylemek,
Hâil olmaz ayn-ı ırfâna bastret perdesi,
Her neye im'ân ile baksan olur iş âşikâr,
Etmis istîlâ cihânı hâb-ı gaflet perdesi,
Bu hayâl-i âlemi gözden geçirmekdir hüner,
Nice kaare gözleri mahvetti sûret perdesi,
Şem'-i aşka yandırıp tasvir-i cismindir geçen,
Âdemo âmedşud etmekte asimet perdesi,
Kangı zülle ilticâ etsen fenâ bulmaz acep,
Oynatan üstâdı gör kurmuş muhabbet perdesi,
Dergeh-i âl-i abâda müstakim ol Kemteri,
Gösterir vahdet elin kalkdâkta kesret perdesi.*

H. — Huzûr-ı hâziran, cemiyyet-i ırfân, vakt-i safâyı merdân.. Lâindir, münkirdir, münâfıktır şeytan; şeytânın dinsizliğine, Râhmân'ın birliğine, (ye-ri öper, ayağa kalkar) ve bizi temâşâ eden ahibbânın sağlığına.

Demem o demek değil, ben bendenize, ben duâcımza, ben hâk, ben hâkisâre, eli yüzü yumuş, elfâzı düzgün, fasihullisân, musâhabeti tatlı.

K. — (Pencereden) Hoş geldin ıspanak suratlı.

H. — Bir yâr-i kafâdâr olsa..

K. — (Penceresinden) Kafan darsa, aşağı iner bollaştırırım keratâ.

H. — Geliverse şu cîhâr, küşe hayme üzre kadem bassa, o söylese ben dinlesem, ben söylesem o dinlese, her ikimiz de söyleşirken bizi temâşâyâ te-nezzül buyuran ahibbâ safâyâb olsalar, diyelim iş ne imiş, işimizi Mevlâm rast getire. Yâr bana bir eğlen-ce meded!.. Aman bana bir eğlen-ce meded!.

K. — (Pencereden) Geliyorum, sana ben eğlen-ceyi şimdi gösteririm.

H. — *Kande varsa aşık-ı biçâre cânânın arar,
Derd ile bîmâr olan elbette dermânın arar.*

K. — (*Pencereden*) Hacıvad, bağırma aşağıya atlırsam tepelerim.

H. — Aman bana bir eğlence medel!

(*Karagöz atlar, boğuşmaya başlarlar.*)

H. — Birâder ayaklarına bastın. Parmağımın nasırı acıyor, bırak beni..

K. — Sen beni bırak, burnumun uskundurak kemliğini kırdın.

H. — (Kaçar.)

K. — (*Yattığı yerden*) Aman öldüm bayıldım, muşmula küfesi gibi yerlere yayıldım.. (*Ayağa kalkarak.*) Aman ense köküm, şakaklarım, cigara tablası gibi kulaklarım, çamaşır sepeti, kılıp kapaklarım. Kerata, beni evirdi çevirdi, tesbih böceği gibi fırlattı attı!. Seni gidi hesabda, kitapda bi-behre herif!.. Seni gidi eskici yalağından su içmiş, doksan dokuz türlü renge girmiş sahtiyân-ı atik kıyâfetli herif seni!.. Hele bir daha kapımın önüne gel de bak, Alimallah çocuğun oturağını kafana atmazsam bana da Karagöz demesinler. (*Gider.*)

H. — Ya Karagözüm, gitmiş ha? Şurada biraz ittşdik kakıştık, belki hastalanmış gitmiştir. Gideyim ziyaret edeyim. Hastaları ziyaret etmek sevaptır. Lâkin, hastaya da eli boş gidilmez. Şuradan kasaba uğrayayım, birkaç okla et alayım, öyle gideyim.

K. — (*İçeriden*) Yâhû!.. Şu yatağı yap, ben hastayım.

K. - K. — Elbette, Hacıvadlan işitdin kakıştın hastalandın. Yat bakalım.

H. — Şuradan bakkala uğrayayım; biraz piriñç, biraz şeker, biraz peynir, biraz zeytin, biraz fasulye, biraz da yağ alayım, öyle gidip Karagözümü yoklayayım.

K. — Yâhû!..

K. - K. — Ne var?

K. — Üstümü ört, titremeye başladım.

K. - K. — Vah kocacığım!. Sakın ölme!.

H. — Evet, biraz da kuru kahveciye uğrayayım; biraz kahve, biraz tütün alayım, öyle gidip Karagözümü ziyaret edeyim.

K. — Ah karıcığım, çok titriyorum, bir yorgan daha ört üstüme..

K. - K. — Vah kocacığım!. Çok hastalandı, gideyim kurşuncu Fatmânımı çağırayım, kocacığımın tepesinden bir kurşun döksün.

K. — Yok karı yok!. İstemez kurşuncu filân..

H. — Belki Karagözümün odunu kömürü de yoktur, gideyim Yenikapı'ya birkaç çeki odunu, birkaç çuval da kömür alayım göndereyim, sonra ben de gideyim geçmiş olsun diyeyim.

K. — Aman yâhû, bir yorgan daha ört, donuyorum.

K. - K. — Vah kocacığım!. Fena hastalanmış, ne yapayım şimdi?

K. — Bir şey yapma sırtına ne varsa ört.

K. - K. — Örtetek bir şey kalmadı.

K. — Şu eşeğin çulunu ört..

H. — Gideyim kendini ziyaret edeyim, geçmiş olsun diyeyim, yastığının altına da birkaç lira para bırakayım.

K. — Aman yâhû, evde ne var ne yok üstüme ört. Çabuk ol! Hacıvad gelecek.

K. - K. — Hacıvad gelip de ne yapacak?

K. — Bak ne ilâçlar getirecek. Ört beni ört!.

H. — Diyelim ki ben bu eti, erzâkı götürdüm. Ya doktor Karagözüme perhiz tavsiye ettiyse! Eti meti yer, bütün hastalanır. Yok yok, bunları götürmem.

K. — Yâhû şunları kaldır.

K. - K. — Ne oluyorsun?

K. — Ateş bastı.

H. — Şeker, yağ, pirinçler biraz dursun bakalım. Hastalığı nasıldır? Evvelâ onu öğrenmeli, sonra bunları götürmeli.

K. — Yâhû şu yorganları filân kaldır.

K. - K. — Ne oluyorsun ateş mi bastı?

H. — Evet; kahveyi, şekeri görünce içmeğe başlar, belki dokunur. Paraları da görünce şunu bunu aldırır, yer içer, hastalığı artar. Bunları da şimdilik götürmem. İnşallah iyi olsun, ben ona her şey ahr, götürürüm.

(Karagöz gelir. Bir tokat atar, Hacıvad kaçar.)

K. — Seni gidi yalancı fitne herif seni! Tokatı yiyince ne kaçar ne kaçar. (Evine gelir.)

(Yardaklar aşağıdaki şarkıyı söylerlerken Hacıvad tarafına köşk, Karagöz tarafına da dağ kurulur.)

— Şarkı —

*Estrin oldum ey sülûî kemendim,
Senin divânemim serv-i bülendim,
Hemen çevreyleme şâhım efendim (Aman aman)*

(Nakarat)

*Yeter çevreyleme şûh-i cihânsın,
Şivekârsın dâd elinden el'aman.*

(Bu şarkı biterken Karagöz dağdan aşağı yuvarlanır.)

K. — Vay vay vay! Başım, gözüm, ayaklarım. Bu molozu buraya kim yığmış? Bak, bak! Vay terbiyesiz Hacıvad vay! Kapısının önüne köşk yaptırmış, molozunu da bizim kapının önüne yığmış. (Hacıvad'ı çağırır.) Hacıvad! Hacıvad!.

H. — (Gelir.) Ne var?

K. — Kendi kapının önüne köşk yaptırsın, molozunu da bizim kapının önüne yığarsın hâl! Kaldır bunu buradan, yoksa tepelerim!.

H. — Onu oraya ben yığmadım ki. Dünya kurulahdan beri o burada vardır.

K. — Dünya kurulu beş dakika mı oldu?

H. — Bak Karagözüm, bunun hikâyesini sana söyleyeyim, dinle.

K. — Ben masal istemiyorum. Bu molozu buradan kaldır, tepelerim.

H. — Râviyan-ı ahabâr ve nâkilân-ı âsar ve muhasseenât-ı rûzigâr şöyle rivâyat ve böyle hikâyat ederler ki, Amasya şehrinde bir bezirgân var idi..

K. — Hacıvad masalı bırak, bu molozu buradan kaldır.

H. — Dinlesene.. Bu adam gayet zengin, malının mülkünün hesabını bilmiyor.

K. — Bir kâtip tutsun.. Molozu unutma..

H. — Dâr-ı dünyâda bir evlâda mâlik değil. Caminın sıkıntısıyla dağlar, bayırlar gezmeye başlar. Sahrâlarda gezerken bir çeşme başına gelir, çeşmeden abdest alır, vakit namazı kılar. Sağına selâm verir, soluna selâm verdik de yanında pîr-i fânî bir der-vîş hâsil olur.

K. — Masalı bırak, molozu buradan kaldır. Yumruk geliyor hâl.

H. — Dervîş der ki: ey bezirgân senin burada ne işin var?

Bezirgân. — Sen benim bezirgân olduğumu bil-din, gönülümün murâdını da bilirsin, der.

Dervîş. — Belli senin evlâdın yok. Heybesinden bir elma çıkarıp, al bu elmayı, yatsı namazından sonra iki rekât namaz kıl, bu elmanın yarısını sen ye yarısını haremine yedir, dokuz ay on gün olduk da Allah sana bir kız evlâdı ihsan eder. Adını Şîrin koy, der.

K. — Şirdeni mirdeni bırak, şu molozu buradan kaldır. Dayağın meyânesi geliyor.

H. — Adam sevinir, elini kesesine sokar, bir avuç para çıkarır dervîşe vermek için, bir de bakar ki, dervîş meydanda yok.

K. — Parayı almadan mı savuşmuş?

H. — Evet.

K. — Amma enâyi imiş, parayı almadan gider mi?

H. — Öyle adam para âşıkısı değildir. Uzat-mayalım, bezirgân sevinerek evine gelir. Dervîşin de-

diği gibi yatsı namazından sonra Hak rızası için iki rekât namaz kılar. Dokuz ay on gün oldukda ana rah-minden bir duhter-i pâkize dünyâya teşrif eder.

K. — Ortalık pis pis kokmuştur.

H. — Neden?

K. — Ana lâğımından gelen tabii pis pis kokar. Hem bana bak, molozu unutma, tepeleyeceğim.

H. — Yâni dünyâya bir kız çocuğu gelir. Ebe-ler çocuğu temizce kundaklarlar. Kundağı babasının kucağına koyarlar. Babası çocuğun kulağına ne diye bağırır, bilir misin?

K. — Yangın var, diye bağırmıştır.

H. — Çocuğun kulağına üç kere Şîrin, Şîrin, Şî-rin diye bağırır. Şîrin hanıma süt nineler, hizmetçiler tuttur. Fakir fukarâlara sadakalar dağıtılır, kurban-lar kesilir. Günlerce ziyâfetler verilir.

K. — Molozu unutma, tepeleyeceğim.

H. — Şîrin hanım, mâşallah geldi yetiştî, yedi yaşına girdi, bir âlâ-yı vâlâ ile mektebe başlandı. Üç beş sene okuduktan sonra babasına elişi bir takke iş-ledi ve verdi. Babası çok sevindi. Babası da kızına Amasya şehrinde yedi kat bina, bir köşk yaptırdı. İş geldi içinin nakşına.

K. — Hacıvad, böyle masalarla molozu bana unutturamazsın. Bunu mutlaka kaldıracaksın, yoksa boğazını sıkacağım. (Sıkar.)

H. — Bırak boğuluyorum.

K. — Alimallah boğarım.

H. — Amasya şehrinde nakkaşların pîri olan Behzad ve oğlu Ferhad adında iki nakkaş vardı. Ça-ğırıldı, geldiler. Baba oğul köşki nakşetmeye başla-

dılar. Birkaç ay sonra Ferhad'ın babası Behzad sizler hakkı vefât etti. Ferhad yalnız başına köşkü nakşetmeye başladı.

K. — Benim de kafa kızmaya başladı. Bu moloz buradan kalkmam, tepeleyeceğim.

H. — Bir gün Şirin hanım köşküme göreyim, diyerek birkaç câriyeyle köşke gelir. İçeri girer, birinci kata çıkar. Bir de bakar ki, envâî türlü çiçeklerle nakş olmuş, mâşallah peh peh!. İkinci kata çıkar, orası da envâî türlü nakş ile müzeyyen, mâşallah peh peh!.

K. — Peh peh, moloz da peh peh!. Tepeleyeceğim peh peh!.

H. — Yedinci kata çıkarlar. Bakarlar ki Ferhad tavana lâhana göbeği nakşediyor. Ferhad, Şirin'i görünce bin can ile âşık olur. Elinde boya çanağı olduğu halde yere düşer, bayılır. Yüzüne sular ve gül suları serperler, ayıltırlar. Bu sefer de Şirin Ferhad'ı görür görmez bin can ile âşık olur, yere düşer, bayılır. Şirin hanımın yüzüne gül suları serperler, ayılır. İşte Karagözüm, Ferhad ile Şirin o günden beri birbirleriyle âşık ve mâşukdurlar. Benim arkamdakine Kasr-ı Şirin senin arkandakine de Kûh-i Ferhad, derler.

K. — Paslı şirden senin olsun. Şu küflü berbadı kaldır buradan. Yoksa seni tepeleyeceğim.

H. — Bunların bu akşam mâcerâsı geçecektir. İşte bu kadar. (Gider.)

K. — Epeyi masal anlattı. Ben de köşe pence-resinden seyredirim. (Gider.)

(Ferhad, atı üstünde aşağıdaki şarkı söylerken dağdan aşağı gelir.)

— Şarkı —

*Sabah oldu tan yerleri atıyor (aman) atıyor,
Cümle kuşlar destur almış ötüyor (aman) ötüyor,
İki hasret sarılmışlar yatıyor (aman) yatıyor.*

(Nakarat)

*Şakı bülbül var uyardır yârımı,
Ben kıyamam (aman) sen uyardır eşimi (aman) eşimi.*

*Sabah oldu ben bu yerden gideyim (aman) gideyim,
Garip bülbül gibi feryâd edeyim (aman) edeyim,
Sen dururken ya ben kime gideyim (aman) gideyim.*

F. — Ooooo of!..

K. - K. — (İçeriden) Yâhû!.

K. — Hû!..

K. - K. — Baksana yangın var galibâ. Bekçi bağıyor.

K. — (Pencereden) Bakayım, hiç böyle atlı bekçi görmedik. Bana bak, bekçi baba.. Yangın nerede?

F. — İçerimde..

K. — (Eve girer.) Anladım.

K. - K. — Neredeymiş?

K. — İçerenköyündeymiş..

F. — (Of) Bir haber ver ey sabâ serü-â revânım kandedir,
Cânımın ârâmı yok, ârâm-ı cânım kandedir,
Neyledin nittin felek yürüdü âlem-tâbımı,
Ol ruh-ı ferhunde mâhım mihribânım kandedir.

F. — Oooooof!..

K. — (Pencereden) Oğlum yavaş bağır, evde çocuk uyuyor.

F. — Yârab medet et derdime *derrâmımı* göster,
Yâ cânımı al yâ bana cânânımı göster,
Yâ kub-sıfat âde-i girvânım açilsun,
Âşlatma beni Yâ usûl-ı Ken'ânımı göster.

F. — Ooooof!.. Of!..

K. — (*Pencereden*) Bana bak, Ferhad mısın, berbat mısın git başka yerde bağır.

F. — Haydi baba benimle uğraşma.. Ben bir âşık-ı biçâreyim, kendi yağım ile kendim kavruluyorum.

K. — Allaha şükret!.. Ya benim gibi bakkaldan çevriş yağı alıp da kavrulursan ne yaparsın?

F. — (Of) *Yine terk-i vatan kılup diyâr-ı gurbete düştüm,*
Cüddâ düştüm tabibimden firâk-ı hasrete düştüm,
Kande ol gül yüslü mâhım irişdi göklere âhım,
Meded senden ey Allahım ne türü âfete düştüm.

F. — Ooooof!.. Of!..

K. — (*Pencereden*) Sesini perde perde yükseltiyor. Bana bak berbat, buradan git!.. Yoksa çocuğun oturağı kafana geliyor hâl!

F. — (Of) *Fikrime ebrâ-yi yâr-ı mâh-ta'atdır gelen,*
Hâvra hep beyt-i iltâf â nezâkettir gelen,
Yâr geldi Ferhad-ı zârına sen git ey tabib,
Var yürü ey derd şimden geru sıhhattir gelen.

Si. — (Gelir.)

Cemâlin arz edüb usşâka sultanım safâ geldin,
Şeref bahş etdin hürşid-i direnşânım safâ geldin,
geldin,

Yapıldı kasr-ı âl kâşâne-i hâtr kudûmunla,
Sââdetle benim ey mah-i tâbânım safâ geldin.

F. — (Of) *Şâd olup görün ne canlar cânıdır karşımdaki,*
Derd-i aşık kıl olanın şânıdır karşımdaki,
Âlemi seyrân edenler söyledün gelsin bert,
Dürr-i meknûn lâ'l ü gevher kânıdır karşımdaki.

Si. — *Ben câriyesin arzulayıp gelen efendim,*
Şekerlenmiş tatlı diller senindir,
Çok şükür Mevlâya gelip kavuşduk,
Servi gibi ince beiller senindir,

Bu şirin kuluna etme (sen) ceşâ,
Şu fânî dünyada süretilm safâ,
Sen sanma efendim beni bî-vefâ,
Şekerlenmiş tatlı diller senindir.

F. — *Yüreğim yandı âhımdan meded bir çâre sultanım,*
Senin divânın oldum gezdim hep âvâre sultanım,
Sana bir kimsemiz yoktur varı yalvâre sultanım,
Meded gamdan helâk oldum bana bir çâre sultanım.

Si. — *Olsa dünya bir yana billdi bakmam gayrıya,*
Cevr ile olsam helâk vallâhi bakmam gayrıya,
Vaktile sevdim seni hep sendedir gönüm benim,
Gayri bir yâr istemem hem dâhi bakmam gayrıya.

F. — Ooooof!.. Of!..

K. — Oğlum, git be!.. Oooo!.. Ne güzelmiş, çek ofofları, hakkın varmış.

F. — (Of) *Pâseler vâdeylemistin âşık-ı hayrânna,*
Leblerin hattâ kefil olmuştu bâ üşânna,
Sanma âşık matlabından vâzegeçer de boş kalır,
Sen indd et sevdiğim âşık kefilinden alır.

Si. — *Sen gibi cânâne cânımı fedâ etsem gerek,*
Neccüdün var iken yâ ben kimi sevsem gerek,
Tâ kâymet hayrolunca gönümlü verdim sana,
Sen dururken büseml ben kimlere versem gerek,

Al efendim, ben de senin, rûyım de senin. (Öpülürler.)

K. — (Pencereden) Pazar ola âşıklar.

Si. — *Yetmez mi tecellâ-yı cemâl el de sunarım,
Bulduka sen ey âşık-ı biçâre bunarsın.*

F. — *Pâseden dil kaanı olmaz vuslatın şeydâsıdır,
Beni mâzur tut Şîrin dünyâ tamah dünyâsıdır.*

Si. — *Nâfe-i müşk-i terim turrene olmaz hem-bâ,
Sünbül-i cennet eğer olsa gûdâ-yı âhâ,
Heves-i zülfün ile azm-i reh-i çîn ettim,
Seni şimden gerü ey gözleri âhâ yâhu.*
(Gider.)

F. — *Gittin anmdâ ki kodun hasret ile cânı bile,
İstemem sensiz olan sohbet-i yârânı bile,
Devr-i meclis bana pîrdâb-ı belâdır sensiz,
Meyi zehrâb-ı sitem sâdâr-ı gerdânı bile,
Kimseler pürmûş değildir, can bedenden gittiğin,
İşte ben pördüm gözümle kendi cânımdır giden.*

(Ferhad, atından düşer bayılır. Karagöz atın üstüne atlar. Hacıvad, ufak bir semât okuyarak gelir.)

*On kerre dîmedim mi sandı sevmek dokuz yâr,
Yedâde vefâ selâde safâ olmaya sînhar,
Altı ile bes, dört ile hiç başa çıkılmaz,
Üçün ilâisin terk edergör, tâ kala bir yâr.*

K. — Hâ!

H. — Ne işin var orada?

K. — Ne vazifen a kerata..

H. — O bir âşık-ı biçârenin atıdır.

K. — Ben de âşık-ı biçâreyim.

H. — Sen de Ferhad gibi şiirler söyleyebilir misin?

K. — Alâsını..

H. — Söyle bakalım.

K. — Olur. (Of) *Davulu takdîm boynuma,
Çıktım Divanyoluna,
Şîrin hanım gir koynuma,
Yoksa giderim Beyoğlu'na.*

H. — Karagözüm, in ondan aşağı, al götür evine, biraz yem, biraz su ver.

K. — Olur. (Atı götürür.) Beni bekle.. (Gelir.) Bana bak Hacıvad, gel şunu soyalım.

H. — Aman Karagözüm, nasıl olur. Günâh değil mi? Düşene merhâmet lâzımdır, sen ise düşene bir tekme vurmak istiyorsun.

K. — Mürâilîği bırak, beni dinle soyalım.

H. — Günâhı senin boynuna.

K. — Ben pay edeceğim.

H. — Et bakalım.

K. — Evvelâ başındaki miğfer benim. Yay, oklar, ceket, potur benim.

H. — Bana yok mu?

K. — Acele etme, belindeki kemer benim, ayagındaki pabuçlar, içindeki gömlek benim.

H. — Bana bir şey kalmadı.

K. — Acele etme, sana da var. Çorabın bir teki benim, bir teki de senin..

H. — O ne demek?

K. — Köbebaşında gırtlığımı sıkarak onu da elinden alırım.

H. — (Tersler) Haydi oradan, defol!

K. — Sen de dümbelek ol.. (Gider.)

H. — Kalk oğlum, kalk! (Kaldırır.) Sana yâznk değil mi, böyle dağlar taşlar başında feryâd eder

düşersin. Bayılırsın bir gün, kurtlar kuşlar yemi olacaksın.. Gel bu sevdâdan vazgeç..

F. — (Of) *Söylesen derd-i derânım kimse talâdır eylemez.*

*Gördüğüm rü'yaları hiç kimse tâbir eylemez,
Bir belâya uğradım ki her zaman âh eylerim,
Tâşa te'sir eyler amma yâre te'sir eylemez.*

H. — Gel evlâdım, bu sevdâdan vazgeç. Sana ben Şîrin'den daha güzellerini bulurum.

K. — (Pencereden) Hacıvad eskilerdendir, sana değil herkese bulur.

F. — (Of) *Can gıbt (bir) m-bedel cânâna verdim gönülümâ,*

*Mışıl yok bir âfet-i devrâne verdim gönülümü,
Bülbül-âsâ bir gül-i handâna verdim gönülümü,
Bir lebi şîrin için kurbâna verdim gönülümü.*

H. — *Aşk ehline âlemde dillâr mı bulunmaz,
Mecnun isen ey dil sana Leylâ mı bulunmaz,
Güş et nefesim eyleme feryâd cemende,
Ey bülbül-i şeydâ gül-i rânâ mı bulunmaz.*

F. — *Râz ü şeb yakdı vücûdüm nâr-i firkat âteşi,
Komadı bir lâhza tâkat nâr-i hasret âteşi,
Sinede sabr ü tahammül etmeye yokdur mecâl,
Ah ne müşkül derd imiş âlemde hasret âteşi.*

H. — *Hiç seni sevmeyeni sevmeye lezzet mi olur,
Olşa da öyle muhabbetde hakikat mi olur,
Yek-cihet olmaz ise dilde muhabbet mi olur
Aldamp sevmeyeni can vererek sevmemeli,
Aklim başına al herkes için olma deli.*

F. — Sana yalvarırım, (Hacıvad'm elini öper.) Hacıvad babacığım, bir kere benim için Şîrin hanımın annesine gidip rica eder misin?

H. — Hay hay evlâdım! (Gider, içeriden) Bana bakın Şîrin hanımın annesi. Sizden bir şey rica edeceğim.

Ana. — A kızlar, açın kapıyı. Buyurun buyurun Hacıvad Çelebi. Ayol çoktandır görünmez oldunuz, ayağınıza soğuk su mu dökkelim, yoksa sıcak su mu?

K. — (Pencereden) Kaynar kaynar dökün de ayakları yansın keratanın. (Çekilir.)

Ana. — Hayrola Hacıvad Çelebi?

H. — Efendim, mâlûm ya. Ferhad biçâre dağlar taşlar başında Şîrin hanımın aşkı ile feryâd ü fiğân eder. Hakkın emriyle kızınız Şîrin hanımı Ferhad'a istemeye geldim.

Ana. — Bana bak Hacıvad, benim öyle divâneye verecek kızım yok.. Itşe bu kadar.

H. — (Gelir.)

F. — *Gel ey nesim-i sabâ hâtır-ı yardan ne haber,
Gelir mi kâfile-i müşkibârdan ne haber,
Şemim-i zülfüne âmâdedir meşâm-ı ümid,
Ne güne cünbûşî var rûzgârdan ne haber.*

H. — *Ben bûy-i vefâ bekler iken sây-i cemenden,
Aldım boyumun ölçüsünü serv-i semenden,
Azâr-ı hezar işittim seninçün annesinden,
Geç sen de artık ol gonce dehenden.*

F. — Sana yalvarırım, bir kere daha rica etse nîz.

H. — Kovulduk. Bu seferde ister misin dövülelim.

K. — (Pencereden) İnşallah şöyle bir eşek sudan gelinceye kadar. (Çekilir.)

F. — Ayağımızı öperim. Bir kere daha gidiniz ne olur!.

H. — Gideyim. (*Gider.*) Bana bakın Şirin hanımın annesi!.

Ana. — Ne o Hacıvad, gene ne geldin?

H. — *Elbet yıkılır hâne-i dil, âha dayanmaz,
Canlar yalcanın sanma kim (öz) cânı da
yanmaz.*

Şu Ferhâd-ı biçâyeye merhâmet ediniz. Sokağa atılacak kadar bir delikanlı değildir.

Ana. — Bana bak Hacıvad, bu kadar yalvarıyorsun, şu şartla kızımı veririm.

H. — Buyurun efendim.

Ana. — Şehrimizde su pek azdır. Amasya şehrindeki dağı yarıp, şehre su getirirse kızımı ona veririm, yoksa gökdeki yıldızlar ne kadar uzaksa, benim de kızım ona o kadar uzaktır.

H. — (*Gelir.*) Vah vah! Vazgeç evlâdım, vazgeç.

F. — Ne dediler?

H. — Vazgeç vazgeç! İşte bu kadar.

F. — Ne dediler?

H. — Olmayacak şeyler söyledi anası.

F. — Kendini kuyuya mı atсын, dedi?

H. — Hayır oğlum, hayır.

F. — Ne dediler?

H. — Amasya şehrindeki Elmadağı'nı yarıp şehre su getirirse kızımı ona veririm, dedi. Yoksa gökteki yıldız ne kadar uzaksa benim de kızım ona o kadar uzaktır.

F. — Ah Hacıvad Çelebi, desenize müjde!..

H. — Ne gibi?

F. — Benim gibi aşık-ı biçâre o dağın eteği-ne diz çöküp, aşkıyle bir âh eylesem, acaba o dağın dini imamı yokmu ki kendi kendine parçalanmasın. Şimdi Hacıvad Çelebi, bana seksen okkalık bir güzr bulun, bunu hangi demirci yaparsa bana getirin târif edeyim, ona göre yapsın.

H. — Benim arkadaşım Karagöz vardır. Kendisi usta demircidir. Çağırayım gelsin, konuşun. (*Gider, içeriden*) Karagöz Karagöz buraya gel.

K. — (*Meydana gelirler.*) Ne var Hacıvad?

H. — Seni Ferhad istiyor, sana güzr ısmarla-yacakmış.

K. — Olur. (*Karagöz'le Hacıvad içeri girerler.*)

H. — Efendim, söylemiş olduğum demirci Karagöz'ü getirdim.

F. — Baba, sen demirci misin?

K. — Oldukça.. İzgara, maşa yaparım.

F. — Anlamadım.

K. — Evet demirciyim.

F. — Bana seksen okkalık bir güzr yapacaksın.

Kırk okkası çelik, kırk okkası ham demir olacak.

K. — Yaparım. Samakola gideyim, demir alayım, yapayım getireyim.

F. — Al baba cebimde iki lira para var.

K. — (*Parayı alır.*) Ben gidiyorum oğlum.

F. — Aman baba çabuk yap.

K. — Sen merâk etme. (*Evine gelir, içeriden*) Yâhü, şu benim eşek nerede?

K. - K. — Mutfakta dolma dolduruyor.

K. — Desene dolmalar onun için tatsız oluyor.

K. - K. — Eşek nerede olur.. Ahırda git al, ne yaparsan yap..

(Aşağıdaki tiytkü ile Karagöz eşeğin üstüne biner, meydana gelir.)

— Türtkü —

*Ben bu teferrüde baş kalfâ oldum,
Yolumu öfrendim, erkânım buldum,
Funda'nın kıymetin ben şimdi bildim.*

(Nakarat)

Süpürgâler süpürgâler ulu meydan süpürgâler,

(2 nei hâne)

*Funda dedikleri bir yanar dağdır,
Anın da bir yolu erlânı vardır,
Fırvandan kalma bir eski kârdır.*

(Nakarat)

*Süpürgâler süpürgâler (Bu esnada uzun korkunç
yılan Karagözün başına dökülür.)*

K. — (Eşeğe vurarak) Deh yürü, hava karardı yağmur yağacak galibâ.. (Eşek anırır, Karagöz başını kaldırır, yılan görünce) Eyvahl. Kış, kış, der, yılan kaçır.

K. — (Eşeğin kafasına vurarak.) Deh ulan deh, canavar gelecek.. (Yılan gene gelir.)

Yılan — Karagöz.

K. — Aaa.. benim ismimi biliyor! Ne var?

Yılan — Karagöz, benim bu eşekte alacağım var,

K. — (Eşeğin kafasına vurarak.) Ulan ben sana böyle suratsız heriflerle alışveriş etme demedim mi?

Yılan — Karagöz eşeğin kulağına bir şey söyleyeceğim.

K. — Söyle bana ne..

Yılan — Senden utanıyorum.

K. — Tam sende de utanacak surat var ya, ne olacak?

Yılan — Başını arkaya çevir.

K. — (Başını arkaya çevirir.) Çevirdim.

Yılan — (Eşeğin kafasını koparır, alır gider.)

K. — Zırlıttı gitti galibâ.. Haydi deh deh, diyerek eşeğin kafasına vurunca yere yuvarlanır. Eyvah eşek bana inkisâr etti galibâ, burnumun üstüne yere düştüm. (Kalkar bakar ki, eşeğin kafası yok.) Eyvahl. Zırlıttı eşeğimin kafasını götürmüş, ben şimdi bunu ne yapayım. (Eşeği arkası üstü çevirir.) Böyle güzel koltuk sandalyesi olur. (Eşeğin boynunu yukarı, altını yere kor.) Buradan su doldur, aşağıdan al.. (Eşeği kaldırır, kuymuk tarafını gözüne doğru tutar.) Oldu, bir dürbün buradan bak, dünyayı seyrete.. (Eşeği dört ayağı üstüne buradır.) Oldu, bir kumar masası olmaz olmaz be! Bunu alır eve götürürüm, tuzlar kuruturum, pastırmasını yapar kışın yerim.. (Eşeği omuzlar, alır eve götürür, içeriden) Yâhü.. al şunu, içini ayıkla, iyice tuzla, ağaca as kurusun, kışın pastırmasını yeriz.

K. - K. — Onun pastırmasını sen ye!

F. — Bunlar gelmedi.

H. — (Meydana gelir.)

F. — (İçeriden) Hacıvad Çelebi, bu adam gel-medil hâlâ..

H. — Gideyim bakayım.. (Karagöz'ün evine gi-der.) Karagöz.. Karagöz..

K. — Ne var? (Meydana gelir.)

H. — Karagözüm haniya gürz.

K. — Sorma Hacıvad, yolda giderken eşeğimin kafasını bir canavar kaptı gitti, ben de demir alma-ya gidemedim. Benim evde gayetle iyi bir kazma var, onu getireyim, oğlana ver. Ben onun âşık olduğunu bilmeliyim ki, kazma ile o dağları parçalasın.

H. — Gideyim haber vereyim.. (Gider, içeriden) Oğlum Ferhad, Karagöz Samakola giderken hayva-nın başını bir ejderha koparmış, gidememiş, tabii se-nin de istediğini yapamamış.

F. — Eyvah ne olacak?

H. — Bende bir kazma var, diyor. Eğer işine yararsa onu getireyim, diyor.

F. — Hay hay Hacıvad Çelebi. Al da getir.

H. — (Gelir.) Karagöz kazmayı getirsin, diyor.

K. — (Gider, kazmayı alır gelir.) Al Hacıvad, Allah onun için rast getirsin.

H. — (Kazmayı alır, Ferhad'a götürür. İşte, efendim kazma bu..)

F. — Çok iyi benim işime yarar. Yalnız senden bir ricam var.

H. — Ne gibi oğlum.

F. — Kısbet gibi, pırpıt gibi bir şey var mı siz-de?..

H. — Evet, benim gençliğimden kalma bir pır-pıtım var.. Bak, işine gelirse al..

F. — (Soyunur, pırpıtı giyer, kazmayı da omu-zuna vurur. Aşağıdaki türküyü söyleyerek meydana gelir.)

— Türkü —

Şu karşılı dağda bir kuzu meler,
Kuzunun feryâdı bağırmı deler,
Eşinden ayrılan böyle mi meler,
Gel kuzum aqlama vazgeç eşinden.

F. — (Dağın eteğine diz çökerek.) Oooof!..

Ey Cenâb-ı Kibriyâ, pâzıma kuvvet isterem,
Lâtf u ihsânıma senden hem inâyet isterem,
Gam değil bu aşk ile rencide etsem imedim,
İrşîp maksûda encâmında râhat isterem.

(Aşağıdaki türküyü söyleyerek dağı yar-maya başlar.)

— Türkü —

Bir güzelin sevdâsı var başımda,
Gündüz hayâlimde gece düşümda,
Mecnun gibi hiç aklım yok başımda.

(Nakarat)

Onun için dolanıram bu dağı,
Susadıkça ver ağzıma dudağı.

(2 nci hâne)

Gördünüz mü Ferhad ile Şirini,
Anlar da sevmişler birbirini,
Amasya şehrinde gördüm yerini.

(Nakarat)

K. — (*Penceresinden*) Ooo!. Ferhad dağları parçalamış, sokağa gürül gürül su akıyor. Gideyim Şirin hanımın anasına müjde vereyim. (*Şirin'in evine gider.*) Şirin hanımın anası, müjdeler olsun, Ferhad dağları parça parça etmiş, şehrin içerisine sular yayılmış..

Ana — Bana bak Karagöz, ben senin cadı ana-
na bir şey söylemiştim, onu yapısın.

K. — Olur. (*Kendi evine gelir, anasına:*) Bana bak cadı ana, sana Şirin'in annesi bir şey demiş, onu yapısın diyor.

C. Ana — (*Çingene şivesiyle*) Anladım evlâdım. Alverin benim lokma çanağımı, ejderden âsâlarımı, çanak çömlek kırılısın.

K. — Ana böyle nereye gidiyorsun?

C. Ana — Abe evlâdım, iki âşığı birbirinden ayırmaya gidiyorum.

K. — Allah da seni canından ayırsın.

C. Ana — (*Ferhad'ın karşısına gelir.*) Abe evlâ-
dım, feryat mıdır, şirden midir, onları tanır mısın?

F. — Ferhad mı, benim.

C. Ana — Senin, Şirin adında bir sevgilin var mı?

F. — Var.

C. Ana — Abe evlâdım, öldü öldü, bugün kırk
gün oldu lokmasını getirdim. Bir tane al da ye!

F. — *Ey kişt bakmaz mısın bir kez (şu) rûy-i zerdime,
Bir nazar kalmaz mısın feryâd â âh â zarıma
Âşk dedikleri bir belâdır kim itmez ihtiyar,
Ey kişt var git vâlaf değilsin işime.*

F. — Bana bak cadı!.. Doğru söyle Şirin'im mi
öldmüş?.

C. Ana — Evet. Şirin ölmüş, kırk gün olmuş,
te şindi lokmasını getirdim bir tane al ye!

F. — *Ey murâdım aksinê devreyleyen çeh-î felek,
Şimdi gönüm nâ-murâd olmak diler nitsem gerek.*

F. — Ey bânü sen bana kara haber getirdin,
kimbilir daha kimselere kara haber götürürsün, se-
nin camı cehenneme göndermek hayırlı olacaktır.
(*Kazmayı ananın kafasına vurarak öldürür.*)

K. — Haydi bizim cadı ana cavlâğı çekti.

F. — *Derûnumda olan hâlet ne hâlettir anı bilmem,
Ecel cânım nâş ettim ne şerbettir anı bilmem,
Bu gönüm gâhi kılhândır, vücudum cümle
püryandır.
Cûdâ düştüm Şiriminden ne ulettir anı bilmem,
Garibem (ben) fakrem mecnunem (ben) bkese
Yârab,
Bald oldum cenânından ne şerbettir anı bilmem.*

F. — Mademki Şirin'im ölmüş, ben ne yaşıyo-
rum. Kaldırayım küllingümü havaya atayım, başıma
düşsün ben de Şirinin'in yanına gideyim, (*derken Şi-
rin gelir.*)

Ş. — Ne yapıyorsun Ferhad'im? Dur!. Dur!
Dur!.

F. — Şirin'im sen sağ mısın? Seni bana öldü
dediler.

Ş. — Beni sana öldü diyen diller kurusun.

F. — *Doğdu çün vuslat kıldî geldi cânım müjdeler
Bedr olup karşında durdu mihribânım müjdeler
Ferhad için gam değil ömrüm dahî olsa tamâm
Bâ kadar gördüm seni (çün) gör ne hâlim
müjdeler.*

Ş. — Haydi efendim, gidelim. Annemiz bizi bekliyor, düğün hazırlıkları yaptı. (*Kucaklaşıp giderler.*)

K. — (*Gelir. Anaya:*) Ey cadı ana, nasıl âlemi birbirinden ayırır mısın? İşte böyle senin canını cenneme gönderirler. Şimdi ben seni ne yapayım? Kuyuya atsam kuyuyu berbat edersin, denize atsam balıkları fesata verirsin. Gel seni götüreyim bizim eşeğin yanına onunlan dertleş.. (*Akr götürür.*)

(*Köçek havası çalınırken dağ ve köşk kaldırılır, köçek oynar, gider. Karagöz'le Hacıvad karşılaşır.*)

H. — Aman Karagözüm, hoş olsun sağlığa.

K. — Hak berekât versin derelerdeki sazlığa.. (*Tokat*)

H. — Yıktın perdeyi eyledin viran, varayım sahibine haber vereyim hemân.. (*Gider.*)

K. — Her ne kadar sürc-i lisân ettikse affola, inşallah yarın akşam başka bir oyunda yakan elime geçerse vay hâline vay!.. (*Gider.*)

Karagöz

Muhittin Sevilen
(Hayali Kızık Ali)

DEVLET KİTAPLARI

1000
TEMEL
ESER